

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI
SİYASET ve SOSYAL BİLİMLER YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

KADINLARIN SİYASAL KATILIMLARI ve KATILIMA ETKİ EDEN
FAKTÖRLER: ANKARA-MAMAK/ÇANKAYA ÖRNEĞİ

MASTER TEZİ

Hazırlayan
Duygu GÜCÜK

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Atilla YAYLA

ANKARA – 2006

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne

Duygu Gücük'e ait "Kadınların Siyasal Katılımları ve Katılıma Etki Eden Faktörler Ankara – Mamak/Çankaya Örneği" adlı çalışma, jürimiz tarafından Kamu Yönetimi Anabilim dalı Siyaset ve Sosyal Bilimler Yüksek Lisans Programında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan

Prof. Dr. Atilla YAYLA (Danışman)

Üye

Doç. Dr. Vedat BİLGİN

Üye

Doç. Dr. Suna BAŞAK

ÖNSÖZ

Tarihin belli dönemleri, ülke gündeminde değişimin kendini hissettirdiği, hâttâ zorunlu kıldığı zamanlar dışında kadınların seslerinin duyulduğuna çok sık rastlanmamaktadır. Özel alanda varlık gösteren kadınların bireysel kazanımlar elde etmeleri, kamusal alanda görünür hâle gelmeleri, üretim sürecine ve siyasete dahil olmaları hem çok zaman almıştır, hem de son dönemde bile istenilen sonuca ulaşamamıştır.

Özellikle siyaset kadınlar için ürkütücü ve anlaşılmazdır. Hırs, iktidar ve mücadele kavramlarıyla örülmüş olan siyaset, kadın nitelikleriyle uzlaşmaz sayılmış, dolayısıyla “erkek işi” olarak tanımlanmıştır.

Araştırma kapsamında, bu yargının altında yatan nedenler incelenmiş, konuyla ilgili kaynaklar taranmıştır. Seçmen profilinin çıkarılabilmesi ve farklılığın siyasal katılıma etkisini göstermek için farklı sosyo-ekonomik iki bölgeye anket uygulanmıştır. Örneklemin iki yüz kişiden oluşması, yetersiz görülebilir ancak bu eksikliği aşmak için keskin yargılardan kaçınılmış, durum tespiti yapılmaya çalışılmıştır. Ayrıca anket tekniğinin yanında kadın kollarına mülakat da uygulanarak araştırmaya derinlik kazandırılmaya çalışılmıştır.

Başta hocam Prof. Dr. Atilla YAYLA olmak üzere araştırma sırasında desteklerini esirgemeyen hocalarım Yard. Doç. Dr. Yücel UYANIK'a, Yard. Doç. Dr. Murat ATAN'a teşekkür ederim.

Duygu GÜCÜK

Ankara -2006

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ.....	1
------------	---

I. BÖLÜM

SİYASAL KATILMA

1. Siyasal Katılma: Tanım ve Kapsam.....	4
1.1. Siyasal Katılma Biçimleri ve Katılma Düzeyleri.....	5
1.2. Siyasal Rejimler ve Siyasal Katılma.....	7
1.2.1. Demokratik Sistemlerde Siyasal Katılma.....	7
1.2.2. Demokratik Olmayan Sistemlerde Siyasal Katılma.....	8
1.3. Siyasal Katılıma Etki Eden Faktörler.....	9
1.3.1. Gelir.....	9
1.3.2. Meslek.....	10
1.3.3. Eğitim.....	10
1.3.4. Cinsiyet.....	11
1.3.5. Yaş.....	12
1.3.6. Aile.....	12
1.3.7. Yerleşme Birimi.....	14
1.3.8. Medya.....	14
1.3.9. Psikolojik Etkenler.....	14

II. BÖLÜM

TÜRKİYE'DE KADIN ve SİYASAL KATILMA

2. Türkiye'de Kadın Haklarının Elde Edilişi.....	15
2.1. Türk Modernleşmesinin Kadın Kimliğine Etkisi.....	16
2.1.1. Tanzimat ve Meşrutiyet Dönemleri.....	16
2.1.2. Milli Mücadele Dönemi.....	18
2.1.3. 1923 – 1950 Arası Dönem.....	20
2.1.4. 1945 -1980 Arası Dönem.....	23
2.1.5. 1980 ve sonrası.....	24
2.2. Kadın Dernekleri.....	28
2.3. Siyasette Kadınlar.....	30
2.3.1. Siyasi Partilerde ve Hükümetlerde Kadınlar.....	30
Kadın Bakanlar.....	36
Yerel Yönetimlerde Kadınlar.....	38
2.3.2. Siyasi Liderler.....	42
Tansu Çiller Örneği.....	42
2.3.3. Siyasi Yazılar Yazan Kadınlar.....	44
Yaşar Seyman.....	44
Ayşe Hür.....	44
Ruhat Mengi.....	44
Zeynep Oral.....	45
Mine Kırıkkanat.....	45
Ece Temelkuran.....	45
Elif Şafak.....	46
Neşe Yaşın.....	46

III. BÖLÜM

SAHA ARAŞTIRMASI

3. Yöntem.....	47
3.1. Kavramsal Çerçeve.....	47
3.2. Varsayım.....	48
3.3. Kapsam ve Sınırlılıklar.....	48
3.4. Veri Toplama Tekniği.....	48
3.5. Araştırma Bulguları.....	49
3.5.1. Mamak Örnekleme.....	49
Değerlendirme.....	108
3.5.2. Çankaya Örnekleme.....	113
Değerlendirme.....	166
3.5.3. Kadın Kolları Görüşme Notları.....	170
AKP Kadın Kolları.....	170
CHP Kadın Kolları.....	172
Değerlendirme.....	175
SONUÇ.....	177
KAYNAKÇA.....	181
EKLER.....	186
ÖZET.....	196
ABSTRACT.....	197

KISALTMALAR CETVELİ

Çev. :Çeviren

Der. : Derleyen

Ed. :Editör

Haz. :Hazırlayan

İKD: İlerici Kadınlar Derneği

KA-DER: Kadın Adayları Eğitim ve Destekleme Derneği

KSSGM: Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Merkezi

TKB: Türk Kadınlar Birliği'nin

TABLOLAR ve ŞEKİLLER CETVELİ

TABLO 2.1:1991 Seçimlerinde Partilerin Milletvekillerinin Cinsiyet Dağılımı	32
TABLO 2.2:1995 Seçimlerinde Partilerin Milletvekillerinin Cinsiyet Dağılımı	33
TABLO 2.3:1999 Seçimlerinde Partilerin Milletvekillerinin Cinsiyet Dağılımı	34
TABLO 2.4:2002 Seçimlerinde Partilerin Milletvekillerinin Cinsiyet Dağılımı	35
TABLO 2.5: Yerel Yönetimlerde Kadınlar.....	38

MAMAK ÖRNEKLEMİ

TABLO 3.1.1: Örneklemin demografik özellikleri.....	49
TABLO 3.1.2: Aylık Gelir Durumuna Göre Dağılım.....	50
GRAFİK 3.1.1: Çalışmıyorsanız nedeni nedir?.....	51
TABLO 3.1.3: Çalışmıyorsanız nedeni nedir?.....	52
GRAFİK 3.1.3: Çocuğunuz Var mı ?	53
GRAFİK 3.1.4: Kaç Çocuğunuz Var ?.....	53
GRAFİK 3.1.5: Çocukların eğitiminde dayak da dahil olmak üzere cezalandırmanın önemli bir yeri olduğu söylenir. Siz bu görüşe ne ölçüde katılırsınız?.....	54
GRAFİK 3.1.6: Sizce iyi bir kız çocuğu nasıl olmalıdır?.....	55
TABLO 3.1.4: Sizce iyi bir kız çocuğu nasıl olmalıdır?.....	56
GRAFİK 3.1.7: Sizce iyi bir erkek çocuğu nasıl olmalıdır?.....	57
TABLO 3.1.5: Sizce iyi bir erkek çocuğu nasıl olmalıdır?.....	58
GRAFİK 3.1.8: Bazı aileler aile içi sorunlarda çocukların söz sahibi olmalarından yanadır. Siz bu görüşe ne ölçüde katılırsınız ?.....	59
TABLO 3.1.6: Bazı aileler aile içi sorunlarda çocukların söz sahibi olmalarından yanadır. Siz bu görüşe ne ölçüde katılırsınız ?.....	60
GRAFİK 3.1.9: Sizce iyi bir anne baba nasıl olmalıdır ?.....	62
TABLO 3.1.7: Sizce iyi bir anne baba nasıl olmalıdır ?.....	63
GRAFİK 3.1.10: Ailenizde önemli kararlar nasıl alınır?.....	65
TABLO 3.1.8: Ailenizde önemli kararlar nasıl alınır?.....	66

GRAFİK 3.1.11: 3 Kasım 2002 genel seçimlerinde oy kullandınız mı?.....	68
TABLO 3.1.9: 3 Kasım 2002 genel seçimlerinde oy kullandınız mı?.....	69
GRAFİK 3.1.12: Cevabınız "hayır" ise nedeni?.....	70
GRAFİK 3.1.13: 28 Mart 2004 yerel seçimlerinde oy kullandınız mı?.....	72
TABLO 3.1.10: 28 Mart 2004 yerel seçimlerinde oy kullandınız mı?.....	73
GRAFİK 3.1.14: Cevabınız "hayır" ise nedeni?.....	74
GRAFİK 3.1.15: Aile üyeleri sizinle aynı partiye mi oy veriyor?.....	76
TABLO 3.1.11: Aile üyeleri sizinle aynı partiye mi oy veriyor?.....	77
GRAFİK 3.1.16: Siyasal konularla ne kadar ilgilisiniz?.....	79
TABLO 3.1.12: Siyasal konularla ne kadar ilgilisiniz?.....	80
GRAFİK 3.1.17: Siyasal konuları en çok kiminle konuşursunuz?.....	82
TABLO 3.1.13: Siyasal konuları en çok kiminle konuşursunuz?.....	83
GRAFİK 3.1.18: Çevrenizde karşılaşmış olduğunuz sorunların çözümü için ilgili makamlara (belediye, valilik vb.) müracaat eder misiniz?.....	85
TABLO 3.1.14: Çevrenizde karşılaşmış olduğunuz sorunların çözümü için ilgili makamlara (belediye, valilik vb.) müracaat eder misiniz?.....	86
GRAFİK 3.1.19: Herhangi bir partiye üye misiniz?.....	88
GRAFİK 3.1.20: Neden üye oldunuz ?	89
GRAFİK 3.1.21: Neden üye olmayı düşünmediniz ?	90
GRAFİK 3.1.22: Siyasal parti dışında üye olduğunuz dernek, sendika vb. var mı?	91
GRAFİK 3.1.23: Üye olduğunuz kuruluşun adı nedir?.....	92
GRAFİK 3.1.24: Herhangi bir kuruluşa üye değilseniz nedeni nedir?.....	93
GRAFİK 3.1.25: Tercih ettiğiniz siyasi partinin programını ne kadar biliyorsunuz?	94
GRAFİK 3.1.26: Ülke yönetimi ve siyasetle ilgili sorunların karmaşık olduğu ve bunların herkes tarafından anlaşılamayacağı söylenmektedir. Sizce bu ne kadar doğrudur?.....	95
GRAFİK 3.1.27: Ülke meseleleriyle ne kadar ilgilisiniz?.....	96
GRAFİK 3.1.28: Sizce ülkenin en önemli sorunu nedir?.....	97
GRAFİK 3.1.29: Son seçimlerde hangi faaliyetlerde bulundunuz?.....	98

GRAFİK 3.1.30: Siyasi haber ve faaliyetleri hangi kaynak/kaynaklardan takip ediyorsunuz?.....	99
GRAFİK 3.1.31: Gazete ve dergilerde en çok hangi tür yazıları okursunuz?.....	100
GRAFİK 3.1.32: Parti liderlerinin katıldığı açıkoturum, siyasi sohbet ve tartışma programlarını dinleme/izleme oranınız?.....	101
GRAFİK 3.1.33: Oy verirken hangi faktörlerden etkilenirsiniz?.....	102
GRAFİK 3.1.34: Aile içindeki kişi ya da kişilerin siyasi görüşlerini ne ölçüde etkiliyorsunuz?.....	103
GRAFİK 3.1.35: Yerel seçimlerde yaşadığınız bölge ile ilgili karar alınırken sizin de görüşünüzün alınması gerektiğine ne ölçüde inanıyorsunuz?.....	104
GRAFİK 3.1.36: Herhangi bir seçimde aday olmayı düşünür müsünüz?....	105
GRAFİK 3.1.37: Büyükşehir Belediye Başkanının Adı ve partisi nedir?.....	106
GRAFİK 3.1.38: İlçe Belediye Başkanının adı ve partisi nedir?.....	107

ÇANKAYA ÖRNEKLEMİ

TABLO 3.2.1: Örneklemin demografik özellikleri.....	113
TABLO 3.2.2: Aylık Gelir Durumuna Göre Dağılım.....	114
GRAFİK 3.2.1: Çalışmıyorsanız nedeni nedir?.....	115
TABLO 3.2.3: Çalışmıyorsanız nedeni nedir?.....	116
GRAFİK 3.2.2: Çocuğunuz Var mı ?	117
GRAFİK 3.2.3: Kaç Çocuğunuz Var ?.....	118
GRAFİK 3.2.4: Çocukların eğitiminde dayak da dahil olmak üzere cezalandırmanın önemli bir yeri olduğu söylenir. Siz bu görüşe ne ölçüde katılırsınız?.....	119
GRAFİK 3.2.5: Sizce iyi bir kız çocuğu nasıl olmalıdır?.....	120
TABLO 3.2.4: Sizce iyi bir kız çocuğu nasıl olmalıdır?.....	121
GRAFİK 3.2.6: Sizce iyi bir erkek çocuğu nasıl olmalıdır?.....	122

TABLO 3.2.5: Sizce iyi bir erkek çocuğu nasıl olmalıdır?.....	123
GRAFİK 3.2.7: Bazı aileler aile içi sorunlarda çocukların söz sahibi olmalarından yanadır. Siz bu görüşe ne ölçüde katılırsınız ?.....	124
TABLO 3.2.15: Eğitim Durumuna Göre Dağılım.....	125
GRAFİK 3.2.25: Ülke yönetimi ve siyasetle ilgili sorunların karmaşık olduğu ve bunların herkes tarafından anlaşılamayacağı söylenmektedir. Sizce bu ne kadar doğrudur?.....	126
GRAFİK 3.2.26: Ülke meseleleriyle ne kadar ilgilisiniz?.....	128
GRAFİK 3.2.27: Sizce ülkenin en önemli sorunu nedir?.....	129
GRAFİK 3.2.28: Son seçimlerde hangi faaliyetlerde bulundunuz?.....	131
GRAFİK 3.2.29: Siyasi haber ve faaliyetleri hangi kaynak / kaynaklardan takip ediyorsunuz?.....	132
GRAFİK 3.2.30: Gazete ve dergilerde en çok hangi tür yazıları okursunuz?.....	133
GRAFİK 3.2.31: Parti liderlerinin katıldığı açıkoturum, siyasi sohbet ve tartışma programlarını dinleme/izleme oranınız?.....	135
GRAFİK 3.2.32: Oy verirken hangi faktörlerden etkilenirsiniz?.....	136
GRAFİK 3.2.33: Aile içindeki kişi ya da kişilerin siyasi görüşlerini ne ölçüde etkiliyorsunuz?.....	137
GRAFİK 3.2.34: Yerel seçimlerde yaşadığınız bölge ile ilgili karar alınırken sizin de görüşünüzün alınması gerektiğine ne ölçüde inanıyorsunuz?.....	138
GRAFİK 3.2.35: Herhangi bir seçimde aday olmayı düşünür müsünüz?....	139
GRAFİK 3.2.36: Büyükşehir Belediye Başkanının Adı ve partisi nedir?.....	140
GRAFİK 3.2.37: İlçe Belediye Başkanının adı ve partisi nedir?.....	141

GİRİŞ

Doğumdan ölüme kadar devam eden sosyalizasyon sürecinde kişi, kendisinden önce tanımlanmış ve doğruluğu kabullenilmiş kadın ve erkek rollerini öğrenir. Toplumsal yaşamın dikte ettiği davranış kalıpları zamanla sorgulanmaz, tartışılmaz hâle gelir. Dolayısıyla insan, kendisine biçilmiş olan rolleri karşı çıkmadan hayatı boyunca oynar.

Bu süreçte kadına öğretilen, eğitimin, yaşanan bölgeye göre geleneksel yapının, aile ilişkilerinin, ekonomik özelliklerin de etkisiyle olabildiğince uzlaşımçı olmasıdır. Ev hayatına yönelik özelliklerle donatılan kadının temel görevi iyi bir eş ve anne olmasıdır. Erkeğe düşense üretken olmak, toplum hayatına karışmak, kendisini ve ailesini idare edecek yeti ve yetkilere sahip olmaktır.

Kamusalın sınırlarının erkeklerce çizildiği ve yine başrolün erkeklere verildiği bu coğrafyada anneler iyi ev hanımları yetiştirdikleri ölçüde anne, kadınlar itaat ettiği ölçüde kadındır. Sokak kapısının eşliğiyle sınırlandırılmış hayatı yaşayanlara alkış tutulmakta, üzerini kalın seslerin örttüğü topraklarda sesini yükselten kadınlar “öteki” sayılmaktadır.

Kuşkusuz, kabuğu kırma çabasında olan ve bunu başaran insanlar da vardır. Birincil eğitim kurumu olan ailelerin eğitim anlayışındaki farklılıklar, kabuğu kırma cesareti olan insanların yetiştirilmesinde etkin rol oynar. Ancak, çoğu zaman, toplumsal yapının sert kabuğu, cesareti olanların önüne aşılması güç engeller koyar.

Bu engeller, en belirgin şekilde çalışma hayatında ve siyasette kendini gösterir. İşe alımlarda öncelikle erkek eleman tercih edilir. Yaygın anlayışa göre, “kadın işe girdikten bir süre sonra evlenecektir, çocuğu olacaktır ve işini

aksatacaktır". Daha başlangıçta önyargıyla karşılaşan kadınlar için çalışmak ya tümüyle yasaktır ya da kadın, özel hayatında doğrudan kendini ilgilendiren planları varsa bunlardan vazgeçmek durumunda kalacaktır. Çocuğu olan kadın içinse başka zorluklar vardır: Çalışılan kurumun kreşinin olup olmaması bile kadını, çalışmakla evde oturmak arasında tercih yapmaya zorlar. "İyi bir eş, iyi bir anne olma" yükümlülüğünden hareketle, çocuk annesidir ve onun bakımı kadının bireysel hedeflerinden daha önemlidir.

Siyaset de kadının toplumdaki edilgen ve ikincil konumunun sürdürülmesinde pay sahibidir. Herşeyden önce siyaset, kadın yüzüne alışık değildir. Yorucu, yıpratıcı bir iştir, kararlılık ve güç gerektirir, oysa kadınlar, lider olma özellikleriyle yetiştirilmezler, onlara pay olarak "her başarılı erkeğin arkasında bir kadın vardır" sözü verilir ve bununla yetinmeleri, hatta, gurur duymaları beklenir. Bu düzene alışıp kabullenmeleri sonucunda, kadınların çevrelerine aşılmaz duvarlar örülür.

Parti programlarında mutlaka kadınlara yer verilir, seçim öncesinde halkla tanıştırılan bir kaç kadına bakanlık "ikram edilir", sayıları üçü geçmeyen bu isimler değişen hükümetlerle değişmezler. Özetle, temsil edenin de temsil edilenin de durumu birbirinden farklı değildir.

Kadını siyasette var edebilmek için çeşitli politikalar geliştirilir, uluslararası sözleşmeler imzalanır ama beklenen sonuçlar bir türlü elde edilemez.

Konuyla ilgili olarak, araştırmanın birinci bölümünde siyasal katılma tanımları yapılacak, siyasal katılma biçim ve düzeyleri, demokratik ve demokratik olmayan sistemlerde siyasal katılma anlatılacak, katılıma etki eden faktörler sıralanacaktır.

İkinci bölümde Tanzimat Dönemi'nden başlayıp günümüze kadar süregelen olay ve gelişmelerin kadınlara etkisi tartışılacak, siyaset-kadın ilişkisi sorgulanacaktır.

Üçüncü bölümde saha çalışması bulguları ve kadın kolları görüşme notları açıklanacaktır. Saha araştırmasında seçmen profilini ortaya çıkarmak amacıyla anket yapılacaktır. Anket uygulaması için örneklem alımında "rastlantısal (tesadüfi) örnekleme" kullanılacaktır. Tesadüfi örnekleme, "saptanan örneklemin büyüklüğüne uygun olarak evrenin herhangi bir parçasının alınmasıdır" (Gökçe, 1999: 134). Araştırmada farklı sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel yapılarda olan Mamak ve Çankaya bölgelerine anket uygulanacak, basit tesadüfi örneklemeyle her bölgede 100'er kişi seçilecektir.

Kadın kolları ile görüşme yapılması da, görüşmenin kişilerle, ilgili konu hakkında ayrıntılı konuşma imkanı vermesi nedeniyle tercih edilmiştir. Görüşme sırasında yalnızca hazırlanan sorularla sınırlı kalınmamakta, her sorulan soru, konuşmanın akış yönüne göre başka soruları doğurarak konunun derinlemesine incelenmesine katkıda bulunmaktadır. Yüzyüze ilişki, insanların kendilerini ifade etmelerinde, sorunlarını ve beklentilerini dile getirmelerinde kolaylık sağlamaktadır. Ayrıca, sözel iletişim, soruların anlaşılmasında durumunda görüşmeciye tekrar sorma imkanı vermekte, dolayısıyla soruların cevaplandırılma olasılığını ve araştırmanın güvenilirliğini artırarak sonucu olumlu yönde etkilemektedir.

I. BÖLÜM

SİYASAL KATILMA

1. SİYASAL KATILMA: TANIM ve KAPSAM

Siyasal katılmanın bugüne kadar farklı tanımları yapılagelmiştir. Katılma olgusu kimi yazarlarca yalnızca oy verme davranışı, kimilerince tutum, davranış ve eylemi de içine alan bir süreç olarak tanımlanmıştır.

Baykal'a göre (1970: 30-31) "siyasal katılma biçimi oy vermek, siyasal olayları izlemek veya bu olayalar karşısında belli bir tutum takınmaktan daha ileride, siyasal olayların içine karışmak suretiyle yapılan faaliyetlerdir". Kışlalı ise siyasal katılmayı "yurttaşların, devletin çeşitli düzeylerdeki karar ve uygulamalarını etkileme eylemleri" olarak tanımlamıştır (2003: 219). Kapani'ye göre (2004: 130-131) "siyasal katılma, toplum üyesi kişilerin siyasal sistem karşısında durumlarını, tutumlarını ve davranışlarını belirleyen bir kavramdır". Tokgöz (1979: 14) "siyasal katılma oy vermeyi de içerecek şekilde kampanyalarda çalışma, siyasal tartışmalara girme, siyaset adamlarıyla ilişki kurma vb. pek çok sayıdaki davranışsal faaliyetlerdir" demektedir.

"Sistem değerlerini ve eylem içimlerini olduğu kadar bireyin sisteme yönelik taleplerini yönlendirmesi nedeniyle bir karar verme süreci olarak tanımlanan siyasal sistem katılma ile toplumu yönlendirecek eylem modellerini oluşturmaktadır" (Uysal, 1984:41).

Oy verme, siyasal katılımın yalnızca bir türünü oluşturmaktadır. Siyasal katılma, bir siyasi fikre taraf olma, siyasi tutum geliştirme, siyasi akımlardan

etkilenme ve o akımları etkileme, tercih edilen siyasi fikir yönünde davranışta ve eylemde bulunma gibi bir dizi faaliyeti içermektedir.

1.1. Siyasal Katılma Biçimleri ve Katılma Düzeyleri

Her birey benzer şekilde ve aynı oranda siyasi hayata dahil olamamaktadır. Bunda, bireylerin siyate ilgileri kadar, demografik özellikler, sosyal faktörler de tekili olmaktadır. Bazı bireyler siyasetin her alanında faaliyet gösterirken, bazıları bir yurttaşlık görevi olan oy verme davranışında bile bulunmamakta, siyasetin tümüyle uzağında kalmaktadır.

“Yaygın ve sürekli katılma biçimlerinin başında siyasetle ilgilenmek, siyasal konularda konuşmak, tartışmak geliyor. Her ne kadar, siyasetle ilgilenmek, kendi başına, siyasal sistemin çıktılarını etkilemeye dönük bir eylem olarak yorumlanabilirse de, şüphesiz daha yoğun biçimlerde katılmanın bir öncülünü oluşturuyor” (Turan, 1991:70).

Farklı düzeylerde gerçekleşen siyasal katılımın ilk basamağında siyasi olayları, gelişmeleri yalnızca bir izleyici olarak takip edenler vardır. İzleyen-dinleyen konumunda bulunanlar, siyasi olanı basın yayın organlarından takip ederler. Bu gruptaki kişiler, Baykal’a (1970: 33) göre, “bir nevi siyasal haber tüketicisi, siyasal sahnenin seyircisidirler”.

“İkinci katılma türü ise bireylerin siyasal sistemde görevli kişilerle ilişkiler kurmasıdır. Birçok kimse kişisel, çevresel sorunlarını sistemin yönetim ve yaşama katlarındaki kişilere aktarır. Bir iş için memura başvurmak, tek ya da heyet olarak milletvekillerine, bakanlara dertleri aktarmak, bu türün hemen akla gelebilen örnekleri arasındadır” (Turan, 1991: 71).

Siyasal katılmanın son basamağında siyasi olay ve faaliyetlerin içinde olan insanlar vardır. Bunlar, bir siyasi partiye üye olur, parti çalışmalarında aktif rol oynar, hatta partide adaylığa kadar uzanan sürece dahil olurlar.

Kışlalı, (2003: 221) Dahl'ın katılım sınıflamasına değinir: "Siyasal olayları izleme derecesi ilgiyi, onlara verilen önem derecesi önemsemeyi, onlarla ilgili olarak sahip olunan veriler de bilgiyi gösterir. Siyasal kararları etkilemek için gösterilen çabalar eylemdir". Bu sınıflamaya bağlı olarak Dahl, toplumu da gruplara ayırır: "a)siyasal olmayan tabaka, b)siyasal tabaka, c)iktidar peşinde koşanlar, d)iktidar sahipleri" (Kapani, 2004: 133-134).

Turan, konuyla ilgili çalışmasında Amerika'da siyasal katılım düzeylerini gösteren Verba ve Nie'nin araştırmasına yer vermiştir:

"Siyasal sürece hiç katılmayanlar: Bu kişiler siyasetle hemen hiç ilgilenmemekte, seçimlerde oylarını dahi kullanmaktan kaçınmaktadırlar. Salt oy kullananlar: Oldukça geniş bir vatandaş kitlesi için siyasal katılma seçimden seçime oyunu kullanmaktan ibaret kalmaktadır. Kişisel sınırlı katılımcılar: Bazı kimseler oylarını kullanmaya ek olarak, daha çok kişisel sorunlarını çözmek üzere özellikle devlet memurlarıyla ilişkide bulunmaktadır. Topluluk düzeyinde katılımcılar: Bazı vatandaşlar çevresel ya da belirli toplumsal sorunların çözümü için kısmen bireysel olarak fakat genellikle örgütler, gruplar aracılığıyla siyasal süreci etkilemeye çalışmaktadırlar. Kampanyacılar: Bir kısım vatandaş, seçim kampanyalarına da faal olarak katılmaktadır. Son bir grup vatandaş ise sıraladığımız faaliyetlere ek olarak siyasal partilerde görev almakta, her türlü siyasal faaliyette yer almaktadır" (Turan, 1991: 74).

Siyasal katılmanın illegal yollarla gerçekleşmesi de söz konusu olabilir. Yasadışı örgütlere üyelik, bu örgüte bağlı eylemlerde, silahlı saldırılarda bulunma, örgüt toplantılarına katılma gibi filler illegal katılım yollarıdır.

Siyasal katılma biçimleriyle ilgili olarak Kalaycıoğlu da üçlü bir sınıflama yapar:

"Siyasal eylem biçimleri, olağan siyasal katılma, protesto davranışı ve baskıcı eylem olarak üçe ayrılmaktadır. Bu da, temelde olağan ve olağanüstü olmak üzere iki eylem

biçimini içerir: Olağan siyasal katılma, seçim süreciyle, siyasal rejim tarafından konulmuş kural ve normlara uygun eylemleri içerir ve yasal sınırlar içerisinde gelişir. Olağandışı siyasal katılma ise, kurulu düzenin yasal normlarının dışında ve karşısında gelişir. Bireyin siyasal amaçlarına erişmek için fiziksel güç kullanması ve bu amaçla çeşitli eylemler gerçekleştirmesi söz konusudur” (Kalaycıoğlu, 1984: 204)

Yaraman ise katılımı gerçekleştiren kişi ya da kişiler üzerinde durur. Katılmanın bireysel ve toplumsal biçimine dikkat çeker:

“Siyasal katılım bireysel ve toplumsal olmak üzere iki yönlü değerlendirilmektedir. Bireysel siyasal katılım özellikle oy verme davranışına ilişkindir ve aslında seçmenin, tutumunun belirlenmesi sürecini konu dışı tutarsak, tek başına yerine getirebileceği bir eylemdir; tutum ve dolayısıyla davranış nesnesi kamusal alana ait ise de, öznenin bu yolla kurduğu kamusal yaşam ilişkisi dolaylıdır. Oysa toplumsal siyasal katılım siyasal partiye üye ya da siyasal kadroya aday olma biçiminde gerçekleştirilir; tümüyle ve doğrudan bir kamusal alan etkinliğidir” (Yaraman, 1999: 11).

1.2. Siyasal Rejimler ve Siyasal Katılma

Siyasal katılım, rejimden rejime farklılık gösterir: Demokratik rejimlerle demokratik olmayan rejimlerde katılımın benzer şekilde gerçekleşmesi söz konusu değildir.

1.2.1. Demokratik Sistemlerde Siyasal Katılma

Demokratik sistemler yapıları gereği, farklılığa, çöksesliliğe imkan tanımaktadırlar. Halkın yönetime dahil olabildiği, taleplerini yansıtılabildiği bu sistemlerde siyasal katılımın temelini seçimler oluşturmaktadır. Seçimler, hem halkın siyasete dahil olmasında, hem de tercihlerini yansıtmasında önemli bir araçtır.

“Günümüz demokrasilerini temel dayanağı yurttaş ve yurttaşlık bilincidir. Çağdaş demokrasiler üzerine yapılan araştırmalar göstermiştir ki, demokrasinin performansını belirleyen, yurttaşların siyasete katılmaları ve aktif olmaları, yani yurttaşlık bilincinde olmalarıdır. Böyle bir anlayış, yurttaşlığın temelini siyasal kontrolün sağlanması olarak katılımda görmektedir. (Güldiken, 1996: 32).

Seçimler, demokratik sistemin vazgeçilmez bir parçasıdır. Ama seçimlerin demokratik sayılmasının da koşulları vardır:

“Demokratik seçimin ilk iki önemli koşulu, farklı şeyler arasında seçim yapabilme hakkı ile genel ve eşit oy hakkıdır. Sadece benzerler arasında seçim yapabilmeye olanak tanıyan bir rejim, demokratik olmadığı gibi; bazılarının oylarına, daha az temsil hakkı tanıyan, toplumun bazı kesimlerinin çıkar ve düşüncelerinin temsiline olanak bırakmayan bir rejimin demokratikliği de tartışmalıdır” (Kışlalı, 2003: 245).

1.2.2. Demokratik Olmayan Sistemlerde Siyasal Katılma

Demokratik ve demokratik olmayan sistemler arasında birtakım farklılıklar gözlemlenmektedir:

“Demokrasilerde katılmanın kişisel düzeyde veya çeşitli sosyal grupların siyasal dengede temsil edilmesi çerçevesinde kendini göstermesine karşılık, totaliter rejimlerde katılma toplumsal ölçüde kitlelerin seferber edilmesi aracı olarak ortaya çıkar. Yöneticiler kadrosu tarafından güdümlü olarak düzenlenen bu kitle seferberliğinin başlıca amacı, ideoloji yayma ve ideolojik destek sağlamadır. Rejim, resmi ideolojinin kitlelere benimsetilmesi ve onlar tarafından desteklenmesi ölçüsünde yeni bir toplum düzeni yaratabilme hedefine ulaşacaktır” (Kapani, 2004: 141-142).

Demokratik olmayan sistemlerde de seçimler bulunmasına karşın, bu seçimler demokratik sistemdekilerden farklılık göstermekte, demokratik

sistemde yapılan seçimler, halkı siyasete, karar alma sürecine dahil etmeyi amaçlarken, demokratik olmayan sistemlerde yapılan seçimler, varolan düzenin ve yönetimin onaylanmasını hedeflemektedir. Dolayısıyla seçim sisteminin varlığı, halka seçenek sunma amacını her zaman güdülmediğini en iyi demokratik olmayan sistemlerde göstermektedir.

1.3. SİYASAL KATILIMA ETKİ EDEN FAKTÖRLER

Bireysel farklılıklardan başlayarak yaşanan çevre, sosyalizasyon sürecindeki etkileşimler, cinsiyet gibi verili özellikler, kişisel çabayla sonradan edinilenler, yazılı ve görsel basın, bireyin tüm tercihlerinde olduğu gibi siyasete tercihlerinde de etkili olmakta, siyasete katılma davranışına da yön vermektedir.

1.3.1. Gelir

Gelir düzeyindeki farklılaşma, olaylara bakıştan yaşayış biçimine, alınan kararlara kadar, insan yaşantısına etki eden önemli bir faktördür. Yapılan araştırmalar, alt gelir grubunda bulunan insanların üst gelir grubundakilere göre siyasete ilgisiz olduklarını, katılımlarının az olduğunu göstermektedir. Bunda, yaşam koşullarının ağırlığının tesiri olmakta, "ihtiyaç"ın insanların yaşantısında egemen olgu olması, birincil; fiziksel ihtiyaçların karşılanmaması durumunda bir üst basamağa geçilememesi, bireylerin sosyal alanın dışında kalmalarına neden olmaktadır. Bu gruptaki insanların yegâne hedefinin ihtiyaçların karşılanmasına yönelik olması, doğal olarak kişileri, bireysel ve ailevi sorunlarının ötesinde olanı düşünemez hale getirmiştir.

Ayrıca, gelirin gazete, dergi vb. bilgi kaynaklarına ulaşmada etkin bir araç olması nedeniyle de alt gelir grubundaki insanların imkânları kısıtlanmakta, öğrenememenin vermiş olduğu eksiklik, ilgisizliği doğurmaktadır.

Bunlara ek olarak, özellikle seçim kampanyaları döneminde siyasi partilerin yapmış oldukları tanıtımların bilgilendirmeden çok, ihtiyacı gidermeye yönelik olması, alt gelir grubundan kişilerin fikir yakınlığından ziyade, “karın doyurana” çekilmesine sebep olmakta, bu da olası öğrenme, araştırma isteğini azaltarak ilgisizliği körüklemektedir.

1.3.2. Meslek

Meslek de siyasal katılımı etkileyen faktörlerdendir. Sahip olunan meslek, ekonomik durumu doğrudan etkilemekte, gelir etmeninde sıralanan davranış özelliklerinin bir anlamda ana kaynağı olmaktadır. Yapılan mesleğin eğitim durumuyla da bağlantısı bulunmakta, dolayısıyla eğitim seviyesinin yükselişiyle birlikte siyasal katılma da artmaktadır. Meslek, dahil olunan çevreyi de belirlemekte ve sosyal çevre, insan davranışını biçimlendirmektedir. Mesleğin aktif olması, kişilerin sosyal ilişkilerini etkilemekte, çevrenin genişlemesine sebep olarak çok katmanlı bir alan olan siyasetin farklı kollarına dahil olma yöntem ve biçimlerini göstermektedir.

1.3.3. Eğitim

Eğitim seviyesi yükseldikçe siyasete olan ilgi artmakta, bilgi birikimi arttıkça, kişi, sunulan seçenekleri sorgulamakta, siyasi gelişmeleri takip etmekte, olayları yorumlamakta, dolayısıyla siyasi fikir, siyasi parti tercihlerini de çok daha bilinçli yapmaktadır.

Eğitimin, gelir düzeyi, meslek edinimi ile de doğrudan ilişkisi bulunmakta, bu nedenle katılımı etkileyen faktörler araştırılırken bunlar, birbirlerinden bağımsız düşünölememektedir.

1.3.4. Cinsiyet

Araştırmanın da konusunu oluşturan cinsiyet-siyaset ilişkisinde kadınların erkeklere göre siyasete daha uzak olduğu görölmektedir. Bunda, ailenin kız ve erkek çocukları yetiştirme biçimleri, kadının evsel mekana bağımlı kalarak hane içi sorumlulukları üstlenip, sosyal alanın dışında kalması, toplumda yaygın kabullerin aşılamayıp siyasetin “erkek işi” olarak tanımlanması etkin rol oynamaktadır.

Kadınların genel olarak siyasete ilgisiz oldukları gözden kaçmamakta, oy vermede bile çoğu zaman kendi fikirlerinden çok, ailelerinin kabulleri kendini göstermekte, kadınların siyasete uzaklığı, meclisteki temsil oranında da ciddi sorunlar yaratmaktadır.

Siyasetin içinde olan kadın da erkek egemen bu yapı içinde çoğu zaman varlığını sürdürebilmek için ya erkeksi olmaya zorlanmakta ya da ikincil konumunu sürdürmeyi kabul etmek durumunda kalmaktadır.

“Siyasi partilerde ve seçilmiş ve atanmış kadınlar arasında toplumsal cinsiyet bilincine erişmiş, sistemi sorgulamak ve eşitlik konusunda mücadele etmek motivasyonuna sahip kadınlar azınlıktadır. Siyasetteki kadınların çoğu kendilerini feminist olarak nitelmemekte, bu konuda en bilinçli olanlar da süreçte yalnız kalmaktadırlar. Siyaset oyununun kuralları erkekler tarafından yazılıp oynanırken kadın sorunları tartışılırken bile kadınlar öncü rolü üstlenmekten kaçınılmaktadırlar. Bir bakıma, feminist siyaset yapmak onların aslında çok da kolay ulaşamamış oldukları pozisyonlarından dışlanmak ve ciddiye alınmamak riskini de beraber getirmektedir ki, kadın siyasetçiler bunun bilincindedirler” (Akman, 2004: 329).

Ayrıca, kadının siyasete girmesinde ailenin yadsınamaz payı bulunmaktadır. Aileleri tarafından desteklenen kadınlar, kendilerini ifade etmekte, kanıtlamakta zorlanmamakta, cesaretlendirilmiş olmanın da etkisiyle siyasal alana dahil olabilmektedirler. Tersi durumda, kadın, yaşantısı boyunca kendinden beklenen edilgen rolü oynamakta, dolayısıyla sosyal hayatın diğer alanlarında olduğu gibi siyasete de yabancı kalmaktadır. Ailelerin kadına bir dayatması da, yerel siyaset içinde gerçekleşmektedir; ailenin desteği ve iznine bağlı olan siyasi hayat, partilerin kadın kolları, mahalle muhtarlığı, en son nokta olarak belediye başkanlığı söz konusuysa eğer kadın için mümkün olmaktadır.

1.3.5. Yaş

İlerleyen yaşla birlikte siyasete olan ilginin artışı da kaçınılmazdır. Özellikle ilk gençlik döneminde ortaya çıkan ilgi, siyasetin tartışılabilir olduğu ortamlara (arkadaş çevresi, dernekler, siyasi partilerin gençlik kolları vb.) girilmesiyle daha somut hale gelmektedir. Başlangıçta biraz sloganlar üzerine kurulu siyasi fikirler zamanla gelişmekte, eğitimin de etkisiyle yeni arayış ve söylemlere dönüşebilmekte, kişiyi bilinçli tercihlere yöneltmektedir.

Yaş faktörü de, diğer faktörlerin etkileşiminde olduğu gibi, eğitim ve sosyal çevre faktörleriyle içi içe geçmiş durumdadır.

1.3.6. Aile

Sosyalizasyon sürecinin birinci basamağı olan aile, kişiliğin oluşumuna etki etmekte, kişilerin düşüncelerinin gelişimi, tercihlerinin belirlenmesi üzerinde önemli bir yere sahip olmaktadır.

Sosyalizasyon sürecinde ailenin, ortak yaşam mekanı, ortak değerler, inançlar dışında tek tek aile bireylerinin eğitim durumundan kaynaklanan etkilenmeler ortaya çıkmaktadır:

“Ailenin siyasal toplumsallaşmadaki etkisinin daha za ya da daha çok olmasında, ana babanın eğitim düzeyinin de rolü önemli. Ailedeki eğitim düzeyi yükseldikçe, öğretmenin siyasal toplumsallaşmadaki ağırlığı azalıyor. Bu nedenle de, gelişmiş ülkelerde ya da varlıklı sınıflarda öğretmenin toplumsallaşmadaki etkisi azalırken, geri kalmış ülkelerde ve eğitim düzeyinin düşük olduğu yoksul aile çocuklarından oluşan sınıflarda, öğretmenin toplumsallaşmadaki etkisi artıyor” (Kışlalı, 2002: 119).

Siyasi konuların çok tartışıldığı ailelerde yetişen bireylerin siyasete ilgisi, siyasetin konuşulmadığı ailelere oranla daha fazla olmaktadır. Ailenin siyasi kararlarda baskın rolünün olması da iki yönlü bir etki yaratmakta; siyasete olan ilgiyi azaltabildiği gibi artırabilmektedir de. Ayrıca, ailenin siyasi fikri, yetişmekte olan bireyin ailenin yolunda yürümesine sebep olabildiği gibi, o fikrin reddiyle de sonuçlanabilmektedir.

Aile yapısının karar verme sürecine etkisini göstermek amacıyla Timur tarafından aileler gruplara ayrılmıştır:

“1. Geleneksel tarımda yapının ataerkil aile ilişkilerine özgü biçimde, aile reisinin her tür karar verme yetkisini elinde tuttuğu katılsız aile. 2. Aileye ve aile bireylerine ilişkin kararların ortaklaşa alındığı ve çocuğa kendini ilgilendiren konularda söz hakkı tanıyan aile biçimi, katılmalı aile. 3. Belli bir karar modeli bulunmayan, ne aile reisinin karar verme tekeli, ne de birlikte karar almanın belirgin olmadığı aile, geçiş tipi ailesi” (Timur, 1972: 109).

Ailede aktif olarak siyasetin içinde bulunan bireylerin olması da, siyasal katılımı etkilemektedir.

1.3.7. Yerleşme Birimi

Kır-kent ayrımı da siyasal katılımı da farklılaşmaya neden olmaktadır. Kırsal alanda siyasal katılım büyük oranda akraba ilişkilerine bağımlı olarak yürümekte, muhtar, belediye seçimleri gibi siyasal olaylarda aday olan kişinin tanıdık olması, katılımı artırmakta, ancak, tercihlerin bilinçli olmaması sonucunu doğurmaktadır. İnsanların birbirlerini tanımadığı metropollerde ise, siyasi tercihleri belirleyen, siyasi partiyle olan fikri yakınlıktır.

1.3.8. Medya

Farklı basın yayın organlarının gelişmesi, çok sesliliğe ortam hazırlamakta, siyasi parti liderlerinin kendileri ve partileri hakkında halka bilgi vermelerini, seçmene ulaşabilmelerini kolaylaştırmaktadır. Bilgi edinme hızını artıran medya, her bir seçeneğin tanıtımını da üstlenerek ve siyasi olgu ve olayların tekrar tekrar sunumunu gerçekleştirerek siyasi olana ilgiyi artırmakta, tercihlere yön verirken, katılımı da etkilemektedir. Kışlalı'ya göre (2002: 120) "kitle iletişim araçları, asıl varolan eğilimleri güçlendirme açısından etkilidir".

1.3.9. Psikolojik Etkenler

Bireylerin, siyasi iktidardan beklentilerinin karşılanmaması, seçim öncesinde verilen sözlerin karşılığını bulamaması, siyasete bakışlarını etkilemekte, umutsuz bir tavır sergileyen birey, siyasete de uzak durmaktadır.

II. BÖLÜM

TÜRKİYE'DE KADIN ve SİYASAL KATILMA

2. TÜRKİYE'DE KADIN HAKLARININ ELDE EDİLiŞİ

Türkiye'de kadın haklarının elde edilişi Türk modernleşme tarihinin önemli bir parçasını oluşturmaktadır.

Türk modernleşme tarihi Tanzimat dönemiyle başlamaktadır. Dönemin reformist özellikleri, öncelikle askeri alanda sonrasında ise eğitim, sağlık, kadın hakları gibi alanlarda kendini göstermiştir. Meşrutiyet ve Milli Mücadele dönemleriyle belirli bir gelişim çizgisine ulaşan mücadele yılları Cumhuriyet Dönemi atılımlarıyla doruğa ulaşmıştır.

Eğitim ve kültür alanlarında atılan her bir adım doğrudan kadın kimliğinde etkisini göstermiş, siyasal hakların kazanımı, kadının tarih boyunca sürdürdüğü ikincil konumundan sıyrılmasına ciddi katkılarda bulunmuştur. Toplumsal hayat içinde kadının yer edinme çabası, eğitim almasıyla başlamış, meslek edinmesi, süreçte kadın derneklerinin kurulmasıyla birlikte kadının evin dışına çıkması, çeşitli yayın organlarının kurulmasıyla statü arayışına girmesi, onu toplum içinde görünür kılmıştır.

Kadının meslek edinmesine yönelik okulların açılması, farklı iş kollarına yönelmesini sağlamış, çalışan birey olması, hem aile içinde hem de toplum hayatında söz söyleme imkânını artırmıştır. Hızlı sanayileşme ve kentleşme süreci sayesinde kendine yeni alanlar, iş imkânları arayan kadınlar, batı kültürünün etkisiyle değişime daha açık hale gelmiş, hukuk alanındaki

gelişmeler de, kadının özgüven duygusunun gelişmesine önemli katkılarda bulunmuştur.

Türk modernleşme süreci içinde kadının serüveni küçük adımlar, yavaş değişimlerle gerçekleşmiştir. Ancak Cumhuriyet dönemine gelindiğinde gerçek anlamda çok mesafe kat edilmiş, ülke tarihinde olduğu gibi, Türk kadınının da tarihinde bir devrim yaşanmıştır. Medeni Kanun'un kabulü, seçme ve seçilme haklarının elde edilmesi dönemin köklü değişiklikleri olmuştur.

Türk modernleşmesinin gelişim aşamalarının kadınlar üzerindeki yansımalarının anlaşılması için dönem dönem yaşanan değişime bakmakta yarar vardır.

2.1. TÜRK MODERNLEŞMESİNİN KADIN KİMLİĞİNE ETKİSİ

2.1.1. Tanzimat ve Meşrutiyet Dönemleri

Bir dönüm noktası olan Tanzimat döneminde kadınlar lehine yaşanan en büyük gelişmelerden biri, kuşkusuz, eğitimidir. Tanzimata kadar kadınların alabileceği tek eğitim, şimdiki ilkokul karşılığı olan sıbyan mekteplerinden ibaretti. Tanzimatla birlikte meslek veren okullar, ebe ve öğretmen okulları açılmaya başlanmıştır.

Hukuk alanında da önemli değişimler yaşanmış, ilk defa mal paylaşımında kız ve erkek çocukların eşitliği gündeme gelmiştir. Halil Cin'den Kurnaz'ın (1991: 29) aktarımına göre: "1858 tarihli Hattı Hümayun ile miri arazi, kız ve erkek evlada üzerinde oturma şartı aranmaksızın ücretsiz ve eşit olarak geçebiliyordu".

Ayrıca, düşünsel anlamda da gelişmeler meydana gelmiş, dönemin aydınları kadın sorununa ilgi göstermişlerdir:

“Tanzimat aydını kadının toplum içindeki yerini tartışırken hemen hep şehir kadını üzerinde durulmuştur. Yazarlar işsiz, canı sıkılan kadının problemlerini ele alıp onu toplumda işe yarar hale getirmenin yollarını aramışlardır. Bu konuda yapılacak ıslahatta, kadının eğitiminin ön plana çıkarılması istenir (Namık Kemal, Ahmet Midhat, Abdülhak Hamit, Sami Paşazade Sezai, Fatma Aliye” (Kurnaz, 1991: 34).

Bu yazarlar içinde Fatma Aliye'nin önemi büyüktür. Çünkü hem bir kadın olarak ilkleri başarmış -ilk kadın düşünür, ilk kadın romancı- hem de erkek egemen alanlarda kendini kanıtlamış, varlığını sürdürmüştür.

Bu dönemde kadınlar için çeşitli gazete ve dergiler yayın hayatına başlamıştır. Olumlu bir değişim olan bu yayınlar, içeriğindeki çocuk bakımı, ev işleri gibi konularla bir çelişkiyi içinde barındırmaktadır.

Tanzimat ve I. Meşrutiyetle yaşanan gelişim II. Meşrutiyetle birlikte hızını artırmıştır, eğitimde yeni atılımlar gerçekleşmiştir:

“Türk kadınının Meşrutiyet'te ilk kez yüksek eğitim imkanına kavuşması önemli bir olaydır. Bu sayede hen kadının kültür seviyesi yükselecek, hem de yeni çalışma alanları doğacaktır” (Ortaylı, 2004: 207). Mesela, “Osmanlı İmparatorluğu'nda hemşirelik eğitimi ilk olarak Meşrutiyet Döneminde başlar” (Kurnaz, 1991: 54).

Tanzimat'ta olduğu gibi dergi ve gazeteler yayımlanmış, ancak geçmişten farklı olarak bu döneminin yayınları kadın eğitimine daha çok önem vermiş, edebi ve düşünsel anlamda kadınların yolunu aydınlatmayı hedeflemiştir.

“1908’de ilan edilen II. Meşrutiyet’in ‘kadın söylemi’ olumlu ürünler vermiş sayılır. Kadının eğitimine sağlanan yeni olanaklar, kadının sınırlı da olsa çalışma hayatına katılması, modayı izlemesi, gerçi sadece İstanbul, İzmir gibi büyük kentlere özgü kalmakla beraber, önemli yeniliklere yol açmıştır” (Abadan, 1998: 325).

II. Meşrutiyet döneminde kadınların faaliyet gösterdiği derneklerin doğması, önemli yeniliklerden olmuştur: Kurnaz (1991: 77) bu derneklerin “hem yardım toplamak, hem de kadın haklarını savunmak, onların eğitimin sağlamak amacıyla kurulduğunu” ifade etmektedir. Kadınların ortak sorunlarını konuşabilmelerinde, biraraya gelerek iletişim yeteneklerini güçlendirmelerinde, bir amaç uğrunda birleşerek üretken olmalarında bu derneklerin payı büyüktür. Göle (2001: 70) II. Meşrutiyet döneminin “kadının giderek daha fazla kamusal alana katılmasının, kentsel mekanlarda dolaşmasının, ‘toplumsal görünürlük’ kazanmasının gözlemlendiği bir dönem” olduğunu söylemektedir.

2.1.2. Milli Mücadele Dönemi

Bu dönemin kadın dernekleri, Tanzimat ve Meşrutiyet dönemlerinde kurulan derneklerden farklı olarak, kadınları sosyal ve siyasal konularda bilinçlendirme görevi üstlenmişlerdir. Kurtuluş Savaşı’nın verildiği Anadolu topraklarının işgal altında olması ve yurdun en kötü koşullarda bile sonuna kadar savunulması gereken bu yıllarda kadınlar da tarih sahnesine çıkmış, çeşitli yayınlarda yazılar yayımlayarak düşünsel etkinliklerde buldukları gibi, savaşın içinde yer alıp fikirlerini eyleme geçirmişlerdir.

Afet İnan’dan aktarma yapan Altındal şöyle demektedir:

“5 Kasım 1919’da Sivas’ta Anadolu Kadınları Müdafaa-i Vatan Cemiyeti kurulur. Cemiyetin 11 maddelik kuruluş tüzüğü 1. maddesinde Sivas Merkezi’ne bağlı yerel ve

bağımsız şubelerin kurulmasını öngörür. 2. maddede mütarekenin imza tarihinde elimizde kalan ve çoğunluğunu Müslümanların teşkil ettiği Osmanlı topraklarının bir bütün olduğu, parçalanamayacağı ilkesi benimsenmektedir. 3. maddede de özellikle Rum ve Ermeni işgal ve müdahalelerine karşın her tür direnme ve savunma müdahalesine girişileceğini ve fakat herhangi bir saldırı olmadığı takdirde Müslüman kadınların bu halkların vatandaşlık haklarına saygılı olacağı belirtilmekte; 4. madde, doğal ve faalüyelirin kimler olduğunu saptamaktadır. Buna göre tüm İslam hanımları derneğin doğal üyesi kabul edilmektedir. Kuruluşundan hemen sonra Anadolu ve Rumeli Müdafa-i Hukuk Cemiyeti Heyet-i Temsiliyesiyle yazışmalar başlar ve cemiyetten destek görür, şubelerin kurulması teşvik edilir. Bundan sonra Amasya, Kayseri, Niğde, Erzincan, Burdur, Pınar Hisar, Konya, Denizli, Kastamonu ve Kangal'da şubeler kurulur” (Altındal, 1985: 203).

Bundan da anlaşılacağı üzere artık, kadınlar, toplumsal konuların tümüyle içinde, çözüm arayışında ve yurt savunmasındadırlar.

Dönemin önemli isimlerinden Halide Edip, hem sanat hem de düşünce insanıdır. Kadınları bilinçlendirmeye yönelik belirgin tavrı, edebi eserleri, tartışmalara neden olan siyasi fikirleri ile Türk Modernleşme tarihinin yapı taşlarındandır. Durakbaşa'nın 6 Mart 1960 tarihli Cumhuriyet Gazetesi'nden aktarımına göre:

“Türk kadınının resmen kafes arkasında yaşaması gerektiği bir devirde Halide Edip ayağındaki yasak zincirleri koparmış, bir vatandaş olarak omuzlarında hissettiği ağı görevi taşımaktan yılmamıştı” (Durakbaşa, 2002: 152).

Bu dönemde önemli bir gelişme de sanat alanında yaşanmıştır. Afife Jale'nin tiyatro sahnesine çıkışı, müslüman Türk kadınının tarihinde büyük bir gelişmedir. Çünkü öncesinde tiyatro sahnesine çıkabilenler yalnızca gayri müslim kadınlardır. Afife Jale bir ilki başarmıştır.

T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü'nün raporuna göre:

“1921’de Darfünunda karma öğretime geçildi. 1922’de Yedi kız öğrenci Tıp Fakültesine kayıt yaptırarak eğitime başladı. Haziran 1923 Nezihe Muhittin’in başkanlığı’nda ilk kadın partisi olan kadınlar Halk Fırkası’nın kurulması girişiminde bulunuldu, kadınlara oy hakkı tanımayan 1909 tarihli Seçim Kanunu gereğince valilik partinin kuruluşuna onay vermediğinden dernek kurulması yoluna gidildi” (T.C. KSSGM, 2001: 2).

Görüldüğü gibi, Milli Mücadele yılları, tüm yurttaki bir direniş olduğu gibi, kadınlar için de eğitim, sanat, siyaset alanlarında önemli gelişmelerin yaşandığı bir dönem olmuştur.

2.1.3. 1923-1950 Arası Dönem

1923’te Cumhuriyetin ilanı ile birlikte yeni bir döneme girilmiş, devrim yoluyla getirilen değişiklikler batılılaşma hareketine hız kazandırmıştır.

Tevhid-i Tedrisat Kanunu’nun çıkarılması sonucunda eğitim kurumları Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlanmış, Medeni Kanun’un kabulüyle kadınlar korumaya alınmış, tek taraflı boşamaların, çok eşliliğin sonlandırılması hedeflenmiştir. Ayrıca Medeni Kanun için Zehra Arat (1998: 56) “kadınlara kendi eşlerini seçme, boşanma davası açma ve boşanmadan sonra da analık haklarını koruma hakları verildi” demektedir.

Döneme getirilen yoğun eleştiriler, yeniliğin devrim yoluyla gerçekleşmesinedir. Ancak, bir devletin yıkılması, yerine tümüyle başka nitelikler taşıyan yeni bir devletin kurulması, bu devletin batılı ve laik değerler üzerine oturtularak, eski devletin değişime karşı fren görevi gören mekanizmalarının ortadan kaldırılması, kadının eğitimi, gelişimi, toplum

hayatına dahil edilmesine direnen kurumlara son verilmesi ancak devrim yoluyla gerçekleşebilmektedir. Ayrıca, cumhuriyet dönemi yeniliklerinin Türk kadını üzerindeki olumlu etkisi yadsınmamaktadır.

Bu dönemin kadınların gelişiminde örnek alacağı önemli isimleri de vardır:

“Atatürk giriştiği büyük reformlara öncülük ederken, özellikle toplum yaşantısı ve kadınlarla ilgili reformlar uygulanırken eşi Latife Hanım'ı sürekli yanında bulundurmuş; Latife Hanım, çağdaş Türk kadınının ve yeni modern toplumun simgesi olmuştur.....Latife Hanım yardım komitelerinde yer alıyor, halkın arasına girip sağlık sorunlarıyla ilgileniyor; Himaye-i Etfal ve Türkiye Hilal-i Ahmer Cemiyeti gibi derneklere maddi yardım toplamak amacıyla düzenlenen konserlere, sinema gösterilerine katılıyordu. Yardıma muhtaç insanların, ilk başvurduğu kişilerden biriydi. Bir süre sonra, Gazi'nin kültür alanında giriştiği reformlar için bulunduğu sembol de bir kadın oldu: Afet İnan” (Kırkpınar, 1998: 19).

Tanzimat, Meşrutiyet ve Milli Mücadele Dönemlerinde yaşanan gelişmeler, cumhuriyet dönemine hazırlık olmuştur. Cumhuriyet ile birlikte, kadın kimliğine eğitim, hukuk alanlarında yansıyan değişimler asıl olarak siyasette kendini göstermiştir:

“1930'da Belediye yasası çıkarıldı. Yasa ile kadınlara belediye seçimlerinde seçme ve seçilme hakkı tanındı. 26 Ekim 193'te Köy Kanunu'nda değişiklik yapılarak kadınlara köylerde muhtar olma ve ihtiyar meclisine seçilme hakları verildi. 5 Aralık 1935'te anayasa değişikliği ile kadınlara seçme ve seçilme hakkı tanındı. 8 Şubat 1935'te Türkiye Büyük Millet Meclisi 5. Dönem seçimleri sonucunda 17 kadın milletvekili ilk kez Meclise girdi, ara seçimlerde bu sayı 18'e ulaştı. 1950'de ilk kadın belediye başkanı (Müfide İlhan) Mersin'den seçildi” (T.C. KSSGM, 2001: 2-3).

1934'te TBMM'ne ilk giren kadın milletvekilleri şunlardı:

“Mihri Pektaş, Meliha Ulaş, Mebrure Gönenç, Satı Çırpan Karamehmet, Türkan Baştuğ Örs, Bahire Bediz Morova Aydılek, Ferruh Güpgüp, Benal İştâr Arıman, Nakiye Elgün, Fatma Şakir Memik, Sabiha Görkey, Şekibe İnel, Huriye Öniz Baha, Esmâ Nayman, Sabiha Gökçül Erbay, Seniha Hızal, Hatice Özgener, Fakihe Öymen” (Arat Y, 1998: 258-259).

Bu dönemde kadınların siyasi partiler kurmak gibi bir çabalarının da olduğu, ancak, sonuç elde edilemediği görülmektedir. Bu başarısızlık karşısında geri çekilmeyen kadınlar, Türk Kadınlar Birliği'ni kurmuşlardır.

“Birliğin amacı, kadınların düşünsel ve toplumsal alanlarda düzeylerini yükselterek, onları toplumsal ve siyasal haklarını kullanacak sorumluluk ve bilince ulaştırmak ve yoksul ailelere, kadın ve çocuklara yardım etmektir. Yoksul çocuk ve kadınlara yardım çalışmaları, çeşitli toplantılar ve 1935 yılında düzenlenen uluslararası bir konferans dışında, Türk Kadınlar Birliği'nin (TKB) en önemli çalışması kadınlara siyasal haklar verilmesi doğrultusunda oldu” (Kılıç, 1998: 348).

Gelişmeler sonucunda oluşan yeni kadını Altındal şu şekilde tasvir etmektedir:

“Yeni kadın kendi “insani yapısını” yadsımaz, hayattan kaçmaz ve realitenin ona gülücüklerle ayırdığı, bağışladığı bunca “yeryüzü” mutluluğuna sırt çecirmez. Şöyledir yeni kadın: duygusallık yerine kendini disipline etmiştir; teslimiyetçilik ve renksizlik yerine özgürlüğünü ve bağımsızlığını değerlendirebilmek yeteneğindedir; bir “sevgili”nin yerini bulmamış (uyumsuz, yabancı duran-alien) niteliklerini massedip (absorb), yansıtmaya yönelik naif bir girişimde bulunmak yerine kendi kişiliğinin kadrini bilir (onu yüceltir); iffetliğin aldatıcı-lafazanca (hipokratik) maskesini takınmak yerine “yeryüzü” mutluluklarındaki haklarını bütünleştirir ve nihayet, aşkın edimlerinde (deneylerinde) aşağılanmış statüyü ortadan kaldırır. Karşımızda erkeğin gölgesi olan dişi değil; bir kişilik-bir “İnsan Kadın” vardır (Altındal, 1985: 140).

Arat da benzer şekilde, dönemle ilgili olarak şunları söylemektedir:

“Cumhuriyet, bu toplumun kadınlarına yeni, eşit, özgür ve yaratıcı bir kimlik öneriyor ve bu öneriyi uygulamada somutlaştırmak için kamusal yaşamın kapılarını ardına kadar açıyordu” (Arat N., 1997: 220).

Cumhuriyet ile tasarlanan kadın, ideal-idealize edilmiş (kendi ayakları üzerinde duran, kendine değer veren, cinsiyetini yadsımayan) kadın tipidir. “Misyonu olan bir anne; bilimsel, sosyal ve iş hayatında erkeğin ortağı, arkadaşı ve yardımcısı olmak” (Toska, 1998: 79) önemlidir. Dönem içinde kadına atfedilen bu özelliklerin hepsi “olması gereken”i göstermekle birlikte, günümüzde yaşanan olaylar; kadının fiziksel ve ruhsal bütünlüğüne yönelik şiddet, çalışma hayatında ve siyasette varlık gösterememesi, erkeğin desteğine ihtiyaç duyar olması, 1923’ten beri bu coğrafya üzerinde kadınların ne kadar az yol aldığının bir göstergesidir.

2.1.4. 1950 - 1980 Arası Dönem

Çok partili hayata geçiş sonucunda, ülke tarihinde olduğu gibi, özelde kadının tarihinde de değişiklikler meydana gelmiştir. “Çok partili rejime geçişle birlikte kadınların daha önce oynadıkları “demokratikleşmeyi simgeleme” rolü işlevini ve anlamını yitirmiştir (Tekeli, 1982: 383).

“Rejimin çok partili bir demokrasi haline gelmesi, kadınların parlamenter gücünü olumsuz yönde etkileyen faktörleri de beraberinde getirmiştir. İlk olarak rejim değişikliği, kadın adayların tek parti döneminde sahip oldukları ve adeta otomatik bir biçimde seçilebilme şansını ortadan kaldırmıştır. İkinci olarak, siyasal partilerin Meclis’te daha çok sayıda sandalye elde etmek için giriştikleri rekabet ortamı kadınların yararına değil, zararına bir sonuç doğurmuştur. Ayrıca çok partili döneme geçişle birlikte ortaya çıkan demokrat partinin benimsediği tutucu ideoloji de kadın adayların yararına olmaktan uzaktır. Bu tutucu

eğilim 1960 askeri müdahalesinden sonra, Demokrat Parti ideolojisine sahip çıkan diğer partilerce de benimsenmiştir” (Tekeli, 1982: 384).

Bu dönemde yaşanan kırılmalar, etkisini günümüzde de “siyaset-kadın” olgularının yanyana gelemezliğinde kendisini göstermiştir.

Dönemin bu olumsuzluğuna karşın “gelişme” sayılabilecek yenilikler de meydana gelmiştir:

1950’de ilk kadın belediye başkanı Müfide İlhan’ın Mersin’den seçilmesi, 22.12.1996’da eşit değerde iş için kadın ve erkek işçiler arasında ücret eşitliğini sağlayan 1951 tarihli 100 sayılı ILO sözleşmesinin onaylanması, 26.03.1971’de ilk kadın bakan Türkan Akyol’un atanması, 1975’te Birleşmiş Milletler tarafından Mexico City’de Birinci Dünya Kadın Konferansı’nın düzenlenip 1975-85 yılları arasındaki dönemin “Kadın On Yılı” ilan edilmesi” gibi (T.C. KSSGM, 2001: 3-4).

1950-80 arası dönem, kadınlar açısından durgun geçmiştir ve asıl hareketlilik 80’lerde yaşanacaktır.

2.1.5. 1980’den Günümüze

Ülkenin içinde bulunduğu siyasal koşullar, darbe yılları, isyanlar, kadınları da ciddi bir biçimde etkilemiştir. 80’lerin kadını önceki dönemlere oranla daha isyankâr, daha muhaliftir.

Feminist hareketin kendini gösterdiği bu yıllarda, özellikle bilinç yükseltme gruplarında “Dayağa Hayır!” kampanyalarından, eğitime, siyasete kadar pek çok konuda konuşmalar yapılmış, bu tanışma ortamı, kadınları bir anlamda “ayma” noktasına getirmiştir.

Basında da kadına daha fazla yer verilmiş, süreli yayınlar “kadın” teması üzerine yazılar yayımlamaya başlamıştır. Bunun yanısıra kadınlar bağımsız olarak kendileri dergi ve gazete çıkarma çabası içine girmişlerdir. Ayrıca günümüzde de varlığını sürdüren derneklerin temelleri bu dönemde atılmış, Ankara ve İstanbul’da dernek faaliyetleri hız kazanmıştır.

Kadınlar, hiç olmadıkları kadar siyasetin içindedirler 80’lerde. Daha mücadeleci ve hak arayışında daha korkusuzdurlar.

“80’lerde Türkiye siyasetine yeni bir özne girdi: Kadınlar. Daha önce de siyasetin dışında değildik zaten ama bu kez kendi adımıza konuşmayı denedik. Feminizmle birlikte cinsiyet, ‘kadınlarımız’ söyleminin ötesinde bir siyasi konum haline geldik” (Köker ve Bora, 1994: 51).

Kadına yönelik şiddeti protesto yürüyüşleri, “sarkıntılığa hayır” kampanyaları, kürtaj hakkının elde edilmesi için bildiri dağıtımı gibi eylemler, dönemin özelliklerinden biri olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu noktada dönemin özelliğini resmetmek açısından Stella Ovadia’nın “Çok İmzalı ve Çok Öznel Kronoloji Denemesi”nden birkaç örnek vermek yerinde olacaktır:

“Mart 84: Kadın Çevresi’nin resmi kuruluşu,
 8 Mart 87: Feminist Dergisi,
 10 Mayıs 1987: Anneler Günü: Ankara Gençlik Parkı: ‘Annenizi sevip karınızı dövüyor musunuz?’,
 29 Mayıs 1987: Aydınlık Çevresi kadınları ‘Ayrımcılığa Karşı Kadın Derneği’ni kurdular,
 Kasım 1987: Ankara’da haftalık Perşembe toplantıları başlıyor,
 14 Ocak 1987: Ankara kadın tartışma grubunun oluşması,
 1 Mayıs 88: Sosyalist feminist Kaktüs dergisi,
 14 Mayıs 1988: Ankara’da Seymenler’de feminist eylem: ‘Ayaklarımın altında cenneti değil, dünyayı istiyorum’,

5 Mayıs 1989: Kadın Dayanışma Derneği'nin kuruluşu,

4 Nisan 1990: Kadın Eserleri Kütüphanesi ve Bilgi Merkezi Vakfı Fener'de ilk kadın kütüphanesini hizmete soktu,

11 Eylül 1990: Bakırköy Kadın Sığınma Evi'nin açılışı,

3 Kasım 1990: Mor Çatı Kadın Sığınma Vakfı'nın kuruluşu,

Ekim 1991: Ankara Altındağ Belediyesi Kadın Danışma Merkezi açıyor" (Ovadia, 1994: 57).

Bu dönemde, özellikle Ankara'da kadınları biraraya getirme amaçlı "ev toplantıları" düzenlenmiş, "Perşembe" toplantıları kadınların gelişimine ciddi katkılar sağlamıştır.

"Perşembe Grubu'nun tarihi boyunca yapılan etkinliklerden biri düzenli bir bültenin çıkarılmasıdır. Yeter isimdeki bülten iki ayda bir çıkarılmaktadır. Beyaz kâğıt üzerine mor renkli yazı karakteri kullanılarak çıkarılan dergi Perşembe Grubu'nun toplantılarının gündemini başka kadınlarla paylaşmak için bir araçtır" (Timisi ve Gevrek, 2002: 26).

Bu dönemde yayın hayatına başlayan bir dergi de "Pazartesi"dir. Koçali, kuruluşta derginin içeriğinin belirlenmesiyle ilgili olarak "gazetelerde güme giden ya da hiç yer almayan ama kadınları ilgilendiren olaylar Pazartesi'nde haber olacak" demektedir (Koçali, 2002: 77). Derginin bir özelliği de, yine Koçali'nin (2002: 79) deyimine göre "patronsuz ve yöneticisiz" olmasıdır. Pazartesi, her kadının dergisidir ve amaç çok sayıda kadına ulaşmaktır.

Derginin bir sayısında yayımlanan yazıdan alıntı yaparak Koçali Pazartesi'yi şu şekilde özetlemektedir:

"(...) Pazartesi, gerisinde bir politika anlayışını ve yayın politikasını barındırmakla birlikte, dergi sayfalarında tanımlanmış bir politikası olan ve kadınları bu politikaya davet eden bir dergi değil. Genel olarak feminizmi yaygınlaştırmayı, daha geniş bir kadın kitlesini 'kışkırtmayı' hedefleyen bir dergi" (Koçali, 2002: 81).

Görüldüğü üzere bu dönem diğer dönemlere göre belirgin bir farklılık içermekte ve bu farklılık kadın hareketinin ivme kazanmasında, yayın dünyasında, hak arama mücadelesinde meydanlarda görünen güçlü ve özgüven duygusu gelişmiş kadınlarda kendini göstermektedir.

“90’lı yıllar resmi düzeyde kurumsallaşmanın doğuş aşamaları”dır: kadın-erkek eşitliğinin devlet çatısı altında örgütlenmesi” (Acuner, 2002:125) söz konusudur. Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü (KSSGM) 90’ların eseridir.

“KSSGM, kurulduğu tarih olan 1990 yılından itibaren, bir kamu kuruluşu olarak tüm siyasi istikrarsızlıklardan etkilenmesine, bütçe ve personel açısından büyük bir darboğaz içinde olmasına ve 1993 yılından beri de ‘yasal boşluk’ içinde faaliyet göstermesine rağmen, Türkiye’de kadın-erkek eşitliği konusunda çalışacak ‘insan kaynağı’nın yetiştirilmesi, teknik temellerin oluşturulması açısından önemli rol oynamıştır. Kadın-erkek eşitliği politikalarını devlet politikası haline getirme çabalarında yeterince başarılı olamamakla birlikte, konunun ülkenin politik gündemine girmesinde dikkate değer katkısı olmuştur” (Acuner, 2002: 157).

80’ler ve 90’lar, kadın hareketinin yaygınlaştığı, kadınların var olan sistemi sorguladığı ve arayış içine girdiği yıllar olmuştur.

“Feminist hareket, dönemin özellikleri, kullandığı söylemin ve dile getirdiği gerçeklerin çarpıcılığı ve genç kuşaklara daha yakın durması nedeniyle, 1980’li ve daha çok 1990’lı yıllarda toplumda oldukça etkin bir yer edinmiş, en azından kendi söylemini daha yaygın kitlelere duyuracak bir gelişme göstermiştir” (Koray, 1998: 362).

Günümüzde de varlığını sürdüren feminist hareket, 80’li yılların ateşli savunucuları olmadan yoluna devam etmekte, kadınlara yönelik yayınlar, medyanın, kadınların karşılaştığı sorunları gözler önüne sermesi ve bu sorunların üstüne gitmesi, üniversitelerin “Kadın Çalışmaları” yüksek lisans

programlarının araştırmaları ve kadın derneklerinin çabaları sayesinde etkisini artırmaktadır.

2.2. Kadın Dernekleri

Uçan Süpürge, Cumhuriyet Kadınları Derneği, Kadın Dayanışma Vakfı, Başkent Kadın Platformu, Ankara Kadın Ressamlar Derneği, İlerici Kadınlar Derneği, Türk Anneler Birliği, Ka-Der, Kadının Sosyal Hayatını Araştırma-İnceleme Vakfı, Türk Kadınları Birliği, Türk Kadınları Kültür Derneği, Kadın Araştırmaları Derneği, Kadın Hakları Araştırma-Geliştirme Derneği, Kadın Hakları Koruma Derneği, Çağdaş Kadın Derneği, Türk Üniversiteli Kadınlar Derneği, Türk Hukukçu Kadınlar Derneği gibi birçok kadın derneği bulunmaktadır.

Derneklerin ortak amacı, kadınları bilinçlendirme olarak saptanmıştır. Derneklerin gerçekleştirdikleri etkinlikler arasında sıkça vurgulanan, yoksullara yardım, öğrencilere burs imkanı, okul yaptıma, kız çocukların okutulmasına yönelik kampanyalar olan, “Kardelenler”, “Baba Beni Okula Gönder”, “Haydi Kızlar Okula” gibi kampanyalara destektir. Kadın sığınma evleri açma, kadına yönelik şiddetin önlenmesi amacıyla çalışmalarında bulunma, sivil toplum örgütleriyle ortak faaliyetler yürütme gibi etkinlikleri de bulunmaktadır.

Kadının eğitime öncelik veren dernekler, kadınların okur-yazar oranını artırma, kadını bilgilendirme amaçlı eğitim semirleri, panel ve konferanslar düzenlemektedirler.

Ayrıca, adlarından da anlaşılacağı gibi, bazı dernekler, aynı meslekteki kadınları biraraya getirme, bu yolla mesleklerinden getirdikleri ortaklıkları başka alanlara taşımalarına imkan sağlama, mesleksel yakınlıktan başlayarak yeni yakınlık ve uzlaşma yolları edindirme amacını gütmektedirler.

Bunların dışında özellikle Uçan Süpürge, diğer kadın dernekleriyle işbirliği sağlamakta, düzenlediği film festivalleriyle farklı ülkelerden kadın yönetmenlerin filmlerinin Ankara'daki kadınlarla buluşmasını sağlamakta, festival programı içerisinde sinemaya emeği geçen kadınları ödüllendirerek kadına verdiği değeri bir kez daha ortaya koymakta, çeşitli edebiyat yarışmaları düzenleyerek fırsat kapıları açmaktadır. Uçan Haber adlı bir dergi de yayımlayan Uçan Süpürge, kitap tanıtımları yapmakta, kültürel etkinlikleri duyurmakta, kadın sağlığıyla ilgili bilgiler vermekte, siyasi ve sosyal konularda yazılar yayımlamaktadır.

İKD (İlerici Kadınlar Derneği) diğer derneklerden farklı bir söylem geliştirmiştir:

“İKD'lilere göre, kadınlar sınıflı toplumlarda toplumsal üretimden dışlanmışlardır ve kadınların kurtuluşu ancak kadınların toplumsal üretime katılmaları; çocuk bakımının ve ev işlerinin toplumsallaşmasıyla başlayacaktır. Bu görüşleri dolayısıyla İKD, geleneksel Marksist feminist bir kadın örgütüdür” (Aslan, 2002: 481).

Marksist kuramdan hareket eden İKD'liler, kendisini, komünist, sosyalist olarak tanımlayan kadınları bir çatı altında toplamaktadır. Diğer derneklere oranla daha politik bir söylemi vardır.

Ka-Der (Kadın Adayları Eğitim ve Destekleme Derneği), kadınların siyasette daha çok yer almalarını, meclisteki temsil oranını artırmayı amaçlayan bir kuruluştur.

Ka-Der, “destekleyeceği kadınlarda aranacak nitelikleri bir tüzük maddesi olarak sıralıyordu: Kadınlık durumunun bilincinde olmak, kadınlara yönelik ayrımcılığı sonlandıracak adımları atmaya kararlı olmak, Laik Cumhuriyetin eksiksiz bir demokrasi olması için çalışmak, her türlü fanatizme, yobazlığa, ırkçılığa, toplumsal kirliliğe, şiddete, savaşa karşı olmak, çevre bilincine sahip çıkmak, siyasete kişisel çıkarlar için değil, kadınların ve halkın

gerçek temsilcisi olmak için girmeyi istemek, dürüst, ilkeli, cesur ama yumuşak üslupta olmak” (Bora, 2002: 116).

Kadınları, kadın adayları desteklemeye teşvik eden Ka-Der, yerel yönetimlerden milletvekilliğine kadar, kadının söz sahibi olması konusunda çaba harcamakta, il, ilçe ve semtlerde kadınların sorunlarını, seslerini duyurabilmeleri için önce kendi güçlerini keşfetmelerini, sonrasında ise bir kadın dayanışması gerçekleştirerek kadın adayların özellikle kadınlar tarafından desteklenmelerini hedeflemektedir.

Başkent Kadın Platformu'nun amacını Gülmez (2004: 66) “dindar kadınlara özel sorunlar konusunda çalışmak” olarak göstermiştir. (Açıklamadan da anlaşılacağı üzere, başka bir araştırmanın konusu olduğundan burada yalnızca derneğin amacına yer verilmiştir).

Görüldüğü gibi, kadın dernekleri, sosyal yardımdan başlayarak siyasete uzanan bir çizgide varlık göstermekte, hayatın her alanında “kadınlarla kadınlar için” çalışmaktadır.

2.3. Siyasette Kadınlar

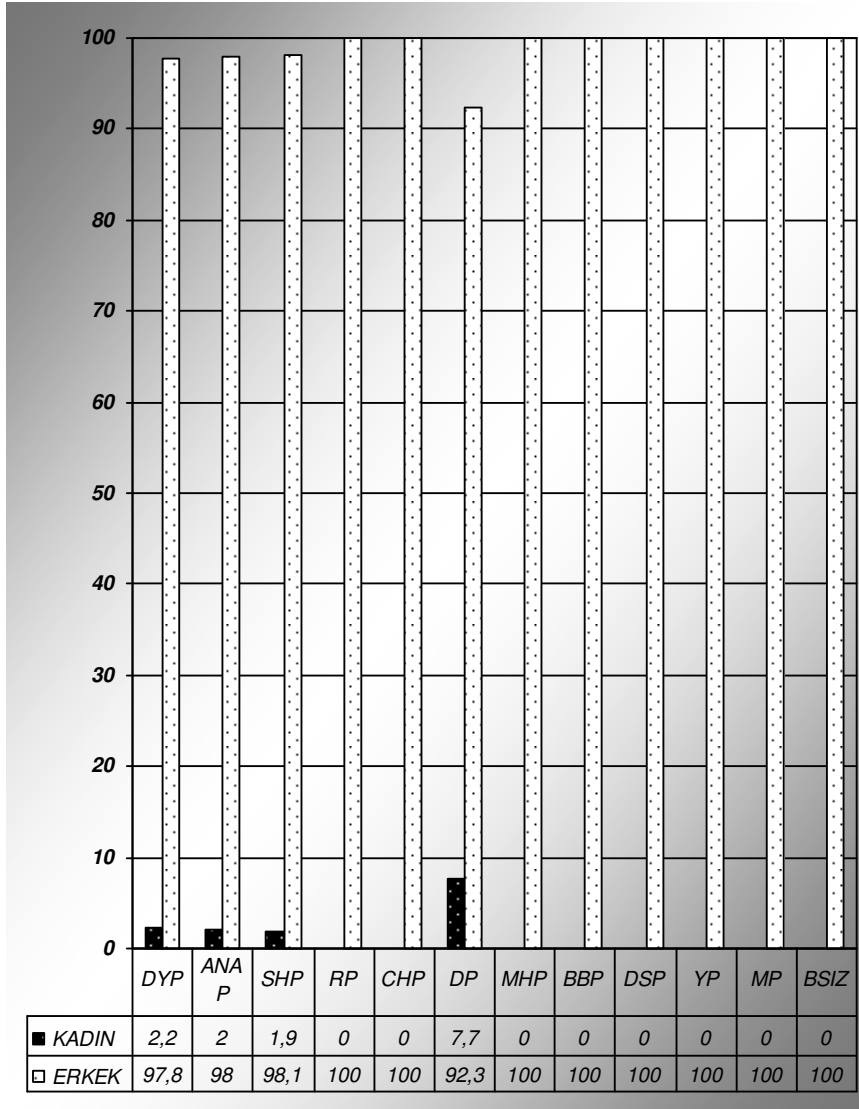
2.3.1. Siyasi Partilerde ve Hükümetlerde Görev Alan Kadınlar

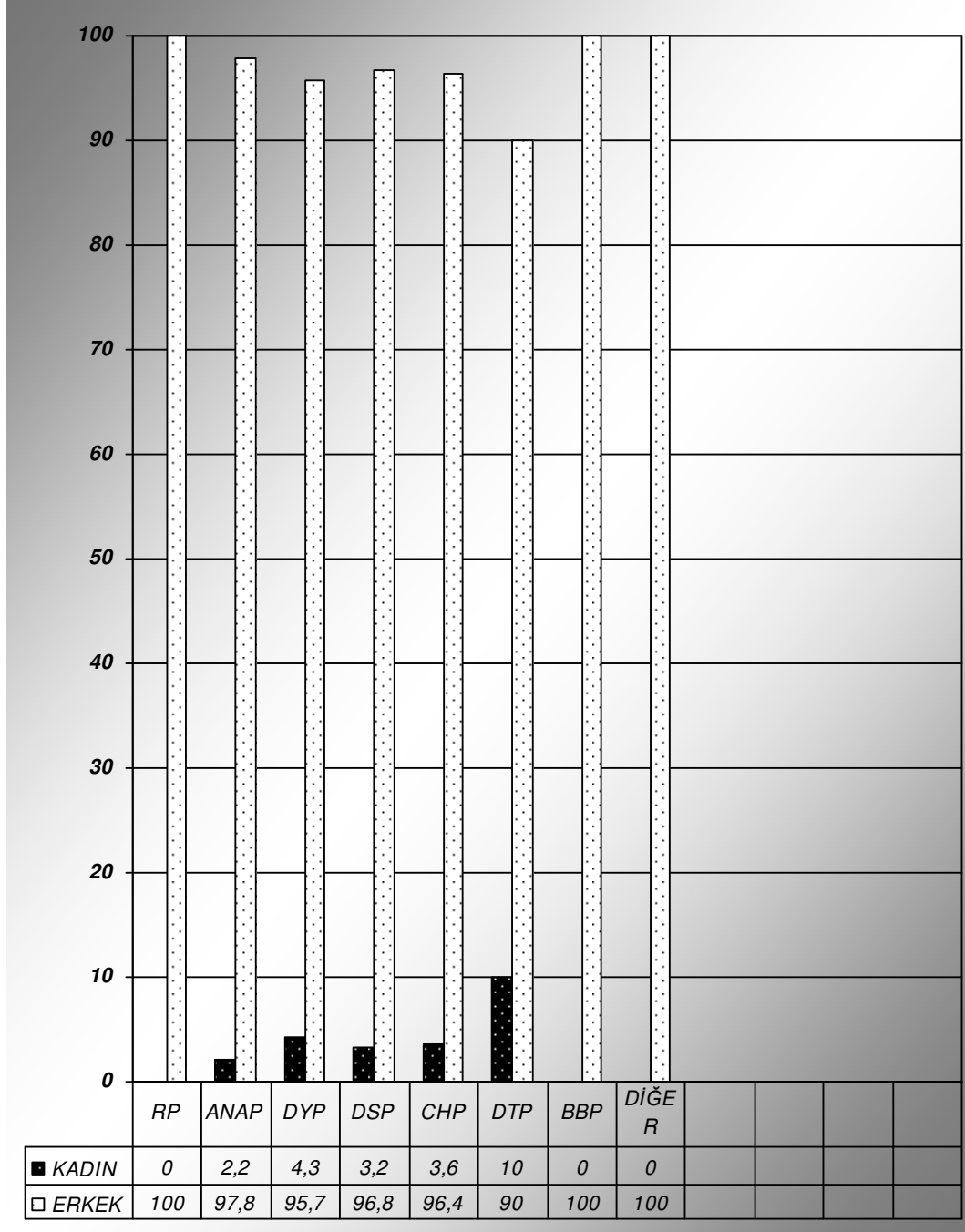
Devlet İstatistik Enstitüsü'nden alınan alınan bilgilere göre, meclisteki kadın milletvekilleri oranları, seçim yıllarına göre gösterilmiştir (ancak, bu karşılaştırmada tek parti ve çok parti dönemindeki farklılıkların göz önünde bulundurulmadan tablonun hazırlanmış olduğunu belirtmekte yarar vardır):

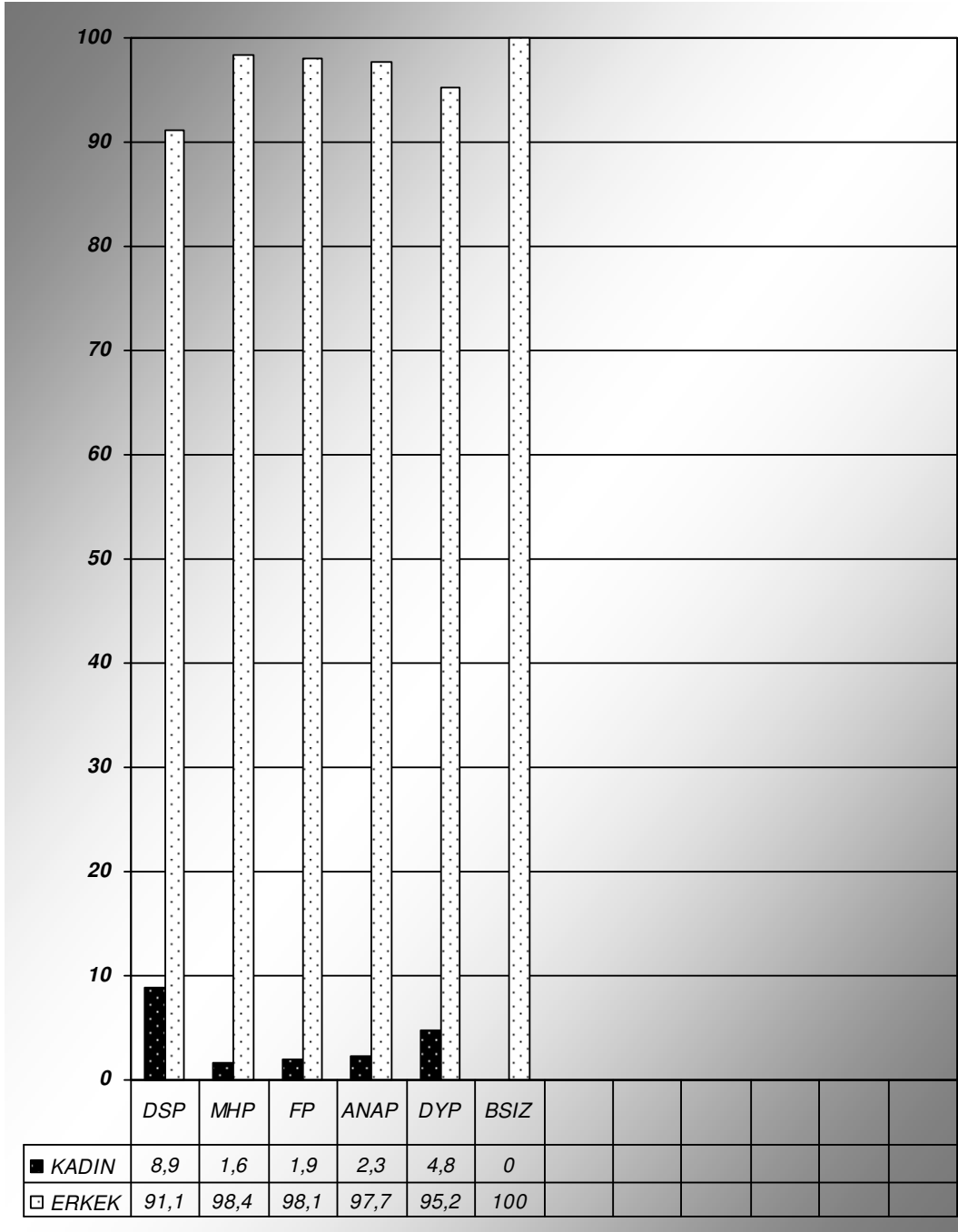
Seçim yılı	Toplam	Kadın	Erkek	Kadın %
1935	395	18	377	4,6
1939	400	15	385	3,8
1943	435	16	419	3,7
1946	455	9	446	2,0
1950	487	3	484	0,6
1954	535	4	531	0,7
1957	610	7	603	1,1
1961	450	3	447	0,7
1965	450	8	442	1,8
1969	450	5	445	1,1
1973	450	6	444	1,3
1977	450	4	446	0,9
1983	400	12	388	3,0
1987	450	6	444	1,3
1991	450	8	442	1,8
1995	550	13	437	2,4
1999	550	22	528	4,0
2002	550	24	526	4,4

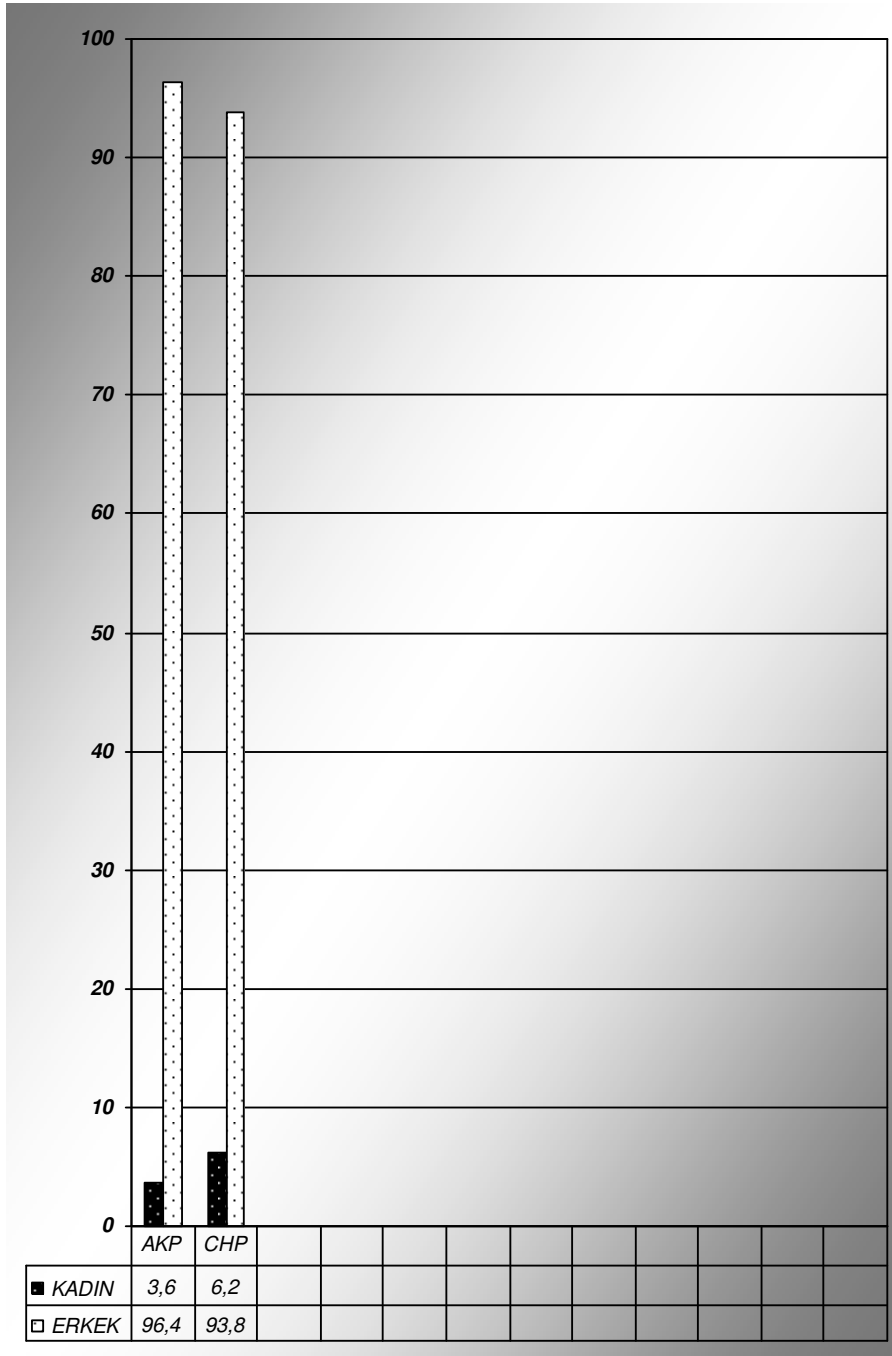
Oranlara bakıldığı zaman, kadınların en az 1950 yılı seçimlerinde temsil edildikleri görülmektedir. En fazla temsiline ise %4,6 ile 1935 seçimlerinin oluşu dikkati çekmektedir. Kadın temsiline, siyasal hakların elde edildiği ilk yıllarda daha fazla oluşu, sonrasında herhangi bir yükselişin yaşanmaması, bu alandaki eksikliğin açık bir göstergesidir.

TBMM verilerini aktaran Arslan, 1991, 1995, 1999 seçimlerinde siyasi partilerin milletvekillerinin cinsiyet dağılımı göstermiştir:

TABLO 2.1: 1991 Seçimlerinde Partilerin Milletvekillerinin Cinsiyet Dağılımı

TABLO 2.2: 1995 Seçimlerinde Partilerin Milletvekillerinin Cinsiyet Dağılımı

TABLO 2.3: 1999 Seçimlerinde Partilerin Milletvekillerinin Cinsiyet Dağılımı

TABLO 2.4: 2002 Seçimlerinde Partilerin Milletvekillerinin Cinsiyet Dağılımı

91-95-99 ve 2002 seçimlerinde cinsiyet dağılımına bakıldığında kadın milletvekili sayısının çok düşük olduğu göze çarpmakta, dahası, zamanla herhangi bir değişimin meydana gelmediği; kadınlar için durumun değişmez olduğu gözlenmektedir.

Kadın Bakanlar

I.Erim Hükümeti (26.3.1971-11.12.1971) 33. Hükümet

Türkan Akyol	Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı
--------------	--------------------------------

II. Özal Hükümeti (21.12.1987-9.11.1989) 46. Hükümet

İmren Aykut	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı
-------------	-----------------------------------

Akbulut Hükümeti (9.11.1989-23.6.1991) 47. Hükümet

İmren Aykut	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı
-------------	-----------------------------------

I. Yılmaz Hükümeti (23.6.1991-20.11.1991) 48. Hükümet

İmret Aykut	Devlet Bakanı
-------------	---------------

VII. Demirel Hükümeti (21.11.1991-25.6.1993) 49. Hükümet

Tansu Çiller	Devlet Bakanı (20.11.1991-9.6.1993)
Güler İleri	Devlet Bakanı (20.11.1991-22.2.1992)
Türkan Akyol	Devlet Bakanı (4.3.1992-25.6.1993)

I. Çiller Hükümeti (25.6.1993-5.10.1995) 50. Hükümet

Tansu Çiller	Başbakan
Türkan Akyol	Devlet Bakanı (25.6.1993-27.7.1994)
Önay Alpago	Devlet Bakanı (27.7.1994-27.3.1995)
Aysel Baykal	Devlet Bakanı (27.3.1995-5.10.1995)

II. Çiller Hükümeti (5.10.1995-30.10.1995) 51. Hükümet

Tansu Çiller	Başbakan
Işıl Saygın	Devlet Bakanı

III. Çiller Hükümeti (30.10.1995-6.3.1996) 52. Hükümet

Tansu Çiller	Başbakan
Işıl Saygın	Çevre Bakanı (30.10.1995-23.2.1996)

II. Yılmaz Hükümeti (6.3.1996-28.6.1996) 53. Hükümet

Ayfer Yılmaz	Devlet Bakanı
İmren Aykut	Devlet Bakanı
Işıl Saygın	Turizm Bakanı

Erbakan Hükümeti (29.6.1996-30.6.1997) 54. Hükümet

Tansu Çiller	Dışişleri Bakanı ve Başbakan Yardımcısı
Işıl Saygın	Devlet Bakanı (28.6.1996-17.5.1997)
Ayfer Yılmaz	Devlet Bakanı

III. Yılmaz Hükümeti (30.6.1997-11.1.1999) 55. Hükümet

Işıl Saygın	Devlet Bakanı
İmren Aykut	Devlet Bakanı

V. Ecevit Hükümeti (28.05.1999 – 18.11.2002) 57. Hükümet

Melda Bayer	Devlet Bakanı
Tayyibe Gülek	Devlet Bakanı
Aysel Çelikel	Devlet Bakanı

Gül Hükümeti (18.11.2002 - 14.03.2003) 58. Hükümet

Güldal AKŞİT	Turizm Bakanı
--------------	---------------

Erdoğan Hükümeti (14.3.2003) 59. Hükümet

Nimet Çubukçu	Devlet Bakanı
---------------	---------------

TBMM arşivinden elde edilen bilgilere göre kadın bakan sayısı da milletvekili sayısından farklı görünmemekte, 3'ü geçmeyen kadın bakan sayısının son hükümette 1'e düştüğü görülmektedir. Önceki dönemlerde de görev almış olan isimlerin değişmez oluşu da ayrı bir sorun arz etmektedir.

Yerel Yönetimlerde Kadınlar

(Yüksek Seçim Kurulu verileri'nden KSSGM'nin aktarımı)

TABLO 2.5: Yerel Yönetimlerde Kadınlar

	Kadın Oranı	
	1989 (Binde)	1999 (Yüzde)
İl Genel Meclis Üyesi	8	1,4
Belebiye Başkanlığı	2	5,5
Belediye Meclis Üyeliği	7	1,6

Yerel yönetimlerde de kadın sayısı oldukça düşük görünmekte, yerel yönetimde mutlaka yer alması gereken kadınların bu alandan da uzak olduğu anlaşılmaktadır.

“Günümüz Türk toplumu kamusal alanda etkinliği, özellikle de siyasi hayata aktif ve etkin katılımı açısından irdelendiğinde, Türk siyasi hayatında erkeğin, boyun eğdirici bir egemenliğinin varlığını gözler önüne sermektedir” (Arslan, 2004: 109).

Yerel etkinliklerin yerel politikaya katılıma ve bunun da kadınlar üzerindeki etkisine dikkat çeken Wedel, bu ilişkiyi şu şekilde açıklamaktadır:

“Yerel politikaya katılım kadın güçlenmesinin çeşitli biçimlerini beraberinde getirmektedir: 1) Etkinliklerinin başarıya ulaşması, kadınların kendilerine güven duymalarını sağlamakta ve kadınlar, durumlarını değiştirme olanaklarını görmektedirler. (...) 2) Yerel etkinlikler, kadınlar arasında yeni yerel liderlerin doğmasını sağlamakta ve siyasal görevler için adaylıkları gündeme gelmektedir. (...) 3) Yerel etkinlikler mahalle içinde ve dışında yeni bağlantılar kurulmasını sağlamaktadır” (Wedel, 2001: 232-233).

Yerel yönetimlerin yalnızca kadının temsil edilmesinde değil, kadınlara ulaşmada, sorunlarını gidermede de yetersiz kaldıkları, kadınları aktif hale getirmek için çaba harcamadıkları düşünülmektedir: Ecevit'e göre (2002:253) "yerel yönetimlerin kadınların ihtiyaç ve çıkarları doğrultusunda özel politikaları da yoktur". Hem kadınlara destek olma anlamında, hem de yerel siyasette kadın etkisinin yerel yönetimlere katkılarda bulunması anlamında yönetimlerin kadınlarla işbirliği içinde olmasının olumlu sonuçlar doğuracaktır. "Yerel yönetimleri ve kentsel gelişmeyi daha etkin kılmak, kent politikaları ve planlanmasına taşıyacağımız toplumsal cinsiyet perspektifi ile olacaktır" (Kümbetoğlu, 2002: 277).

Kadınların siyaset dışında kalmalarında birçok etken rol oynamaktadır. Bunun başında ailesel faktörler gelmektedir. Kişiliğin kazanılmasında büyük paya sahip olan aile, çocuklarını yetiştirirken erkek çocuk lehine eğitim vermesi durumunda, kız çocuğun edilgen kalmasına neden olmaktadır. Martinus da (1992: 33) "kadınların rol ve görevlerinin ailede belirlendiğini, kadının evsel alanla sınırlanmasının sosyal hayatını etkilediğini" söylemektedir.

Günümüzde insanları etkilemede en önemli araç olan medyaya da görev düşmektedir. Gerek yazılı gerekse görsel basının kadınları siyasete teşvik etmesi, kadınları desteklemesi, siyasete kadın eli değmesine yardımcı olacaktır. Bezirgan bu konuda kadın dergilerinin içeriklerindeki eksikliğe değinmektedir:

"Toplumdaki yerleşik normlarla mücadele eden, geleneksel karşıtı söylemleriyle kadını bağımsız ve kamusal alanda etkin bir karakter olarak tanımlayan kadın dergilerinin inşa ettiği 'modern kadının' dünyasında siyaset yoktur. Dergiler kadın kimliğine özgü bir dünya ya da kadın dünyasına ait bir çerçeve çizmek konusunda yetersizdir. Kamusal alana ilişkin bazı konular fazlasıyla irdelenirken, bazıları –ki siyaset bunlardan en önemlisi- dışarıda bırakılmaktadır" (Bezirgan, 2004: 150).

Kadınların konumunu iyileştirmek ve kadın-erkek eşitliğini sağlamak amacıyla çeşitli politikalar benimsenmiştir. Kadınların siyasal temsilini destekleme politikaları (retorik, olumlu destek ve olumlu ayrımcılık stratejileri; kota uygulaması yöntemi), bunun en iyi örneğidir. “Bunlar genellikle olumlu ayrımcılık politikaları veya fırsat önceliği politikaları olarak adlandırılıyor” (Üşür, 1997:50).

Retorik stratejiler, “kadınlardan gelen yoğun talep ve kadın sorunlarının popülerleşmesi karşısında siyasal partilerin seçtiği en kolaycı yoldur. Politikacıların özellikle de parti liderlerinin, kadınların toplumsal önemine sık sık referans vererek, her zaman kadınların yanında olduklarını, kadınlar olmadan bir demokrasinin düşünülmeceğini vurgulamaları, ama bunun gerçekleşmesi için somut bir politik destek uygulamaya da ciddi olarak yanaşmamalarına dayanan bir stratejidir. (...)Olumlu destek stratejileri, kadınların konumunu iyileştirmek ve katılımını artırmak amacı güden somut destek uygulamalarıdır. Kadınları teşvik etmek için eğitim programları hazırlamak, maddi yardım fonları oluşturmak, somut hedefler belirleyerek bu hedeflere ulaşmada kurumları desteklemek bu tür politikaların tipik örnekleridir. (...)Olumlu ayrımcılık stratejileri kadınların siyasal karar organlarında temsilini sağlamaya yönelik uygulanması zorunlu kota sistemlerine dayanan stratejilerdir. Bu tür bir stratejinin uygulanmasını kabul etmek demek, kadınların politika için yeterince ilgili ve bilgili olduklarını, fakat mevcut siyasal parti yapıları içindeki yapısal engeller nedeniyle gerekli biçimde temsil edilmediklerini kabul etmek demektir. (...)Siyasal partilerin uyguladıkları kota politikaları, mevcut koltuk sayısının sabit bir yüzdesi alınarak uygulanabildiği gibi, partinin tabandaki üye sayısına bakarak her iki cinsin karar mekanizmalarında aynı oranda temsilini öngören oranlı kotalar da olabilmektedir” (Üşür, 1997: 50-52).

Pozitif ayrımcılığa taraf olanlar olduğu kadar, karşı duranlar da vardır. Palaz, McElroy'dan yaptığı aktarımda konuya şu şekilde açıklık getirmiştir:

“Pozitif ayrımcılık politikası uygulanmaya başlandıktan sonra toplumda bu politikaya karşı hem olumlu hem de olumsuz görüşler ortaya çıkmıştır. Özellikle azınlık olan

dezavantajlı gruplar daha iyi eğitim ve fırsat eşitliği olanaklarına kavuştukları için bu politikaları desteklemişlerdir. Bu politikalar neticesinde kadınlar ve diğer azınlık gruplar daha iyi iş imkânlarına kavuşmuş ve geçmişte yapılan ayrımcılıklar bir ölçüde telafi edilerek toplumda eşitliğe doğru gitmede büyük adımlar atılmıştır. Diğer taraftan, toplumun çoğunluğunu oluşturan kişiler, şu anda asıl kendilerine ayrımcılık yapıldığını ve aynı deneyim ve eğitime sahip oldukları hâlde bu yasalar yüzünden tercih edilmediklerini, geçmişte yapılan ve kendilerinin sorumlu olmadıkları ayrımcılıktan şimdi kendilerinin sorumlu tutulduklarını ve cezalandırıldıklarını belirterek pozitif ayrımcılık politikasını eleştirmektedir” (Palaz, 2005:276).

Pozitif ayrımcılığa olumsuz bakanların tavrı ilk bakışta haklı görünmektedir. Eşitsizliğin eşitsizlik yaratılarak giderilmeye çalışılması doğru bir yöntem sayılmamalıdır. Ancak, Kadın temsil oranının yetersizliği, yerel yönetimlerden, parlamentoya kadar kadınların siyasal alana dahil olamamaları düşünüldüğünde pozitif ayrımcılık iyi bir yöntem olarak görülmektedir. Bu, yalnızca siyasette değil, kadınların belli mesleklere, görevlere gelmelerine katkı sağlamaktadır ve aslında koşulların kadınların önüne koyduğu engellemelerin, önyargı ve kabullerin, zorunlulukların bir sonucudur. Eşit olabilmek için azınlıkta kalanların ve ikincil konumda bulunanların haklarını korumak için onların lehinde uygulamaların yapılması kaçınılmazdır. Bu, bir anlamda toplumsal ve siyasal yapının kendi açmazlarını çözme, kendi boşluklarını doldurma çabası, geri plâna itmiş olduğu insanlara geç kalmış özrüdür.

Önemli olan böylesi uygulamalara ihtiyaç duymaksızın kadınların temsilini sağlayabilmektir. Ancak, parlamentodaki kadın sayısı ciddi bir eşitsizliğin varlığına işaret etmekte, eşitsizlik de kota uygulaması türünden zorunlu bir ayrımı doğurmaktadır. Fakat görünen manzara karşısında tek çözüm sayılmaktadır. Phillips de konuyla ilgili olarak şu açıklamayı yapmaktadır:

“Siyaset, toplumsal cinsiyetin gözardı edilmediği bir şekilde yeniden kavramlaştırılmalı ve demokrasi tanımı da gerçek anlamda her iki cinsin de dahil edilmesiyle yeniden düşünülmelidir” (Phillips 1995: 11)

Beklenen, 1934'ten bugüne TBMM'ndeki eşitsiz dağılımın değişmesidir.

2.3.2. Siyasi Liderler

Tansu Çiller Örneği

Çiller Türkiye'nin ilk kadın başbakanı, 50, 51 ve 52. Hükümetlerin kurucusudur. 54. Hükümetin de dışişleri bakanı ve başbakan yardımcısı olan Çiller, Boğaziçi Üniversitesi Ekonomi Bölümü mezunudur. Doktorasını Connecticut Üniversitesi'nde yapmış, daha sonra çalışmalarına Yale Üniversitesi'nde devam etmiştir. 1983'te profesör olan Çiller'in politikaya girişi 90'da Doğru Yol Partisi ile olmuştur.

13 Haziran 1993'te başbakan olan Çiller, kadın seçmenin de umudu olmuş, bir “ilk” olarak tarihte yerini almıştır. Ancak yine de Çiller'in halka tanıtımı “Baba'nın (Süleyman Demirel) kızı” olarak yapılmıştır. Akademik çalışmaları, bilgi birikimi bunun sonrasında gösterilen özellikleridir.

Siyasetin erkeksi görünümü karşısında verdiği çok da “kadınca” tepkilerle akılda kalan Çiller, gözyaşlarını tutamadığı anlarla, başında beyaz başörtüsüyle “ana, bacı” olma iddiasıyla zihinlere kazınmıştır. Bir de yaptığı gaflar vardır. Halka seslenişlerinden birinde “Allah'ı size emanet ediyorum” sözü hâlâ unutulmamıştır.

Her siyasetçinin izlediği yoldan geçerek vaadlerde bulunan Çiller'in diğer politikacılara oranla daha inandırıcı, daha güven verici olmasının altında biraz da kadın olmasının etkisi bulunmaktadır. Ses tonunun yumuşaklığı, olaylar karşısındaki hassasiyeti, seçmeni etkileyen özelliklerindedir. Duygu yoğun tepkilerin ağırlıkta olduğu Türk toplumunda, ağlayan bir başbakan, duyarlılığı artırmaktadır.

Şakir Süter'in 16 Aralık 2002 tarihli Akşam Gazetesi'ndeki yazısında Mehmet Ağar'ın Çiller hakkındaki yorumu, "'benim' diyen birçok erkekte daha erkek!" şeklinde olmuştur. Bu noktada erkek parlamentonun kadın lideri/liderleri için anlaşılmaz bir durum ortaya çıkmaktadır: İnceliklerini gizlemeyerek kadın olarak mı kalacaklardır yoksa ortama uymanın bir parçası ve ciddiye alınmanın bir ölçüsü olarak "erkek gibi kadın" mı olacaklardır? Çiller'in tavrı dengeyi kurma biçiminde gerçekleşmiştir.

Çiller'in kadınlarda hayranlık ve ilgi uyandıran bir yanı da eşi Özer Çiller'e kendi soyadını vermiş olmasıdır. Öncesinde benzer bir durumla karşılaşmayan kadın seçmen için Tansu Çiller çok güçlü bir kadındır, biraz da "ayrık"tır.

Hırslı ve kararlı bir insan olan Çiller için politika –Süter'in ifadesine göre "güç" demektir. Hakkında yazılan kitaplar da Çiller'in yaşantısı boyunca istediğini elde eden ve iktidar hırslı olan bir kadın olduğunu göstermektedir.

2.3.3. Siyasi Yazılar Yazan Kadınlar

Yaşar Seyman

Seyman, Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi mezunudur. Siyasete sendikal faaliyetlerle başlayan Seyman, CHP meclis üyeliği, SHP genel sekreter yardımcılığı yapmıştır, Türkiye Gazeteciler Cemiyeti'nin yayımladığı Bizim Gazete'de yazmaktadır.

Ayşe Hür

Daha çok, Kürt sorunu üzerine yazan Hür, bir dönem Radikal Gazetesi'nin eki olan Radikal İki'de de çalışmıştır. Milliyetçilik, Ermeni Meselesi gibi konularda yazmaktadır.

Suzan Samancı

Diyarbakır doğumlu Suzan Samancı, "Güneydoğu'nun Öyküsü" olarak da anılmaktadır. Eriyip Gidiyor Gece, Kıraç Dağlar Kar Tuttu gibi eserleri de olan Samancı, Özgür Gündem ve Özgür Politika'da çalışmıştır, daha çok Güneydoğu ve Kürt sorunu üzerine yazmaktadır.

Ruhat Mengi

Vatan Gazetesi yazarı Ruhat Mengi'nin yazıları güncel olaylarla ilgili olmakla birlikte, köşesinde sıklıkla terör, iktidar-muhalefet ilişkileri gibi konulara da yer vermektedir.

Zeynep Oral

Bir dönem Milliyet Gazetesi'nde çalışmış olan Oral, şimdilerde Cumhuriyet Gazetesi'nde yazmaktadır. Kadın Olmak, Karanlıktaki Işık, Katmandu'dan Meksika'ya, Leyla Gencer Operanın Divası, Uzak Doğu'm gibi eserleri bulunan Oral'ın asıl çalışma alanı kültür-sanattır. Cumhuriyet Gazetesi'ndeki köşesinde gündemi meşgul eden siyasal olaylara da yer veren Oral'ın yeni yayımlanan "Esintiler/90'lı Yıllar" adlı eseri, 90'ların kültürel, siyasal özelliklerine de ayna tutmaktadır.

Mine Kırıkkanat

İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü mezunu olan Kırıkkanat, Cumhuriyet ve Milliyet Gazeteleri'nde çalışmıştır. İspanya ve Paris'te görev yapan Kırıkkanat, Fransa'da TV5'te de yer almıştır. Sonrasında Radikal Gazetesi'nde yazmaya başlayan Kırıkkanat'ın görevine, Zeytinburnu Sahil Yolu'nda piknik yapanları sert bir dille eleştirdiği yazısı nedeniyle son verilmiştir. Bu olayın ardında Vatan Gazetesi'ne geçen Kırıkkanat, laiklik, türban sorunu başta olmak üzere siyasal konularda yazmaktadır.

Ece Temelkuran

Ece Temelkuran Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi mezunudur. Gazeteciliğe Cumhuriyet Gazetesi'nde başlayan Temelkuran'ın Bütün Kadınların Kafası Karışık, İç Kitabı, Kıyı Kitabı, İçeriden Konuşmalar, Dışarıdan Konuşmalar adlı eserleri bulunan Temelkuran Milliyet Gazetesi'nde "Kıyıda" adlı köşesinde yazmaktadır. 1997'de yayımlanan Oğlum Kızım Devletim- Evlerden Sokaklara Tutuklu Anneleri, önemli araştırmalarındandır.

Şubat 2006'da yayımlanan Biz Burada Devrim Yapıyoruz Sinyorita adlı kitabı, Venezüella'daki antikapitalist oluşumlara dikkat çekmektedir.

Elif Şafak

Elif Şafak, ODTÜ Uluslararası İlişkiler bölümü mezunudur, yüksek lisansını aynı üniversitenin Kadın Çalışmaları Bölümü'nde, doktorasını Siyaset Bilimi'nde yapmıştır. Kem Gözlere Anadolu, Pinhan, Mahrem, Şehrin Aynaları, Bit Palas, Araf, Mad-Cezir, Baba ve Piç gibi eserleriyle adından söz ettiren Şafak, bir süre Michigan Üniversitesi'nde "Ortadoğu'da Marjinal Kimlikler", "Kadın ve Edebiyat" dersleri vermiştir. Yeditepe Üniversitesi'nde görev yapmakta olan yazar, Zaman Gazetesi'nde, Milliyet Sanat Dergisi'nde yazmaktadır, kapatılan Picus Dergisi'nin de sürekli yazarlarından.

Neşe Yaşın

Şair ve yazar Neşe Yaşın'ın yazılarında Türkler ve Rumlar arasındaki ilişkiler dikkat çekmektedir. en önemli özelliği ise Kıbrıs Rum Meclisi'nde aday gösterilen ilk Türk olmasıdır. 1999'da ÖDP'den ve KKTC'de Yeni Kıbrıs Partisi'nden aday olan Yaşın, 2006'da Güney Kıbrıs'ta Birleşik Demokratlar Partisi'nden aday olmuştur, seçilmesi durumunda "Barış Bakanlığı" kurulmasını isteyecektir. 5 Mayıs 2006 Hürriyet Gazetesi'nin haberine göre Yaşın, "Ada'nın silahsızlanması ve Kıbrıs sorununun çözümü için görüşmelerin başlaması gibi konularak değinerek oy istemektedir".

III. BÖLÜM

SAHA ARAŞTIRMASI

3. Yöntem

3.1. Kavramsal Çerçeve: Tarih boyunca görev ve sorumluluklar belirlenirken cinsiyete dayalı bir ayırım yapılmış, kamusal alanın erkeğe, özel alanına kadına ait olduğu düşünülmüştür.

17.yy.'da feminizmin ortaya çıkışıyla birlikte, "kadın sorunu" kavramı gündeme gelmiş ve hak arayış süreci başlamıştır. Türkiye'de de Tanzimat Dönemi'nden başlayıp Cumhuriyet ile olgunlaşmış günümüzde de gelişimini sürdüren modernleşme olgusu, kadın kimliğinde de etkisini göstermektedir. Ancak her türlü değişime rağmen siyasal alan hâlâ erildir.

Kota uygulaması, pozitif ayrımcılık, partilerin kadın kolları, kadın dernekleri, kadın haklarını korumaya yönelik sözleşme ve konferanslar, temsil oranını yükseltmek, kadını siyasal alana dahil etmek için çözüm gibi görünmekle birlikte, bugünkü durum itibariyle yetersiz kaldığı gözlemlenmektedir.

Araştırma kapsamında, siyasal katılım, katılıma etki eden faktörler, katılım düzeyi, oy verme davranışı gibi kavramlara açıklık getirilmiş, kadın-siyaset değerlendirilmiştir.

3.2.Varsayım: Toplumsal yapı ve bu yapıya bağılı olarak şekillenen toplumsal cinsiyet, kadını kamusal alanın, özellikle de siyasetin dışında bırakmaktadır.

Eğitim, yaş, meslek ve medeni durum, kadınların kamusal alana yakınlıklarını ya da uzaklıklarını belirleyici bir güçtür.

3.3.Kapsam ve Sınırlılıklar: Araştırma alanı Ankara ile sınırlı tutulmuştur. Araştırma kapsamında, Ankara'nın gelişmişlik düzeyi, sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel yönden birbirinden tümüyle farklı olan Mamak ve Çankaya bölgelerinde yaşayan kadınlara anket uygulanmıştır. Araştırmada iki bölgede de 100'er deneğe anket uygulanmıştır.

Araştırma alanının Ankara ile sınırlı tutulmuş olması, tezin sınırlılıklarındandır. Tez teslim süresi, anket uygulamada kullanılacak insan gücü eksiği araştırmayı Ankara ile sınırlamaya mecbur kılmıştır.

Ancak, araştırmanın kapsamını genişletmek, Ankara ilinin sınırlılıklarını aşmak ve siyasetin ilk basamağı olan seçmenden yola çıkarak ara basamak olan kadın kollarına kadar kadın-siyaset ilişkisini sorgulamak amacıyla anket uygulamasının yanısıra kol mensuplarıyla da görüşme yapılmıştır. Üst basamak olan kadın milletvekilleriyle de görüşme yapılması planlanmış, ancak hiç bir milletvekilinin görüşme talebini kabul etmemesi nedeniyle bu amaç gerçekleştirilememiştir. Bu da, araştırmanın sınırlılıkları arasında yer almaktadır.

3.4.Veri Toplama Tekniği: Tezin kuramsal kısmını oluşturmak için literatür taraması yapılmış, kadın seçmen profilini, siyasal katılımı ve katılıma etki eden faktörleri göstermek amacıyla Mamak ve Çankaya Bölgeleri'ne anket uygulanmış, partilerin kadın kolları ile görüşme yapılmıştır. Anket uygulaması için tesadüfi örneklem yöntemi kullanılmış, kota uygulamasına gidilmemiştir.

3.5. Araştırma Bulguları

3.5.1. Mamak Örnekleme

TABLO 3.1.1: Örneklemin demografik özellikleri

	Sayı	%
YAŞA GÖRE DAĞILIM		
18-25	34	34.0
26-35	26	26.0
36-45	16	16.0
46-55	14	14.0
56 ve üstü	10	10.0
MEDENİ DURUMA GÖRE DAĞILIM		
BEKAR	25	25.0
EVLİ	69	69.0
BOŞANMIŞ	6	6.0
EĞİTİM DURUMUNA GÖRE DAĞILIM		
ilkokul ve altı	53	53.0
ortaokul mezunu	7	7.0
lise mezunu	29	29.0
yüksekokul-üniversite mezunu	11	11.0
MESLEĞE GÖRE DAĞILIM		
SERBEST MESLEK	7	7.0
MEMUR	4	4.0
ÖĞRENCİ	13	13.0
EV HANIMI	72	72.0
İŞSİZ	3	3.0
EMEKLİ	1	1.0
TOPLAM	100	100,0

Örneklemin %34'ünün yaşı 18-25, %26'sının 26-35, %16'sının 36-45, %14'ünün 46-55 arasında, %10'unun 56 ve üzeridir. %53'ünün eğitim durumu ilkokul ve altı, %7'si ortaokul, %29'u lise, %11'i yüksekokul/üniversite mezunudur.

%72'si ev hanımı, %13'ü öğrenci, %7'si serbest meslek sahibi, %4'ü memur, %3'ü işsiz, %1 ise emeklidir. %25 bekar, %69 evli, %6 boşanmıştır

TABLO 3.1.2: Aylık Gelir Durumuna Göre Dağılım

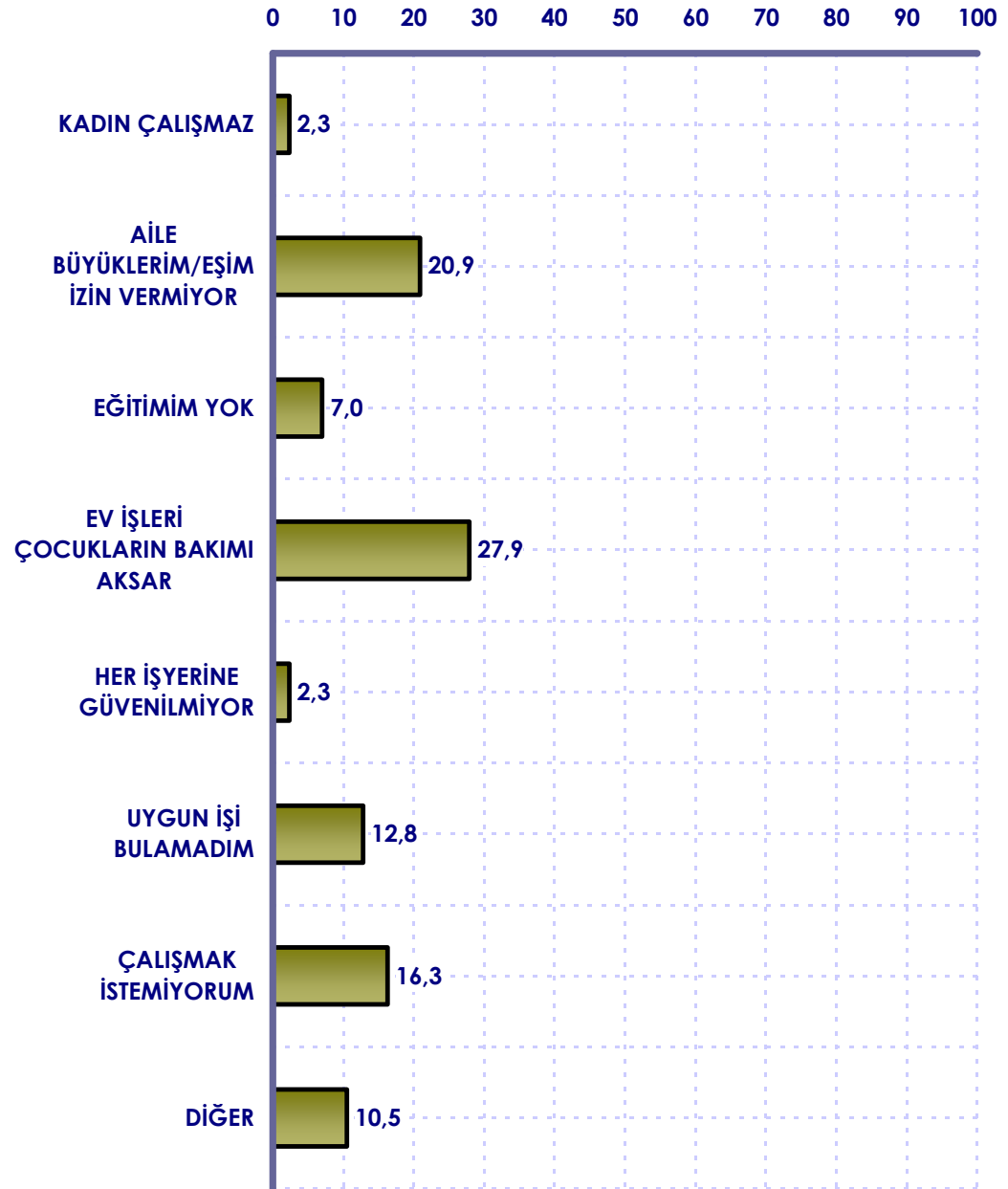
	Sayı	%
0-500 YTL	56	56.0
500-750 YTL	19	19.0
750-1000 YTL	16	16.0
1000-1500 YTL	5	5.0
1500 YTL VE ÜZERİ	4	4.0
TOPLAM	100	100,0

%56'sının aylık geliri 0-500, %19'unun 500-750, %16'sının 750-1000, %5'inin 1000-1500, %4'ünün 1500 YTL ve üzeridir.

Örneklemin çoğunluğunu oluşturan ev hanımlarına çalışmama nedenleri sorulmuş, farklı cevaplar alınmakla birlikte %27,9 gibi bir oranla neden olarak “ev işlerinin, çocukların bakımının aksaması” gösterilmiştir. İkinci sırayı ise buna yakın bir oranla; %20,9 aile “büyüklerim/eşim izin vermiyor” almıştır. Bunu, %16,3 ile “çalışmak istemiyorum”, %12,8 ile “uygun işi bulamadım”, %7 ile “eğitimim yok”, %2,3 ile “kadın çalışmaz” ve “her iş yerine güvenilmiyor” cevapları takip etmiş, %10'luk kesim “diğer nedenleri” çalışmama nedeni olarak göstermiştir.

GRAFİK 3.1.1: Çalışmıyorsanız nedeni nedir?

(Çalışmadığını belirtenlere sorulmuştur)

TABLO 3.1.3: Çalışmıyorsanız nedeni nedir?

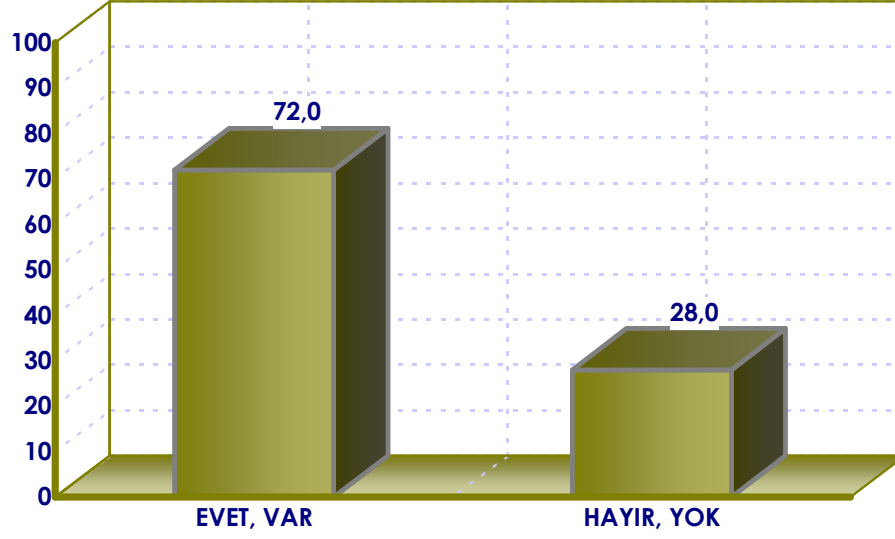
	Kadın çalışmaz	Aile büyüklerim / eşim izin vermiyor	Eğitimim yok	Ev işleri, çocukların bakımı aksar	Her iş yerine güvenilmiyor	Uygun işi bulamadım	Çalışmak istemiyorum	Diğer sebepler	TOPLAM
GÖRÜŞÜLEN KİŞİNİN EĞİTİM DURUMUNA GÖRE DAĞILIM									
İlkokul ve altı	3,8	30,8	5,8	23,1	0,0	13,5	21,2	1,9	100,0
Ortaokul	0,0	16,7	16,7	50,0	16,7	0,0	0,0	0,0	100,0
Lise	0,0	4,0	8,0	36,0	4,0	16,0	4,0	28,0	100,0
Yüksekokul / Üniversite	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	66,7	33,3	100,0
ORTALAMA	2,3	20,9	7,0	27,9	2,3	12,8	16,3	10,5	100,0

Çalışmama nedeni, eğitim durumuna göre bakıldığında, eğitimi ilkokul ve altı olanlarda %30,8 oranıyla “aile büyüklerim/eşim izin vermiyor” olarak görünmekte, eğitim seviyesi yükseldikçe aynı cevap için bu oran düşmektedir. “Ev işleri/çocukların bakımı aksar” cevabı %50 ortaokul mezunları tarafından verilmiştir. “Kadın çalışmaz” cevabı da ilkokul mezunları tarafından verilmiş, eğitim seviyesi yükseldikçe bu cevabı verene rastlanmamıştır.

%66,7 gibi yüksek bir oranla yüksekokul/üniversite mezunlarının “çalışmak istemiyorum” cevabını vermesi, şaşırtıcı bir sonuç olarak karşımıza çıkmaktadır.

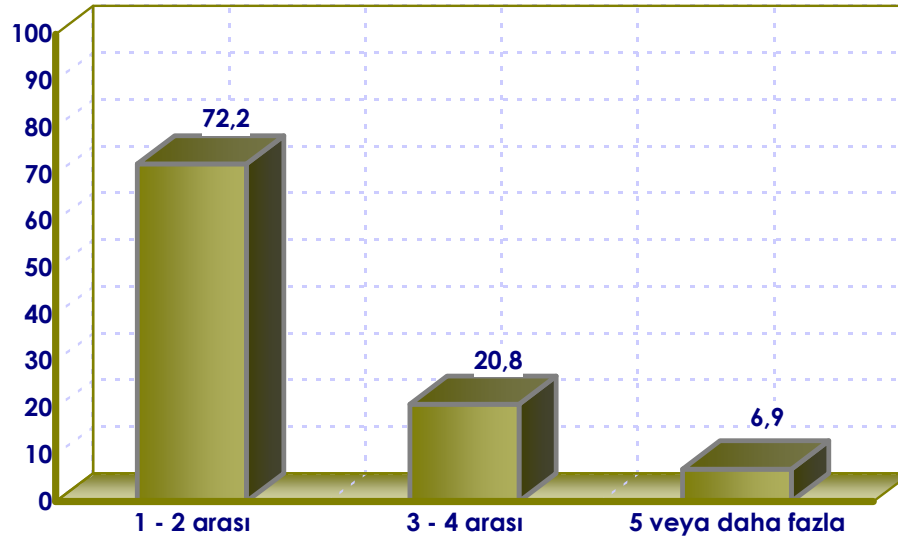
Örneklemin %72’sinin çocuğu vardır. %72,2’sinin çocuk sayısı 1-2, %20,8’inin 3-4 arası, %6,9’unun 5 ve üzeridir.

GRAFİK 3.1.3:Çocuğunuz Var mı ?

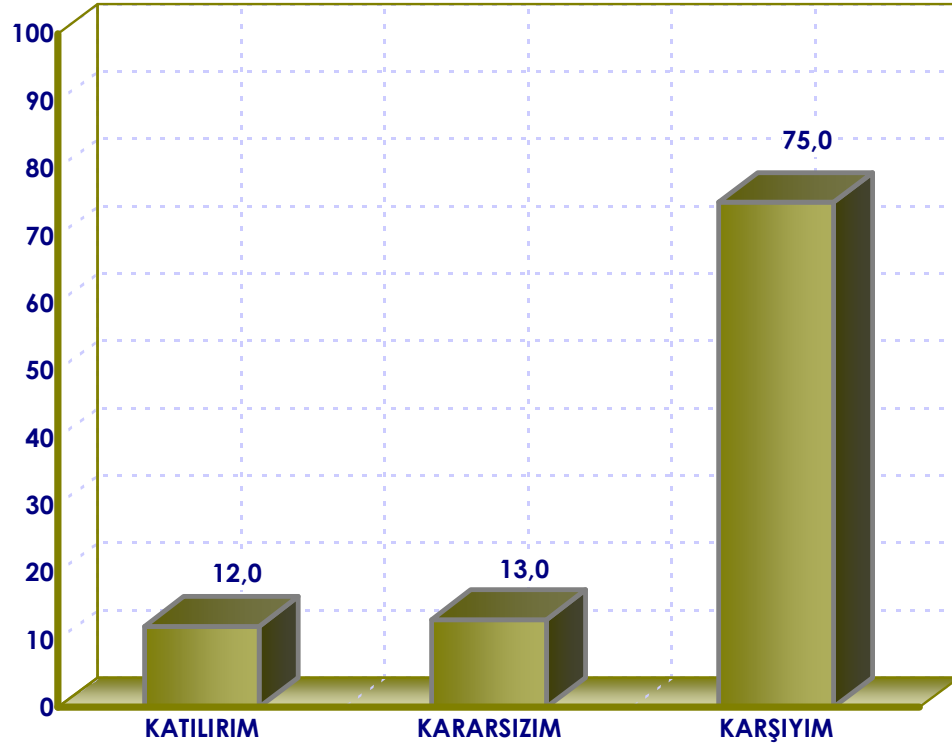

GRAFİK 3.1.4:Kaç Çocuğunuz Var ?

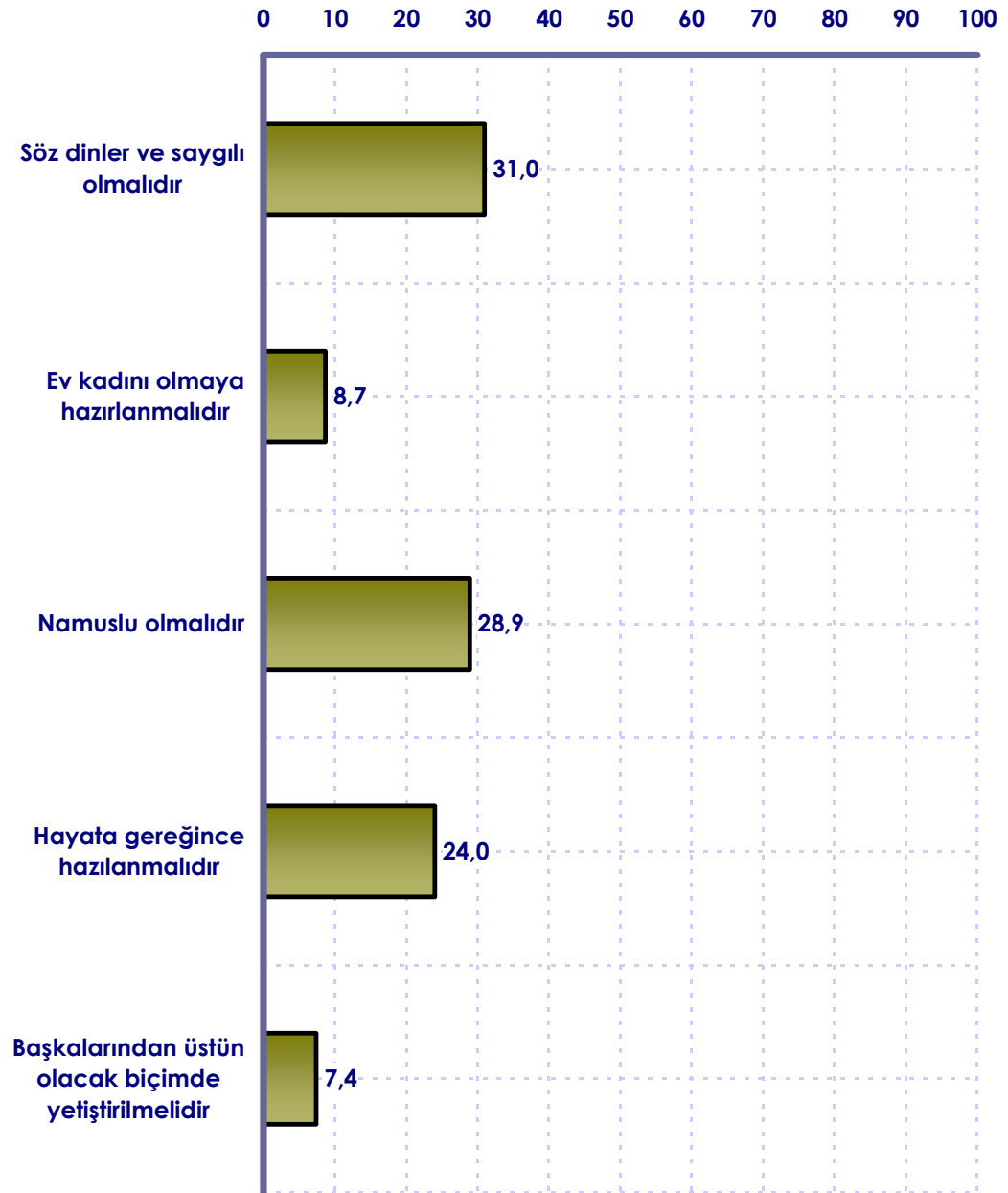
(Çocuğu olduğunu belirtenlere sorulmuştur)

GRAFİK 3.1.5: Çocukların eğitiminde dayak da dahil olmak üzere cezalandırmanın önemli bir yeri olduğu söylenir. Siz bu görüşe ne ölçüde katılırsınız?

%12 çocukların eğitiminde dayak da dahil olmak üzere cezalandırmadan yanadır, %75 bu fikre karşıdır, %13 ise kararsız kalmıştır.

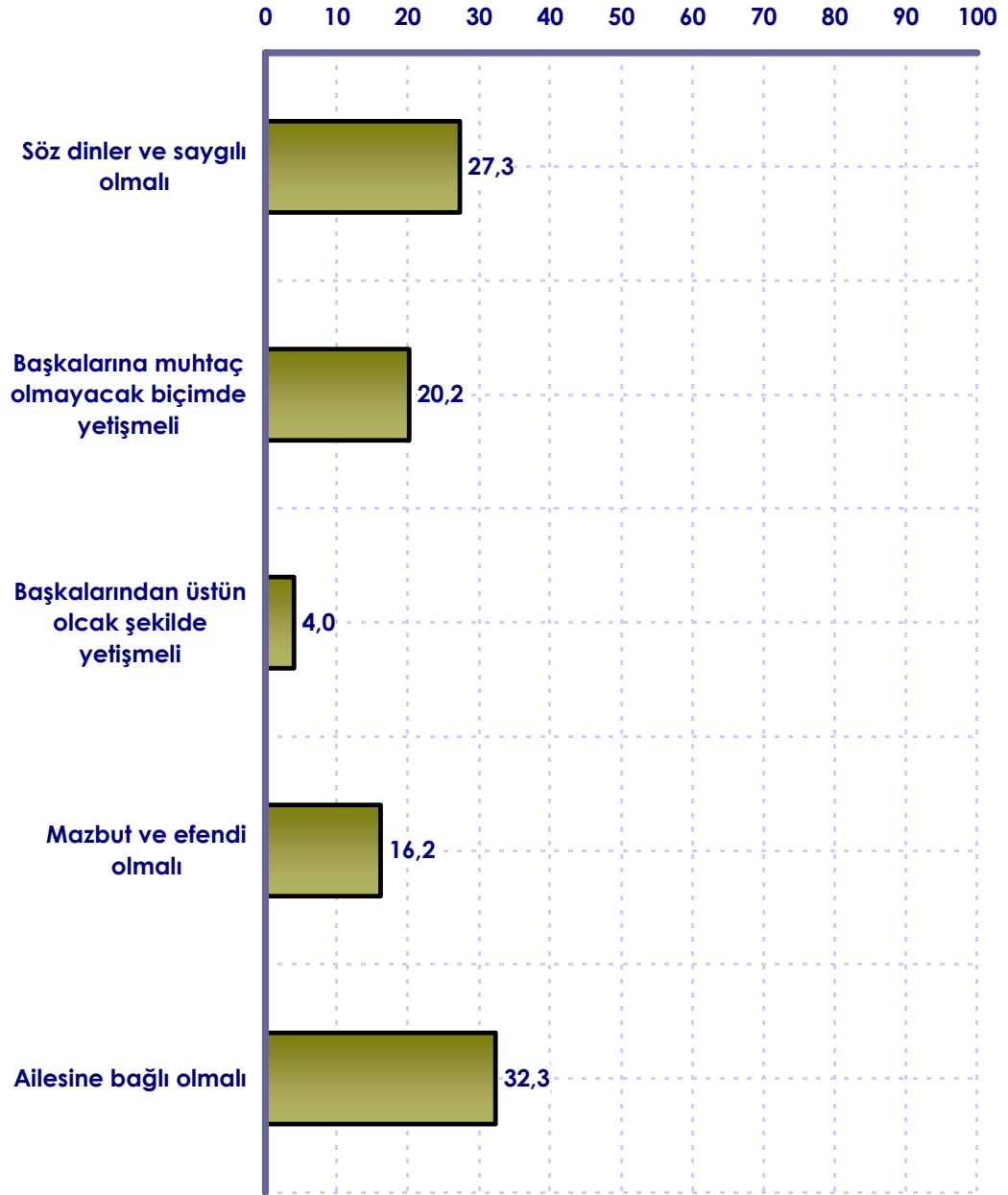
GRAFİK 3.1.6: Sizce iyi bir kız çocuğu nasıl olmalıdır?

TABLO 3.1.4: Sizce iyi bir kız çocuğu nasıl olmalıdır?**EĞİTİM DURUMUNA GÖRE DAĞILIM**

	Söz dinler ve saygılı olmalıdır	Ev kadını olmaya hazırlanmalıdır	Namuslu olmalıdır	Hayata gereğince hazırlanmalıdır	Başkalarından üstün olacak biçimde yetiştirilmelidir	TOPLAM
İlkokul ve altı	29,8	11,6	32,2	19,0	7,4	100,0
Ortaokul	33,3	20,0	20,0	20,0	6,7	100,0
Lise	33,8	2,9	25,0	29,4	8,8	100,0
Yüksekokul - Üniversite	28,0	4,0	28,0	36,0	4,0	100,0
ORTALAMA	31,0	8,7	28,9	24,0	7,4	100,0

“İyi bir kız çocuğu nasıl olmalıdır?” Sorusuna %31 “söz dinler ve saygılı”, %28,9 “namuslu”, %24 “hayata gereğince hazırlanmalı” şeklinde cevap vermiştir. %8,7 “ev kadını olmaya hazırlanmalı” demiş, %7,4 ile “başkalarından üstün olacak şekilde yetiştirilmeli” cevabı son sırayı almıştır.

Eğitim durumuna göre bakıldığında, “namuslu olmalı” cevabının en çok ilkokul mezunları tarafından verildiği görülmekte, ancak yüksek öğrenimlilerin de %28’lik bir oranla aynı cevabı verdikleri göze çarpmaktadır. “Söz dinler ve saygılı olmalı” cevabı da en çok -%33,8 gibi bir oranla- lise mezunları tarafından verildiği gözlenmektedir. Bu oranlar ışığında, namus kavramı ve itaatkar kız çocuk tanımlamaları ve beklentilerinin -en azından bu bölge için- eğitim durumunda farklılık yaratmadığı anlaşılmaktadır.

GRAFİK 3.1.7: Sizce iyi bir erkek çocuğu nasıl olmalıdır?

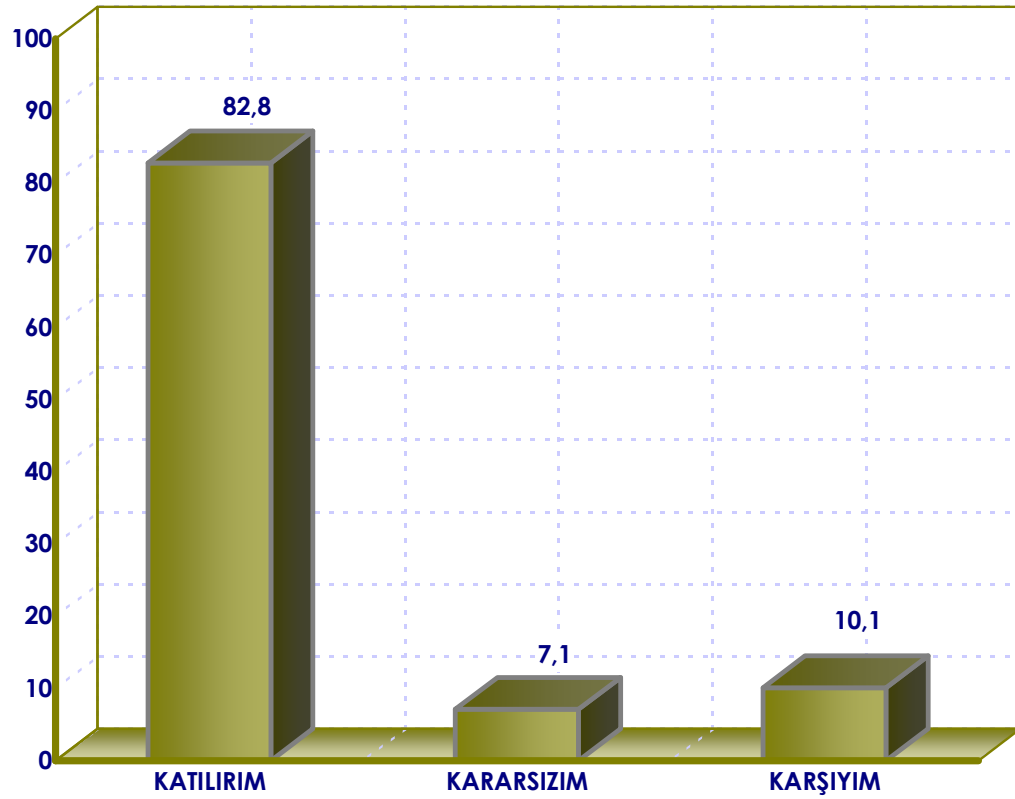
TABLO 3.1.5: Sizce iyi bir erkek çocuğu nasıl olmalıdır?**EĞİTİM DURUMUNA GÖRE DAĞILIM**

	Söz dinler ve saygılı olmalı	Başkalarına muhtaç olmayacak biçimde yetişmeli	Başkalarından üstün olacak şekilde yetişmeli	Mazbut ve efendi olmalı	Ailesine bağlı olmalı	TOPLAM
İlkokul ve altı	21,2	11,5	1,9	17,3	48,1	100,0
Ortaokul	42,9	14,3	14,3	0,0	28,6	100,0
Lise	37,9	34,5	3,4	6,9	17,2	100,0
Yüksekokul - Üniversite	18,2	27,3	9,1	45,5	0,0	100,0
ORTALAMA	27,3	20,2	4,0	16,2	32,3	100,0

“İyi bir erkek çocuk nasıl olmalıdır?” sorusuna %32,3 “ailesine bağlı olmalı”, %27,3 “söz dinler ve saygılı olmalı”, %20,2 “başkalarına muhtaç olmayacak şekilde yetişmeli”, %16,2 “mazbut ve efendi olmalı”, %4 ise “başkalarından” üstün olacak şekilde yetişmeli” yanıtını vermiştir.

Cevapların eğitim durumuyla ilgisine bakıldığında, “aileye bağlı olmalı” cevabının %48,1 oranla ilkökul mezunları tarafından verildiği, eğitim seviyesi yükseldikçe, bu cevabın verilme oranının düştüğü, üniversite mezunları tarafından cevabın hiç verilmediği görülmüştür. Üniversite mezunlarının tercihi %45,5’lik bir oranla iyi bir erkek çocuğunun “mazbut ve efendi” olması yönündedir.

GRAFİK 3.1.8: Bazı aileler aile içi sorunlarda çocukların söz sahibi olmalarından yanadır. Siz bu görüşe ne ölçüde katılırsınız ?

TABLO 3.1.6: Bazı aileler aile içi sorunlarda çocukların söz sahibi olmalarından yanadır. Siz bu görüşe ne ölçüde katılırsınız ?

	KATILIRIM	KARARSIZIM	KARŞIYIM	TOPLAM
GÖRÜŞÜLEN KİŞİNİN YAŞINA GÖRE DAĞILIM				
18-25	85,3	5,9	8,8	100,0
26-35	88,5	3,8	7,7	100,0
36-45	81,3	6,3	12,5	100,0
46-55	85,7	7,1	7,1	100,0
56 ve üstü	55,6	22,2	22,2	100,0
GÖRÜŞÜLEN KİŞİNİN EĞİTİMİNE GÖRE DAĞILIM				
İlkokul ve altı	76,9	11,5	11,5	100,0
Ortaokul	85,7	0,0	14,3	100,0
Lise	86,2	3,4	10,3	100,0
Yüksekokul / Üniversite	100,0	0,0	0,0	100,0
GÖRÜŞÜLEN KİŞİNİN MESLEĞİNE GÖRE DAĞILIM				
Serbest meslek	100,0	0,0	0,0	100,0
Memur	100,0	0,0	0,0	100,0
Öğrenci	84,6	7,7	7,7	100,0
Ev hanımı	80,3	8,5	11,3	100,0
İşsiz	66,7	0,0	33,3	100,0
Emekli	100,0	0,0	0,0	100,0
ORTALAMA	82,8	7,1	10,1	100,0

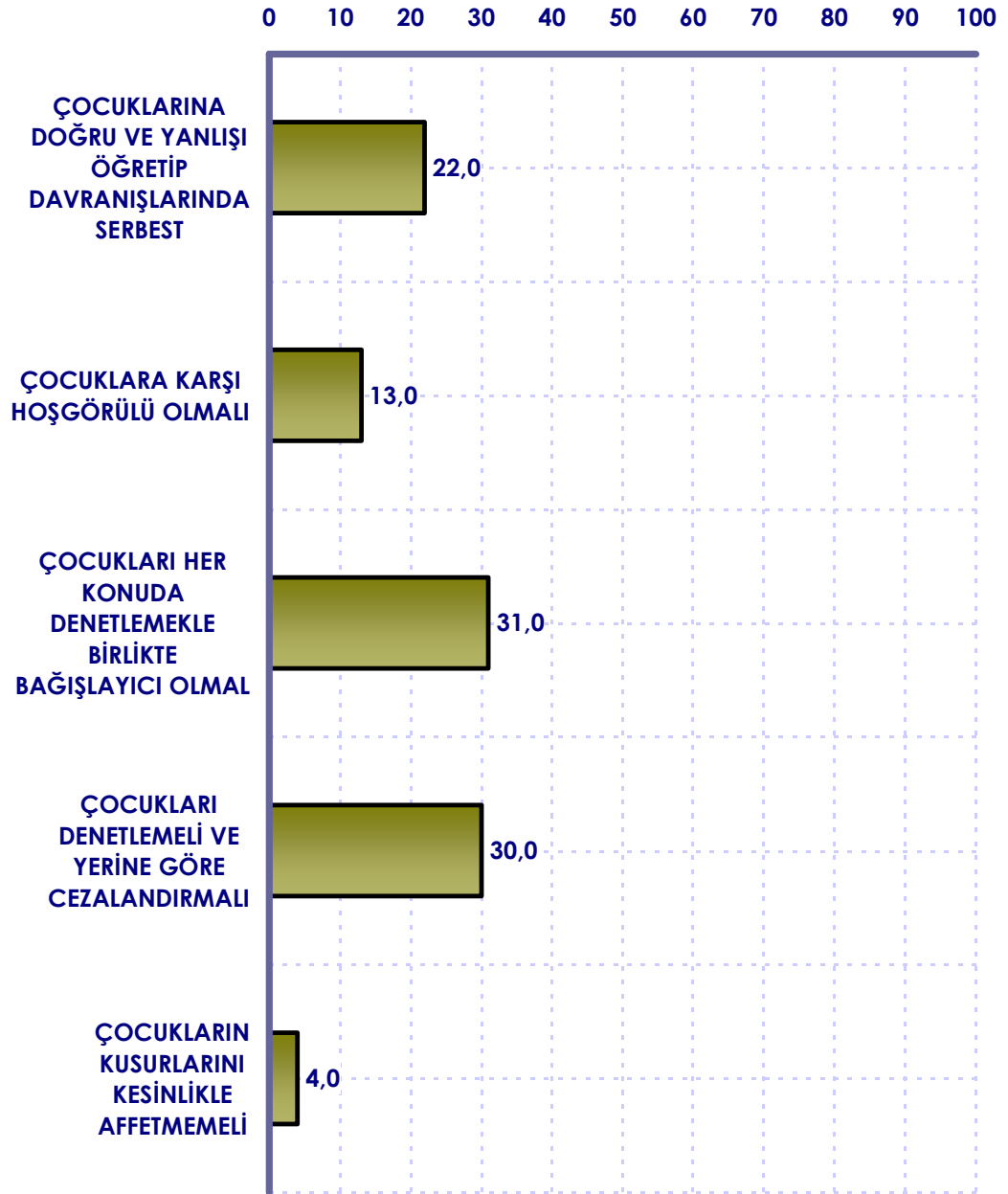
Aile içi sorunlarda çocukların söz sahibi olmalarına katılıp katılmadıkları sorulan kişilerden %82,8 katıldığını, %10,1'i karşı olduğunu, %7,1'i ise kararsız olduğunu belirtmiştir.

Cevapların eğitim durumuna bakıldığında ilkokul mezunların “katılım” cevabının verilme oranı %76,9 ile başlayıp eğitim seviyesinin yükselmesine paralel artışla cevabın verilme oranı üniversite mezunlarında %100’e ulaşmıştır. “Karşıyım” cevabının verilmesi de eğitim durumuna göre farklılık göstermiş, %11,1 oranla ilkokul mezunlarından alınan bu cevap, eğitim seviyesiyle ters orantılı olarak değişim göstermiş, üniversite mezunları arasında bu “karşıyım” yanıtını veren olmamıştır.

Cevapların meslek gruplarına göre dağılımına bakıldığında, memurların ve emeklilerin ve serbest meslek sahiplerinin tamamının çocukların aile içi sorunlarında söz sahibi olmalarını onayladıkları görülmektedir.

Cevapların yaşa dağılımında, 18-25 yaş arasında olanların %85,3’ünün, 26-35 yaş arasındakilerin %88,5’inin, 36-45 yaş arasında olanların %81,3’ünün, 46-55 yaş aralığındakilerin %85,7’sinin ailede çocukların söz söyleme hakkının olduğu görüşüne katıldığı görülmekte, bu görüşe en az katılım %55,6 ile 56 yaş ve üzerinden gelmektedir.

GRAFİK 3.1.9: Sizce iyi bir anne baba nasıl olmalıdır ?

TABLO 3.1.7: Sizce iyi bir anne baba nasıl olmalıdır ?

	Çocuklarına doğru ve yanlış öğretip davranışlarında serbest bırakmalı	Çocuklara karşı hoşgörülü olmalı	Çocukları her konuda denetlemekle birlikte bağışlayıcı olmalı	Çocukları denetlemeli ve yerine göre cezalandırmalı	Çocukların kusurlarını kesinlikle affetmeli	TOPLAM
GÖRÜŞÜLEN KİŞİNİN YAŞINA GÖRE DAĞILIM						
18-25	26,5	11,8	17,6	44,1	0,0	100,0
26-35	30,8	7,7	42,3	11,5	7,7	100,0
36-45	18,8	18,8	18,8	31,3	12,5	100,0
46-55	14,3	21,4	50,0	14,3	0,0	100,0
GÖRÜŞÜLEN KİŞİNİN EĞİTİMİNE GÖRE DAĞILIM						
İlkokul ve altı	13,2	15,1	35,8	30,2	5,7	100,0
Ortaokul	14,3	28,6	28,6	28,6	0,0	100,0
Lise	34,5	10,3	24,1	27,6	3,4	100,0
Yüksekokul / Üniversite	36,4	0,0	27,3	36,4	0,0	100,0
GÖRÜŞÜLEN KİŞİNİN MEDENİ DURUMUNA GÖRE DAĞILIM						
Bekar	16,0	12,0	32,0	40,0	0,0	100,0
Evli	24,6	11,6	29,0	29,0	5,8	100,0
Boşanmış	16,7	33,3	50,0	0,0	0,0	
GÖRÜŞÜLEN KİŞİNİN MESLEĞİNE GÖRE DAĞILIM						
Serbest meslek	0,0	14,3	28,6	57,1	0,0	100,0
Memur	50,0	0,0	0,0	50,0	0,0	100,0
Öğrenci	15,4	15,4	23,1	46,2	0,0	100,0
Ev hanımı	23,6	13,9	33,3	23,6	5,6	100,0
İşsiz	33,3	0,0	66,7	0,0	0,0	100,0
Emekli	0,0	0,0	0,0	100,0	0,0	100,0
ORTALAMA						
	22,0	13,0	31,0	30,0	4,0	100,0

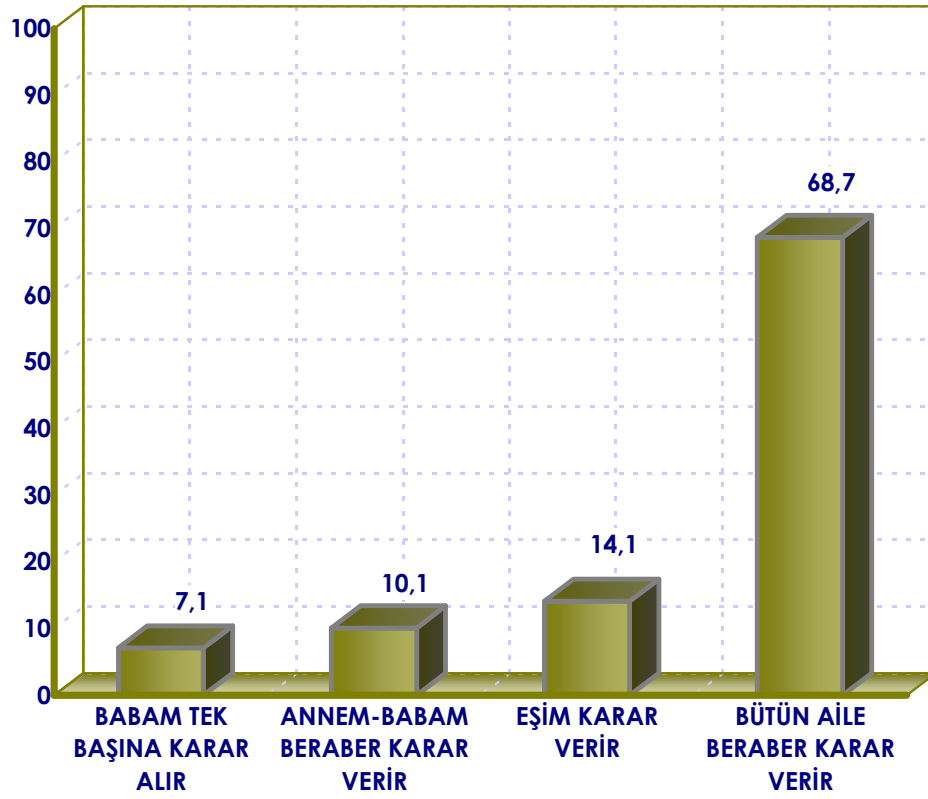
“İyi bir anne-baba nasıl olmalıdır?” sorusuna, %31’lik oranla “çocukları her konuda denetlemekle birlikte bağışlayıcı olmalıdır” cevabı verilmiştir. %30’a göre ise, “çocukları denetlemeli ve yerine göre cezalandırmalıdır”. %22’nin cevabı, “çocuklarına doğru ve yanlış öğretip davranışlarında serbest bırakmalıdır”.

Cevapların yaşa göre dağılımında, “çocuklarına doğru ve yanlış öğretip davranışlarında serbest bırakmalıdır” cevabını %30,8 ile en çok, 26-35 yaş arasındakiler vermiştir. “çocukları denetlemeli ve yerine göre cezalandırmalıdır” cevabının, %44,1 ile en çok, yaşları 18-25 arasında olanlar tarafından verilmesi şaşırtıcı bir sonuç olmuştur.

Eğitime göre dağılıma bakıldığında, “çocukları her konuda denetlemekle birlikte bağışlayıcı olmalıdır” cevabının en az ilkokul mezunları tarafından -13,2- verildiği, eğitim seviyesinin yükselmesiyle birlikte bu oranın arttığı; ortaokulda %14,3, lisede %34,5, üniversite mezunlarında %36,4 görülmektedir.

Medeni duruma göre dağılımda “çocukları denetlemeli ve yerine göre cezalandırmalıdır” cevabının bekarlarda %40, evlilerde %29 oranında verildiği, boşanmışlardan bu cevabın hiç alınmadığı görülmektedir.

“Çocukları denetlemeli ve yerine göre cezalandırmalı” cevabı %57,1 oranında serbest meslek sahiplerinden, %50 oranında memurlardan, %46,2 öğrencilerden, %23,6 ev hanımlarından alınmıştır.

GRAFİK 3.1.10: Ailenizde önemli kararlar nasıl alınır?

TABLO 3.1.8: Ailenizde önemli kararlar nasıl alınır?

	Babam tek başına karar alır	Annem-babam beraber karar verir	Eşim karar verir	Bütün aile beraber karar verir	TOPLAM
GÖRÜŞÜLEN KİŞİNİN YAŞINA GÖRE DAĞILIM					
18-25	14,7	17,6	2,9	64,7	100,0
26-35	3,8	11,5	7,7	76,9	100,0
36-45	6,7	6,7	26,6	60,0	100,0
46-55	0,0	0,0	21,4	78,6	100,0
GÖRÜŞÜLEN KİŞİNİN EĞİTİMİNE GÖRE DAĞILIM					
İlkokul ve altı	1,9	3,8	26,9	67,3	100,0
Ortaokul	0,0	42,9	0,0	57,1	100,0
Lise	17,2	10,3	0,0	72,4	100,0
Yüksekokul / Üniversite	9,1	18,2	0,0	72,7	100,0
GÖRÜŞÜLEN KİŞİNİN MEDENİ DURUMUNA GÖRE DAĞILIM					
Bekar	24,0	28,0	0,0	48,0	100,0
Evli	1,5	4,4	19,1	75,0	100,0
Boşanmış	0,0	0,0	16,7	83,3	
GÖRÜŞÜLEN KİŞİNİN MESLEĞİNE GÖRE DAĞILIM					
Serbest meslek	0,0	28,6	0,0	71,4	100,0
Memur	25,0	25,0	0,0	50,0	100,0
Öğrenci	30,8	15,4	0,0	53,8	100,0
Ev hanımı	1,4	7,0	19,7	71,8	100,0
İşsiz	33,3	0,0	0,0	66,7	100,0
Emekli	0,0	0,0	0,0	100,0	100,0
ORTALAMA	7,1	10,1	14,1	68,7	100,0

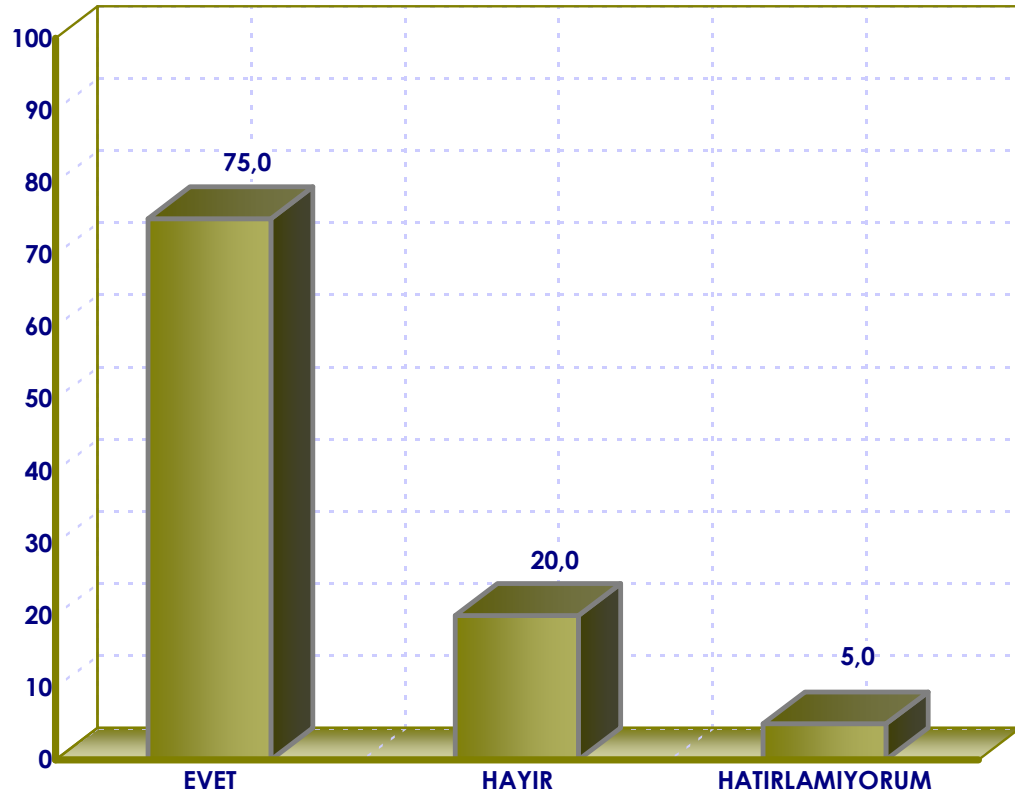
Ailede önemli kararların alınış şekline bakıldığında: %67,8 bütün aile beraber karar verir, %14,1 eşim karar verir, %10,1 annem-babam beraber karar verir, %babam tek başına karar alır cevapları verilmiştir.

Yaş dağılımında anne-babanın beraber karar vermesi %17,6 ile 18-25 yaş arasında başlamış, yaşın artışına paralel olarak, azalma göstermiş, %6,7 ile 36-45 yaş arasında son bulmuştur.

“Eşim karar verir” cevabı %26,9 oranıyla yalnızca ilkokul mezunlarından alınmıştır. “Bütün ailenin beraber karar verdiği” cevabı %72,7 ile en çok üniversite mezunlarından gelmiştir.

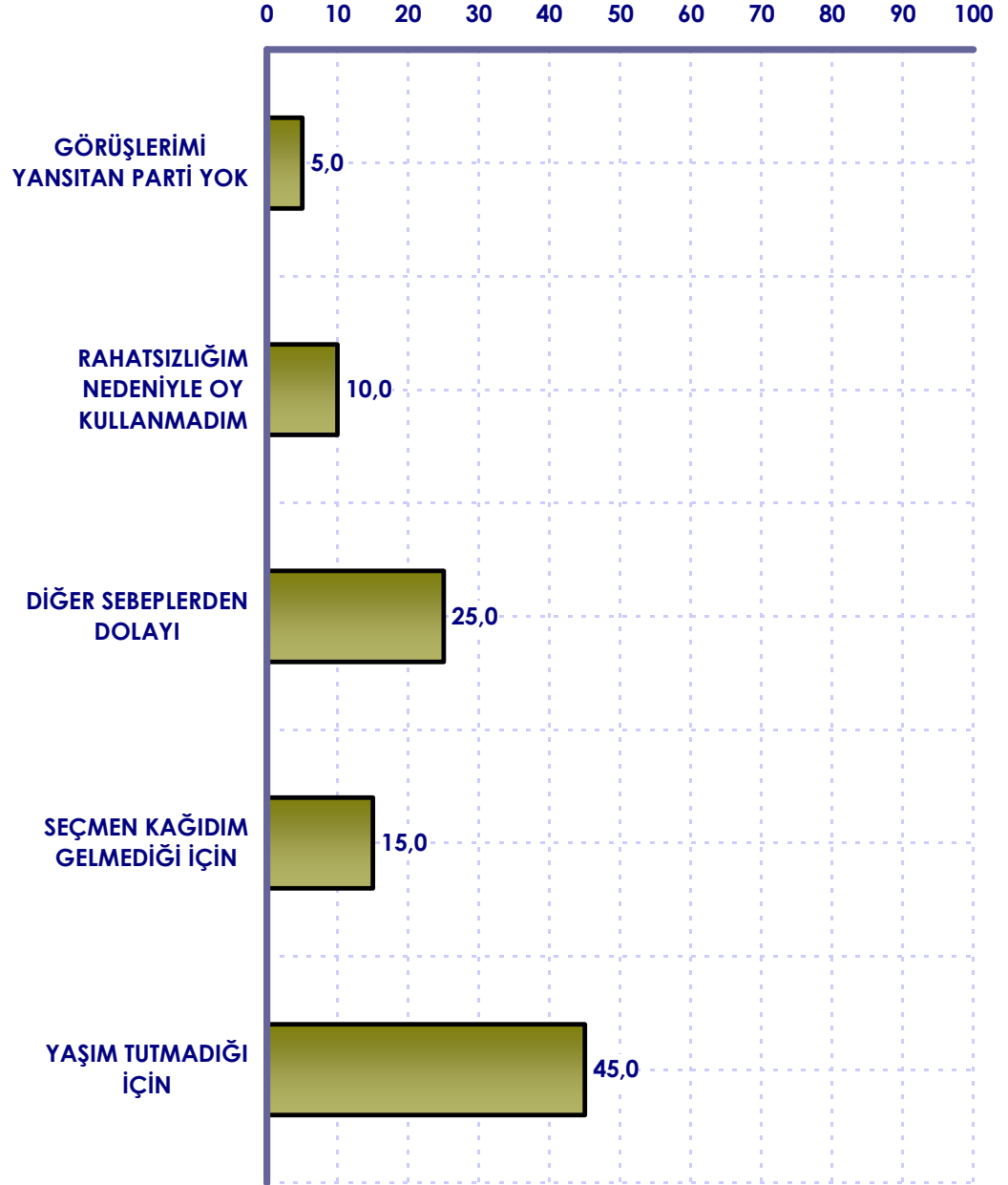
“Bütün ailenin beraber karar vermesi” bekarlarda %48, evlilerde %75, boşanmışlarda %83,3’tür.

“Anne-babanın birlikte karar vermesi” %28,6 serbest meslek sahiplerinde, %25 memurlarda, %15,4 öğrencilerde, %7 ev hanımlarında görülmektedir. “Eşim karar verir” diyenler %19,7 oranıyla yalnızca ev hanımlarıdır.

GRAFİK 3.1.11: 3 Kasım 2002 genel seçimlerinde oy kullandınız mı?

TABLO 3.1.9: 3 Kasım 2002 genel seçimlerinde oy kullandınız mı?

	EVET	HAYIR	HATIRLAMIYO RUM	TOPLAM
GÖRÜŞÜLEN KİŞİNİN YAŞINA GÖRE DAĞILIM				
18-25	50,0	41,2	8,8	100,0
26-35	80,8	15,4	3,8	100,0
36-45	100,0	0,0	0,0	100,0
46-55	100,0	0,0	0,0	100,0
56 ve üstü	70,0	20,0	10,0	100,0
GÖRÜŞÜLEN KİŞİNİN EĞİTİMİNE GÖRE DAĞILIM				
İlkokul ve altı	81,1	15,1	3,8	100,0
Ortaokul	71,4	28,6	0,0	100,0
Lise	58,6	34,5	6,9	100,0
Yüksekokul / Üniversite	90,9	0,0	9,1	100,0
GÖRÜŞÜLEN KİŞİNİN MEDENİ DURUMUNA GÖRE DAĞILIM				
Bekar	60,0	32,0	8,0	100,0
Evli	81,2	14,5	4,3	100,0
Boşanmış	66,7	33,3	0,0	100,0
GÖRÜŞÜLEN KİŞİNİN MESLEĞİNE GÖRE DAĞILIM				
Serbest meslek	85,7	14,3	0,0	100,0
Memur	75,0	0,0	25,0	100,0
Öğrenci	46,2	46,2	7,7	100,0
Ev hanımı	77,8	18,1	4,2	100,0
İşsiz	100,0	0,0	0,0	100,0
Emekli	100,0	0,0	0,0	100,0
ORTALAMA	75,0	20,0	5,0	100,0

GRAFİK 3.1.12: Cevabınız "hayır" ise nedeni?

Kasım 2002 seçimlerinde %75 oy kullanmış, %20 kullanmamıştır, %5 de hatırlamamaktadır. Oy kullanmayanların çoğunluğunu seçimin yapıldığı dönemde yaşları tutmadığı için 18-25 yaş arası -%41,2- oluşturmaktadır.

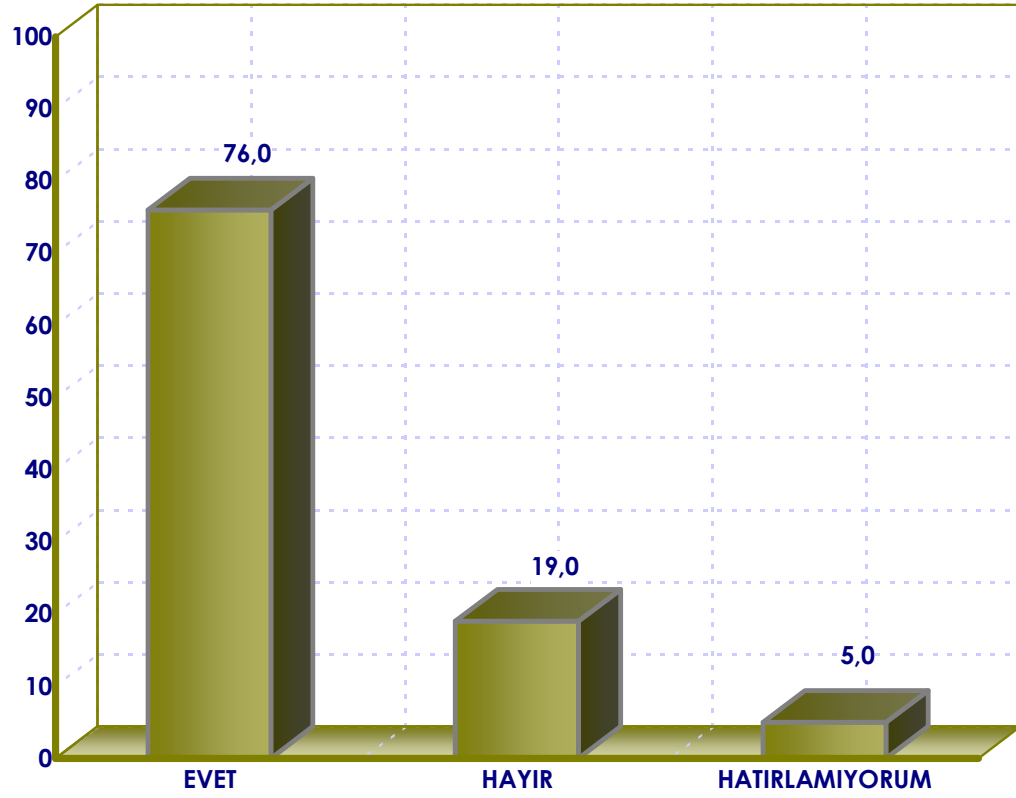
Oy kullanmayanların çoğunluğunu %34,5 oranla lise, %28,6 oranla ortaokul mezunları ile, %15,1 ile ilkokul ve altı eğitim seviyesinde olanlar oluşturmaktadır.

Oy kullanmayanlar %32 oranla bekarlar, %14,5 ile evliler, %33,3 ile boşanmışlardır.

Oy kullanıp kullanmadığını hatırlamayanlar, %25 ile memurlar, %7,7 ile öğrenciler, %4,2 ile ev hanımlarıdır.

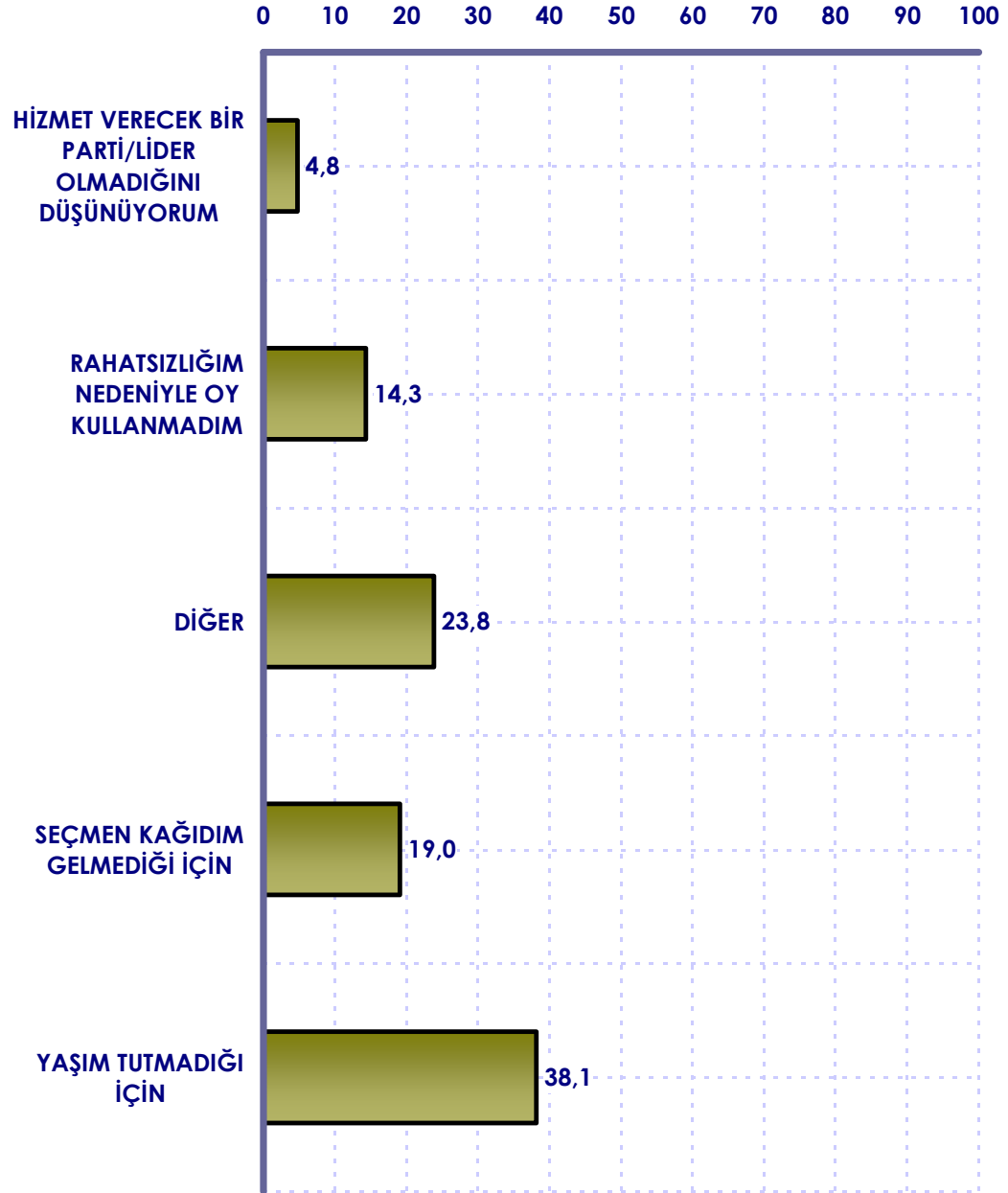
Oy kullanılmama nedeni, %45 oranında yaşın tutmamasından, %15 seçmen kağıdının gelmemesinden, %10 rahatsızlıktan, %5 görüşü yansıtan parti olmamasından kaynaklanmaktadır.

GRAFİK 3.1.13: 28 Mart 2004 yerel seçimlerinde oy kullandınız mı?

TABLO 3.1.10: 28 Mart 2004 yerel seçimlerinde oy kullandınız mı?

	EVET	HAYIR	HATIRLAMIYO RUM	TOPLAM
GÖRÜŞÜLEN KİŞİNİN YAŞINA GÖRE DAĞILIM				
18-25	61,8	35,3	2,9	100,0
26-35	76,9	19,2	3,8	100,0
36-45	87,5	0,0	12,5	100,0
46-55	100,0	0,0	0,0	100,0
56 ve üstü	70,0	20,0	10,0	100,0
GÖRÜŞÜLEN KİŞİNİN EĞİTİMİNE GÖRE DAĞILIM				
İlkokul ve altı	79,2	17,0	3,8	100,0
Ortaokul	85,7	14,3	0,0	100,0
Lise	62,1	31,0	6,9	100,0
Yüksekokul / Üniversite	90,9	0,0	9,1	100,0
GÖRÜŞÜLEN KİŞİNİN MEDENİ DURUMUNA GÖRE DAĞILIM				
Bekar	72,0	24,0	4,0	100,0
Evli	78,3	15,9	5,8	100,0
Boşanmış	66,7	33,3	0,0	100,0
GÖRÜŞÜLEN KİŞİNİN MESLEĞİNE GÖRE DAĞILIM				
Serbest meslek	57,1	14,3	28,6	100,0
Memur	100,0	0,0	0,0	100,0
Öğrenci	61,5	38,5	0,0	100,0
Ev hanımı	77,8	18,1	4,2	100,0
İşsiz	100,0	0,0	0,0	100,0
Emekli	100,0	0,0	0,0	100,0
ORTALAMA	76,0	19,0	5,0	100,0

GRAFİK 3.1.14: Cevabınız "hayır" ise nedeni?

Mart 2004 seçimlerinde %76 oy kullanmış, %19 kullanmamıştır, %5 de hatırlamamaktadır. Oy kullanmayanların çoğunluğunu seçimin yapıldığı dönemde yaşları tutmadığı için 18-25 yaş arası -%41,2- oluşturmaktadır.

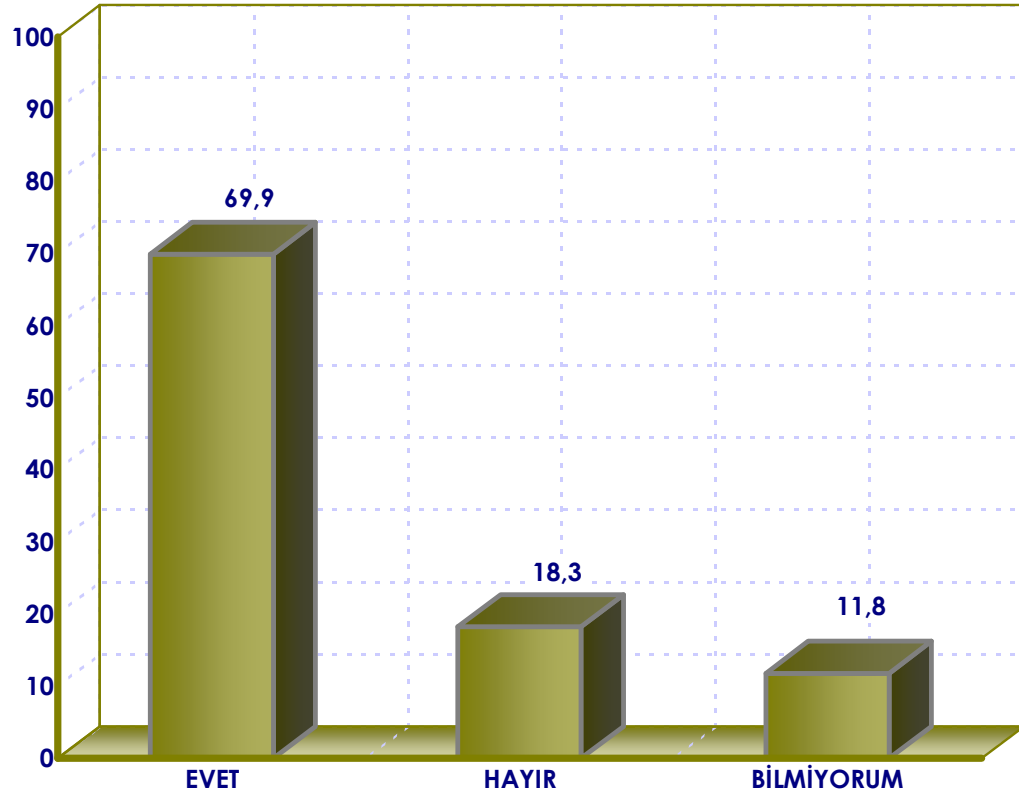
Oy kullanmayanların çoğunluğunu %31 oranla lise, %14,3 oranla ortaokul mezunları ile, %17 ile ilkokul ve altı eğitim seviyesinde olanlar oluşturmaktadır.

Oy kullanmayanlar %24 oranla bekarlar, %15,9 ile evliler, %33,3 ile boşanmışlardır. Hatırlamayanlar %4 bekarlar, %5,8 evlilerdir.

Oy kullanıp kullanmadığını hatırlamayanlar, %28,6 ile serbest meslek sahipleri, %4,2 ile ev hanımlarıdır.

Oy kullanılmama nedeni, %38,1 oranında yaşın tutmamasından, %19 seçmen kâğıdının gelmemesinden, %14,3 rahatsızlıktan, %4,8 hizmet verecek bir parti/lider olmamasından olmamasından kaynaklanmaktadır.

GRAFİK 3.1.15: Aile üyeleri sizinle aynı partiye mi oy veriyor?

TABLO 3.1.11: Aile üyeleri sizinle aynı partiye mi oy veriyor?

	EVET	HAYIR	BİLMİYORUM	TOPLAM
GÖRÜŞÜLEN KİŞİNİN YAŞINA GÖRE DAĞILIM				
18-25	66,7	20,0	13,3	100,0
26-35	68,0	20,0	12,0	100,0
36-45	75,0	12,5	12,5	100,0
46-55	71,4	28,6	0,0	100,0
56 ve üstü	75,0	0,0	25,0	100,0
GÖRÜŞÜLEN KİŞİNİN EĞİTİMİNE GÖRE DAĞILIM				
İlkokul ve altı	74,0	12,0	14,0	100,0
Ortaokul	66,7	16,7	16,7	100,0
Lise	69,2	23,1	7,7	100,0
Yüksekokul / Üniversite	54,5	36,4	9,1	100,0
GÖRÜŞÜLEN KİŞİNİN MEDENİ DURUMUNA GÖRE DAĞILIM				
Bekar	58,3	29,2	12,5	100,0
Evli	75,4	12,3	12,3	100,0
Boşanmış	50,0	50,0	0,0	100,0
GÖRÜŞÜLEN KİŞİNİN MESLEĞİNE GÖRE DAĞILIM				
Serbest meslek	14,3	42,9	42,9	100,0
Memur	50,0	50,0		100,0
Öğrenci	75,0	16,7	8,3	100,0
Ev hanımı	74,2	15,2	10,6	100,0
İşsiz	100,0	0,0	0,0	100,0
Emekli	100,0	0,0	0,0	100,0
ORTALAMA	69,9	18,3	11,9	100,0

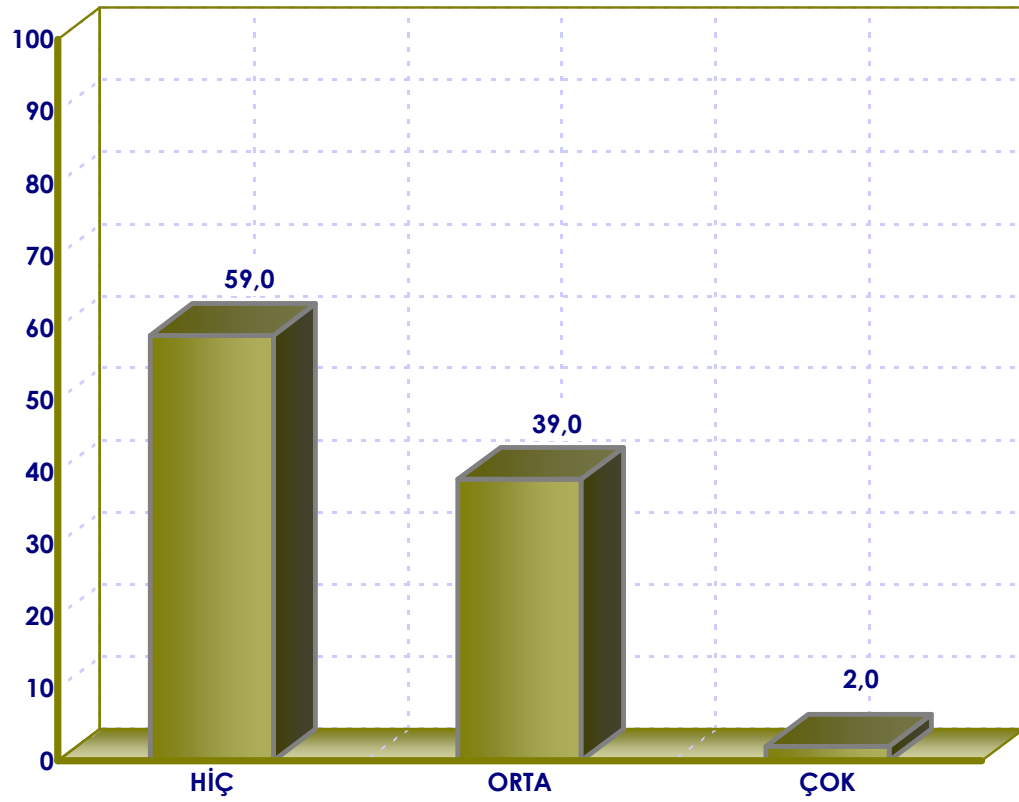
%69,9 aile üyeleriyle aynı, %18,3 farklı partiye oy vermekte, %11,8 bilmemektedir.

Farklı partiye oy verenlerin çoğunluğunu %28,6 oranıyla 46-55 yaş arasındakiiler oluşturmaktadır.

Aileleriyle aynı partiye oy verenlerin çoğunluğunu %74 ile ilkokul ve altı eğitim seviyesinde olanlardır. Farklı partiye oy verme oranı eğitim seviyesine göre değişiklik göstermektedir: İlkokul ve altı eğitim seviyesinde olanlar %12, ortaokul mezunları %23,1, lise mezunları %23,1, üniversite mezunları %36,4.

Aileleriyle aynı partiye oy verenler %75,4 oranıyla evlilerdir.

Farklı partiye oy verenler %50 oranla memurlar, %42,9 serbest meslek sahipleridir. Aileleriyle aynı partiye oy verenlerin çoğunluğunu %100 oranla işsizler ve emekliler oluşturmaktadır.

GRAFİK 3.1.16: Siyasal konularla ne kadar ilgilisiniz?

TABLO 3.1.12: Siyasal konularla ne kadar ilgilisiniz?

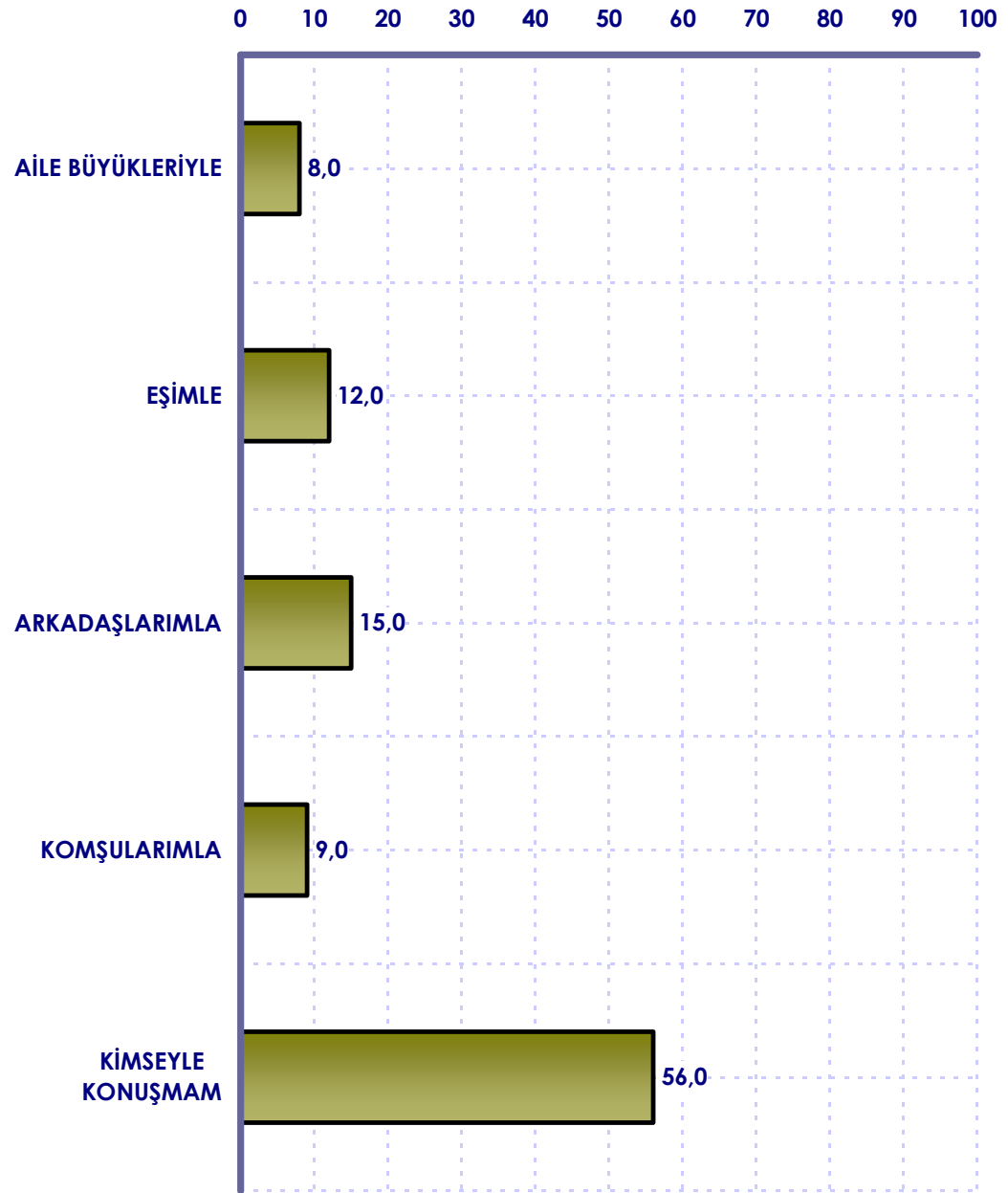
	HİÇ	ORTA	ÇOK	TOPLAM
GÖRÜŞÜLEN KİŞİNİN YAŞINA GÖRE DAĞILIM				
18-25	44,1	50,0	5,9	100,0
26-35	61,5	38,5	0,0	100,0
36-45	62,5	37,5	0,0	100,0
46-55	71,4	28,6	0,0	100,0
56 ve üstü	80,0	20,0	0,0	100,0
GÖRÜŞÜLEN KİŞİNİN EĞİTİMİNE GÖRE DAĞILIM				
İlkokul ve altı	79,2	20,8	0,0	100,0
Ortaokul	42,9	57,1	0,0	100,0
Lise	48,3	44,8	6,9	100,0
Yüksekokul / Üniversite	0,0	100,0	0,0	100,0
GÖRÜŞÜLEN KİŞİNİN MEDENİ DURUMUNA GÖRE DAĞILIM				
Bekar	28,0	64,0	8,0	100,0
Evli	68,1	31,9	0,0	100,0
Boşanmış	83,3	16,7	0,0	100,0
GÖRÜŞÜLEN KİŞİNİN MESLEĞİNE GÖRE DAĞILIM				
Serbest meslek	28,6	71,4	0,0	100,0
Memur	0,0	100,0	0,0	100,0
Öğrenci	23,1	61,5	15,4	100,0
Ev hanımı	73,6	26,4	0,0	100,0
İşsiz	33,3	66,7	0,0	100,0
Emekli	0,0	100,0	0,0	100,0
ORTALAMA	59,0	39,0	2,0	100,0

18-25 yaş arasında olanların %44,12'i, 26-35 yaş arasında olanların %61,5'i, 36-45 yaş arasında olanların %62,5'i, 46-55 yaş arasındakilerin %71,4'ü, 56 yaş ve üzerindekiilerin %80'i siyasal konularla hiç ilgilenmemektedir,

Siyasal konularla çok ilgili olanlar, %6,9 ile yalnız lise mezunlarıdır. Hiç ilgilenemeyenler %79,2'lik bir oranla ilkokul ve altı eğitim seviyesinde olanlardır.

Siyasete tümüyle ilgisiz olanlar, %28 ile bekarlar, %68,1 ile evliler, %83,3 ile boşanmışlardır. Orta düzeyde ilgililer %64 ile bekarlar, %31,9 ile evliler, %16,7 ile boşanmış olanlardır. Siyasetle çok ilgililer %8'lik oranla yalnızca bekarlardır.

Mesleğe göre dağılımda siyasetle çok ilgili olanlar %14,4 ile yalnız öğrencilerdir. Siyasetle hiç ilgilenmeyenler ise, %73,6'lık oranla ev hanımlarıdır.

GRAFİK 3.1.17: Siyasal konuları en çok kiminle konuşursunuz?

TABLO 3.1.13: Siyasal konuları en çok kiminle konuşursunuz?

	Aile büyükleriyle	Eşimle	ArkadaşlarımLa	Komşularımla	Kimseyle konuşmam	TOPLAM
GÖRÜŞÜLEN KİŞİNİN YAŞINA GÖRE DAĞILIM						
18-25	17,6	8,8	29,4	0,0	44,1	100,0
26-35	3,8	15,4	11,5	3,8	65,4	100,0
36-45	0,0	18,8	6,3	18,8	56,3	100,0
46-55	7,1	7,1	7,1	28,6	50,0	100,0
55 ve üstü	0,0	10,0	0,0	10,0	80,0	100,0
GÖRÜŞÜLEN KİŞİNİN EĞİTİMİNE GÖRE DAĞILIM						
İlkokul ve altı	5,7	15,1	1,9	15,1	62,3	100,0
Ortaokul	0,0	0,0	14,3	0,0	85,7	100,0
Lise	13,8	10,3	27,6	3,4	44,8	100,0
Yüksekokul / Üniversite	9,1	9,1	45,5	0,0	36,4	100,0
GÖRÜŞÜLEN KİŞİNİN MEDENİ DURUMUNA GÖRE DAĞILIM						
Bekar	16,0	0,0	44,0	0,0	40,0	100,0
Evli	5,8	15,9	5,8	11,6	60,9	100,0
Boşanmış	0,0	16,7	0,0	16,7	66,7	
GÖRÜŞÜLEN KİŞİNİN MESLEĞİNE GÖRE DAĞILIM						
Serbest meslek	0,0	0,0	57,1	0,0	42,9	100,0
Memur	0,0	25,0	75,0	0,0	0,0	100,0
Öğrenci	30,8	0,0	30,8	0,0	38,5	100,0
Ev hanımı	5,6	15,3	1,4	12,5	65,3	100,0
İşsiz	0,0	0,0	66,7	0,0	33,3	100,0
Emekli	0,0	0,0	100,0	0,0	0,0	100,0
ORTALAMA	8,0	12,0	15,0	9,0	56,0	100,0

“Siyasi konuları en çok kiminle konuşursunuz?” sorusuna %56 “kimseyle konuşmam” yanıtını vermiştir. %15 arkadaşlarıyla, %12 eşiyile, %9 komşularıyla, %8 aile büyükleriyle konuştuğunu söylemiştir.

56 yaş ve üzerinde olanların %80’i “Kimseyle konuşmam” yanıtını vermiştir. 36-45 yaş arasındakilerin %18,8’i eşiyile konuştuğunu söylemiştir. 18-25 yaş arasındakilerin, %17,6’sı aile büyükleriyle %29,4’ü arkadaşlarıyla siyasi konuları konuşmaktadır.

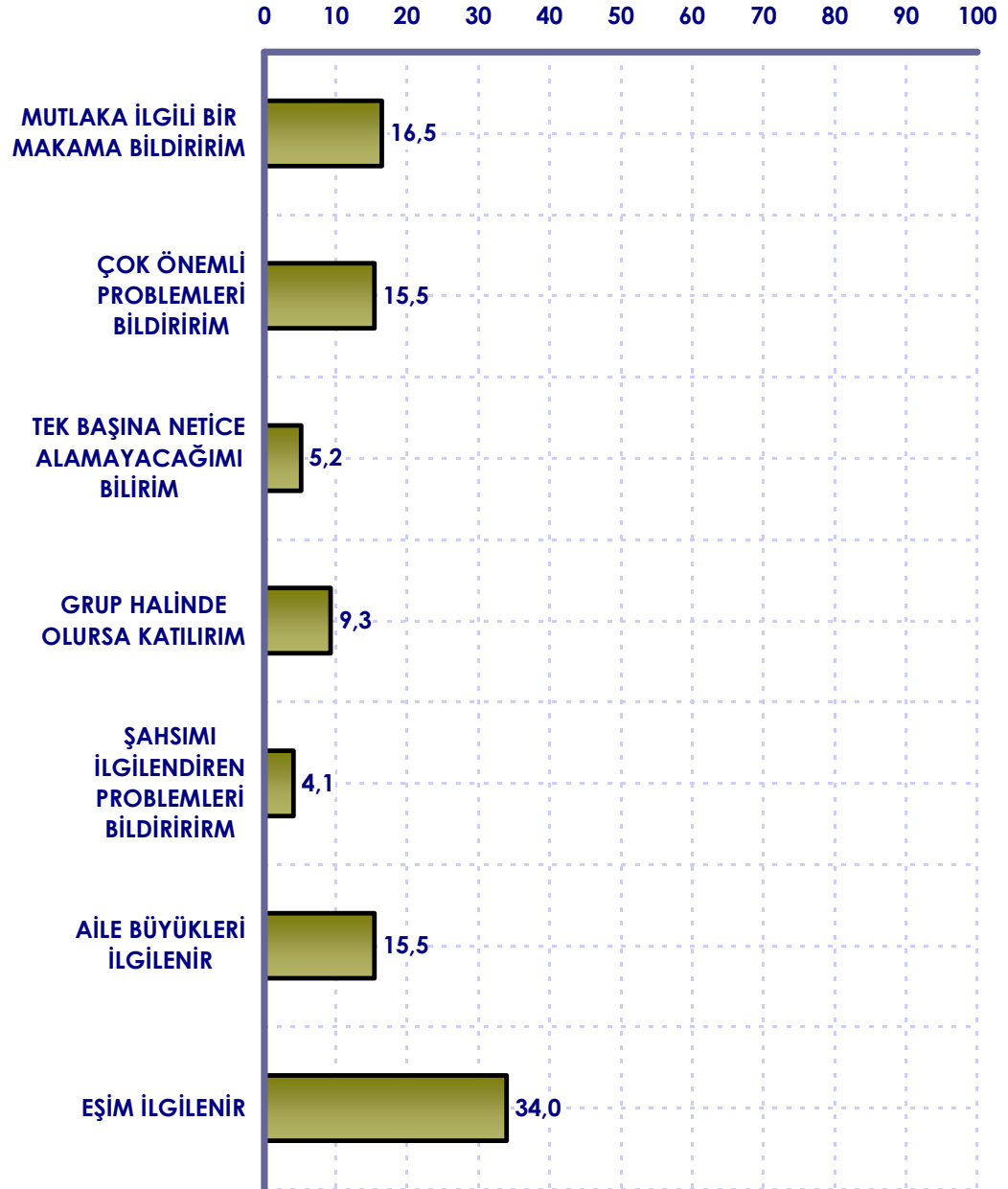
Eğitim seviyesindedir ilkokul ve altında olanların %1,9’u, ortaokul mezunlarının %14,3’ü, lise mezunlarının%27,6’sı, üniversite mezunlarının %45,5’i siyasi konuları arkadaşlarıyla konuşmaktadır.

Bekarların %44’ü, evlilerin %5,8’i siyasi konuları arkadaşlarıyla konuşmaktadır. İlkokul ve altı eğitim seviyesinde olanların%15,1’i siyasi konuları eşiyile konuşmaktadır.

Bekarların %16’sı, evlilerin %5,8’i aile büyükleriyle, bekarların %44’ü arkadaşlarıyla, evlilerin %5,8’i arkadaşlarıyla, evlilerin %11,6’sı, boşanmış olanların %16,7’si komşularıyla konuşmaktadır.

Ev hanımlarının %65,3’ü siyasi konuları kimseyle konuşmamaktadır. Memurların %75’i arkadaşlarıyla, öğrencilerin %30,8’i aile büyükleriyle, %30,8’i arkadaşlarıyla konuşmaktadır.

GRAFİK 3.1.18: Çevrenizde karşılaştığınız sorunların çözümü için ilgili makamlara (belediye, valilik vb.) müracaat eder misiniz?

TABLO 3.1.14: Çevrenizde karşılaşmış olduğunuz sorunların çözümü için ilgili makamlara (belediye, valilik vb.) müracaat eder misiniz?

	Mutlaka ilgili bir makama bildiririm	Çok önemli problemleri bildiririm	Tek başına SONUÇ alamayacağımı bilirim	Grup halinde olursa katılırim	Şahsımı ilgilendiren problemleri bildiririm	Aile büyükleri ilgilenir	Eşim ilgilenir	TOPLAM
GÖRÜŞÜLEN KİŞİNİN YAŞINA GÖRE DAĞILIM								
18-25	18,8	18,8	6,3	3,1	9,4	28,1	15,6	100,0
26-35	24,0	20,0	4,0	8,0	4,0	12,0	28,0	100,0
36-45	18,8	12,5	12,5	6,3	0,0	0,0	50,0	100,0
46-55	7,1	7,1	0,0	14,3	0,0	14,3	57,1	100,0
55 ve üstü	0,0	10,0	0,0	30,0	0,0	10,0	50,0	100,0
GÖRÜŞÜLEN KİŞİNİN EĞİTİMİNE GÖRE DAĞILIM								
İlkokul ve altı	9,6	9,6	1,9	13,5	1,9	11,5	51,9	100,0
Ortaokul	14,3	28,6	14,3	0,0	0,0	42,9	0,0	100,0
Lise	17,9	21,4	3,6	7,1	10,7	17,9	21,4	100,0
Yüksekokul / Üniversite	50,0	20,0	20,0	0,0	0,0	10,0	0,0	100,0
GÖRÜŞÜLEN KİŞİNİN MEDENİ DURUMUNA GÖRE DAĞILIM								
Bekar	21,7	26,1	8,7	0,0	4,3	39,1	0,0	100,0
Evli	14,7	11,8	4,4	10,3	4,4	7,4	47,1	100,0
Boşanmış	16,7	16,7	0,0	33,3	0,0	16,7	16,7	
GÖRÜŞÜLEN KİŞİNİN MESLEĞİNE GÖRE DAĞILIM								
Serbest meslek	0,0	50,0	16,7	0,0	0,0	16,7	16,7	100,0
Memur	50,0	25,0	0,0	0,0	0,0	25,0	0,0	100,0
Öğrenci	33,3	8,3	8,3	0,0	8,3	41,7	0,0	100,0
Ev hanımı	11,3	11,3	4,2	12,7	4,2	11,3	45,1	100,0
İşsiz	33,3	66,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	100,0
Emekli	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	100,0
ORTALAMA	16,5	15,5	5,1	9,3	4,1	15,5	34,0	100,0

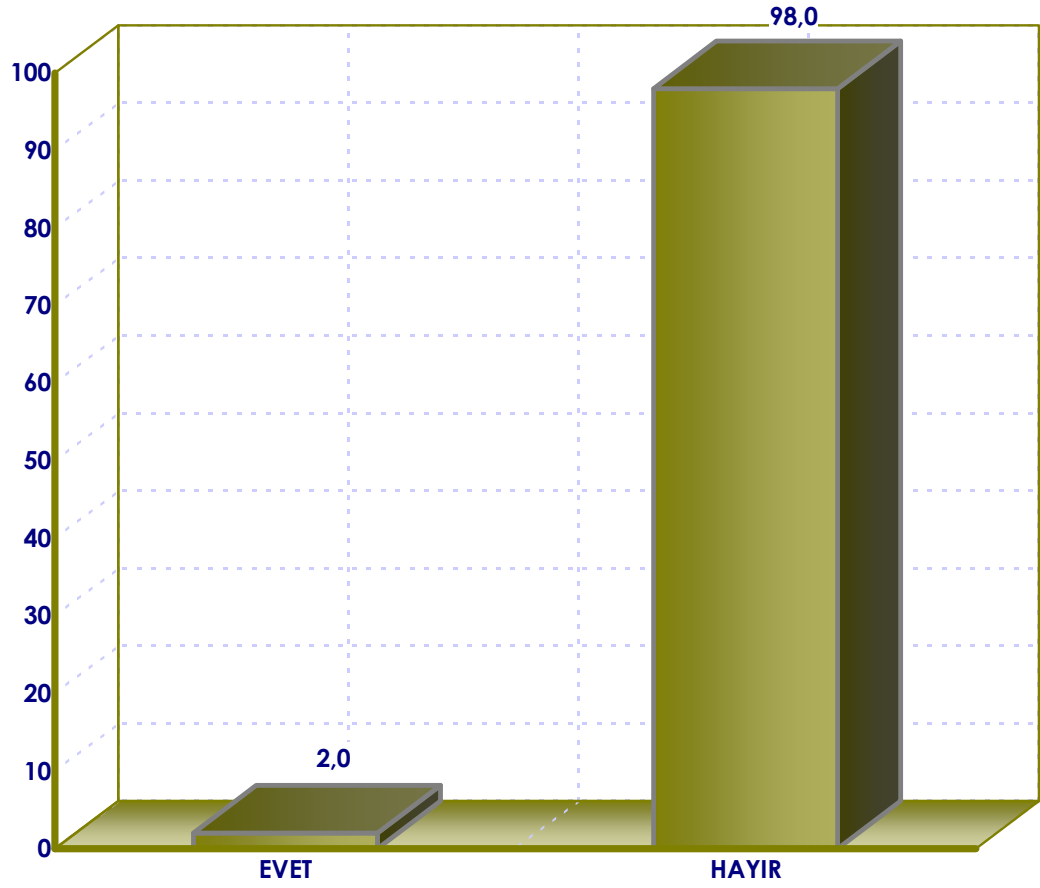
“Çevrenizde karşılaştığınız sorunları ilgili makamlara bildirir misiniz?” sorusuna %34 “eşim ilgilenir” cevabını vermiştir. %16,5 “mutlaka bildiririm” cevabını verirken, %15,5’i “aile büyükleri ilgilenir”, %15,5’i “çok önemli problemleri bildiririm” cevabını vermiştir. %9,3’ü “grup halinde olursa katılırim”, %4,1’i “şahsımı ilgilendiren problemleri bildiririm”, %5,2’si tek başına sonuç almayacağımı bilirim” demiştir.

“Eşim ilgilenir” cevabını verenlerin çoğunluğunu ilkokul ve altı eğitim seviyesinde olanlar oluşturmaktadır.

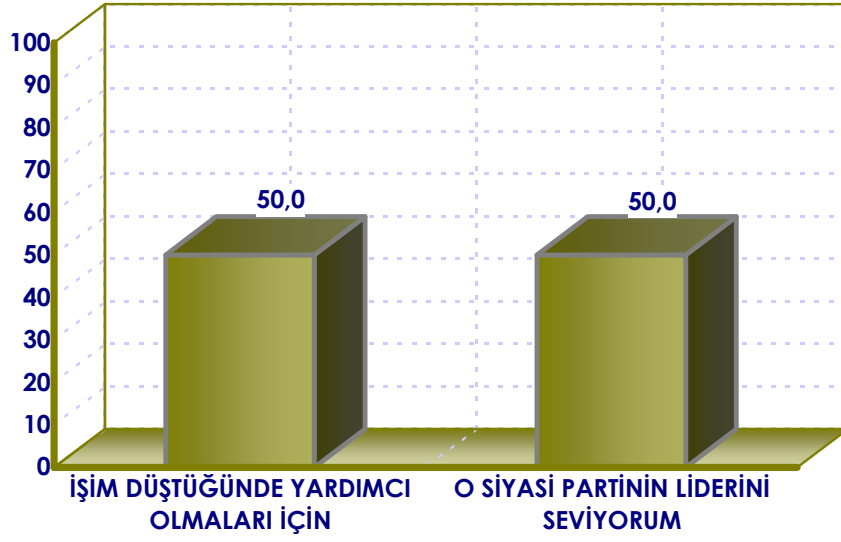
“18-25 yaş arasındakilerin %15,6’sı, 26-35 yaş arasındakilerin %28’i, 36-45 yaş arasındakilerin %50’si, 46-55 yaş arasındakilerin %57,1’i, 56 yaş ve üzerindekiilerin %50’si “eşim ilgilenir” cevabını vermiştir.

Bekarların %8,7’si, evlilerin %4,4’ü “tek başıma sonuç alamayacağımı bilirim”, evlilerin %10,3’ü, boşanmış olanların %33,3’ü “grup halinde olursa katılırim”, bekarların %4,3’ü, evlilerin %4,4’ü “şahsımı ilgilendiren problemleri bildiririm” cevabını vermiştir.

Ev hanımlarının %12,7’si “grup halinde olursa katılırim”, %45,1’i “eşim ilgilenir” cevabını vermiştir.

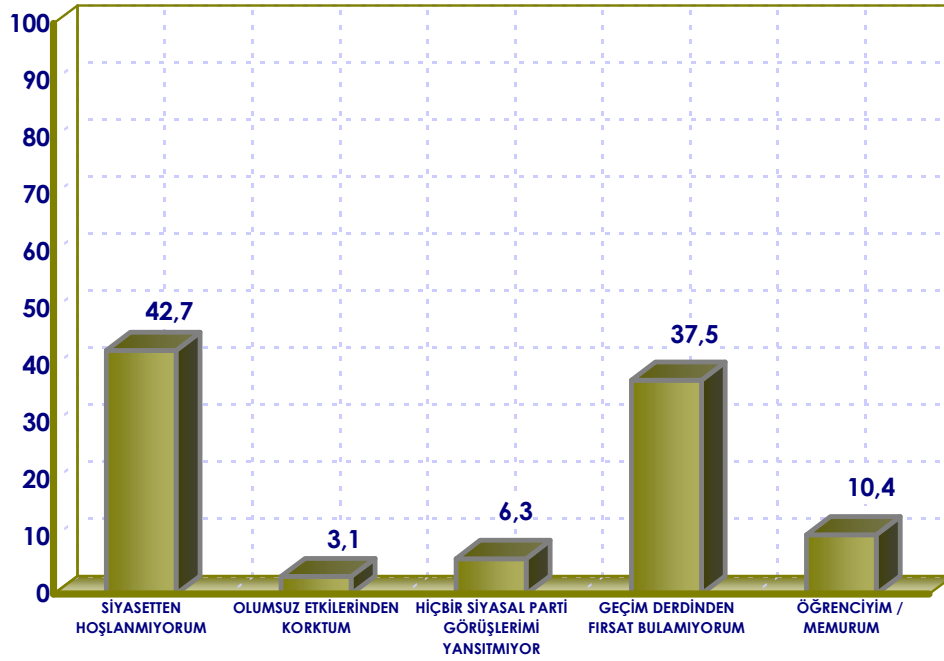
GRAFİK 3.1.19: Herhangi bir partiye üye misiniz?

%98 hiç bir partiye üye değildir.

GRAFİK 3.1.20: Neden üye oldunuz ?

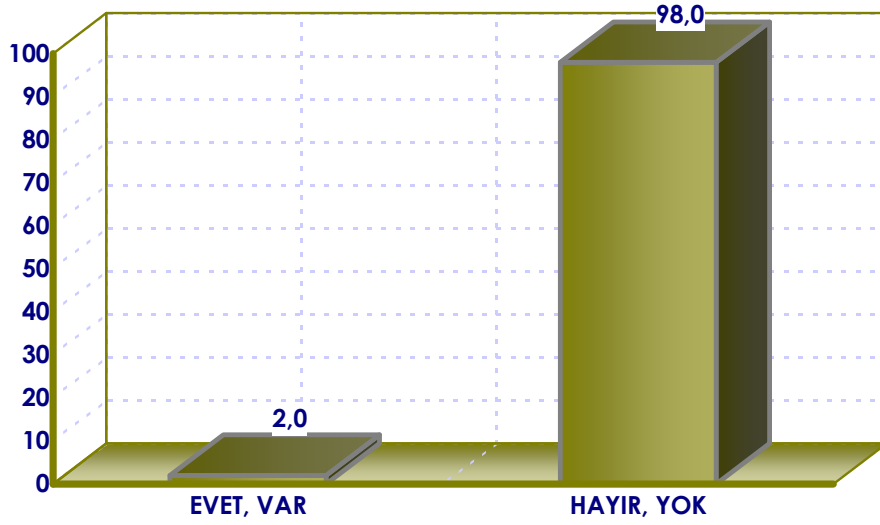
Bir partiye üye olanların %50'si işi düştüğünde yardımcı olmaları için, %50'si de partinin liderini sevdiği için üye olduklarını belirtmişlerdir.

GRAFİK 3.1.21: Neden üye olmayı düşünmediniz ?

%42,7 bir siyasi partiye üye olmama nedeni olarak “siyasetten hoşlanmamayı” göstermiştir. %37,5 “geçim derdinden fırsat bulamıyorum”, %10,4 “öğrenciyim/memurum”, %6,3 “hiç bir siyasi parti görüşlerimi yansıtmıyor”, %3,1 “olumsuz etkilerinden korktum” yanıtını vermiştir.

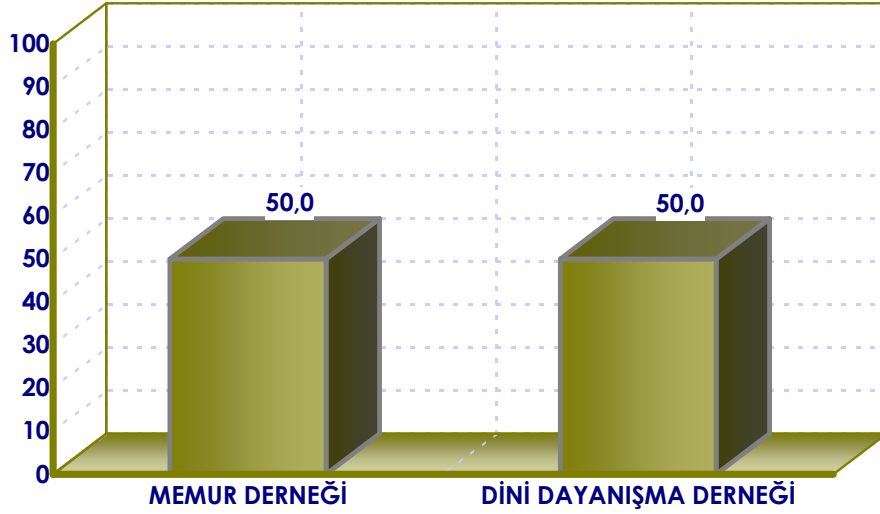
GRAFİK 3.1.22: Siyasal parti dışında üye olduğunuz dernek, sendika vb. var mı?

%98 dernek, sendika vb. kuruluşlara üye değildir.

GRAFİK 3.1.23: Üye olduğunuz kuruluşun adı nedir?

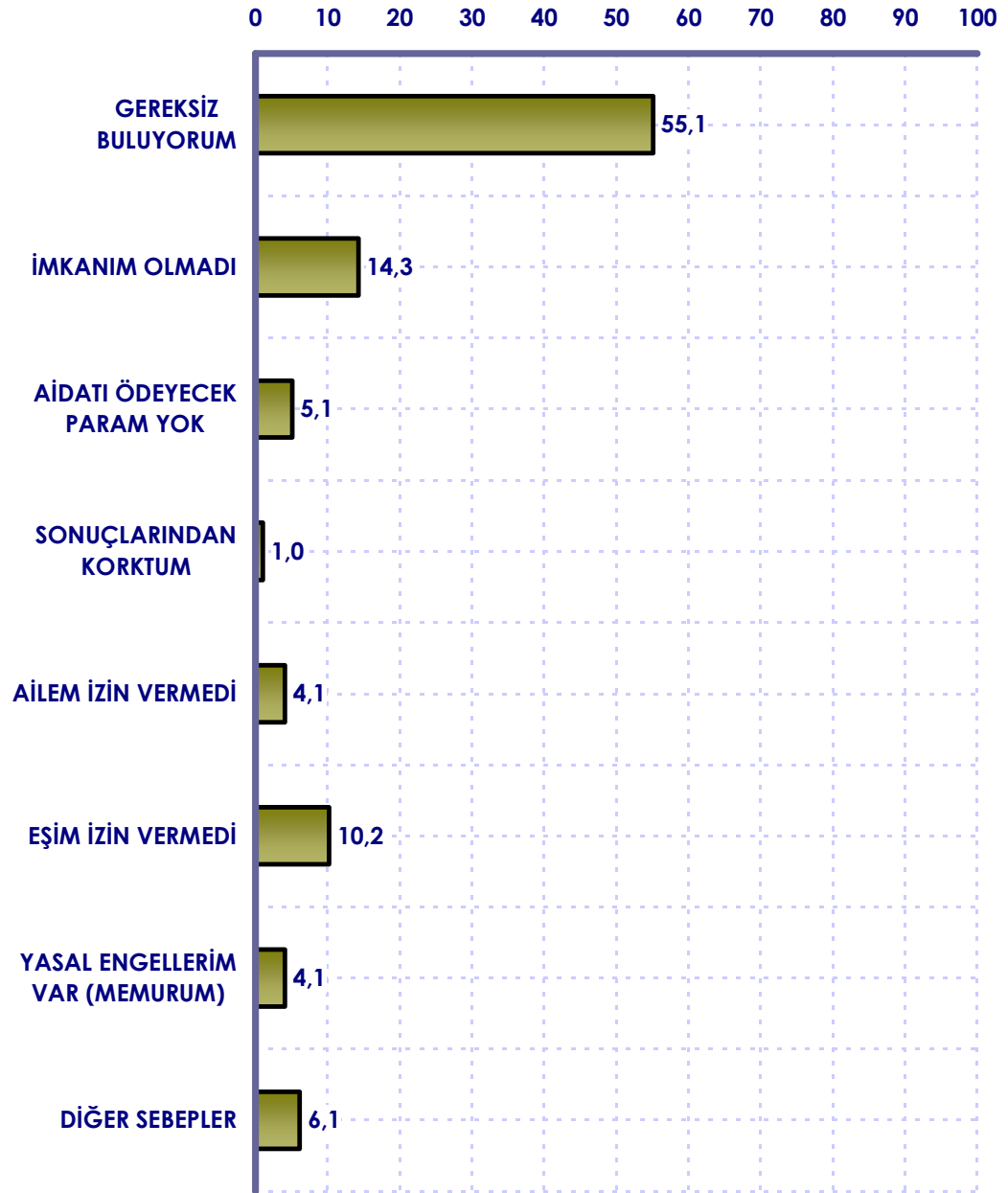
(Siyasal parti dışında üye olduğu kuruluş olduğunu belirtenlere sorulmuştur)

Herhangi bir kuruluşa üye olanların %50'sinin üyeliği memur derneğine, %50'sinin üyeliği dini dayanışma derneğinedir.

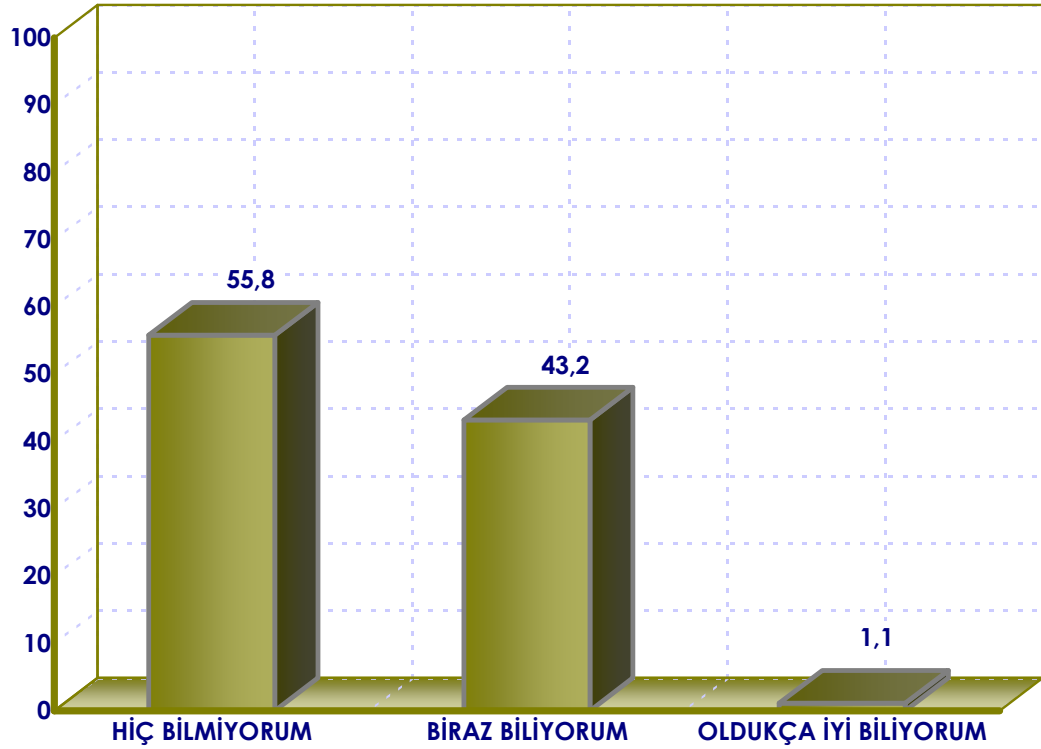
GRAFİK 3.1.24: Herhangi bir kuruluşa üye değilseniz nedeni nedir?

(Herhangi bir kuruluşa üye olmadığını belirtenlere sorulmuştur)

Herhangi bir kuruluştaki üyeliği bulunmayanların %55,1'i bunun nedeni "gereksiz buluyorum" şeklinde açıklamış, %14,3'ü "imkanım olmadı", %10,2 "eşim izin vermedi" yanıtını vermiştir.

GRAFİK 3.1.25: Tercih ettiğiniz siyasal partinin programını ne kadar biliyorsunuz?

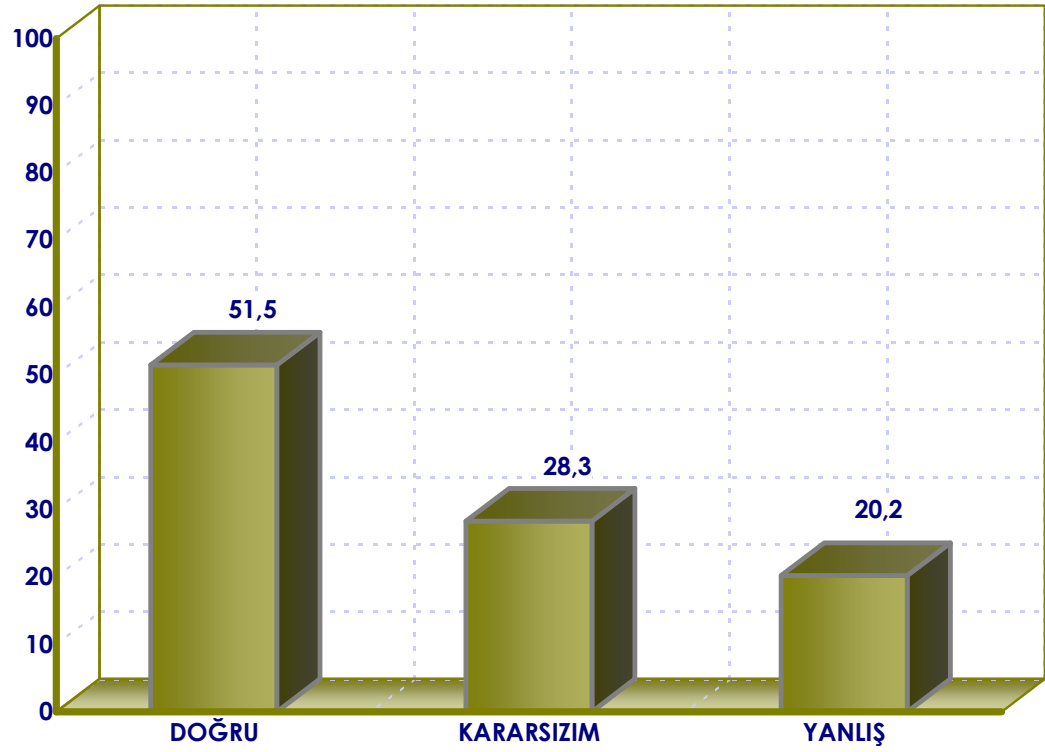

Eğitim Durumuna Göre Dağılım :

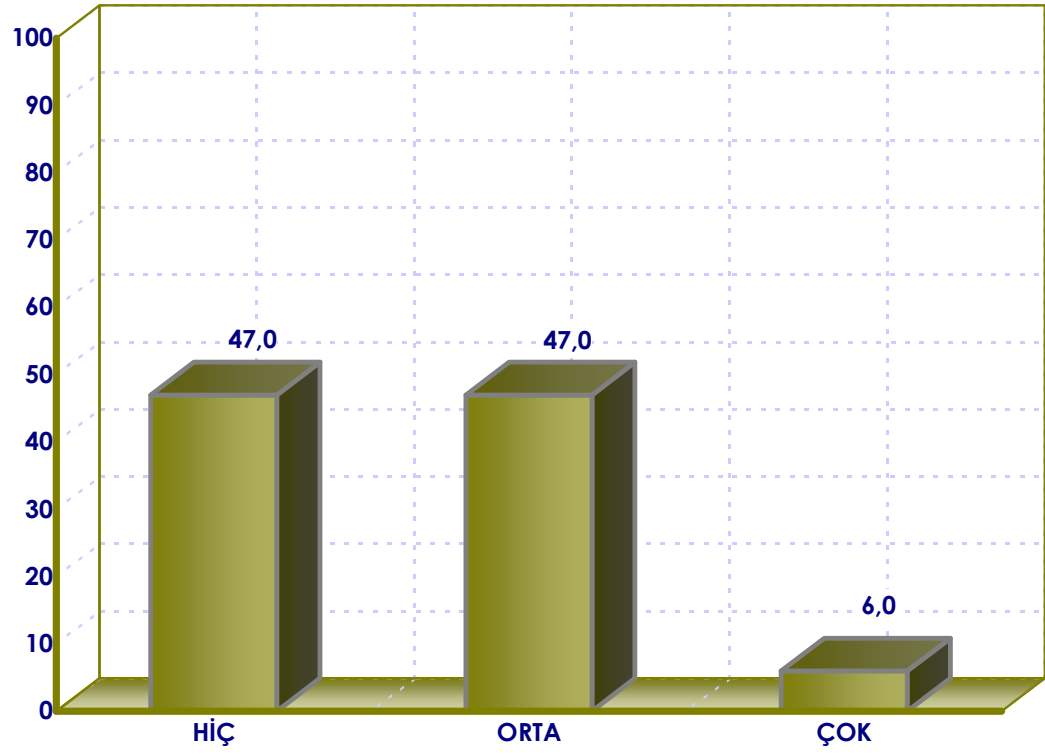
	Hiç Bilmiyorum	Biraz Biliyorum	Oldukça İyi Biliyorum	TOPLAM
İlkokul ve altı	73,1	26,9	0,0	100,0
Ortaokul	33,3	66,7	0,0	100,0
Lise	46,2	53,8	0,0	100,0
Yüksekokul - Üniversite	9,1	81,8	9,1	100,0
ORTALAMA	55,8	43,2	1,1	100,0

%55,8 tercih ettiği siyasal partinin programını hiç bilmemekte, %43,2 biraz bilmekte, %1,1 oldukça iyi bilmektedir. Parti programını “oldukça iyi bildiğini” söyleyenler yalnız üniversite mezunlarının %9,1’idir. İlkokul ve altı eğitim seviyesinde olanların %73,1’i tercih ettiğinin partinin programını hiç bilmemektedir.

GRAFİK 3.1.26: Ülke yönetimi ve siyasetle ilgili sorunların karmaşık olduğu ve bunların herkes tarafından anlaşılamayacağı söylenmektedir. Sizce bu ne kadar doğrudur?

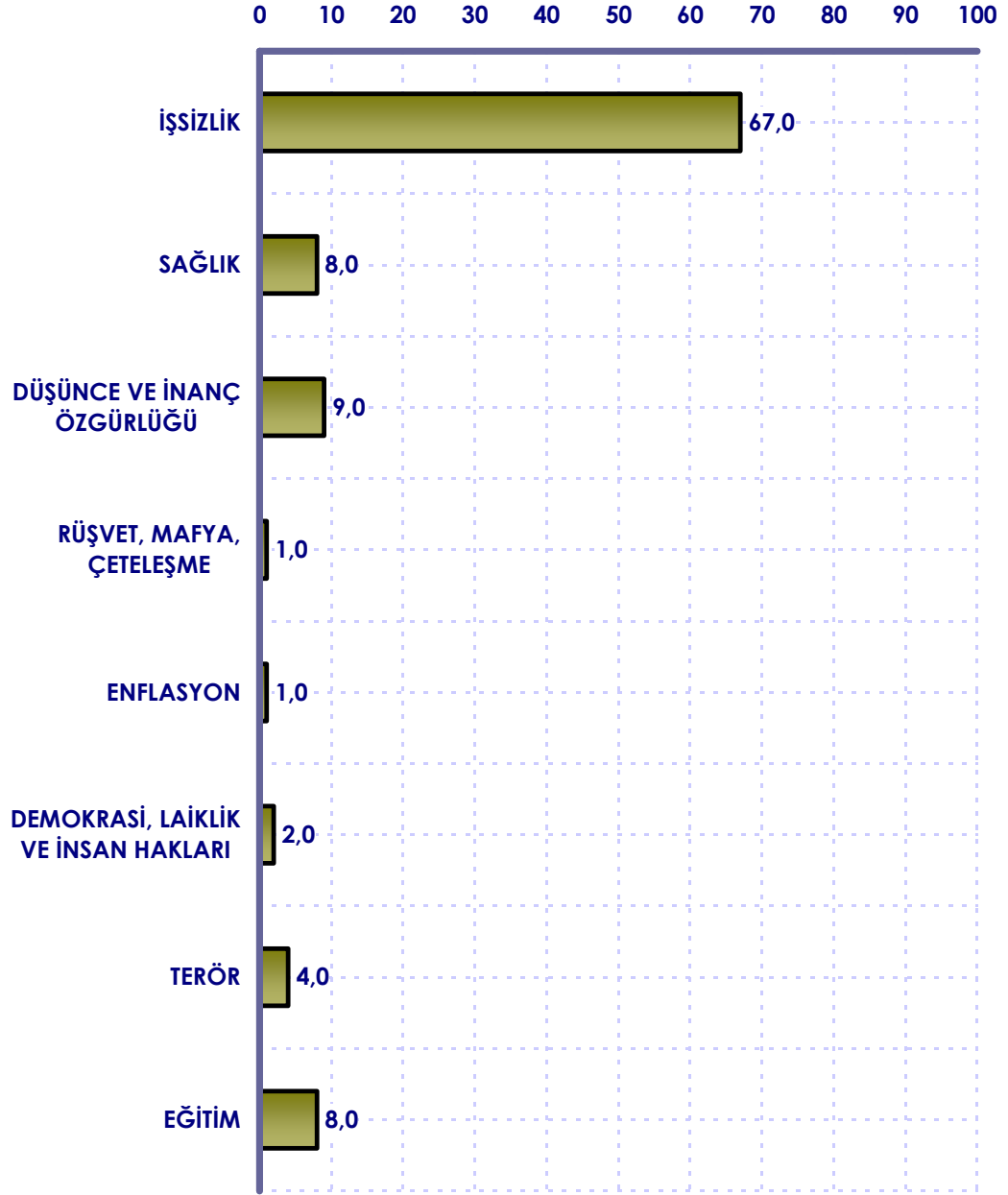

%51,5 siyasi konuların karmaşık olduğu, herkesin anlayamayacağı kanaatindedir, %28,3 kararsızdır, %20,2 bu düşüncenin yanlış olduğuna inanmaktadır.

GRAFİK 3.1.27: Ülke meseleleriyle ne kadar ilgilisiniz?

Ülke meseleleriyle ilgili olanlarla orta düzeyde ilgilenenlerin oranı birbirine eşittir: %47, çok ilgili olanların oranı %6'dır.

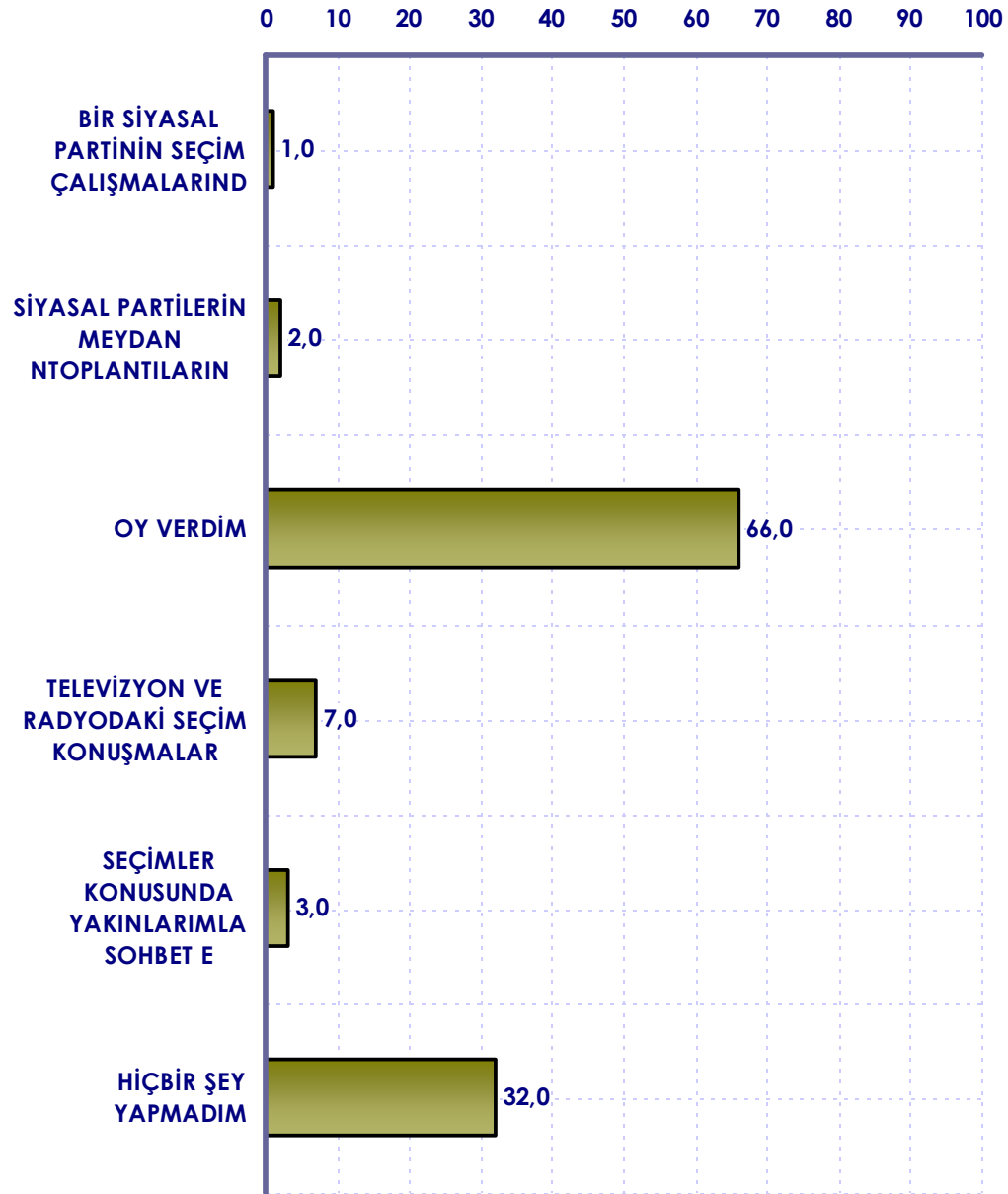
GRAFİK 3.1.28: Sizce ülkenin en önemli sorunu nedir?

%67,7 ülkenin en önemli sorunu olarak işsizliği, %9 düşünce ve inanç özgürlüğünü, göstermiştir. “Eğitim ve sağlık” sorunu diyenlerin oranı eşittir: %8. %4 için terör, %2 için demokrasi, laiklik ve insan hakları problemi vardır. Rüşvet, mafya, çeteleşme diyenlerle de enflasyon diyenlerin oranı eşitti: %1.

GRAFİK 3.1.29: Son seçimlerde hangi faaliyetlerde bulundunuz?

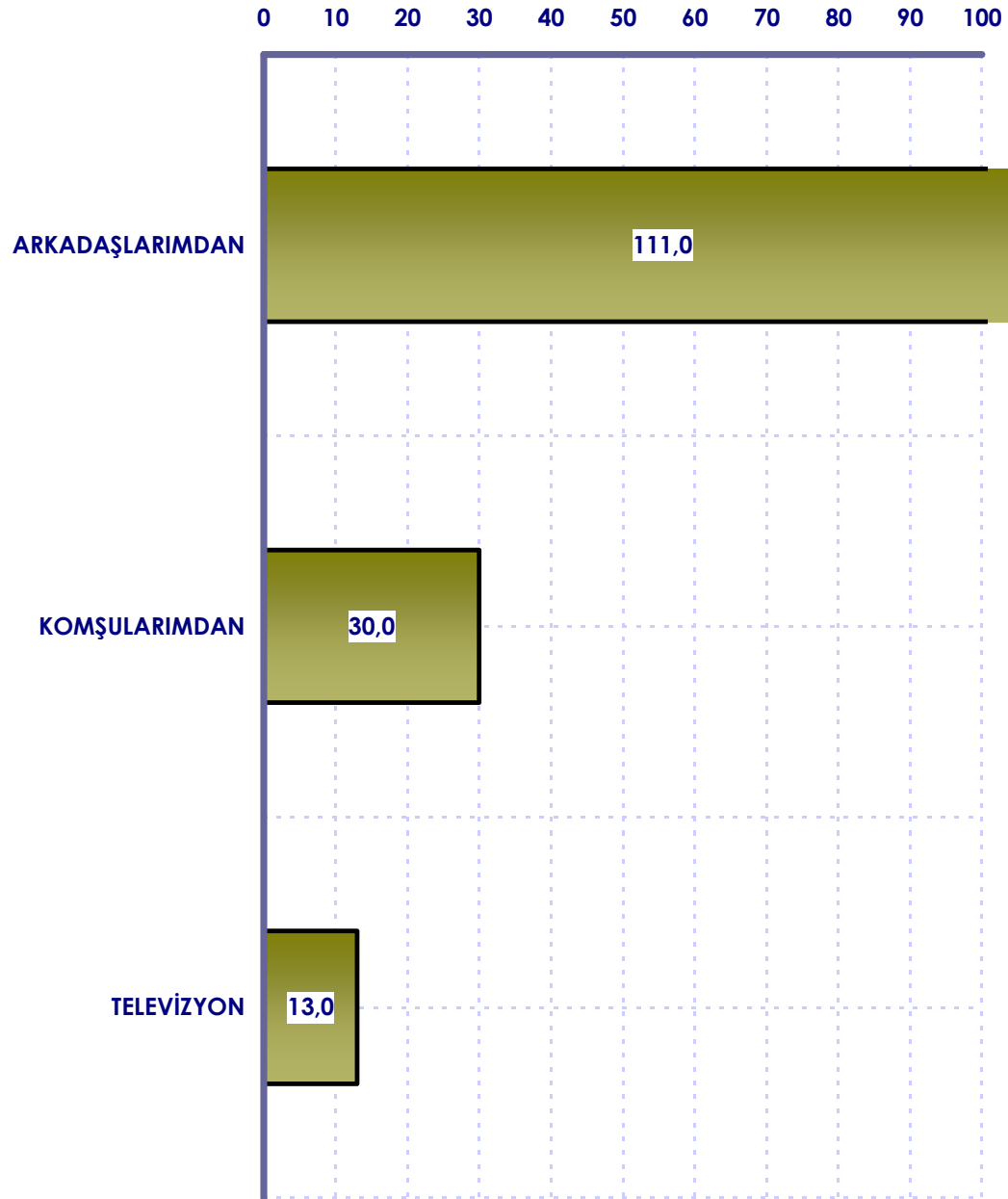
(Birden fazla cevap verildiğinden dolayı toplam % 100'ü geçmektedir.)

%66 son seçimlerde oy kullanmış, %32 hiç bir şey yapmamış, %7 televizyon ve radyodaki seçim konuşmalarını izlemiş, %3 seçimler konusunda yakınlarıyla sohbet etmiş, %2 siyasal partilerin meydan toplantılarına katılmış, %1 bir siyasal partinin seçim çalışmalarında yer almıştır.

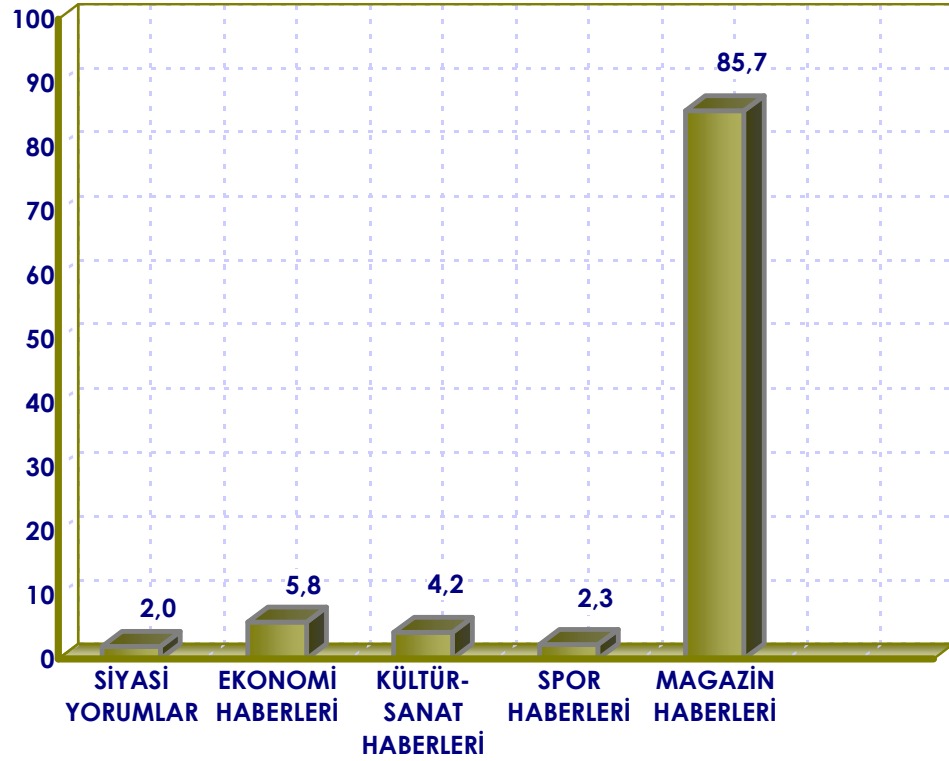
GRAFİK 3.1.30: Siyasi haber ve faaliyetleri hangi kaynak/kaynaklardan takip ediyorsunuz?

(Birden fazla cevap verildiğinden dolayı toplam % 100'ü geçmektedir.)

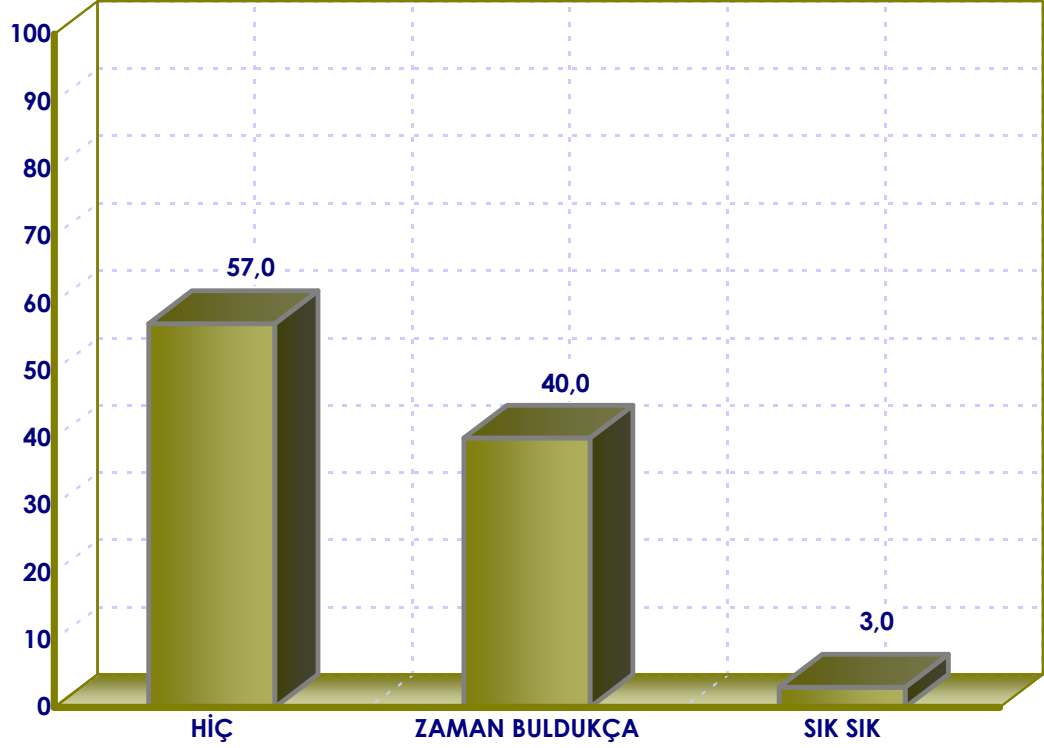
%111 siyasi haber ve faaliyetleri arkadaşlarından, %30 komşularından, %13 televizyondan öğrenmektedir.

GRAFİK 3.1.31: Gazete ve dergilerde en çok hangi tür yazıları okursunuz?

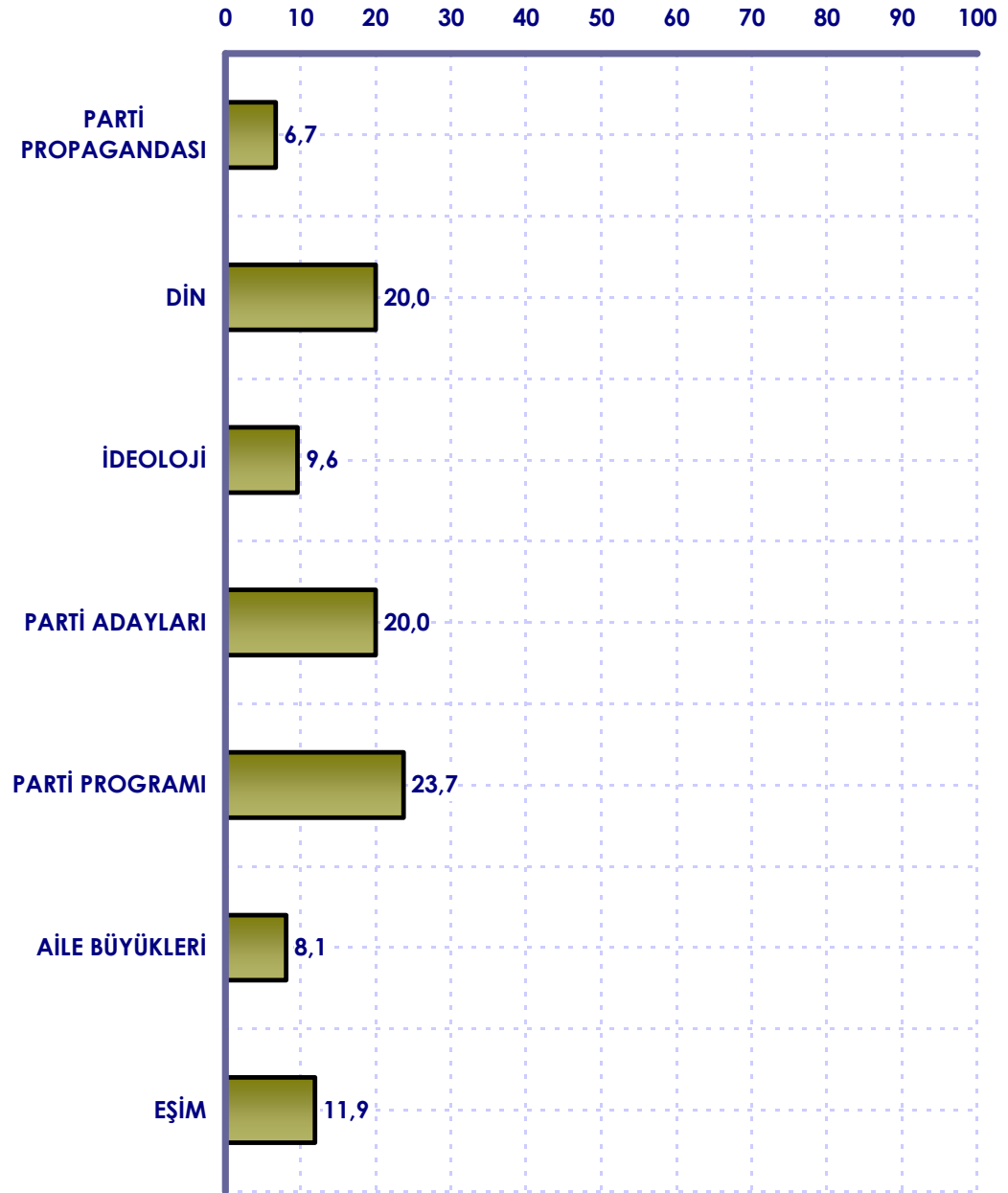
%85,7 gazetede magazin, %5,8 ekonomi haberlerini, %4,2 kültür-sanat sayfalarını, %2,3 spor haberlerini, %2 siyasi yorumları okumaktadır.

GRAFİK 3.1.32: Parti liderlerinin katıldığı açıkoturum, siyasi sohbet ve tartişma programlarını dinleme/izleme oranınız?

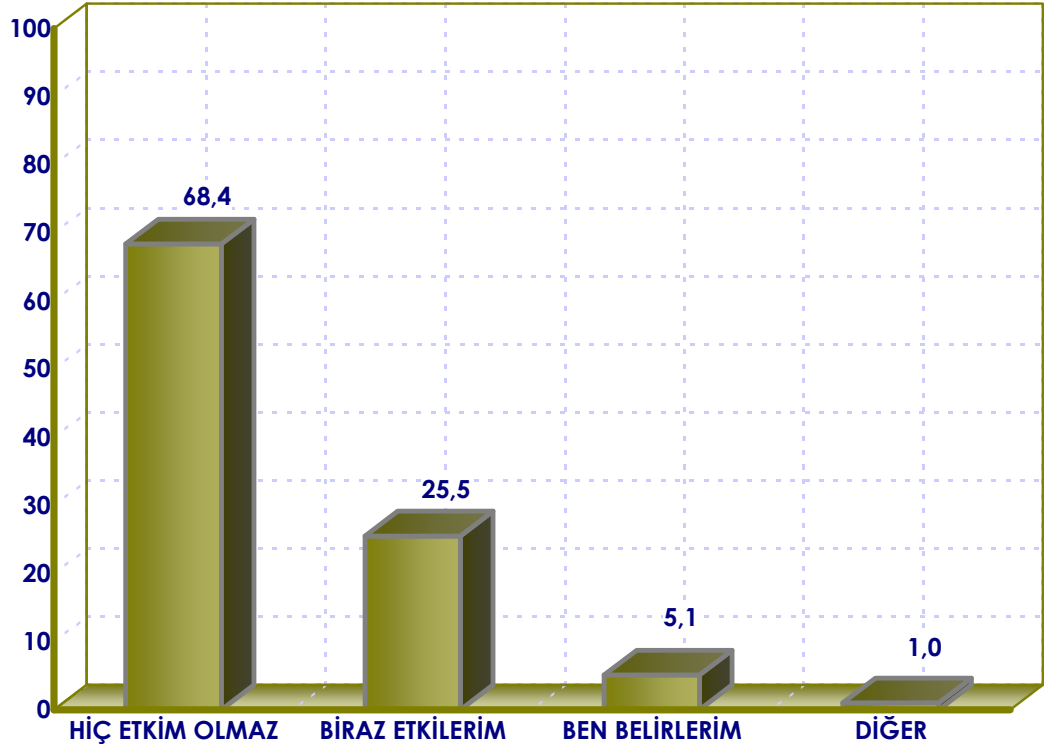
%57 Parti liderlerinin katıldığı açıkoturum, siyasi sohbet ve tartişma programlarını hiç izlememekte, %40 zaman buldukça izlemekte, %3 ise sık sık izlemektedir.

GRAFİK 3.1.33: Oy verirken hangi faktörlerden etkilenirsiniz?

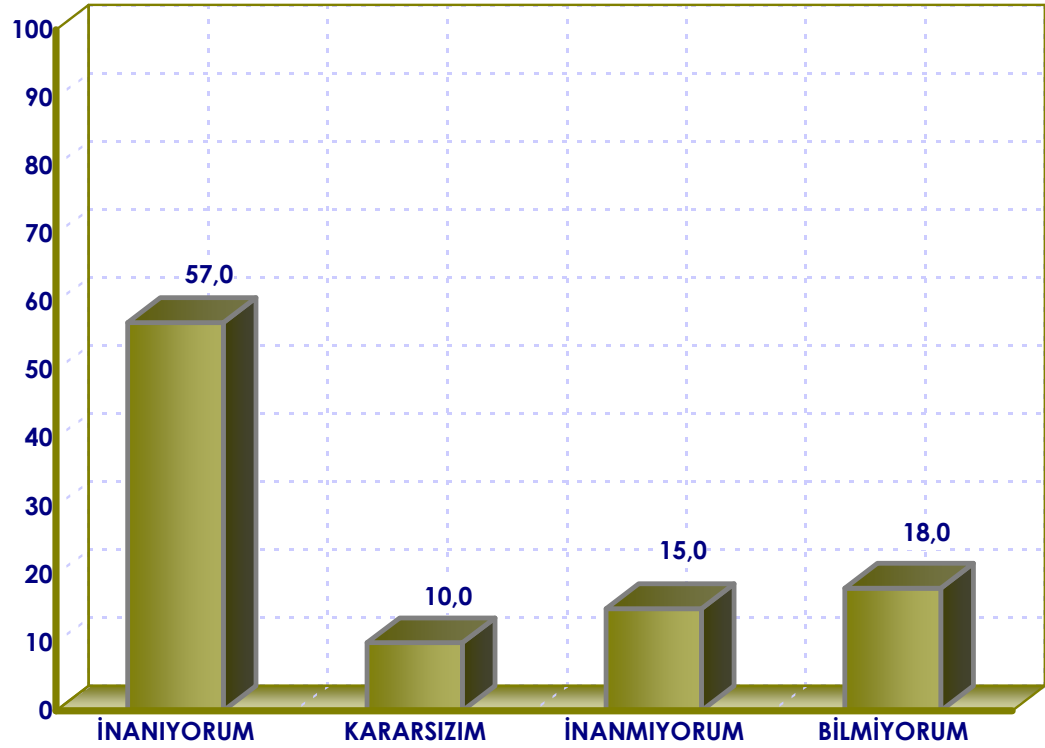
%23,7 oy verirken parti programından, %20 adaydan, %20 dinden, %11,9 eşinden, %9,6 ideolojiden, %8,1 aile büyüklerinden, %6,7 parti propagandasından etkilenmektedir.

GRAFİK 3.1.34: Aile içindeki kişi ya da kişilerin siyasi görüşlerini ne ölçüde etkiliyorsunuz?

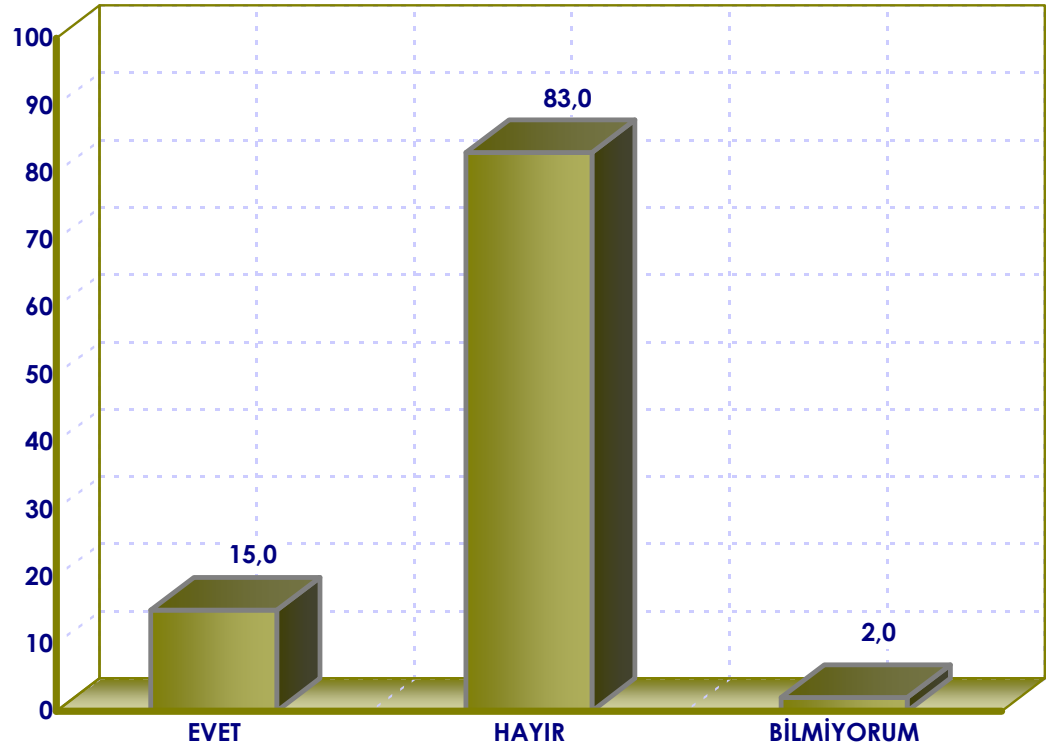

%68,4 aile içindeki kişi ya da kişilerin siyasi fikrine hiç bir etkide bulunmamakta, %25,5 biraz etkilemekte, %5,1 tümüyle belirleyici olmaktadır.

GRAFİK 3.1.35: Yerel seçimlerde yaşadığınız bölge ile ilgili karar alınırken sizin de görüşünüzün alınması gerektiğine ne ölçüde inanıyorsunuz?

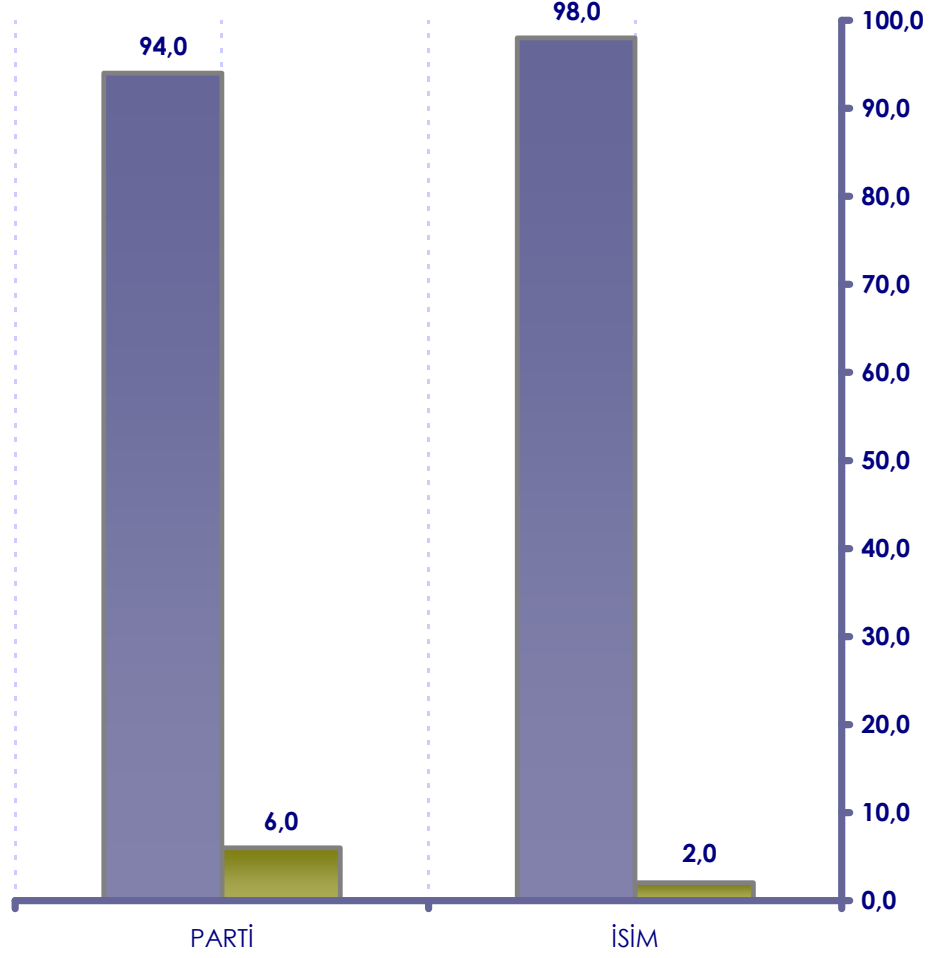

%57 ilçe ile ilgili bir karar alınırken görüşlerinin alınması gerektiğine inanmamakta, %18 fikir beyan etmemekte, %15 böyle bir gerekliliğe inanmamakta, %10 kararsız kalmaktadır.

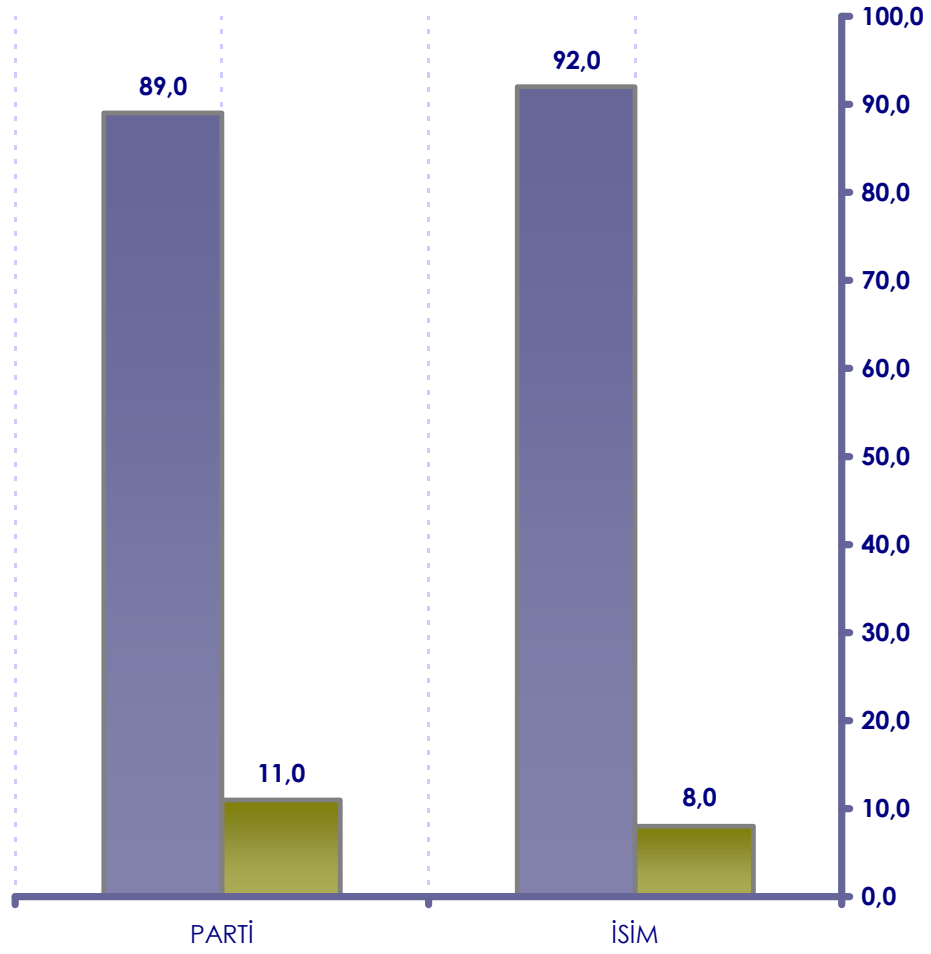
GRAFİK 3.1.36: Herhangi bir seçimde aday olmayı düşünür müsünüz?

%83 herhangi bir seçimde aday olmayı düşünmemekte, %15 düşünmekte, %2 fikir beyan etmemektedir.

GRAFİK 3.1.37: Büyükşehir Belediye Başkanının Adı ve partisi nedir?

%94 Büyükşehir Belediye başkanının partisini bilmekte, %98 adını bilmekte, %6 partisini, %2 ise adını bilmemektedir.

GRAFİK 3.1.38: İlçe Belediye Başkanının adı ve partisi nedir?

%89 İlçe Belediye başkanının partisini, %92 adını bilmekte, %11 partisini, %8 adını bilmemektedir.

DEĞERLENDİRME

Alt gelir grubundan insanların ve çoğunluğunu ev hanımlarının oluşturduğu Mamak Örneğinde Kadın seçmen profiline ilişkin ilginç bulgular elde edilmiştir.

Çalışmama nedenleri kadınlarca “çocukların bakımının/ev işlerinin aksamasının”, “aile büyüklerinin/eşin izin vermemesinin neden olarak gösterilmesi, kadının hâlâ ev eksenli bir yaşayışın içinde olduğunu ve yaşadığı mekana göre babadan/eşten izin alır konumda bulunduğunu göstermesi açısından önemlidir. “Kadın çalışmaz” kabulünün kadın tarafından bile aşılamamış olması, kadını çıkmaza sokanın biraz da kendisi olduğunu göstermekte, ancak eğitim seviyesinin yükselmesiyle birlikte böylesi yargıların ortadan kalkması, kadının eğitiminin önemini gözler önüne sermektedir.

Çocukların eğitiminde başta dayak olmak üzere cezalandırma yöntemine örneklemin büyük çoğunluğunun karşı çıkıyor olması, geleneksel yapının hakimiyetini sürdürdüğü bu bölgede umut verici bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır.

Çocuk yetiştirmeyle ilgili sorularda özellikle “iyi bir kız çocuğunun nasıl olması gerektiği” sorusunda, alınan cevaplar, beklenenin “itaatkar kadın rolünün” devamı yönünde olduğunu göstermektedir. Bu konuda eğitim seviyesindeki farklılığın cevaplarda farklılığa neden olmadığı görülmekte, bu da bazı alışılmış, tabulaşmış anlayışların geleneksel yapıyla birlikte yürüdüğünü, sosyo-kültürel etmenlerin ve çevresel etkilerin kalıp yargılar üzerindeki etkisinin zor aşılabilir olduğunu göstermektedir. Bu noktada özellikle “namus” kavramının tekrar tekrar sorgulanması gerektiği, kavramın yalnızca “kadın” ile bütünleştiği gözlemlenmektedir.

Korumacı aile tavrının baskın olduğu örneklemede erkek çocukların “ailesine bağlı olması”nın gerekliliğine inanılmakta, “söz dinler, saygılı olmalı” düşüncesi erkek çocuklar için de geçerli olmaktadır. Evi geçindirenin, genel yargıyla “reis”in erkek olması sebebiyle erkek çocuğun “başkalarına muhtaç olmayacak şekilde yetişmesi” söz konusu olmaktadır.

Aile içi sorunlarda çocukların da söz sahibi olması gerektiğine inananların sayısı oldukça yüksek çıkmakta, bunun eğitim durumu ve yaşla paralel gittiği gözlemlenmektedir. Eğitim seviyesi yükseldikçe çocukların söz hakkı olması gerektiğini düşünme oranı artmakta, yaş ilerledikçe bu sayı azalmaktadır. Yaşadıkları dönem itibariyle ileri yaşta olanların bu görüşe karşı çıkmaları doğal karşılanmaktadır.

“İyi anne-baba tavrının nasıl olması gerektiği” üzerinde de durulan ankette, “denetim” kavramının vurgulandığı anlaşılmış, “denetlemekle birlikte bağışlayıcı olmalı”nın hemen ardından “denetlemeli ve yerine göre cezalandırmalı” düşüncesi gelmektedir. Çocuğun kontrol altında tutulması, iyi bir anne-baba olmanın gerekliliği gibi görülmektedir.

Ailede önemli kararların aile üyeleri tarafından ortaklaşa alınıyor olması, kadının söz hakkının bulunması açısından olumlu bir durum olarak görülmekle birlikte, ev hanımlarının “eşim karar verir” demesi, para kazananın yetkiyi elinde bulundurduğunu, bu nedenle kadının bir mesleği, işi olmasının gerekliliğini bir kez daha göstermesi açısından önemli bir sonuçtur.

Hem genel, hem de 2004 yılı yerel seçimlerine bakıldığında büyük bir çoğunluğun oy verme yükümlülüğünün yerine getirdiği görülmekte, oy kullanmayanların kullanmama nedeni, yaşın tutmaması olarak açıklanmaktadır. Bu da, siyasetle yakın ilginin olmasını göstermese bile en azından yurttaşlığın birincil görevlerinden birinin yerine getirildiğini, sorumluluğun oluştuğunu gözler önüne sermektedir.

Ailesiyle aynı partiye oy verenlerin çoğunluğunun eğitim seviyesi düşüktür, eğitim seviyesinin yükselmesiyle, aile ile farklılaşma meydana gelmekte, eğitimin düşünsel birikime, sorgulama yetisine katkıda bulunduğu bir kez daha ortaya çıkmaktadır.

Siyasete ilgi oranlarına bakıldığında yaşın ve eğitimin doğrudan bir etkisi olduğu anlaşılmaktadır. Eğitim seviyesi düşüp yaş arttıkça siyasete olan ilgi de azalmaktadır. Özellikle ev hanımlarının siyasetin çok uzağında olduğu gözlemlenmiş, medeni duruma göre değerlendirildiğindeyse, boşanmış olanlarının ilgisinin en alt düzeyde olduğu farkedilmiştir. Bu da özellikle ekonomik gelişmişliğin az, sosyal yapının baskın olduğu bölgede, boşanmış kadının yaşamsal sorunlarının ağır bastığı ve siyasetin kadının yaşamına dahil edilemediği sonucunu ortaya çıkarmaktadır.

Siyaset, kadınlar için hâlâ konuşulması zor ve tehlikeli bir konudur. Siyasete karşı bir korkunun olduğu gözlemlenmekte, hiç kimseyle siyasetin konuşulmaması, siyasi tercihin gizlilik içerisinde varlığını sürdürmesi, siyasetin “tehlikeli” olarak algılanmasının kanıtı olmaktadır.

Çevrelerinde karşılaştıkları sorunları ilgili makama bildirmekte de kadınların çekimser kaldıkları, bu sorunlarla eşlerinin ilgilendiği görülmektedir. Kamusal alana ait sorunlarla eşlerin ilgilenmesinin, eğitim seviyesi düşük, çalışmayan kadınların hayatında olduğunu görmek şaşırtıcı değildir.

%98 gibi ciddi bir oranın siyasi bir partiye üye olmadığı görülmüş, bir partide üyelikleri olanların da üye olma nedenleri, “işim düştüğünde yardımcı olmaları için” ya da “o partinin liderini sevdiğim için” şeklinde açıklanmıştır. Bu da, siyasi tercihin, üyelik düzeyinde bile bilinçli yapılmadığını göstermektedir.

Siyasi parti dışında herhangi bir kuruluştaki üyeliğe de rastlanmamış, %2lik bir kesimin üyeliğinin memur derneği ve dini dayanışma derneğinden ibaret olduğu görülmüştür. Üyeliğinin bulunmama nedeninin “gereksiz buluyorum” biçiminde izah edilmesi, kadınların bireysel gelişimleri için çabasız olduklarının bir göstergesidir.

Tercih edilen siyasi parti programının hiç bilinmemesi oranının yüksek oluşu, siyasi haberlerin takip edildiği kaynakların “arkadaş” olarak gösterilmesi, gazete ve dergilerde en çok magazin haberlerinin okunması, siyasi haber ve programların hiç izlenmemesi düşündürücü bir sonuçtur. Tercihlerin ve bilgi edinme yollarının bilinçsizliğini ortaya çıkarmaktadır.

Ülke meseleleriyle ilgili konuların karmaşık olduğu ve herkesin anlayamayacağı düşüncesi yaygındır. Bu biraz da “siyaseti hep başkalarının, diğerlerinin işi” olarak algılamaktan kaynaklanmaktadır. Özellikle kadınların “ben anlamam” tavrı içinde olması ve erkek egemen kültürün “siyasetin erilliği”ni dayatması, bu sonucun ortaya çıkışını kaçınılmaz kılmaktadır.

Ülke sorunlarıyla ilgili düzeyinde “hiç” ve orta” cevabını verenlerin oranı birbirine eşittir. Ülke sorunları, çoğu zaman, bireyin kendisinin yaşadıklarıysa eğer “sorun” olarak adlandırılmaktadır. Bu anlamda araştırmanın yapıldığı bölgenin sosyo-ekonomik özellikleri dikkate alındığında ülkenin en önemli sorunu olarak “işsizliğin” gösterilmesi olağan karşılanmaktadır.

Son seçimlerde bulunulan faaliyetler, siyasete ilgi oranıyla birlikte yürümektedir, çoğunluğun edimi, oy verme davranışından öteye gitmemekte, ikinci sırada “hiç bir şey yapmadım” cevabı yer almaktadır.

Tercih edilen partinin programın çoğunluk tarafından bilinmemesine karşın, oy kullanırken parti programından etkilenme oranının diğer seçeneklere oranla yüksek çıkması, çelişkili bir durum yaratmaktadır. Ancak sonrasında gelen adaydan ve dinden etkilenme oranının yüksekliği, eğitim

düzeyi ve yaşanan çevrenin sosyo-kültürel özellikleri doğrultusunda, etkilenme biçimi olarak, yadırganmamaktadır.

Aile içinde kadınların, diğer bireyler üzerinde siyasal anlamda bir belirleyiciliklerinin olmadığı gözlenmiştir. Bu da, önceki bilgiler ışığında kadının hane içinde varolan durumunu destekler niteliktedir.

Herhangi bir seçimde aday olma düşüncesi olmayan kadınlar, yerel seçimlerde ilçe sorunlarıyla ilgili fikirlerinin alınmasının gerekliliğine de inanmamaktadırlar. Bu durum, kadınların yalnızca siyasete uzaklıklarının değil, birer birey ve seçmen olarak belirleyici, siyasi iktidara yön verici konumlarının da farkında olmadıklarının kanıtıdır.

Siyasete, siyasi konulara ilgisizliğe rağmen, Büyükşehir ve ilçe belediye başkanlarının adı ve partisi çoğunluk tarafından bilinmekte, bu durum ilgi odaklarının yerel bazda kaldığına işaret etmektedir.

3.5.2.Çankaya Örnekleme

TABLO 3.2.1: Örneklemin demografik özellikleri

	Sayı	%
YAŞA GÖRE DAĞILIM		
18-25	17	17,0
26-35	29	29,0
36-45	33	33,0
46-55	11	11,0
56 ve üstü	10	10,0
MEDENİ DURUMA GÖRE DAĞILIM		
BEKAR	31	31,0
EVLİ	54	54,0
BOŞANMIŞ	15	15,0
EĞİTİM DURUMUNA GÖRE DAĞILIM		
LİSE MEZUNU	20	20,0
YÜKSEKOKUL-ÜNİVERSİTE MEZUNU	57	57,0
YÜKSEK LİSANS	23	23,0
MESLEĞE GÖRE DAĞILIM		
SERBEST MESLEK	11	11,0
MEMUR	37	37,0
ÖĞRENCİ	12	12,0
EV HANIMI	4	4,0
İŞSİZ	4	4,0
EMEKLİ	15	15,0
İŞÇİ	5	5,0
MÜDÜR/YÖNETİCİ	12	12,0
TOPLAM	100	100,0

Örneklemin %17'sinin yaşı 18-25, %29'unun 26-35, %33'ünün 36-45, %11'inin 46-55 arasında, %10'unun 56 ve üzeridir. %20'si lise, %54'ü yüksekokul/üniversite, %23'ü mezunudur.

%4'ü ev hanımı, %12'si öğrenci, %11'iserbest meslek sahibi, %37'si memur, %4'ü işsiz, %5'i işçi, %15 emeklidir %12'si ise müdür/yönetici konumundadır. %31 bekar, %54evli, %15 boşanmıştır.

TABLO 3.2.2: Aylık Gelir Durumuna Göre Dağılım

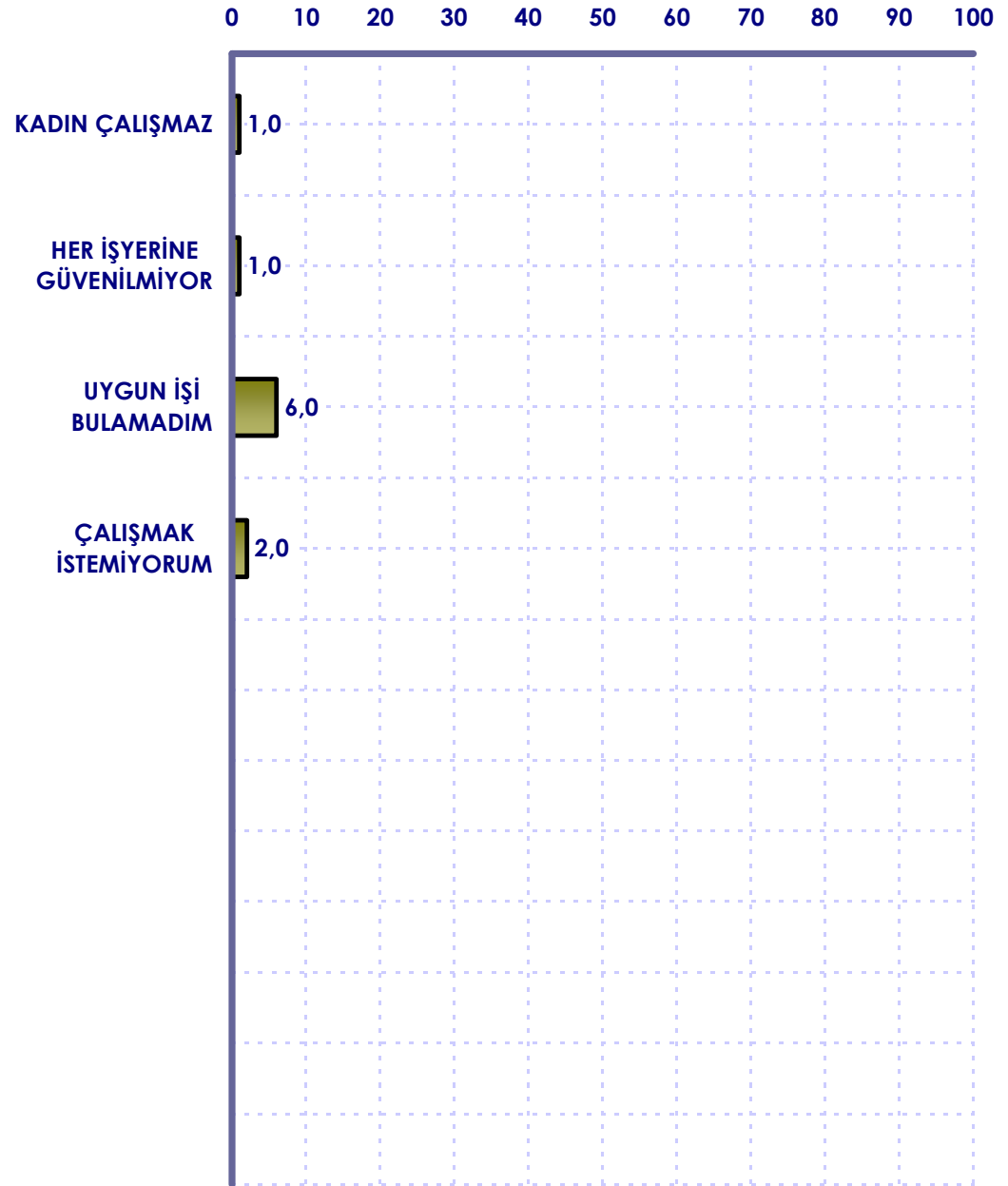
	Sayı	%
0-500 YTL	1	1,0
501-750 YTL	1	1,0
751-1000 YTL	34	34,0
1001-1500 YTL	29	29,0
1501 YTL VE ÜZERİ	35	35,0
TOPLAM	100	100,0

%1'in aylık geliri 0-500, %1'inin 501-750, %34'ünün 751-1000, %29'unun 1001-1500, %35'inin1501 YTL ve üzeridir.

Çalışmama nedeni olarak %6 uygun işi bulamamayı göstermiş, %1 “kadın çalışmaz”, %1 “her iş yerine güvenilmiyor”, %2 ise “çalışmak istemiyorum” cevabını vermiştir.

GRAFİK 3.2.1: Çalışmıyorsanız nedeni nedir?

(Çalışmadığını belirtenlere sorulmuştur)

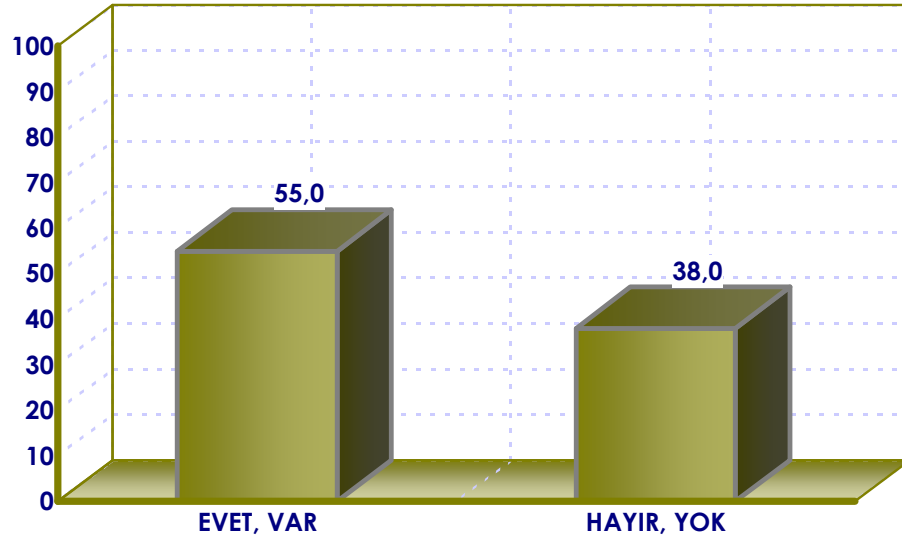

TABLO 3.2.3: Çalışmıyorsanız nedeni nedir?

	Kadın çalışmaz	Her iş yerine güvenilmiyor	Uygun işi bulamadım	Çalışmak istemiyorum	TOPLAM
GÖRÜŞÜLEN KİŞİNİN EĞİTİM DURUMUNA GÖRE DAĞILIM					
Lise	5,0	5,0	5,0	10,0	100
Yüksekokul/Üniversite	0,0	0,0	5,3	0,0	100
Yüksek Lisans	0,0	0,0	8,7	0,0	100
ORTALAMA	1,0	1,0	6,0	2,0	2,3

Çalışmama nedeni, eğitim durumuna göre bakıldığında, lise mezunlarının %5'inin "kadın çalışmaz", %5'inin "her iş yerine güvenilmiyor", %5'inin "uygun işi bulamadım", %10'unun "çalışmak istemiyorum" cevabını verdiği görülür. Üniversite mezunlarının %5,3'ü, yüksek lisans mezunlarının %8,7'si "uygun işi bulamadım" cevabını vermiştir.

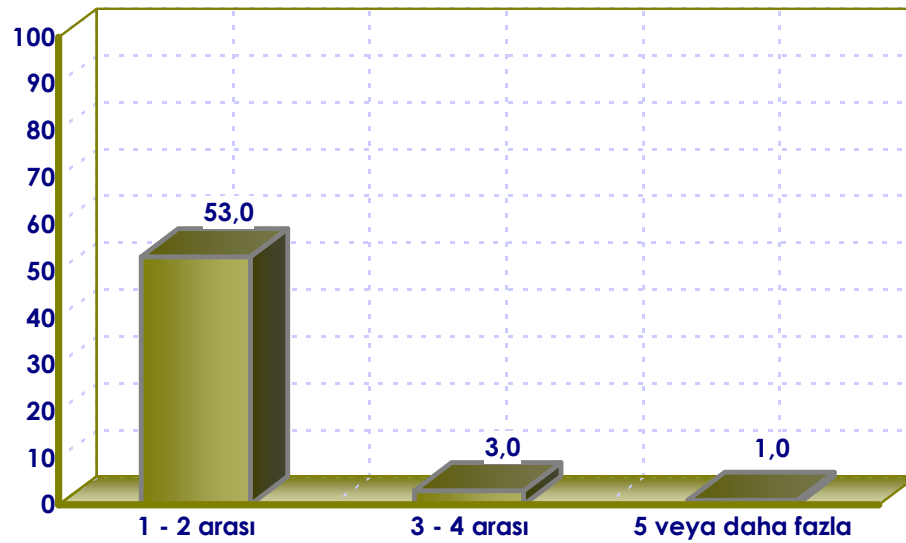
GRAFİK 3.2.2: Çocuğunuz Var mı ?

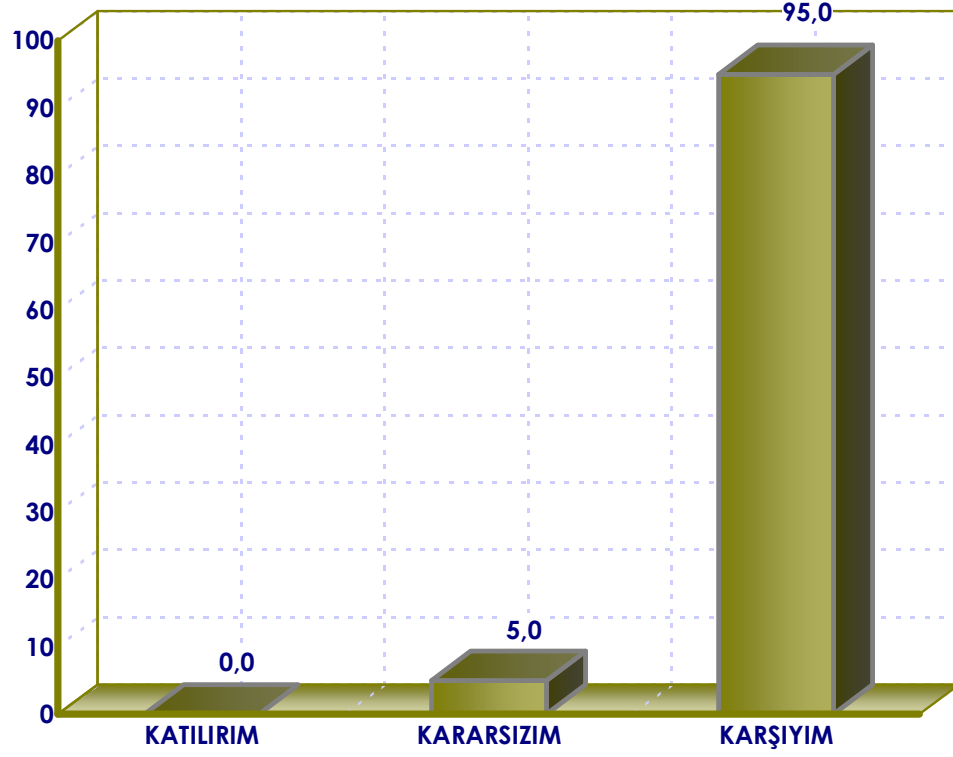
%55'in çocuğ u vardır. Çocuk sayısı, %53'ün 1-2, %3'ün 3-4, %1'in 5 ve üzerindedir.

GRAFİK 3.2.3: Kaç Çocuğunuz Var ?

(Çocuğ u olduğ unu belirtenlere sorulmuştur)

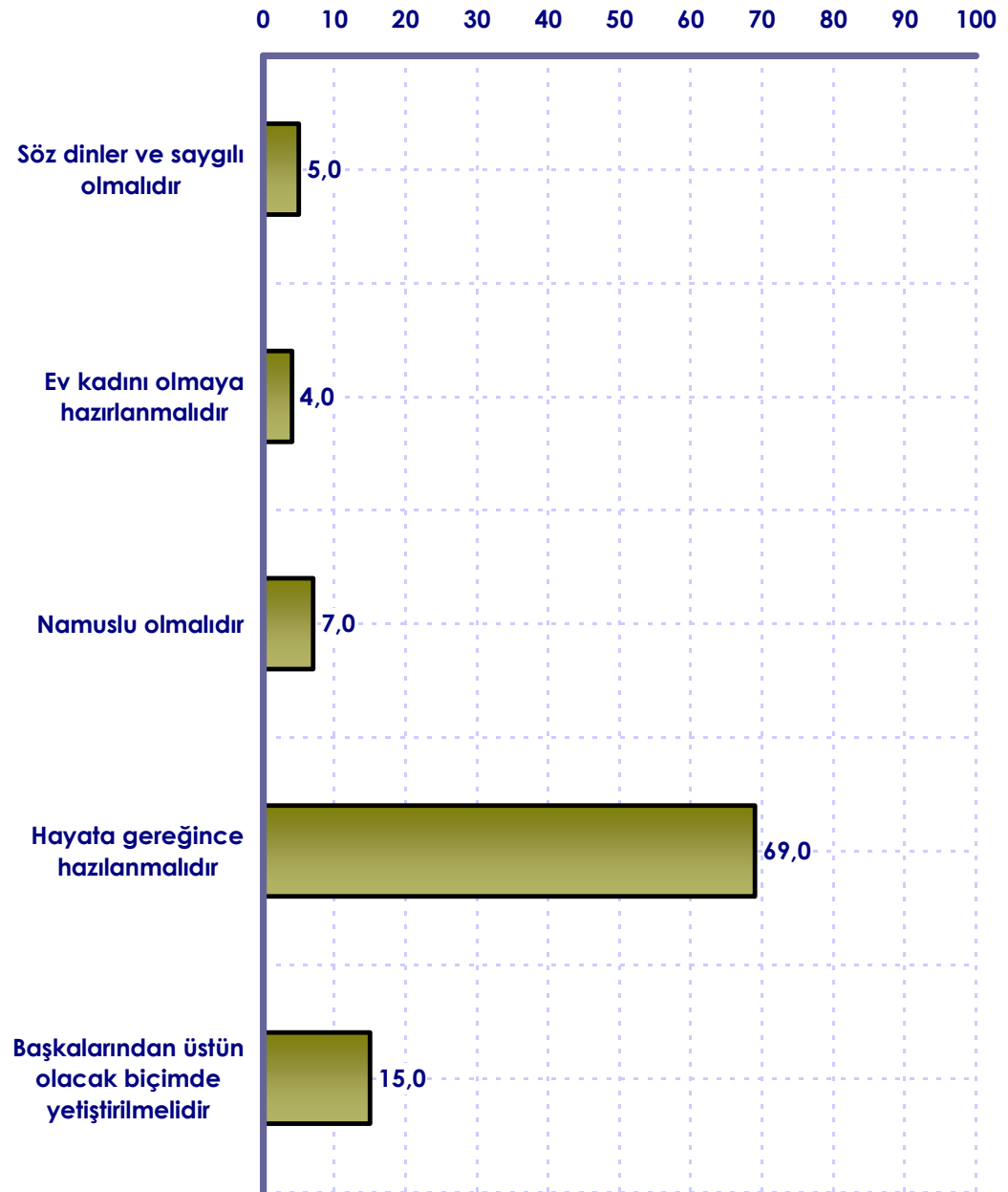

GRAFİK 3.2.4: Çocukların eğitiminde dayak da dahil olmak üzere cezalandırmanın önemli bir yeri olduğu söylenir. Siz bu görüşe ne ölçüde katılırsınız?

%95 çocukların eğitiminde dayak da dahil olmak üzere cezalandırmaya karşıdır, %5 ise bu konuda kararsız kaldığını belirtmiştir.

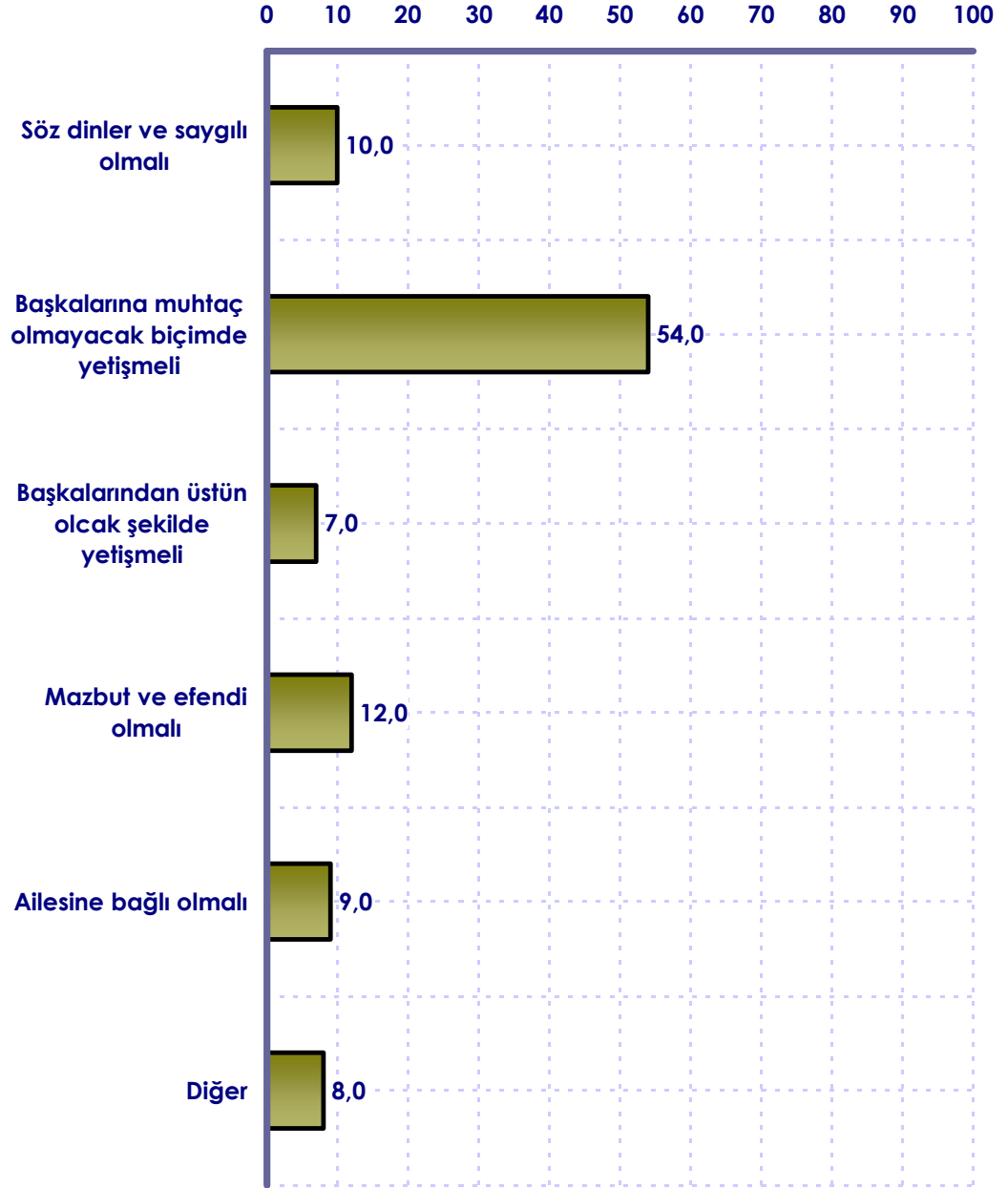
GRAFİK 3.2.5: Sizce iyi bir kız çocuğu nasıl olmalıdır?

TABLO 3.2.4: Sizce iyi bir kız çocuğu nasıl olmalıdır?**EĞİTİM DURUMUNA GÖRE DAĞILIM**

	Söz dinler ve saygılı olmalıdır	Ev kadını olmaya hazırlanmalıdır	Namuslu olmalıdır	Hayata gereğince hazırlanmalıdır	Başkalarından üstün olacak biçimde yetiştirilmelidir	TOPLAM
Lise	25,0	5,0	10,0	50,0	10,0	100,0
Yüksekokul/Üniversite	5,3	0,0	3,5	70,2	21,0	100,0
Yüksek Lisans	2,5	0,0	0,0	73,9	23,6	100,0
ORTALAMA	5,0	4,0	7,0	69,0	15,0	100,0

“İyi bir kız çocuğu nasıl olmalıdır?” sorusuna %5 “söz dinler ve saygılı”, %7 “namuslu”, %69 “hayata gereğince hazırlanmalı”, %4 “ev kadını olmaya hazırlanmalı” demiş, %15 ile “başkalarından üstün olacak şekilde yetiştirilmeli” şeklinde cevap vermiştir. Eğitim düzeyi yükseldikçe, “hayata gereğince hazırlanmalı” ve “başkalarından üstün olacak şekilde yetiştirmeli” cevaplarının verilme oranı artmaktadır.

GRAFİK 3.2.6: Sizce iyi bir erkek çocuğu nasıl olmalıdır?

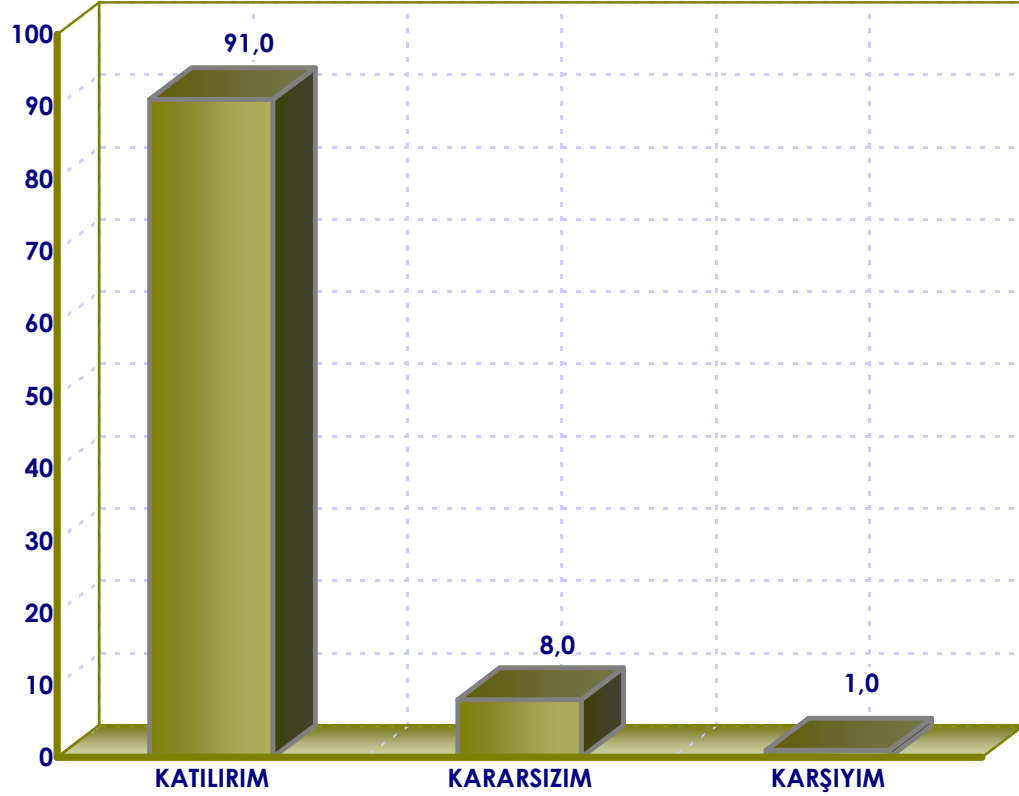
TABLO 3.2.5: Sizce iyi bir erkek çocuğu nasıl olmalıdır?**EĞİTİM DURUMUNA GÖRE DAĞILIM**

	Söz dinler ve saygılı olmalı	Başkalarına muhtaç olmayacak biçimde yetişmeli	Başkalarından üstün olacak şekilde yetişmeli	Mazbut ve efendi olmalı	Ailesine bağlı olmalı	Diğer	TOPLAM
Lise	25,0	35,0	5,0	15,0	20,0	0,0	100,0
Yüksekokul - Üniversite	7,0	54,4	7,0	14,0	8,8	8,8	100,0
Yüksek Lisans	4,3	69,6	8,7	4,3	0,0	13,0	100,0
ORTALAMA	10,0	54,0	7,0	12,0	9,0	8,0	100,0

“İyi bir erkek çocuk nasıl olmalıdır?” sorusuna %9 “ailesine bağlı olmalı”, %10 “söz dinler ve saygılı olmalı”, %54 “başkalarına muhtaç olmayacak şekilde yetişmeli”, %12 “mazbut ve efendi olmalı”, %7 ise “başkalarından” üstün olacak şekilde yetişmeli” yanıtını vermiştir.

Cevapların eğitim durumuyla ilişkisine bakıldığında, “başkalarına muhtaç olmayacak şekilde yetişmeli” cevabının frekansının yüksek olduğu, verilme oranının da eğitim seviyesiyle doğru orantılı olarak ilerlediği görülmektedir. Aileye bağlılık ve mazbut olma fikri, eğitim düzeyiyle ters orantılıdır.

GRAFİK 3.2.7: Bazı aileler aile içi sorunlarda çocukların söz sahibi olmalarından yanadır. Siz bu görüşe ne ölçüde katılırsınız ?

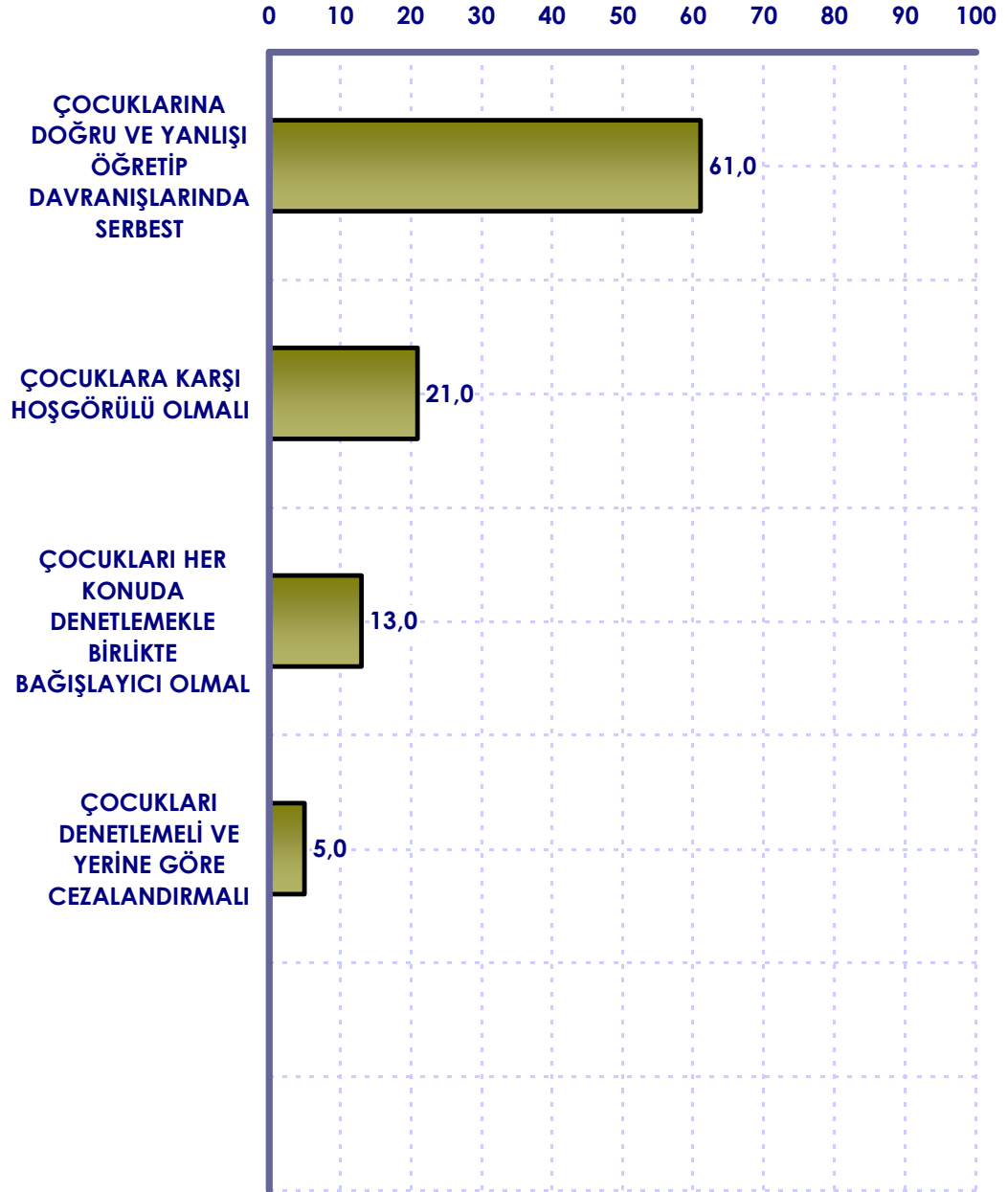

Aile içinde çocukların söz sahibi olması fikrine %91 katılmakta, %1 karşı çıkmakta, %8 kararsız kalmaktadır. Yaş ilerledikçe, kararsız kalanların oranı artmakla birlikte, 56 yaş ve üzeri bu fikre tümüyle katılmaktadır. Eğitim durumuna göre bakıldığında çocukların ailede söz sahibi olmasına katılanların çoğu %93 ile üniversite mezunlarıdır. Serbest meslek sahiplerinin, işçi, işsiz ve öğrencilerin tamamı çocukların söz hakkının olmasından yanadır.

TABLO 3.2.6: Bazı aileler aile içi sorunlarda çocukların söz sahibi olmalarından yanadır. Siz bu görüşe ne ölçüde katılırsınız ?

	KATILIRIM	KARARSIZIM	KARŞIYIM	TOPLAM
GÖRÜŞÜLEN KİŞİNİN YAŞINA GÖRE DAĞILIM				
18-25	94,1	5,9	0,0	100,0
26-35	89,7	6,9	3,4	100,0
36-45	90,9	9,1	0,0	100,0
46-55	81,8	18,2	0,0	100,0
56 ve üstü	100,0	0,0	0,0	100,0
GÖRÜŞÜLEN KİŞİNİN EĞİTİMİNE GÖRE DAĞILIM				
Lise	90,0	10,0	0,0	100,0
Yüksekokul / Üniversite	93,0	5,3	1,8	100,0
Yüksek Lisans	87,0	13,0	0,0	100,0
GÖRÜŞÜLEN KİŞİNİN MESLEĞİNE GÖRE DAĞILIM				
Serbest meslek	100,0	0,0	0,0	100,0
Memur	89,2	8,1	2,7	100,0
İşçi	100,0	0,0	0,0	100,0
Öğrenci	100,0	0,0	0,0	100,0
Ev hanımı	50,0	50,0	0,0	100,0
İşsiz	100,0	0,0	0,0	100,0
Emekli	93,3	6,7	0,0	100,0
Müdür/Yönetici	83,3	16,7	0,0	100,0
ORTALAMA	91,0	8,0	1,0	100,0

GRAFİK 3.2.8: Sizce iyi bir anne baba nasıl olmalıdır ?

TABLO 3.2.7: Sizce iyi bir anne baba nasıl olmalıdır ?

	Çocuklarına doğru ve yanlış öğretilen davranışlarında serbest bırakmalı	Çocuklara karşı hoşgörülü olmalı	Çocukları her konuda denetlemekle birlikte bağışlayıcı olmalı	Çocukları denetlemeli ve yerine göre cezalandırmalı	TOPLAM
GÖRÜŞÜLEN KİŞİNİN YAŞINA GÖRE DAĞILIM					
18-25	76,5	23,5	0,0	0,0	100,0
26-35	62,1	17,2	13,8	6,9	100,0
36-45	51,5	24,2	15,2	9,1	100,0
46-55	63,6	27,3	9,1	0,0	100,0
56 yaş ve üstü	60,0	10,0	30,0	0,0	
GÖRÜŞÜLEN KİŞİNİN EĞİTİMİNE GÖRE DAĞILIM					
Lise	60,0	5,0	25,0	30,2	100,0
Yüksekokul Üniversite	59,6	26,3	10,5	3,5	100,0
Yüksek Lisans	65,2	21,7	8,7	4,3	100,0
GÖRÜŞÜLEN KİŞİNİN MEDENİ DURUMUNA GÖRE DAĞILIM					
Bekar	67,7	25,8	6,5	0,0	100,0
Evli	55,6	18,5	16,7	9,3	100,0
Boşanmış	66,7	20,0	13,3	0,0	
GÖRÜŞÜLEN KİŞİNİN MESLEĞİNE GÖRE DAĞILIM					
Serbest meslek	72,7	27,3	0,0	0,0	100,0
Memur	62,2	18,9	10,8	8,1	100,0
İşçi	20,0	20,0	40,0	20,0	100,0
Öğrenci	91,7	8,3	0,0	0,0	100,0
Ev hanımı	0,0	0,0	75,0	25,0	100,0
İşsiz	25,0	75,0	0,0	0,0	100,0
Emekli	60,0	26,7	13,3	0,0	100,0
Müdür/Yönetici	66,7	16,7	16,7	0,0	100,0
ORTALAMA	61,0	21,0	13,0	5,0	100,0

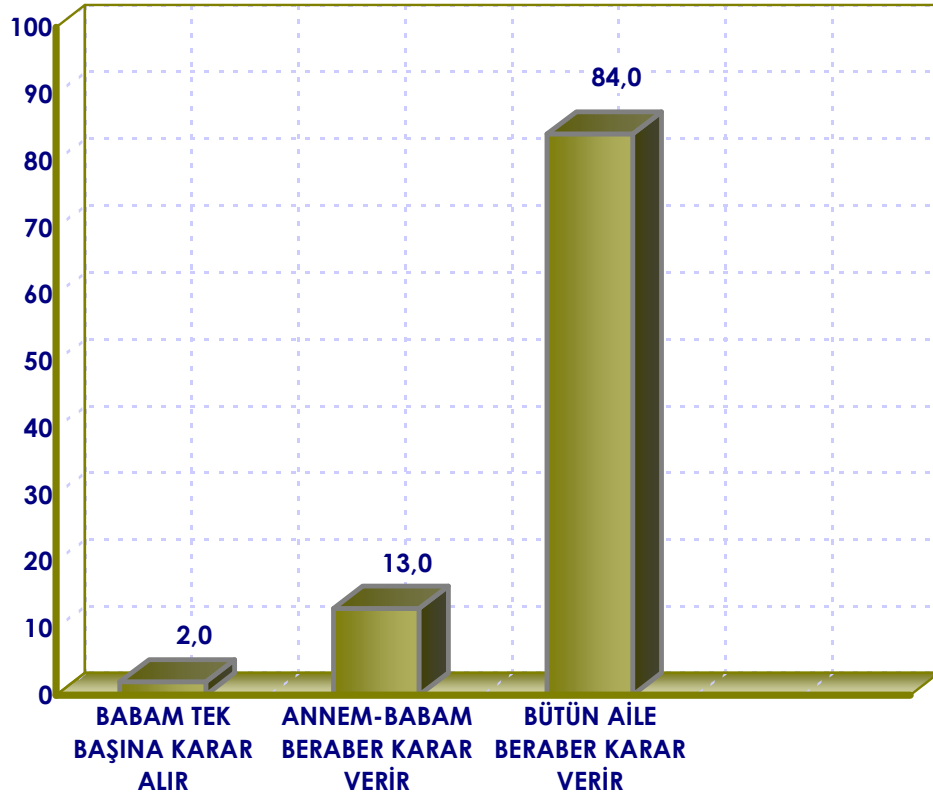
“İyi bir anne-baba nasıl olmalıdır?” sorusuna, %61’lik oranla çocuklarına doğru ve yanlış öğretilerinde serbest bırakmalıdır” cevabı verilmiştir. %21’e göre “çocuklara karşı hoşgörölü olunmalıdır”, %13 için “çocukları her konuda denetlemekle birlikte bağışlayıcı olmalıdır”, %5’e göre ise, “çocukları denetlemeli ve yerine göre cezalandırmalıdır”.

Cevapların yaşa göre dağılımında, “çocuklarına doğru ve yanlış öğretilerinde serbest bırakmalıdır” cevabını %63,6 ile en çok, 46-55 yaş arasındakiler vermiştir.

Eğitime göre dağılıma bakıldığında, “çocuklarına doğru ve yanlış öğretilerinde serbest bırakmalıdır” cevabının %65,2’lik bir oranla en çok yüksek lisans eğitimi almışlar tarafından verildiği görölmektedir.

Medeni duruma göre dağılımda “çocukları denetlemeli ve yerine göre cezalandırmalıdır” cevabı yalnızca evlilerin %9,3’ü tarafından verilmiştir.

“çocuklarına doğru ve yanlış öğretilerinde serbest bırakmalıdır” cevabını diğer meslek gruplarına oranla öğrenciler tarafından verilmiştir (öğrencilerin %91,7’si).

GRAFİK 3.2.9: Ailenizde önemli kararlar nasıl alınır?

TABLO 3.2.8: Ailenizde önemli kararlar nasıl alınır?

	cevapsız	Babam tek başına karar alır	Annem-babam beraber karar verir	Bütün aile beraber karar verir	TOPLAM
GÖRÜŞÜLEN KİŞİNİN YAŞINA GÖRE DAĞILIM					
18-25	0,0	0,0	47,1	52,9	100,0
26-35	0,0	0,0	6,9	93,1	100,0
36-45	3,0	6,1	9,1	81,8	100,0
46-55	0,0	0,0	0,0	100,0	100,0
56 yaş ve üzeri	0,0	0,0	0,0	100,0	100,0
GÖRÜŞÜLEN KİŞİNİN EĞİTİMİNE GÖRE DAĞILIM					
Lise	0,0	0,0	35,0	65,0	100,0
Yüksekokul Üniversite	1,8	3,5	8,8	86,0	100,0
Yüksek Lisans	0,0	0,0	4,3	95,7	100,0
GÖRÜŞÜLEN KİŞİNİN MEDENİ DURUMUNA GÖRE DAĞILIM					
Bekar	0,0	3,2	25,8	71,0	100,0
Evli	1,9	1,9	9,3	87,0	100,0
Boşanmış	0,0	0,0	0,0	100,0	100,0
GÖRÜŞÜLEN KİŞİNİN MESLEĞİNE GÖRE DAĞILIM					
Serbest meslek	9,1	0,0	0,0	90,9	100,0
Memur	0,0	2,7	8,1	89,2	100,0
İşçi	0,0	20,0	40,0	40,0	100,0
Öğrenci	0,0	0,0	50,0	50,0	100,0
Ev hanımı	0,0	0,0	0,0	100,0	100,0
İşsiz	0,0	0,0	50,0	50,0	100,0
Emekli	0,0	0,0	0,0	100,0	100,0
Müdür/Yönetici	0,0	0,0	0,0	100,0	100,0
ORTALAMA	1,0	2,0	13,0	84,0	100,0

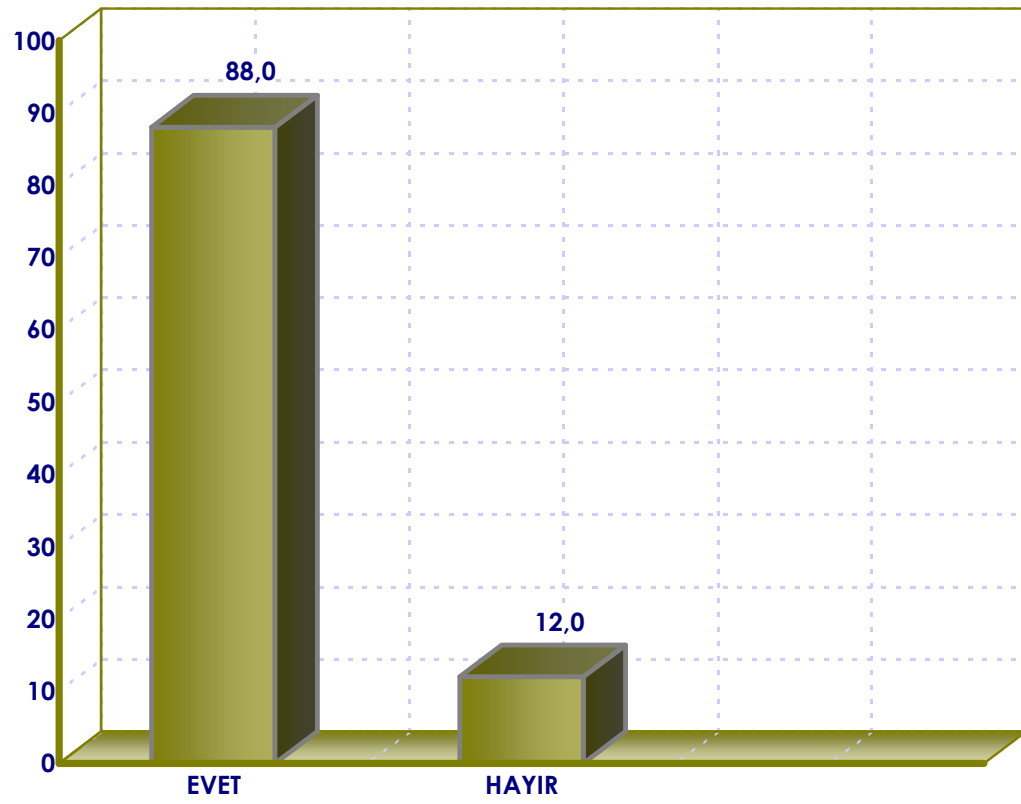
Ailede önemli kararların alınış şekline bakıldığında, %84'ün "bütün aile beraber karar alır", %13'ün "annem-babam birlikte karar verir", %2'nin "babam tek başına karar alır" cevabını verdiği, %1'in ise soruyu yanıtızsız bıraktığı görülmektedir.

"Annem-babam birlikte karar verir" cevabı, 18-25 yaş arasındakilerin %47,1'i tarafından verilmiştir. 46 yaş ve sonrasındakilerin tamamı "bütün aile beraber karar alır" cevabını vermiştir.

Eğitim seviyesi yükseldikçe, aile bireylerinin birlikte karar alma oranının da yükseldiği görülmektedir.

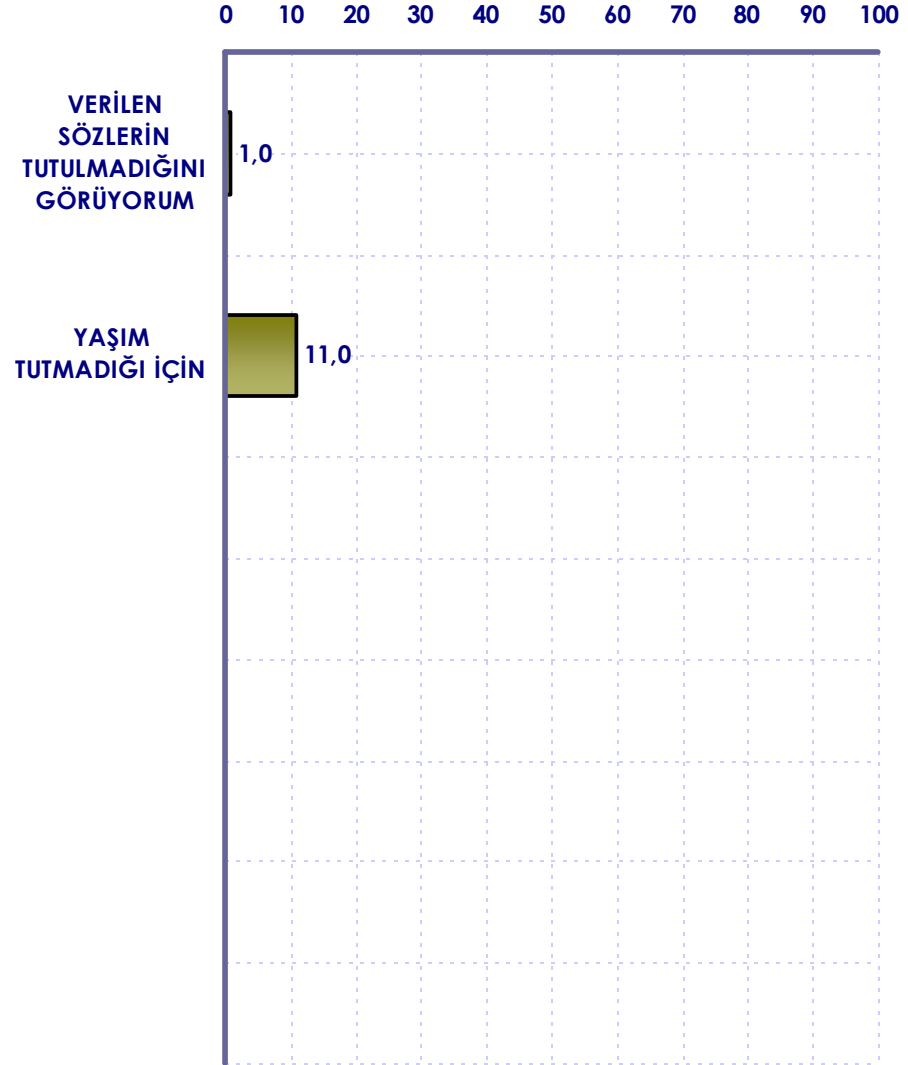
Bekarların %25,8'i anne ve babasının karar verdiğinin belirtmiştir.

"Babam tek başına karar alır" cevabı, yalnızca işçilerin %20'si tarafından verilmiştir.

GRAFİK 3.2.10: 3 Kasım 2002 genel seçimlerinde oy kullandınız mı?

TABLO 3.2.9: 3 Kasım 2002 genel seçimlerinde oy kullandınız mı?

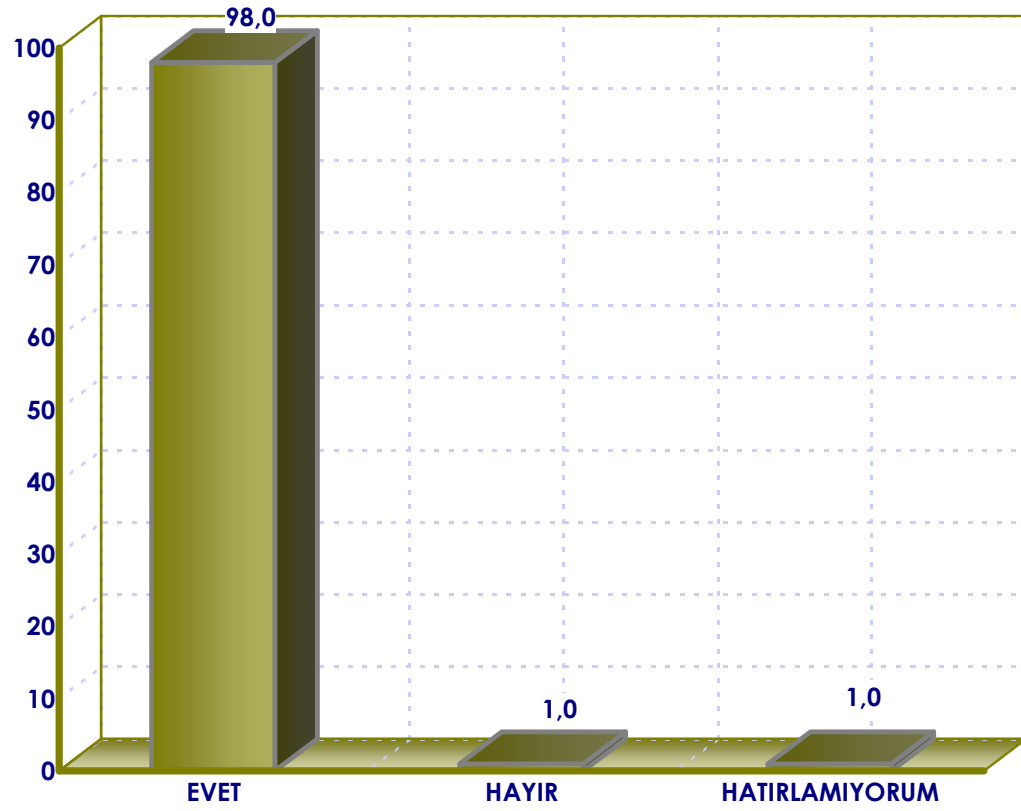
	EVET	HAYIR	TOPLAM
GÖRÜŞÜLEN KİŞİNİN YAŞINA GÖRE DAĞILIM			
18-25	47,1	52,9	100,0
26-35	89,7	10,3	100,0
36-45	100,0	0,0	100,0
46-55	100,0	0,0	100,0
56 ve üstü	100,0	0,0	100,0
GÖRÜŞÜLEN KİŞİNİN EĞİTİMİNE GÖRE DAĞILIM			
Lise	60,0	40,0	100,0
Yüksekokul Üniversite	96,5	3,5	100,0
Yüksek Lisans	91,3	8,7	100,0
GÖRÜŞÜLEN KİŞİNİN MEDENİ DURUMUNA GÖRE DAĞILIM			
Bekar	71,0	29,0	100,0
Evli	94,4	5,6	100,0
Boşanmış	100,0	0,0	100,0
GÖRÜŞÜLEN KİŞİNİN MESLEĞİNE GÖRE DAĞILIM			
Serbest meslek	100,0	0,0	100,0
Memur	91,9	8,1	100,0
İşçi	80,0	20,0	100,0
Öğrenci	33,3	66,7	100,0
Ev hanımı	100,0	0,0	100,0
İşsiz	100,0	0,0	100,0
Emekli	100,0	0,0	100,0
Müdür/Yönetici	100,0	0,0	100,0
ORTALAMA	88,0	12,0	100,0

GRAFİK 3.2.11: Cevabınız "hayır" ise nedeni?

3 Kasım 2002 seçimlerinde %88 oy kullanmış, %12 kullanmamıştır. Oy kullanmayanların çoğunluğunu seçimin yapıldığı dönemde yaşları tutmadığı için 18-25 yaş arası -%11- oluşturmaktadır. %1 oy vermeme nedeni olarak verilen sözlerin tutulmamasını göstermiştir.

Lise mezunlarının %40'ı oy kullanmamıştır. Oranın yüksekliği, seçimin yapıldığı dönemde yaş tutmadığı için oy kullanamamaya açıklanmaktadır.

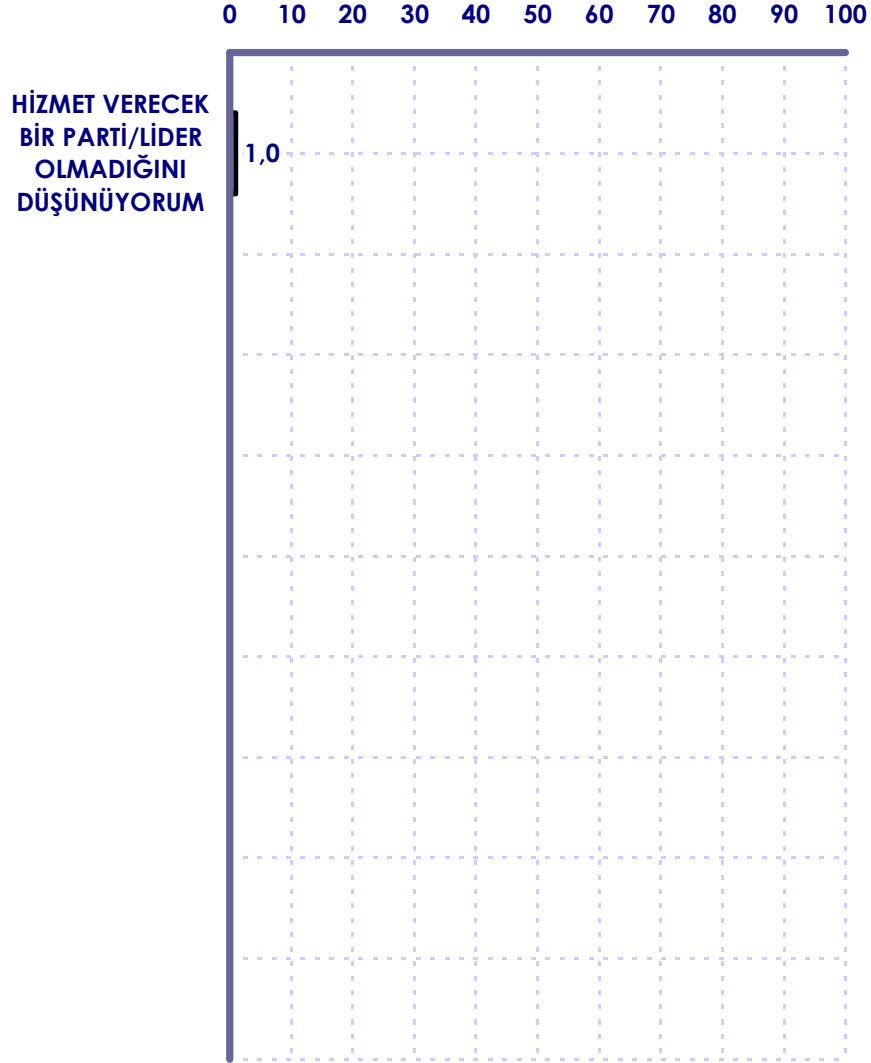
Bekarların %29'u, öğrencilerin %66,7'si oy kullanmamıştır.

GRAFİK 3.2.12: 28 Mart 2004 yerel seçimlerinde oy kullandınız mı?

TABLO 3.2.10: 28 Mart 2004 yerel seçimlerinde oy kullandınız mı?

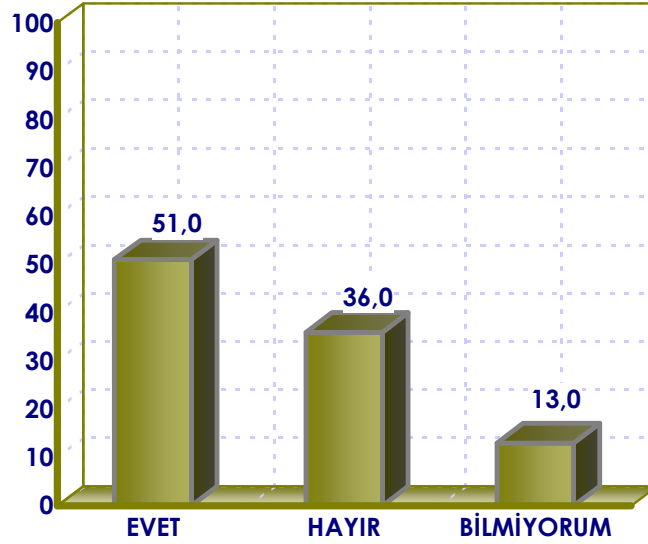
	EVET	HAYIR	HATIRLAMIYO RUM	TOPLAM
GÖRÜŞÜLEN KİŞİNİN YAŞINA GÖRE DAĞILIM				
18-25	100,0	0,0	0,0	100,0
26-35	93,1	3,4	3,4	100,0
36-45	100,0	0,0	0,0	100,0
46-55	100,0	0,0	0,0	100,0
56 ve üstü	100,0	0,0	0,0	100,0
GÖRÜŞÜLEN KİŞİNİN EĞİTİMİNE GÖRE DAĞILIM				
Lise	100,0	0,0	0,0	100,0
Yüksekokul Üniversite	100,0	0,0	0,0	100,0
Yüksek Lisans	91,3	4,3	4,3	100,0
GÖRÜŞÜLEN KİŞİNİN MEDENİ DURUMUNA GÖRE DAĞILIM				
Bekar	100,0	0,0	0,0	100,0
Evli	96,3	1,9	1,9	100,0
Boşanmış	100,0	0,0	0,0	100,0
GÖRÜŞÜLEN KİŞİNİN MESLEĞİNE GÖRE DAĞILIM				
Serbest meslek	100,0	0,0	0,0	100,0
Memur	94,6	2,7	2,7	100,0
İşçi	100,0	0,0	0,0	100,0
Öğrenci	100,0	0,0	0,0	100,0
Ev hanımı	100,0	0,0	0,0	100,0
İşsiz	100,0	0,0	0,0	100,0
Emekli	100,0	0,0	0,0	100,0
Müdür/Yönetici	100,0	0,0	0,0	100,0
ORTALAMA	98,0	1,0	1,0	100,0

GRAFİK 3.2.13: Cevabınız "hayır" ise nedeni?

28 Mart 2004 yerel seçimlerinde %98 oy kullanmıştır, %1 oy kullanmamıştır, %1 ise oy kullanıp kullanmadığını hatırlamamaktadır. “Hayır” ve “hatırlamıyorum” cevabını, 26-35 yaş arasındakilerin %3,4’ü, yüksek lisans eğitimi almış olanların %4,3’ü, evlilerin %1,9’u, meurların %2,7’si vermiştir.

GRAFİK 3.2.14: Aile üyeleri sizinle aynı partiye mi oy veriyor?

%51 ailesiyle aynı partiye, %36 farklı partiye oy vermektedir, %13 ise bilmemektedir.

18-25 yaş arındakilerin %52,9'u, 56 yaş üzerindekiilerin %50'si ailelerinden farklı partiye oy vermektedir.

Yüksek lisans mezunlarının %43,5'inin tercih ettiği parti aileden farklıdır.

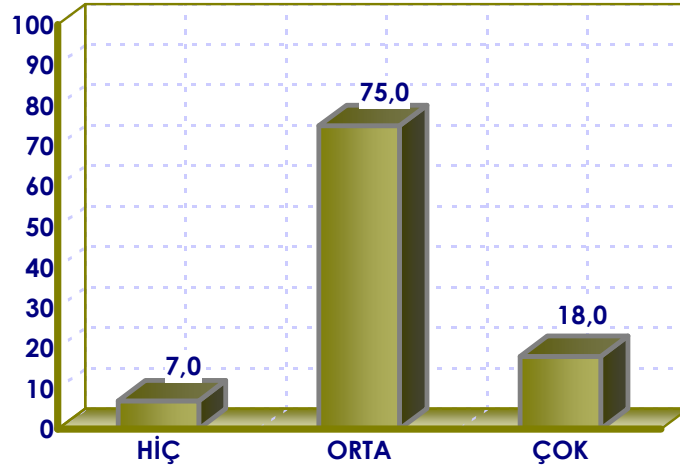
Bekarların %48,4'ü farklı, evlilerin %61,1'i aynı partiye oy vermektedir.

Ev hanımlarının %100'ü aileleriyle aynı partiye oy vermektedir.

TABLO 3.2.11: Aile üyeleri sizinle aynı partiye mi oy veriyor?

	EVET	HAYIR	BİLMİYORUM	TOPLAM
GÖRÜŞÜLEN KİŞİNİN YAŞINA GÖRE DAĞILIM				
18-25	47,1	52,9	0,0	100,0
26-35	31,0	41,4	27,6	100,0
36-45	66,7	24,2	9,1	100,0
46-55	72,7	18,2	9,1	100,0
56 ve üstü	40,0	50,0	10,0	100,0
GÖRÜŞÜLEN KİŞİNİN EĞİTİMİNE GÖRE DAĞILIM				
Lise	55,0	35,0	10,0	100,0
Yüksekokul Üniversite	56,1	33,3	10,5	100,0
Yüksek Lisans	34,8	43,5	21,7	100,0
GÖRÜŞÜLEN KİŞİNİN MEDENİ DURUMUNA GÖRE DAĞILIM				
Bekar	35,5	48,4	16,1	100,0
Evli	61,1	25,9	13,0	100,0
Boşanmış	46,7	46,7	6,7	100,0
GÖRÜŞÜLEN KİŞİNİN MESLEĞİNE GÖRE DAĞILIM				
Serbest meslek	36,4	63,6	0,0	100,0
Memur	45,9	24,3	29,7	100,0
İşçi	40,0	60,0	0,0	100,0
Öğrenci	41,7	58,3	0,0	100,0
Ev hanımı	100,0	0,0	0,0	100,0
İşsiz	50,0	50,0	0,0	100,0
Emekli	60,0	33,3	6,7	100,0
Müdür/Yönetici	66,7	25,0	8,3	100,0
ORTALAMA	51,0	36,0	13,0	100,0

GRAFİK 3.2.15: Siyasal konularla ne kadar ilgilisiniz?

Siyasal konularla %75 orta derecede ilgilidir, %18 çok ilgilidir, %7 ise ilgisizdir.

Siyasal konularla ilgisiz olanlarla, orta derecede en fazla ilgili olanlar 36-45 yaş arasındadır. En çok ilgilenenler, 56 yaş ve üzerinin %30'u, 18-25 yaş arasının %29,4'üdür.

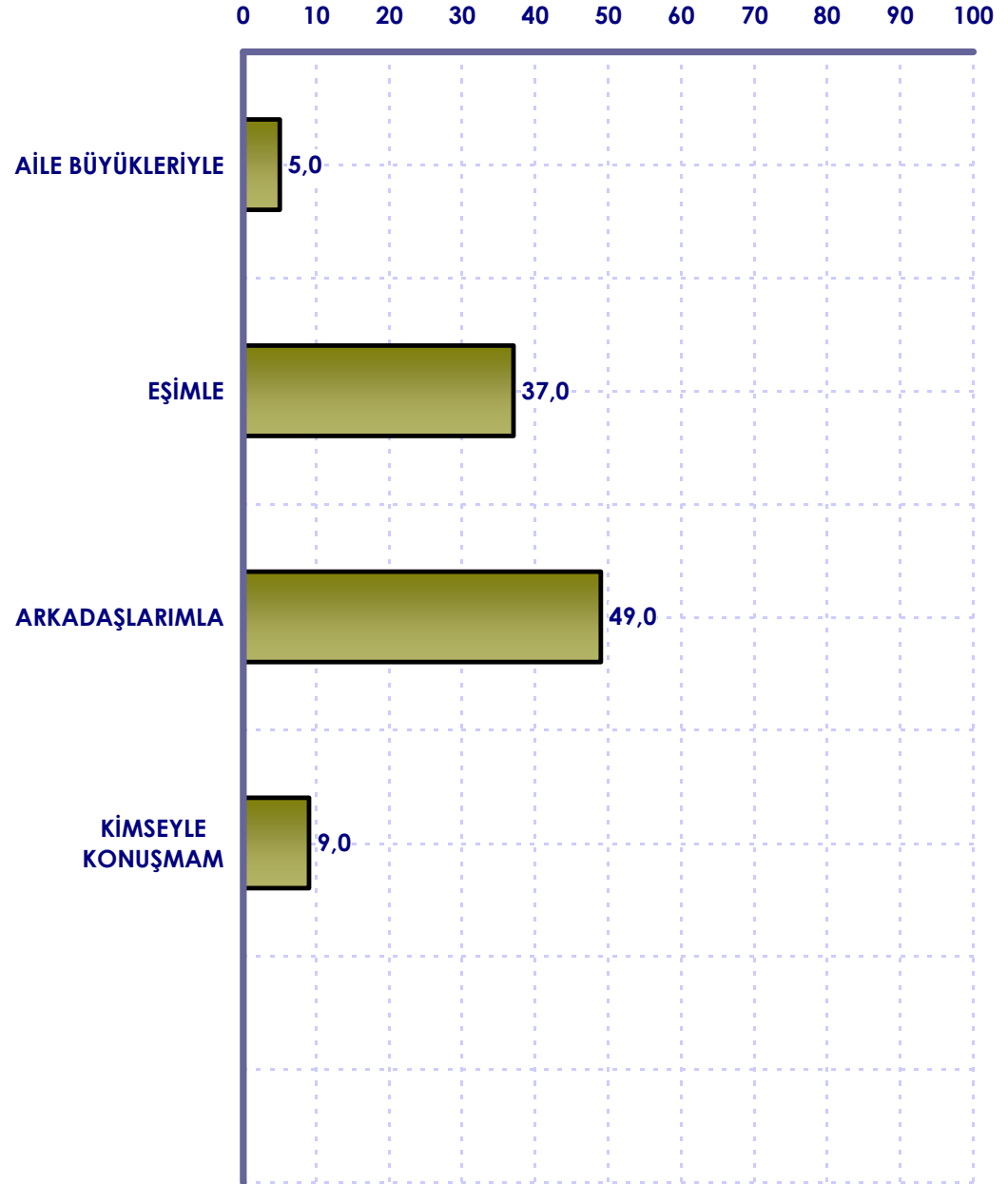
Yüksek lisans mezunlarının %30,4'ü siyasi konularla çok ilgilidir.

Çok ilgili olanlar yalnızca %8 ile bekarlardır.

Siyasetle ilgisizlerin çoğunluğunu ev hanımlarının %75'i oluşturmaktadır.

TABLO 3.2.12: Siyasal konularla ne kadar ilgilisiniz?

	HIÇ	ORTA	ÇOK	TOPLAM
GÖRÜŞÜLEN KİŞİNİN YAŞINA GÖRE DAĞILIM				
18-25	0,0	70,6	29,4	100,0
26-35	6,9	72,4	20,7	100,0
36-45	12,1	84,8	3,0	100,0
46-55	9,1	63,6	27,3	100,0
56 ve üstü	0,0	70,0	30,0	100,0
GÖRÜŞÜLEN KİŞİNİN EĞİTİMİNE GÖRE DAĞILIM				
Lise	20,0	65,0	15,0	100,0
Yüksekokul Üniversite	3,5	82,5	14,0	100,0
Yüksek Lisans	4,3	65,2	30,4	100,0
GÖRÜŞÜLEN KİŞİNİN MEDENİ DURUMUNA GÖRE DAĞILIM				
Bekar	28,0	64,0	8,0	100,0
Evli	68,1	31,9	0,0	100,0
Boşanmış	83,3	16,7	0,0	100,0
GÖRÜŞÜLEN KİŞİNİN MESLEĞİNE GÖRE DAĞILIM				
Serbest meslek	0,0	63,6	36,4	100,0
Memur	8,1	83,8	8,1	100,0
İşçi	20,0	80,0	0,0	100,0
Öğrenci	0,0	66,7	33,3	100,0
Ev hanımı	75,0	25,0	0,0	100,0
İşsiz	0,0	75,0	25,0	100,0
Emekli	0,0	66,7	33,3	100,0
Müdür/Yönetici	0,0	91,7	8,3	100,0
ORTALAMA	7,0	75,0	18,0	100,0

GRAFİK 3.2.16: Siyasal konuları en çok kiminle konuşursunuz?

TABLO 3.2.13: Siyasal konuları en çok kiminle konuşursunuz?

	Aile Büyüklüğüyle	Eşimle	Arkadaşlarımla	Kimseyle Konuşmam	TOPLAM
GÖRÜŞÜLEN KİŞİNİN YAŞINA GÖRE DAĞILIM					
18-25	5,9	0,0	88,2	5,9	100,0
26-35	10,3	20,7	58,6	10,3	100,0
36-45	3,0	60,6	24,2	12,1	100,0
46-55	0,0	45,5	45,5	9,1	100,0
55 ve üstü	0,0	60,0	40,0	0,0	100,0
GÖRÜŞÜLEN KİŞİNİN EĞİTİMİNE GÖRE DAĞILIM					
Lise	0,0	20,0	60,0	20,0	100,0
Yüksekokul Üniversite	8,8	45,6	38,6	7,0	100,0
Yüksek Lisans	0,0	30,4	65,2	4,3	100,0
GÖRÜŞÜLEN KİŞİNİN MEDENİ DURUMUNA GÖRE DAĞILIM					
Bekar	9,7	3,2	74,2	12,9	100,0
Evli	1,9	64,8	24,1	9,3	100,0
Boşanmış	6,7	6,7	86,7	0,0	100,0
GÖRÜŞÜLEN KİŞİNİN MESLEĞİNE GÖRE DAĞILIM					
Serbest meslek	0,0	36,4	63,6	0,0	100,0
Memur	10,8	48,6	29,7	10,8	100,0
İşçi	20,0	20,0	40,0	20,0	100,0
Öğrenci	0,0	0,0	91,7	8,3	100,0
Ev hanımı	0,0	25,0	0,0	75,0	100,0
İşsiz	0,0	0,0	100,0	0,0	100,0
Emekli	0,0	53,3	46,7	0,0	100,0
Müdür/Yönetici	0,0	41,7	58,3	0,0	100,0
ORTALAMA	5,0	37,0	49,0	9,0	100,0

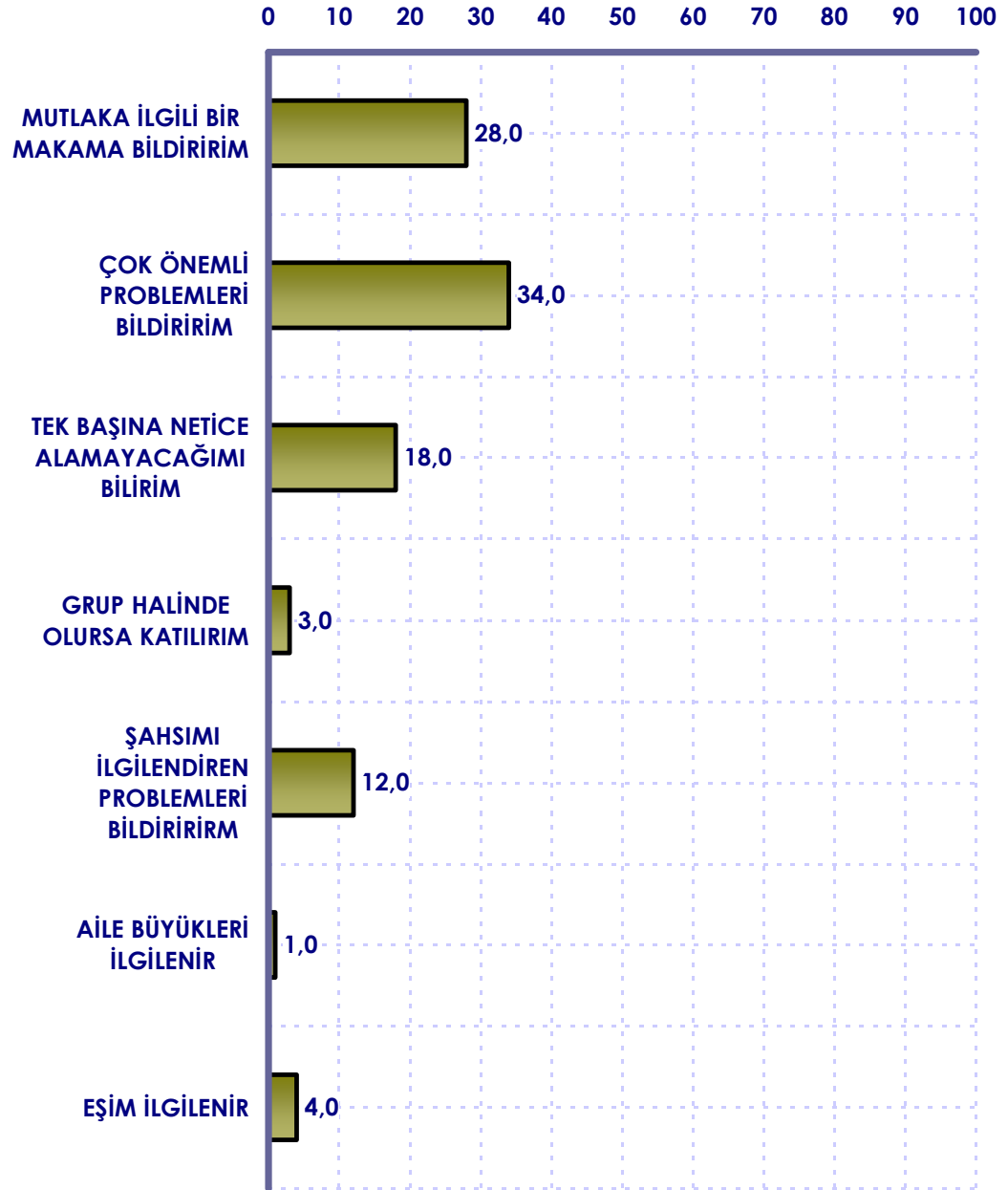
%49 siyasal konuları arkadaşlarıyla, %37 eşiyile, %5 aile üyeleriyle konuşmakta, %9 ise kimseyle konuşmamaktadır.

%88,2 arkadaşlarıyla konuşmaktadır. Kimseyle konuşmayanların oranı, eğitim seviyesiyle ters orantılıdır.

Bekarların %12,9'i, evlilerin %9,3'ü kimseyle konuşmamaktadır.

Siyasal konuları arkadaşlarıyla konuşanların daha çok, işsizler ve öğrencilerdir. İşsizlerin %100'ü, öğrencilerin %91,7'si siyasal konuları arkadaşlarıyla konuşmaktadır.

GRAFİK 3.2.17: Çevrenizde karşılaştığınız sorunların çözümü için ilgili makamlara (belediye, valilik vb.) müracaat eder misiniz?

TABLO 3.2.14: Çevrenizde karşılaşmış olduğunuz sorunların çözümü için ilgili makamlara (belediye, valilik vb.) müracaat eder misiniz?

	Mutlaka ilgili bir makama bildiririm	Çok önemli problemleri bildiririm	Tek başına netice alamayacağımı biliyorum	Grup halinde olursa katılıyorum	Şahsımı ilgilendiren problemleri bildiririm	Aile büyükleri ilgilendirir	Eşim ilgilendirir	TOPLAM
GÖRÜŞÜLEN KİŞİNİN YAŞINA GÖRE DAĞILIM								
18-25	35,3	29,4	5,9	11,8	17,6	0,0	0,0	100,0
26-35	20,7	41,4	31,0	0,0	3,4	3,4	0,0	100,0
36-45	21,2	33,3	21,2	0,0	15,2	0,0	9,1	100,0
46-55	36,4	36,4	0,0	9,1	9,1	0,0	9,1	100,0
55 ve üstü	50,0	20,0	10,0	0,0	20,0	0,0	0,0	100,0
GÖRÜŞÜLEN KİŞİNİN EĞİTİMİNE GÖRE DAĞILIM								
Lise	25,0	15,0	20,0	10,0	20,0	0,0	10,0	100,0
Yüksekokul Üniversite	28,1	38,6	19,3	1,8	8,8	0,0	3,5	100,0
Yüksek Lisans	30,4	39,1	13,0	0,0	13,0	4,3	0,0	100,0
GÖRÜŞÜLEN KİŞİNİN MEDENİ DURUMUNA GÖRE DAĞILIM								
Bekar	25,8	32,3	19,4	6,5	12,9	3,2	0,0	100,0
Evli	24,1	35,2	18,5	1,9	13,0	0,0	7,4	100,0
Boşanmış	46,7	33,3	13,3	0,0	6,7	0,0	0,0	100,0
GÖRÜŞÜLEN KİŞİNİN MESLEĞİNE GÖRE DAĞILIM								
Serbest meslek	36,4	36,4	18,2	0,0	9,1	0,0	0,0	100,0
Memur	16,2	32,4	32,4	0,0	10,8	2,7	5,4	100,0
İşçi	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0	0,0	0,0	100,0
Öğrenci	41,7	25,0	8,3	8,3	16,7	0,0	0,0	100,0
Ev hanımı	0,0	0,0	0,0	0,0	50,0	0,0	50,0	100,0
İşsiz	25,0	50,0	0,0	0,0	25,0	0,0	0,0	100,0
Emekli	53,3	26,7	6,7	6,7	6,7	0,0	0,0	100,0
Müdür/Yönetici	25,0	66,7	8,3	0,0	0,0	0,0	0,0	100,0
ORTALAMA	28,0	34,0	18,0	3,0	12,0	1,0	4,0	100,0

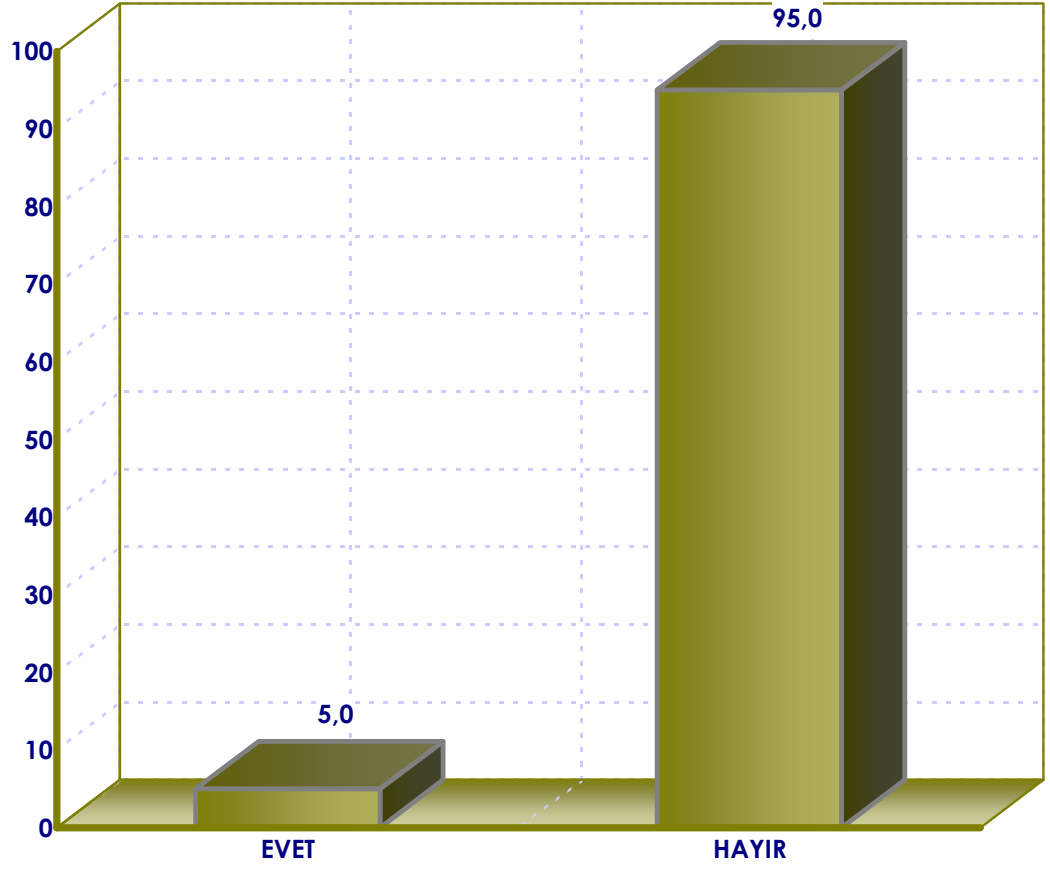
%34 “çok önemli problemleri bildiririm”, %28 “mutlaka ilgili bir makama bildiririm”, %18 “tek başına netice alamayacağımı bilirim”, %3 “grup halinde olursa katılırım”, %12 “şahsımı ilgilendiren problemleri bildiririm”, %1 “aile büyüklerim ilgilenir”, %4 “eşim ilgilenir” cevabını vermiştir.

56 yaş ve üzeri “mutlaka bildiririm” demiştir.

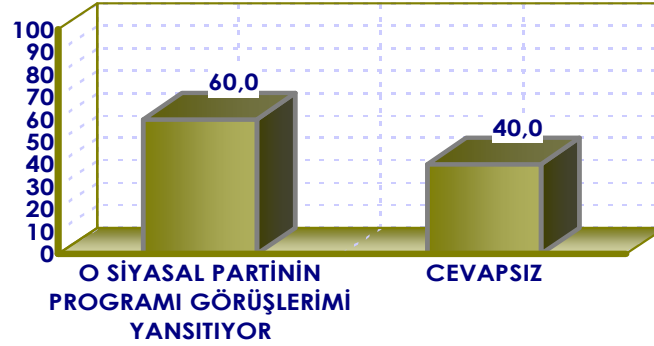
Eğitim seviyesi yükseldikçe “mutlaka bildiririm” cevabını verenlerin oranı artmaktadır. “Tek başına netice alamayacağımı bilirim” cevabını, eğitimle ters orantı olarak ilerlemektedir.

Boşanmışların %46,7’si “mutlaka bildiririm” cevabını vermiştir. Bu cevap en çok boşanmışlar tarafından verilmiştir.

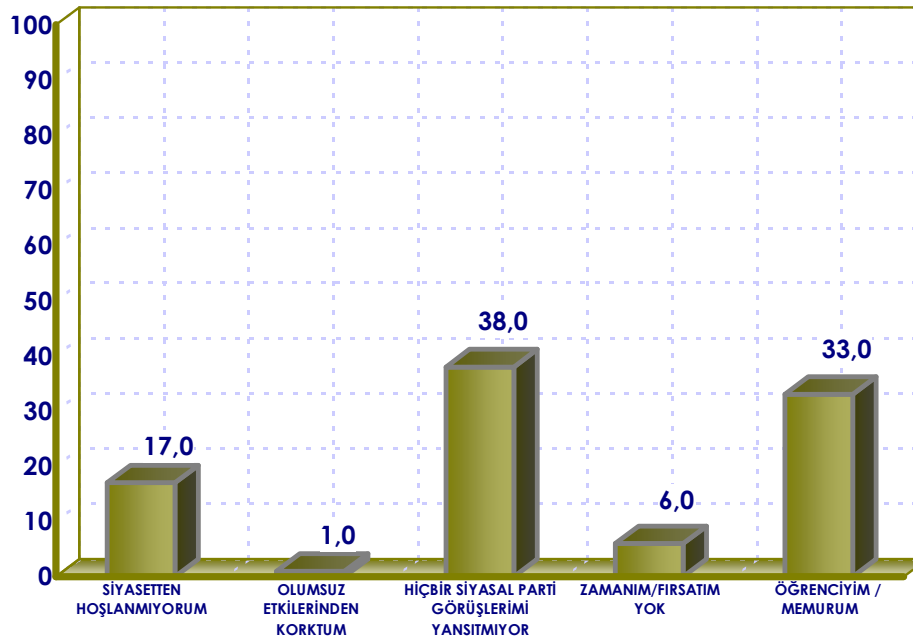
Ev hanımlarının %50’si “şahsımı ilgilendiren problemleri bildiririm”, %50’si ise “eşim ilgilenir” cevabını vermiştir.

GRAFİK 3.2.18: Herhangi bir partiye üye misiniz?

Örneklemin yalnızca %5'i bir partiye üyedir.

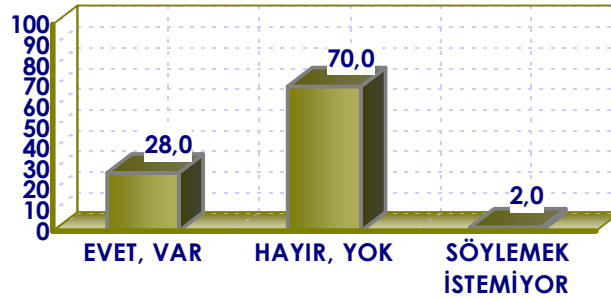
GRAFİK 3.2.19: Neden üye oldunuz ?

Bir partide üyeliği bulunanların %60'ı üye olma nedenlerini “o siyasi partinin programı görüşlerimi yansıtıyor” şeklinde açıklamış, %40 ise üyelik nedenini açıklamamıştır. Herhangi bir partide üyeliği olmayanlar, üye olmama nedenlerini %38 “hiç bir siyasi parti görüşlerimi yansıtıyor”, %33 “öğrenciyim/memurum”, %17 “siyasetten hoşlanmıyorum”, %6 “zamanım/fırsatım yok”, %1 ise “olumsuz etkilerinden korktum” şeklinde açıklamıştır.

GRAFİK 3.2.20: Neden üye olmayı düşünmediniz ?

GRAFİK 3.2.21: Siyasal parti dışında üye olduğunuz dernek, sendika vb. var mı?

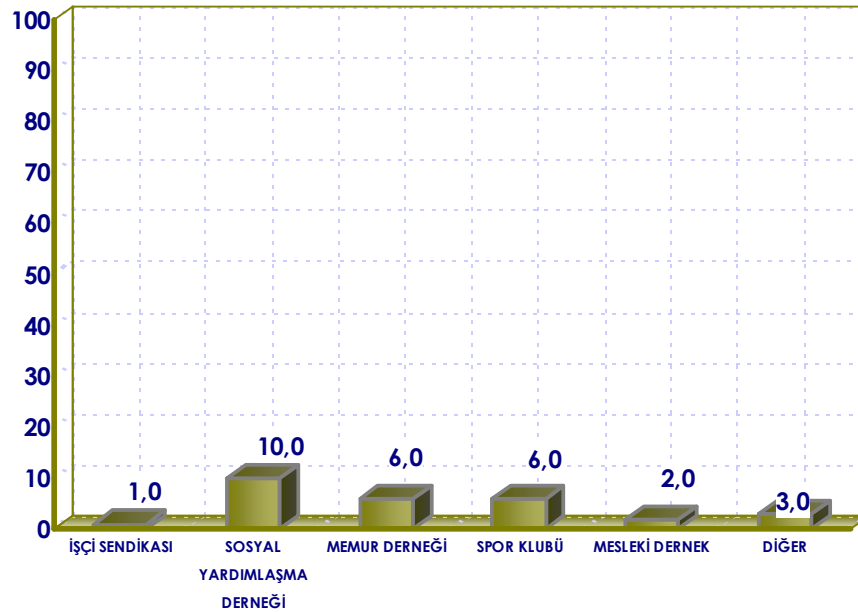
Örneklemin %70'i siyasi parti dışında herhangi bir kuruluşa üye değildir. %28'in üyeliği bulunmaktadır, %2 ise söylemek istemediğini belirtmiştir.

Herhangi bir kuruluşa üye olanların %10'u sosyal yardımlaşma derneğine, %6'sı memur derneğine, %6'sı spor klubüne, %2'si mesleki derneğe, %1'i işçi sendikasına üyedir. %3'ün üyeliği diğer kuruluşlardır.

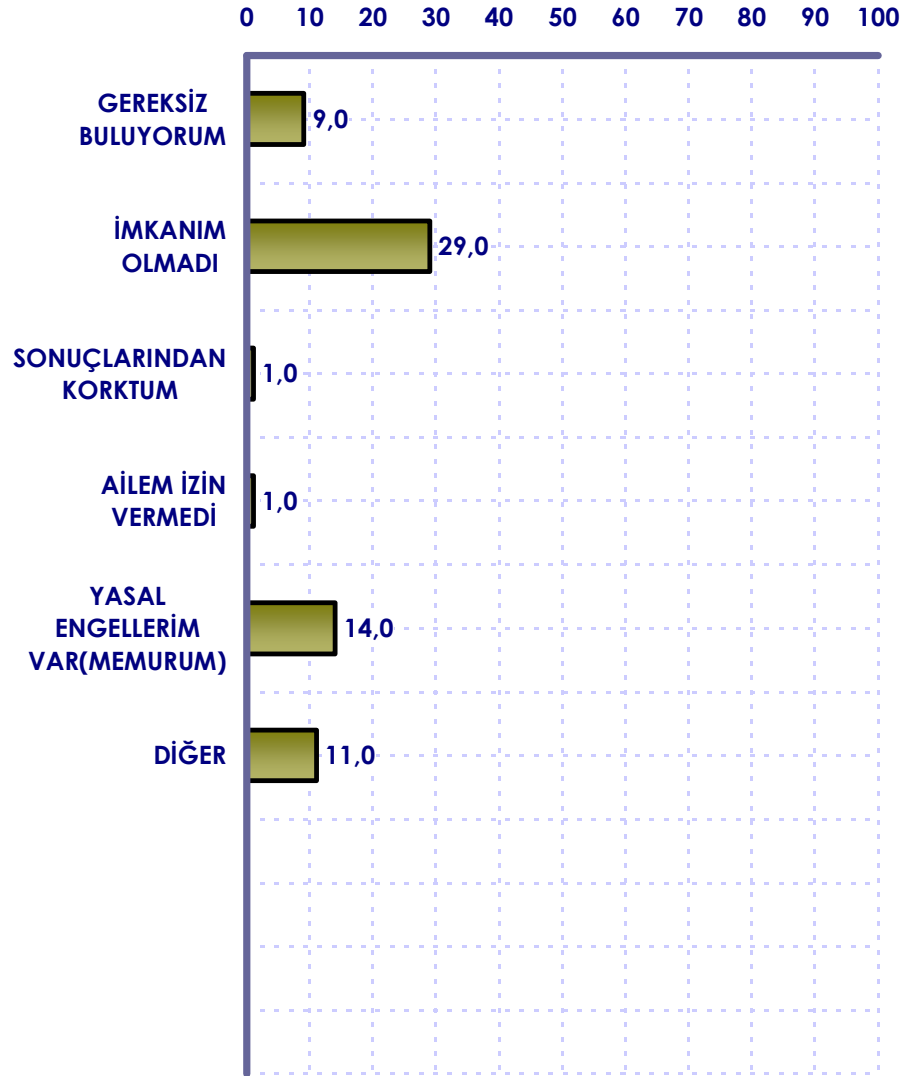
GRAFİK 3.2.22: Üye olduğunuz kuruluşun adı nedir?

(Siyasal parti dışında üye olduğu kuruluş olduğunu belirtenlere sorulmuştur)

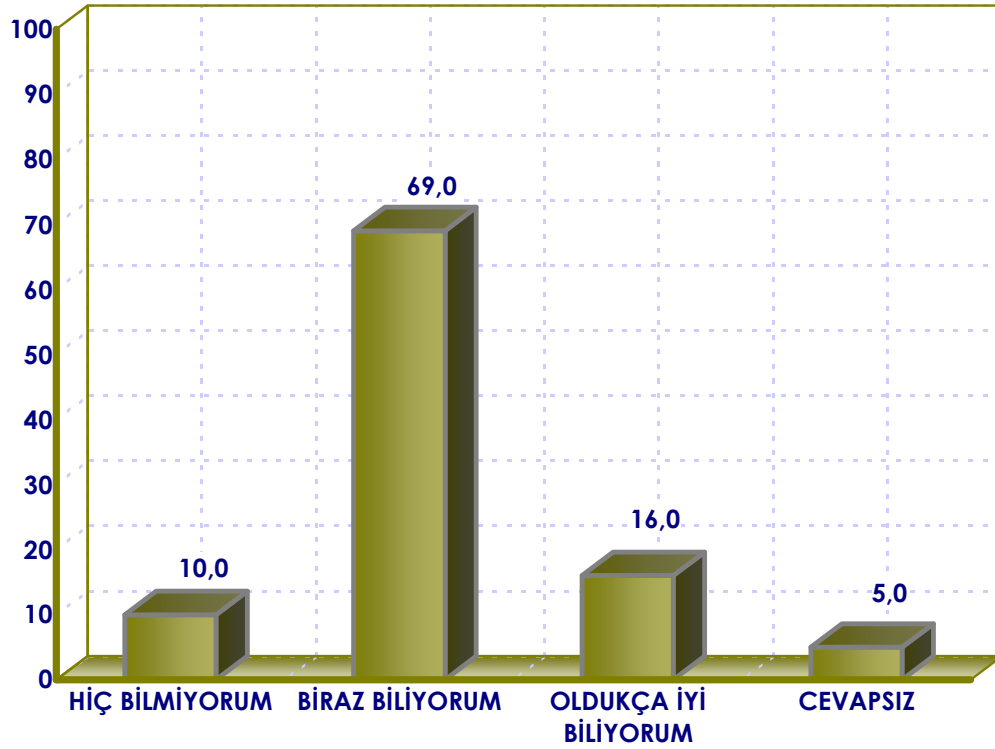
GRAFİK 3.2.23: Herhangi bir kuruluşa üye değilseniz nedeni nedir?

(Herhangi bir kuruluşa üye olmadığını belirtenlere sorulmuştur)

Herhangi bir kuruluşa üye olmama nedenini %29 “imkanım olmadı”, %14 “yasal engellerim var”, %9 gereksiz buluyorum, %1 “sonuçlarından korktum”, %1 “ailem izin vermedi” şeklinde açıklamış %11 neden olarak diğer sebepleri göstermiştir.

GRAFİK 3.2.24: Tercih ettiğiniz siyasal partinin programını ne kadar biliyorsunuz?

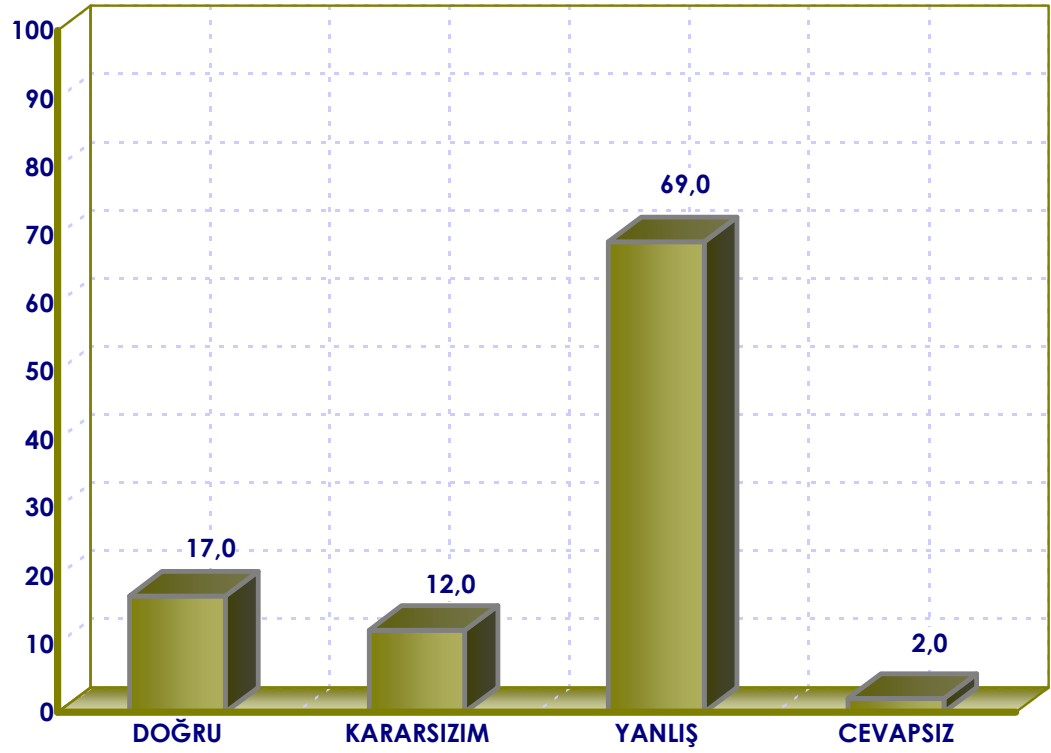

TABLO 3.2.15: Eğitim Durumuna Göre Dağılım :

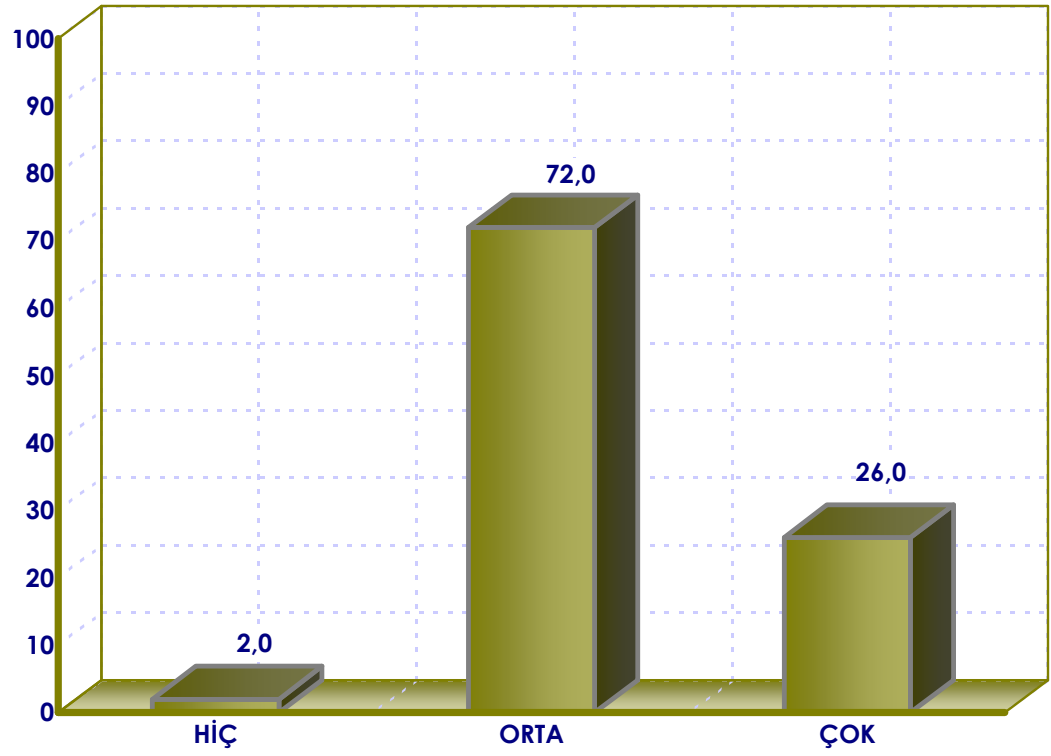
	CEVAPSIZ	HIÇ BİLMİYORUM	BİRAZ BİLİYORUM	OLDUKÇA İYİ BİLİYORUM	TOPLAM
Lise	0,0	30,0	55,0	15,0	100,0
Yüksekokul Üniversite	3,5	5,3	78,9	12,3	100,0
Yüksek Lisans	13,0	4,3	56,5	26,1	100,0
ORTALAMA	5,0	10,0	69,0	16,0	100,0

%69 tercih ettiği siyasal partinin programını biraz bilmekte, %10 hiç bilmemektedir. %5 soruyu yanıtızsız bırakırken, %16 oldukça iyi biliyorum cevabını vermiştir. Eğitim seviyesi yükseldikçe, hiç bilmiyorum cevabının verilme oranı azalmaktadır.

GRAFİK 3.2.25: Ülke yönetimi ve siyasetle ilgili sorunların karmaşık olduğu ve bunların herkes tarafından anlaşılamayacağı söylenmektedir. Sizce bu ne kadar doğrudur?

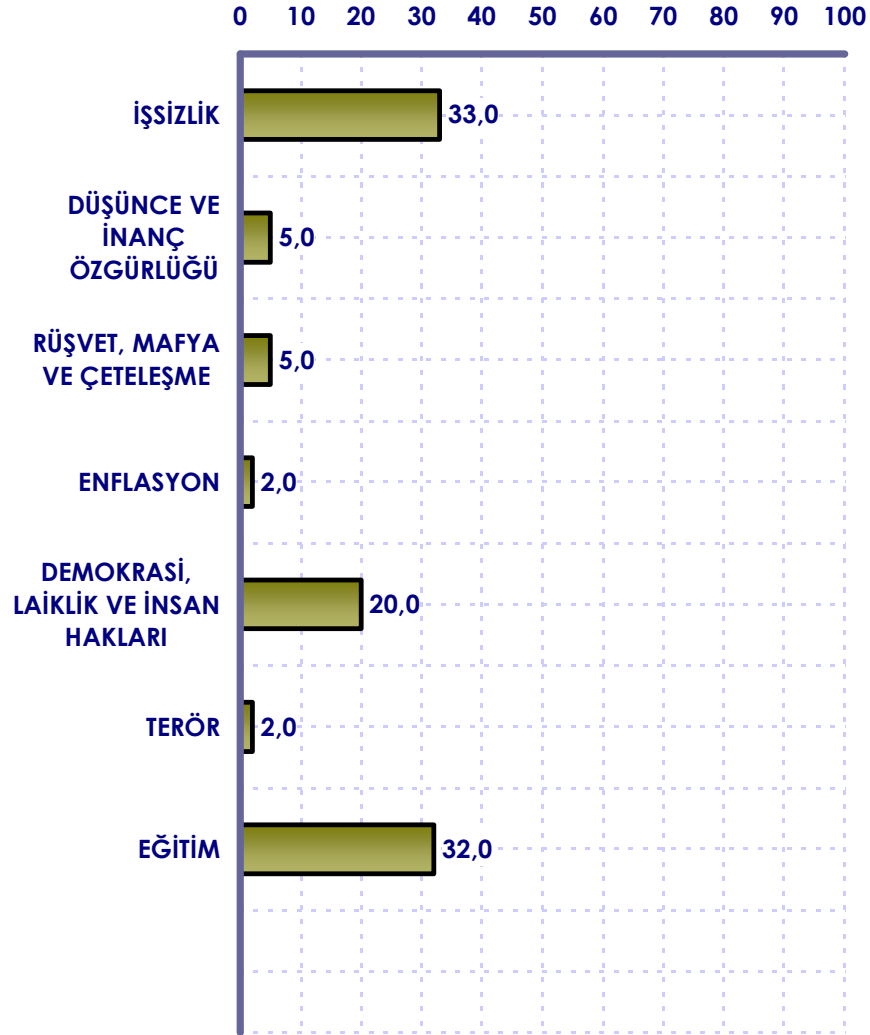

Ülke yönetimi ve siyasetle ilgili sorunların karmaşık olduğu düşüncesine %69 karşı çıkmaktadır, %17 bu görüşü onaylamakta, %12 kararsız kalmaktadır, %2 ise soruyu tanıtımsız bırakmıştır.

GRAFİK 3.2.26: Ülke meseleleriyle ne kadar ilgilisiniz?

Örneklemin %72'si ülke meseleleriyle orta düzeyde ilgilidir, %26 çok ilgilidir, %2 ilgisizdir.

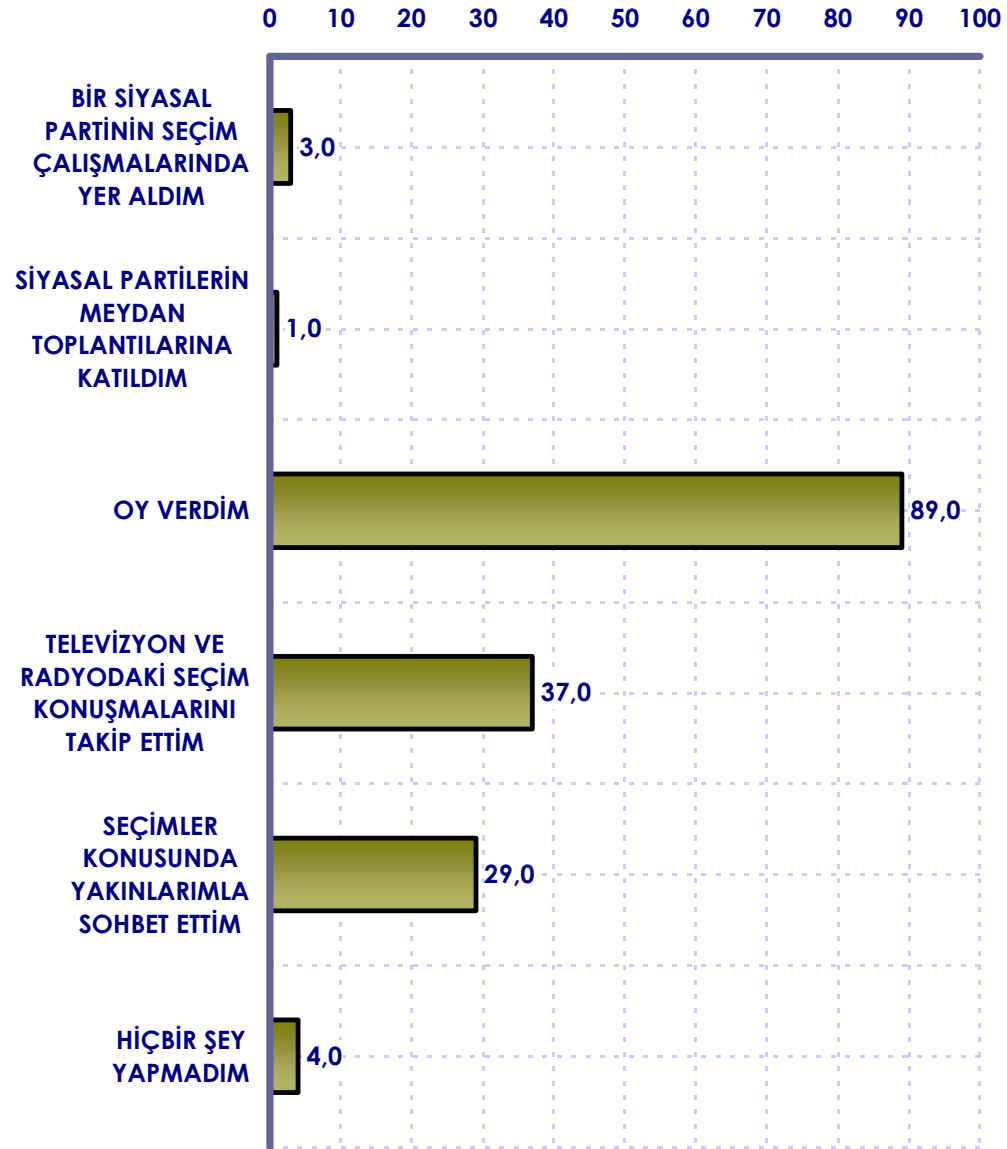
GRAFİK 3.2.27: Sizce ülkenin en önemli sorunu nedir?

Örneklemin %33'ü ülkenin en önemli sorunu olarak işsizliği, %32'si eğitimi, %20'si demokrasi, laiklik ve insan haklarını, %5'i düşünce inanç özgürlüğünü, %5'i rüşvet, mafya ve çeteleşmeyi, %2'si enflasyonu, %2'si terörü göstermiştir.

GRAFİK 3.2.28: Son seçimlerde hangi faaliyetlerde bulundunuz?

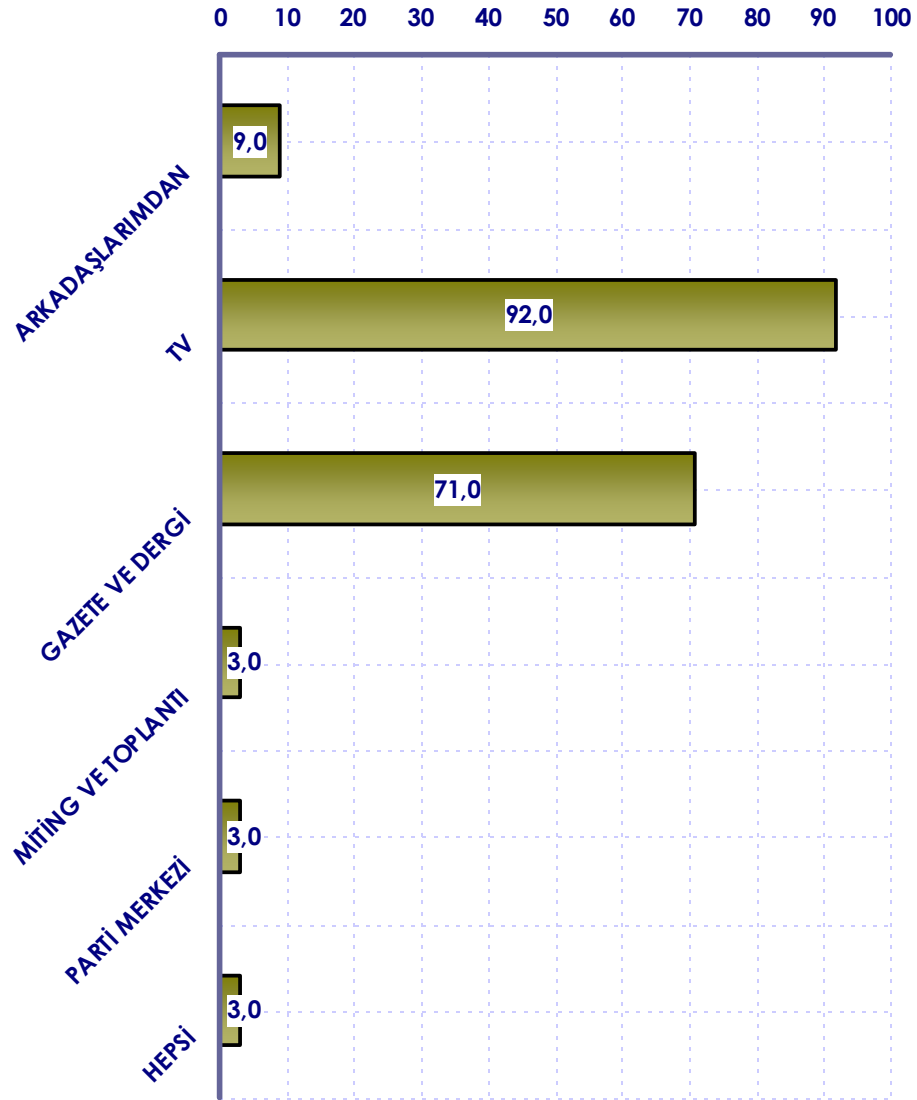
(Birden fazla cevap verildiğinden dolayı toplam % 100'ü geçmektedir.)

Son seçimlerde hangi faaliyetlerde bulundunuz? Sorusuna %89 “oy verdim”, %37 “televizyon ve radyodaki seçim konuşmalarını takip ettim”, %29 “seçimler konusunda yakınlarımla sohbet ettim”, %3 “bir siyasal partinin seçim çalışmalarında yer aldım”, %1 “partilerin meydan toplantılarına katıldım” cevabını vermiş, %4 ise “hiç bir şey yapmadığını” söylemiştir.

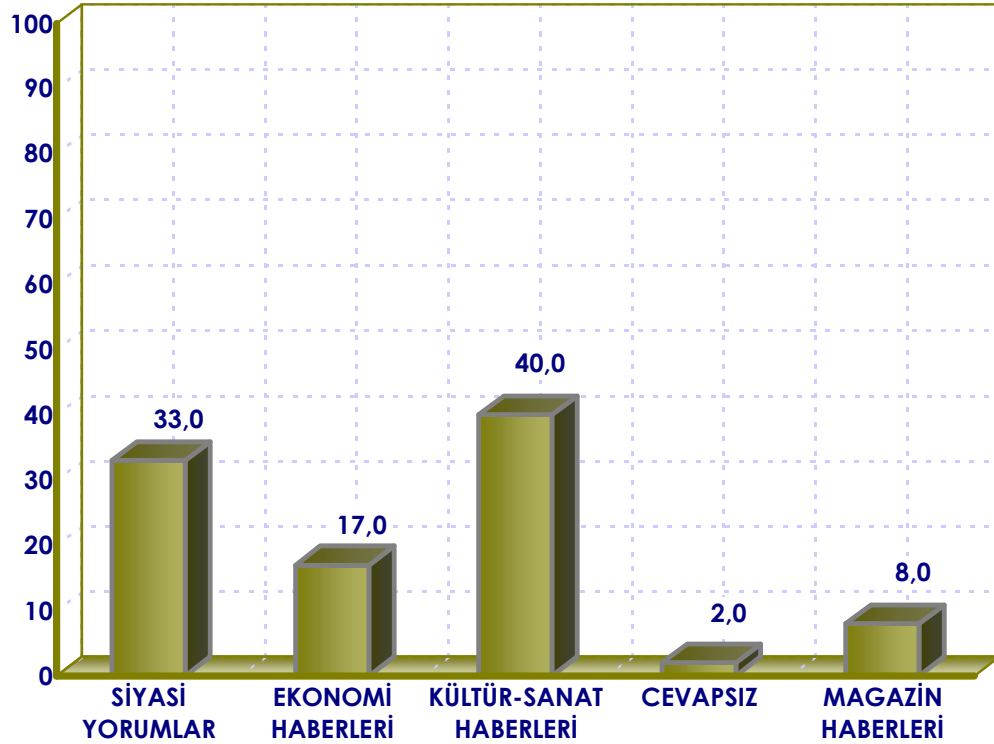
GRAFİK 3.2.29: Siyasi haber ve faaliyetleri hangi kaynak / kaynaklardan takip ediyorsunuz?

(Birden fazla cevap verildiğinden dolayı toplam % 100'ü geçmektedir.)

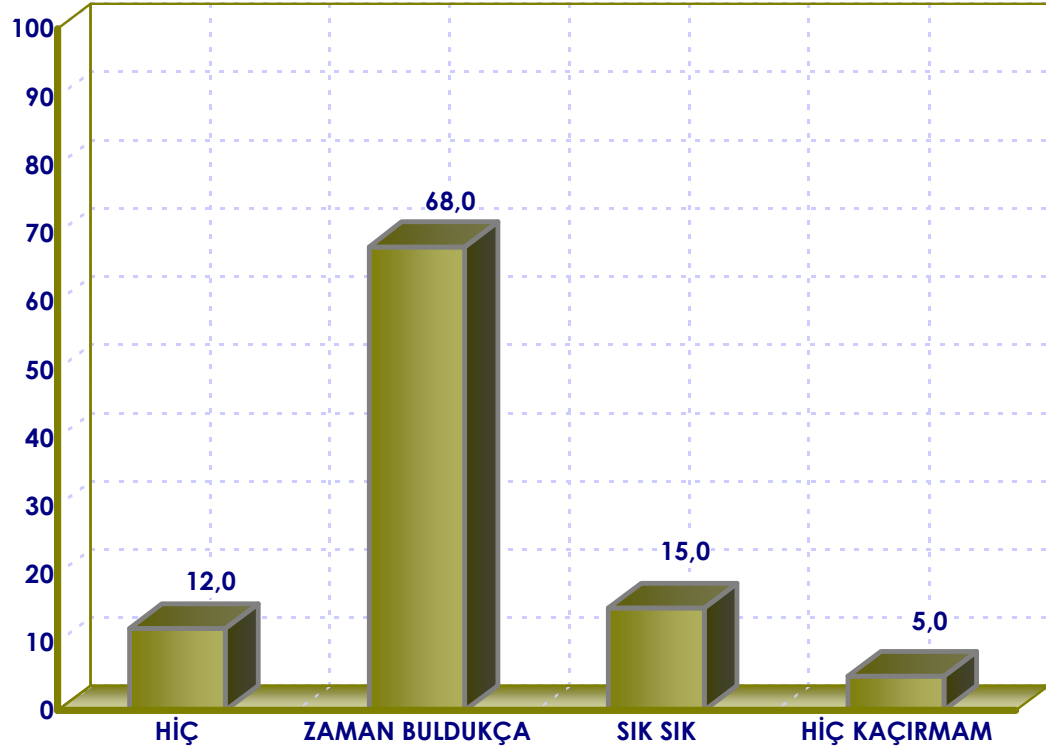
Siyasi haber ve faaliyetleri %92 televizyondan, %71 gazete ve dergilerden, %9 arkadaşlarından, %3 miting ve toplantılardan, %3 parti merkezinden öğrendiğini belirtmiş, %3 ise "hepsi" cevabını vermiştir.

GRAFİK 3.2.30: Gazete ve dergilerde en çok hangi tür yazıları okursunuz?

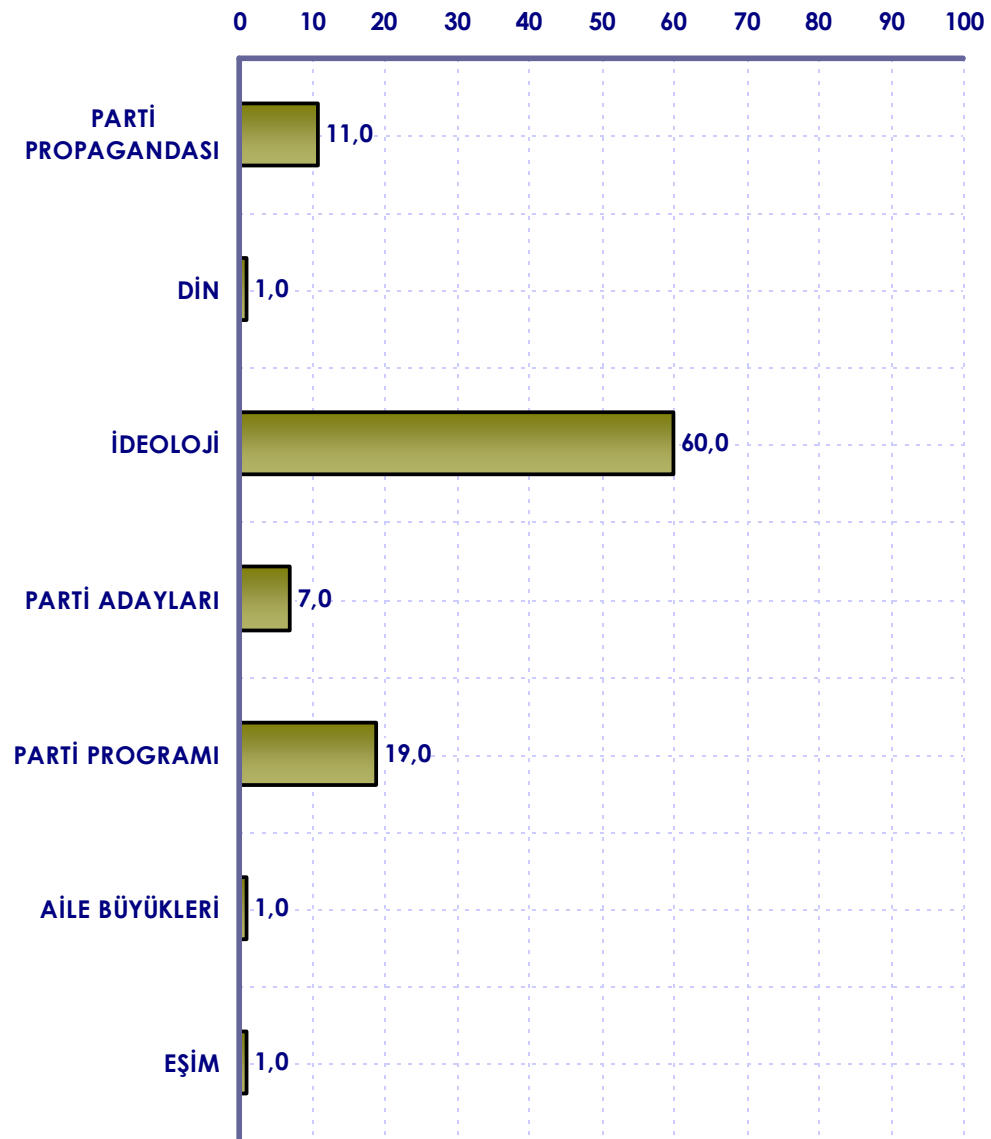
Örneklemin %40'ı gazete ve dergilerde kültür-sanat haberlerini, %33'ü siyasi yorumları, %17'si ekonomi haberlerini, %8'i magazin haberlerini okumaktadır, %2 ise soruyu yanıtızsız bırakmıştır.

GRAFİK 3.2.31: Parti liderlerinin katıldığı açıkoturum, siyasi sohbet ve tartışma programlarını dinleme/izleme oranınız?

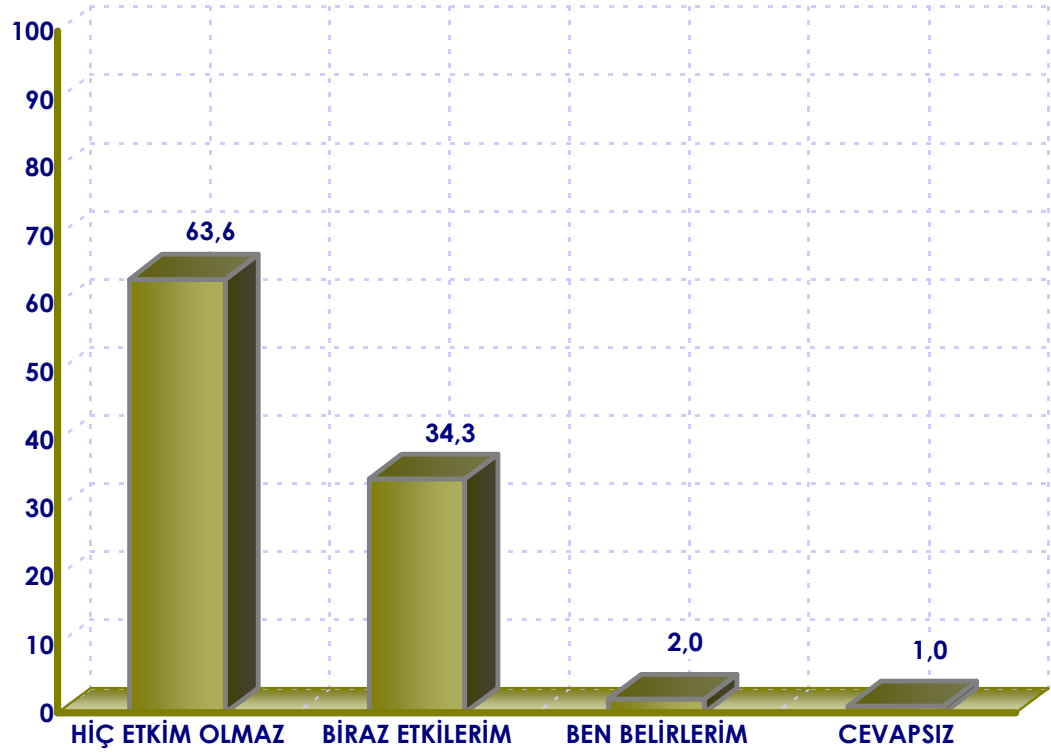
Parti liderlerinin katıldığı açıkoturum, siyasi sohbet ve tartışma programları örneklemin %68'i zaman buldukça, %15'i sık sık izlemektedir. %12 hiç izlemezken, %5 hiç kaçırmam cevabını vermiştir.

GRAFİK 3.2.32: Oy verirken hangi faktörlerden etkilenirsiniz?

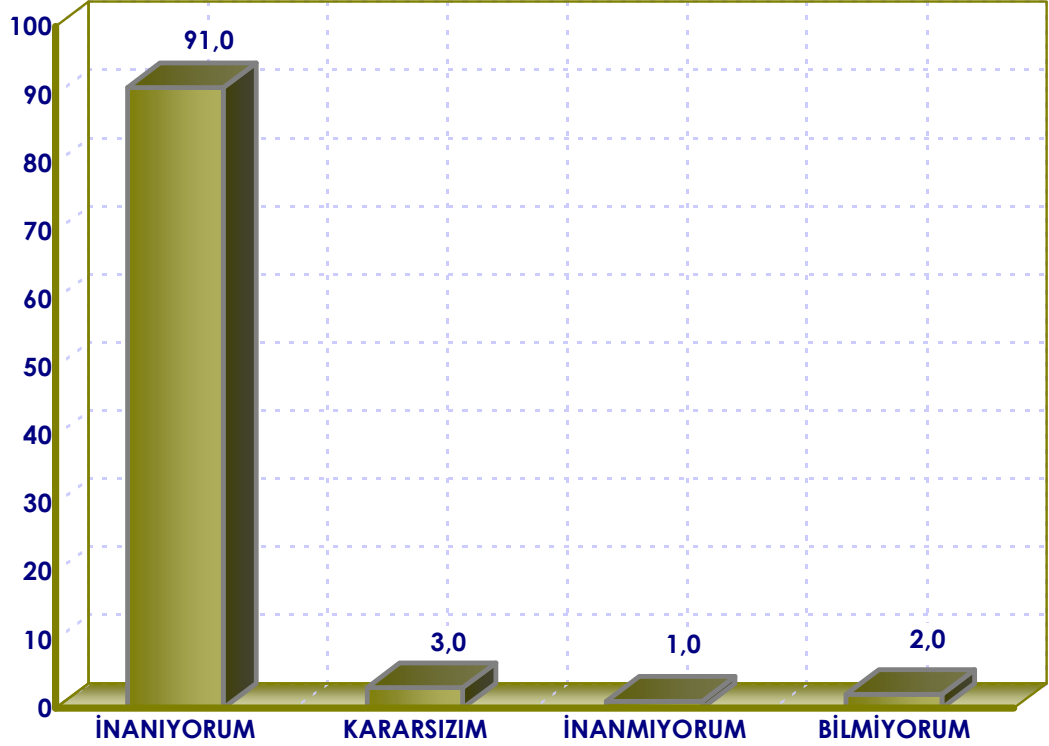
Örneklemin %60'ı oy verirken ideolojiden, %19'u parti programından, %11'i parti propagandasından, %7'si parti adaylarından etkilenmektedir. Din, aile büyükleri ve eş cevabını verenlerin oranı ise aynıdır: %1.

GRAFİK 3.2.33: Aile içindeki kişi ya da kişilerin siyasi görüşlerini ne ölçüde etkiliyorsunuz?

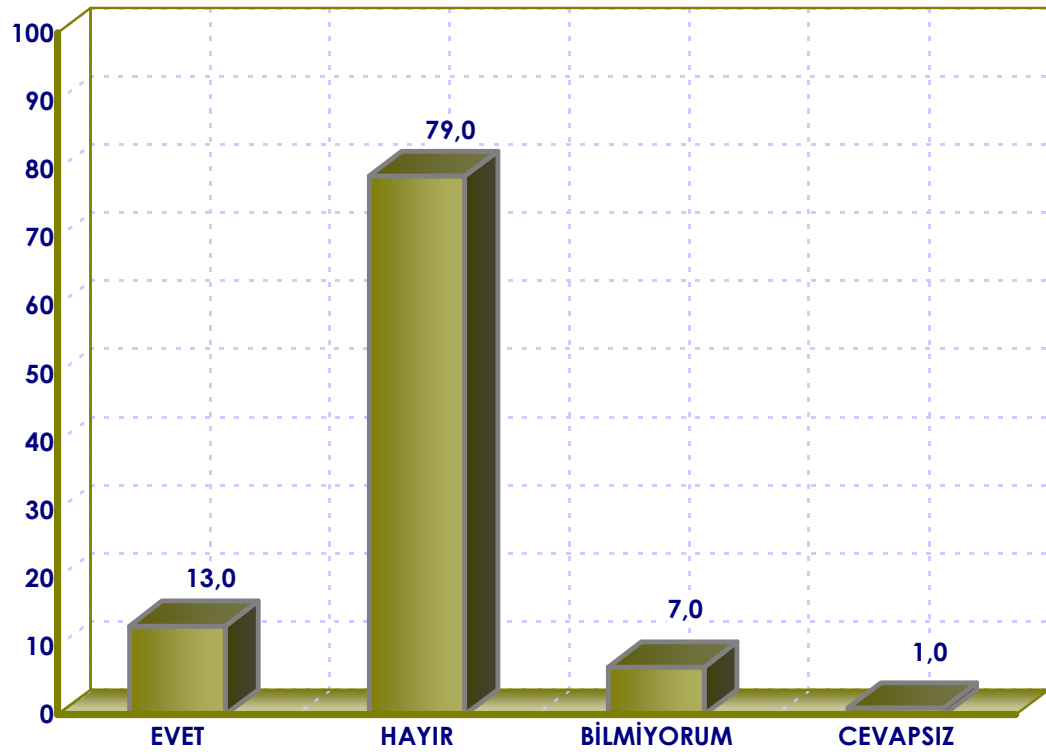

Örneklemin %63,6'sı aile içindeki kişilerin siyasi görüşlerini hiç etkilememekte, %34,3'ü biraz etkilemektedir. %2 ben belirlerim yanıtını verirken, %1 soruyu yanıtı bırakmıştır.

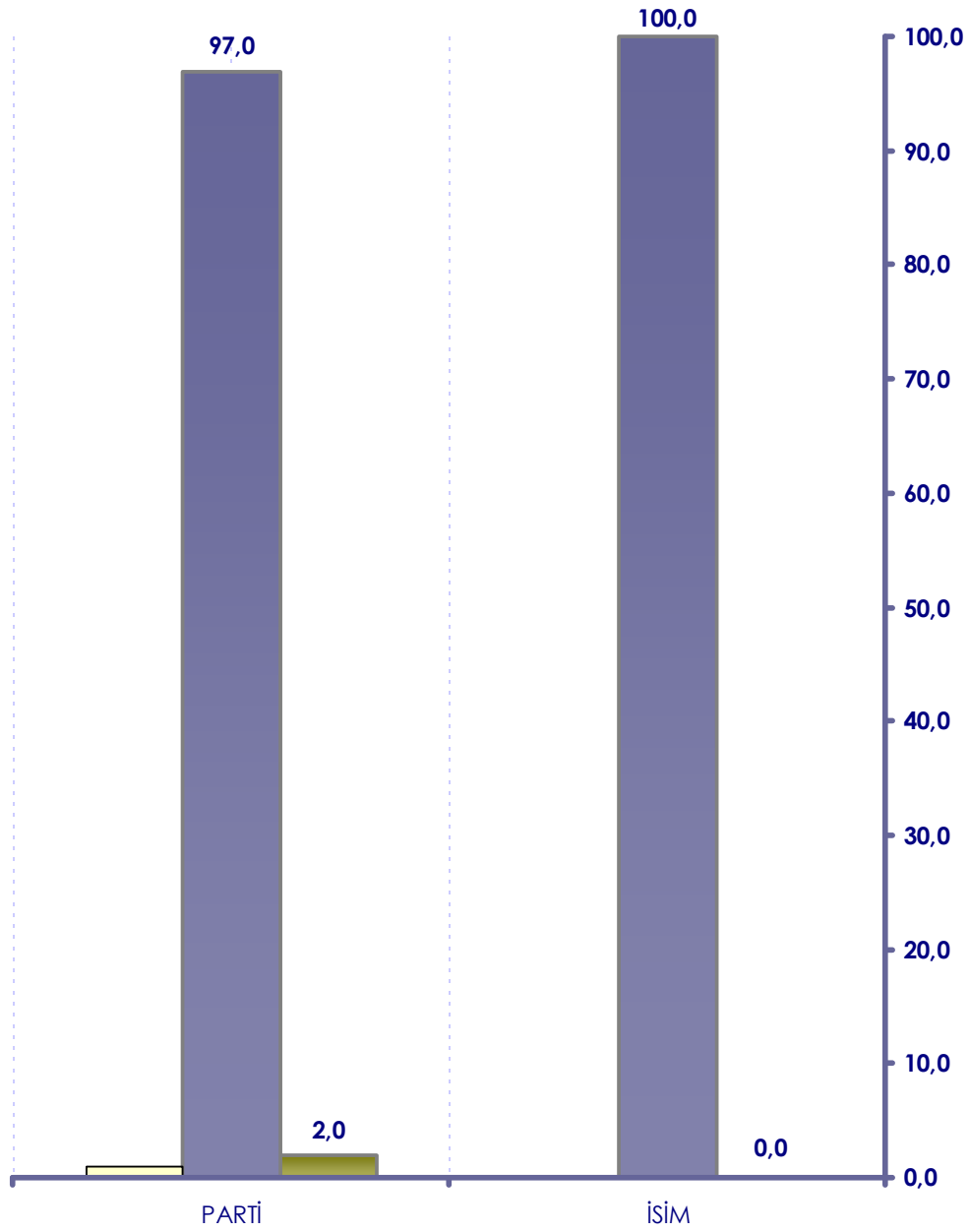
GRAFİK 3.2.34: Yerel seçimlerde yaşadığınız bölge ile ilgili karar alınırken sizin de görüşünüzün alınması gerektiğine ne ölçüde inanıyorsunuz?

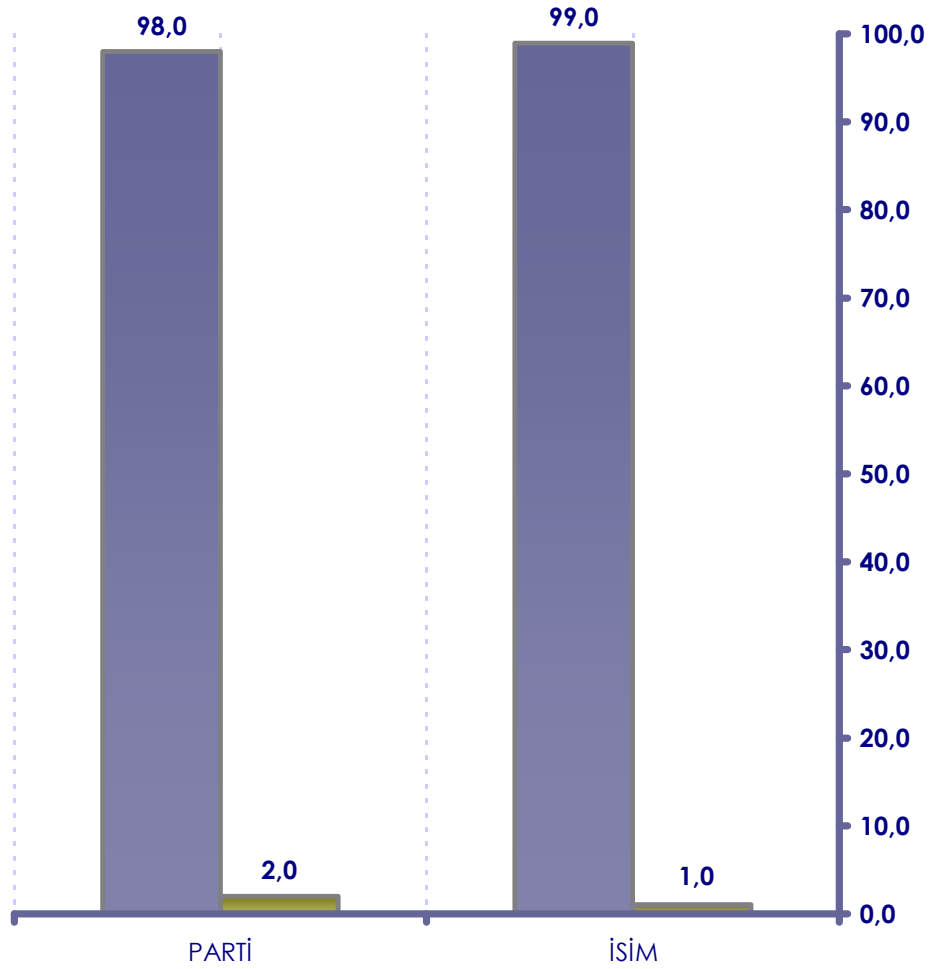
Örneklemin %91'i yerel seçimlerde yaşadığı bölgeyle ilgili karar alınırken kendi fikrinin alınmasının gerekli olduğuna inanmakta, %1'i inanmamakta, %3'ü kararsız kalmakta, %2'si ise "bilmiyorum" yanıtını vermektedir.

GRAFİK 3.2.35: Herhangi bir seçimde aday olmayı düşünür müsünüz?

Örneklemin %79'u herhangi bir seçimde aday olmayı düşünmemektedir. %13 "evet" yanıtını verirken, %7 "bilmiyorum" demekte, %1 ise yanıt vermemektedir.

GRAFİK 3.2.36: Büyükşehir Belediye Başkanının Adı ve partisi nedir?

Örneklemin %97'si Büyükşehir belediye başkanının partisini, %100'ü adını bilmektedir.

GRAFİK 3.2.37: İlçe Belediye Başkanının adı ve partisi nedir?

Örneklemin %98'i ilçe belediye başkanının partisini, %99'u adını bilmektedir.

DEĞERLENDİRME

Üst gelir grubundan insanların yaşadığı Çankaya Bölgesi'nde, anket uygulanan kadınların çoğu çalışmakta, çalışmayanlar, "uygun işi bulamamış" olmalarını gerekçe olarak göstermektedirler. Mamak Bölgesi'ndeki "eşim/ailem izin vermiyor" ya da "çocukların bakımı/ev işleri aksar" yanıtına burada rastlanmamakla birlikte, sayısı az da olsa "kadın çalışmaz" ya da "çalışmak istemiyorum" gibi yanıtlara rastlanmaktadır.

Çocukların eğitiminde dayak vb. cezalandırma yöntemlerine karşı çıkılan Çankaya Bölgesi'nde, kız çocuklarının yetiştirilmesiyle ilgili olarak daha çok, "hayata gereğince hazırlanmalı" cevabı alınmış, Mamak'ta ön plana çıkan, namuslu ve söz dinleyen kız çocuk beklentisi azalmış ancak tümüyle kaybolmamıştır.

İyi bir erkek çocuğun nasıl olması gerektiği konusunda Mamak ve Çankaya Bölgeleri hemfikirdir. Başkalarına muhtaç olmamak iki bölgede de erkek çocukta olması gereken özelliktir. Cinsiyet söz konusu olduğunda eğitim seviyesi, ekonomik yapı, düşünceleri büyük ölçüde değiştirmekle birlikte, çok keskin ayrımlara neden olmamaktadır.

Aile içinde çocukların söz hakkının olması gerektiğine inananların sayısının yüksekliği göze çarpmakta, bunun eğitim seviyesiyle ilgili oluşu, Mamak ile benzerlik göstermektedir.

Çoğunluğu, iyi anne-babayı çocuklarına doğru ve yanlış öğretip davranışlarında serbest bırakmalı şeklinde tanımlamıştır. Cevabın daha çok 18-25 yaş arası öğrenciler tarafından verilmiş olması, bir beklentiyi de ortaya koymaktadır. Eğitim seviyesi de bir çok soruda olduğu gibi, bunda da etkili olmaktadır.

Oy verme yükümlülüğünün çoğunluk tarafından yerine getirildiği, oy vermeme nedeninin yaşın tutmaması olarak açıklandığı görülmektedir. Her iki bölge için de oy verme davranışının yerine getirilmesinde sorun olmadığı anlaşılmaktadır.

Aile içinde kararların aile bireyleri tarafından ortak alınması da eğitimin yadsınamaz etkisini göstermekte, kadının aileden başlayarak söz sahibi olabilmesinin yolunun eğitimden geçtiğini bir kez daha göstermektedir.

Oy verilen partinin farklılığı da eğitim seviyesinin yükselişinde kendini göstermektedir; eğitimin bireye yeni yollar açması klasik, itaatkar kadın tavrının kırılmasına katkıda bulunmaktadır. Bu bölgede de ev hanımlarının aileleriyle aynı partiye oy verdiği görülmektedir.

Siyasete ilgi Mamak'taki gibi karamsar bir tablo çizmemekte, ancak, "çok ilgiliyim" yanıtı da sınırlı sayıda alınmaktadır. Bölgeler arasındaki her türlü farklılığa rağmen, söz konusu siyaset olduğunda ilginin az olduğu görülmektedir. Bekar ve eğitilmiş olanların siyasete ilgilerinin diğerlerine göre fazla oluşu dikkat çekmektedir. Eğitim, herkes için ama özellikle de kadınlar için vazgeçilmezdir. Bekarlık ve siyasete ilgi arasındaki ilişki ise, ilgi alanlarının evliliğin getirdiği sorumlulukla ne kadar kısıtlandığını göstermektedir.

Siyasi konular en çok eşle ya da arkadaşla konuşulmaktadır. Siyaset, Mamak'taki kadar gizlilik arz etmemektedir.

Çevrelerinde karşılaşılan sorunlara karşı Çankaya Bölgesi'ndeki kadınların Mamak'takiler kadar pasif kalmadığı anlaşılmaktadır. Eğitim bu soruda da olumlu etkisini göstermektedir; eğitim seviyesi yükseldikçe çevrede olan sorunları ilgili makamlara mutlaka bildiririm cevabını artmaktadır.

Siyasi partilere üye olanların sayısı bu bölgede de çok düşüktür. Elde edilen bulgulara göre, aktif siyasetten genel olarak kadınlar uzak görünmektedir, bölgesel farklılıklar da siyaseti iş edinmede kadınlar arasında farklılık yaratmamaktadır. “Siyasetten hoşlanmıyorum” cevabının alınmış olması da bu durumu kanıtlamaktadır.

Yasal engellerin bulunması ve imkanın olmaması da kadınları, siyasi parti dışındaki dernek, sendika vb. gibi kuruluşlardan uzak tutmuştur. “Gereksiz buluyorum” yanıtı Mamak’taki kadar çok alınmamıştır.

Tercih edilen siyasi partinin programının bilinmesi de, siyasete olan ilgiye paralellik göstermektedir; orta düzeydedir. Herhangi bir seçimde aday olmayı düşünmeyenlerin oranı bu bölgede de çok yüksek oluşu, siyasi haber ve programların zaman buldukça izlenmesi, ülke sorunlarıyla orta düzeyde ilgileniliyor oluşu, kadınların siyasete uzaklıklarını göstermede önemli kanıtlardır.

Yerel seçimlerde bölgeyle ilgili kara alınırken, fikirlerinin alınması gerektiğine inananların, gazete ve dergilerde siyasi yorumları okuyanların, oy verirken ideolojiden etkilenenlerin, siyasi konuları herkesin anlamayacağı fikrine karşı çıkanların sayısının az olmaması da bu noktada önem kazanmaktadır. Çünkü, aktif olarak siyaseti düşünmeyen kadınların geri planda hiç de ilgisiz kalmadıklarını göstermektedir. Ancak bu ilgi orta düzeydedir.

Ülkenin en önemli sorunu nedir? Sorusuna her iki bölge de işsizlik cevabını vermiştir. Ancak sonrasında farklılık meydana gelmektedir: Çankaya için eğitim öncelik kazanırken, Mamak, ikinci sırayı düşünce ve inanç özgürlüğüne vermiştir.

Büyükşehir belediye ve ilçe belediye başkanlarının adları ve partileri bu bölgede de büyük oranda bilinmektedir.

Eğitimin, çalışıyor olmanın, ekonomik refahın etkisi her alanda olduğu gibi kuşkuşuz siyasete ilgide de kendisini göstermektedir. Kadınlar açısından bakıldığında, çocuk yetiştirme, aile içinde söz sahibi olma, çeşitli yayınları takip etme ve bu yayınlarda seçici olma gibi konularda farklı sosyo-ekonomik yapılara sahip olan bölgeler arasında ciddi farklılıklar görülmekle birlikte, siyaset söz konusu olduğunda aşırı uçlar göze çarpmamaktadır, siyaset kadınlara her koşulda uzaktır.

3.5.3. Kadın Kolları Görüşme Notları

AKP Kadın Kolları

AKP Kadın Kolları mensuplarının yaşları 25-64 arasında değişmektedir. Ortaokuldan üniversiteye kadar farklı eğitim durumlarından, ev hanımlığından, mühendisliğe Türkologluğa kadar farklı meslek gruplarından kadınlar biraraya gelmiştir, çoğu evlidir.

Zaman, Yeni Şafak, Hürriyet, Milliyet ve Radikal Gazeteleri okunmaktadır. Özel olarak okunan yazarlar bulunmamakla birlikte, Ali Bulaç ve Fehmi Kuru isimleri verilmiştir. STV, Kanal 7, NTV, CNNTÜRK gibi kanalların haber ve tartışma programları izlenmektedir.

Hiçbirinin siyasi geçmişi yoktur; siyasetin hiçbir alanında bulunmamışlar, siyasete AKP ile başlamışlardır. Hiçbirinin ailesinde aktif olarak siyasetle ilgilenen yoktur.

Kadın kollarına girerken ailelerinden destek almışlardır. Eşlerinin desteği olmadan bu işi yapamayacaklarını belirtmektedirler.

Kadın kollarında bulunma nedenleri, öncelikle AKP'ye olan inançlarıdır. Sonrasında ise, yoksullukla mücadele ve kadınlara yararlı olma düşüncesi gelmektedir. Siyasete kadın gözüyle bakmak isteyen kol mensupları, kadının gücünü artırma amacındadır, bu amaçlarını gerçekleştirmek için zamana ihtiyaçları olsa da çok yol kattetiklerine inanmaktadırlar.

Kadın kolları olarak sosyal yardımda bulunmakta; Ramazan'da yoksullara yardım etmekte, şehit ailelerine destek verme, kadınların eğitimine

yönelik panel ve seminerler düzenlemekte, özel günler için sosyal etkinlikler yapmakta, tüm bu etkinliklerde Belediyelerle ortak çalışmaktadırlar.

Kadın kolları mensuplarının AKP'yi tercih etme nedenleri öncelikle Recep Tayyip Erdoğan'dır. Partinin muhafazakar demokrasiyi savunması, gelenek ve göreneklere bağlı olması, tercih edilmesinde ikinci önemli etken olmuş, kendi ifadelerine göre "AKP tek çıkış yolu" olarak görülmüştür.

Kadın kollarının vitrin olarak görülmediğini düşünmekte, bunda, başbakanın aldıkları desteğin payı olduğunu ifade etmektedirler. Siyaset ve iktidar kavramlarının da eril olduğunu düşünmemekte, kendi partilerinde kadına çok değer verildiğini, çok destek gördüklerini sık sık dile getirmektedirler.

Meclisteki kadın milletvekili sayısını yetersiz bulan kol mensupları, bu sayının artırılması için başbakanın desteğine güvenmekte, onun desteğiyle sayının artacağına inanmaktadırlar.

Türkiye'nin en önemli sorunu olarak işsizliği görmektedirler.

Çocuklarının siyasetle ilgilenmesini isteyenler kadar istemeyenler, aktif görevde olmaması şartıyla ilgilenmesini kabul edenler de vardır. Buna neden olarak siyasetin yıpratıcılığını göstermişlerdir.

CHP Kadın Kolları

CHP Kadın Kolları mensuplarının yaşları 30-59 arasında değişmektedir. Ortaokuldan yüksek lisans derecesine kadar farklı eğitim durumlarından kadınlar biraraya gelmiştir. Çoğunluk emeklidir, aralarında ekonomistler, öğretmenler bulunmaktadır, çoğu evlidir.

Cumhuriyet, Radikal, Birgün, Hürriyet ve Milliyet Gazeteleri, Cüneyt Arcayürek, Mustafa Balbay, Güngör Mengi, Hasan Pulur, Fikret Bila, İlhan Selçuk, Emin Çölaşan ve Çetin Altan okunmaktadır. Kanaltürk, CNNTÜRK, SKYTürk, TRT ve ULUSAL gibi kanallar, haberler, tartışma programları, bölgelerin-yörelere tanıtıldığı programlar ve kadın, kadın sorunu teması üzerine kurulu yayınlar izlenmektedir.

Çoğunun siyasete ilgisi gençlik yıllarına dayanmaktadır; siyasete sendikal faaliyetlerle, öğrenci örgütleriyle başlamış, hepsi CHP teşkilat üyeliğiyle devam etmişlerdir. Çoğunun ailesinde aktif olarak siyasetle ilgilenenler olmamakla birlikte, aynı partinin kadın ve gençlik kollarında çalışanlar da bulunmaktadır.

Kadın kollarına girerken ailelerinden, özellikle de eşlerinden ve çocukların destek almışlardır, eşlerinin desteği olmadan bu işi yapamayacaklarını düşünmektedirler.

Kadın kollarına girişlerinin altında, aktif-üretken olma, insanlara yardım etme, kadınların siyasete katılımını artırma, ülke sorunlarına çözüm üretme, kadın haklarını savunma, cumhuriyetin tehlikede olduğunu görüp çözüm arama, ilçe kadın kollarının birleştirilmesi, kadın kolları olmayan bölgelere kol kurma, kadın örgütlenmesini sağlama, kadınlara eğitim verme gibi amaçlar yatmaktadır. Amaçlarını gerçekleştirmek için çok çalıştıklarını söylemekte,

ancak tümünü gerçekleştirmek için zamana ihtiyaçları olduğunu belirtmektedirler.

Kadın kolları olarak gecekondu bölgelerine yardım etmekte, ikinci el giysi toplayıp ihtiyacı olanlara ulaştırmakta, baş sağlığı ziyaretlerinde bulunmakta, konferanslar, paneller düzenlemekte, seçim çalışmalarına katılmakta, halkın -özellikle esnafın- sorunlarını dinleyip çözüm arama amacıyla kahvelere girerek alan çalışması yapmakta, il-ilçe işbirliğini sağlamaya çalışmakta, ilçe sorunlarını belediyelere, ilgili bakanlıklara bildirmekte, kadınlara haklarının öğretilmesi, aile içi şiddete karşı mücadele edilmesi gibi konularda çalışmakta, İsmet İnönü, Uğur Mumcu, Ahmet Taner Kışlalı gibi isimlerin ölüm yıldönümlerinde anma günü düzenlemektedirler.

Kadın kolları mensuplarının CHP'yi tercih etme nedenleri, partinin Atatürk'ün kurduğu parti olması, Atatürk İlkeleri'ne bağlı kalması, ilerleme ve çağdaşlaşma fikrini savunması, Devrim Kanunları'na saygısı ve cumhuriyeti korumasıdır.

Kol mensupları, kadın kollarının vitrin olmadığını, en azından CHP için böyle bir şeyin söz konusu olmadığını düşünmekte, ancak toplumda bu anlayışta olan insanların bulunduğunu, bunun zamanla aşılabileceğini, çünkü kadın kollarının herkesten daha fazla çalıştığını dile getirmektedirler.

Meclisteki kadın milletvekili sayısının yetersiz olduğunu düşünen CHP'li kadınlar, kadınlara büyük görev düştüğünü söylemekte, öncelikle eğitimlerine önem vermelerinin, cesur olmalarının, örgütlenmelerinin gerekliliğine inanmakta, %50 kota uygulamasının iyi bir çözüm olacağını savunmaktadırlar.

Siyaset ve iktidar kavramlarının eril olduğu yönünde toplumda genel bir kanının olduğunu söyleyen kol mensupları, bunun nedeninin, kadının pasif

kalıp önceliği eşine vermesi olduğunu düşünmekte, kadının çıtasını yükseltmesi durumunda aşılacağına inanmaktadırlar.

Ülkenin en önemli sorunu olarak ekonomiyi göstermekte, ekonomik sorunların çözülmesi halinde, eğitim, işsizlik gibi sorunların çözüleceğini düşünmektedirler.

Hepsi çocuklarının siyasetle ilgilenmesini istemektedir.

DEĞERLENDİRME

Yapılan görüşmede elde edilen bilgilere göre, hem AKP hem de CHP'li kadınlar, "izin almıyor, haber veriyoruz" deseler bile eşlerinin karşı çıkmaları durumunda kadın kollarına devam etmeleri olanaksızdır. Çünkü her koşulda onların yapılması gereken "kadınca" işleri vardır: ev temizliği, çocuk bakımı, yemek yapımı vb. tüm bu sorumluluklarını ihmal etmedikleri için parti çalışmalarını rahatlıkla sürdürmektedirler. Etkinliklerin olduğu günlerde çoğu zaman evlerine çok geçen dönen partililer, "bir gün önceden bütün işlerini yaptıklarını, böylece eşlerinden gelebilecek herhangi bir karşı çıkışla karşılaşmadıklarını" belirtmektedirler. Gündelik yaşamın aksamaması, evin düzeninin eskisi gibi devam etmesi şartıyla kadın, evin dışındaki hayata dahil olabilmektedir, bu da, kadının iki kat sorumluluk yüklenmesiyle mümkün olmakta, kadının sosyal alana girişi yine erkeğin onayıyla gerçekleşmektedir.

Her iki partinin kadın kolları mensuplarının uzlaştıkları bir nokta vardır: Kadının eğitimi. Yalnız siyasette değil, hayatın her alanında kadının kendi kimliğiyle varolabilmesi, erkeğin sayılan alanlara girebilmesi ancak eğitimle mümkün olmaktadır. Bu nedenle kadın kolları olarak düzenledikleri etkinliklerin başında kadın eğitimine yönelik panel ve seminerler gelmektedir.

Görüşmelerde edinilen bulgular göstermiştir ki, kadın kolları, siyasette taban ve tavan arasındaki dengeyi sağlamaktadır. Halkın sorunlarının dinlenilmesi ve çözüm için gerekli birimlere aktarılması, kol mensuplarının yükümlülüğündedir. Çünkü, kadının bir evin kapısını çalıp içeri girmesi, bir erkeğe göre çok daha kolaydır.

İkinci el giysileri ihtiyaç sahiplerine ulaştırma, yardım parası toplama, yakınları ölenlere başsağlığı ziyaretlerinde bulunma gibi etkinlikler, hem halkın durumunun iyileştirilmesine katkıda bulunmakta, kendisine önem verildiğini hissettirmekte, bu yolla siyasilere güveni artırmakta, hem de

partinin tanıtımında bir araç olmakta, halka destek vermesinin bir göstergesi sayılmaktadır.

Sonuç olarak, kadın kolları, tavanın halka inmesi, tabanın sesini duyurması anlamında bir “ulaşılabilirlik imkanı” olarak karşımıza çıkmakta, siyasette dengenin sağlandığı bir ara kurum görevini üstlenmektedir.

SONUÇ

Kadınların siyasetle ilgileri ya hiç yoktur ya da orta düzeydedir. Orta düzeyde olanların ilgileri ise televizyondan siyasi gelişmeleri takip etme, gazete ve dergilerdeki haberleri okuma şeklindedir.

Haberleri takip etme sıklığı da ya hiç izlememe ya zaman buldukça izleme biçimindedir. Haber kaynağının Mamak Bölgesi'nde arkadaş ya da komşu olarak gösterilmesi de, kadınlar için durumun tekrar gözden geçirilmesinin zorunlu olduğunu göstermektedir.

Siyasal partilere üyelik yok denecek kadar azdır. Aktif siyasetin içinde olmak gibi bir amaçları yoktur. Adaylık fikri ise çok uzaktır.

Yapılan araştırma, çocuk yetiştirme biçiminden başlayarak, ülke sorunlarına ve siyasete kadar uzanan geniş yelpazede eğitimin yadsınamaz etkisinin olduğunu ortaya koymaktadır. Eğitim seviyesinin yükselişiyle birlikte dünyayı bakış değiştirmekte, bilinç ve sorgulama düzeyi de yükselmektedir.

Çalışan kadınlarla çalışmayanlar arasında da gözle görülür farklar oluşmaktadır. Ev içinde söz sahibi olma, siyasi tercihlerini kendi belirleme gibi özellikler ağırlıklı olarak çalışan kadınlarda ortaya çıkmaktadır. Bu da ekonomik dayanakları olan kadınların daha bağımsız olduklarını göstermektedir.

Kadınların çevreleriyle ilgili problemleri ilgili makamlara bildirme konusundaki tutumlarında da eğitimin ve çalışıyor olmanın dikkat çekici farklar yarattığı görülmektedir. Eğitim seviyesi düşük ve çalışmayan kadınlar için bu konularla eşin ilgilenmesi olağandır. Kendinden emin olma ve kendi kararlarını verebilme tavrını gösteremedikleri anlaşılmaktadır.

Tercih edilen partinin programının hiç bilinmiyor ya da az biliniyor olması da tercihin bilinçli yapıp yapılmadığı konusunda kuşku uyandırmaktadır. Bu cevabın da eğitim durumuyla paralel ilerlediği görülmektedir.

Dernek, sendika gibi kuruluşlara üyelik de çok azdır. Bu tür uğraşlar ya gereksiz görülmekte, ya yasal engeller ya da zamansal olanaksızlıklar böylesi uğraşlara engel oluşturmaktadır. Oysa bu kuruluşlar, bireysel gelişimde ve siyasette önemli adımlardır.

“Kadınlar sosyalleştikleri ölçüde siyasallaşırlar bu nedenle ister kadın dernekleri, meslek örgütleri isterse sendikalar olsun kadının siyasallaşmasının başka deyişle aktif olarak katılmanın karar mekanizmalarına katılmanın basamaklarını oluşturan kurumlardır. Kadınları bu örgütlere kanalize etmek yarar sağlayacaktır” (Balay, 1996:155).

Pozitif ayrımcılık, kota uygulaması gibi yöntemlerin kullanılması bir zorunluluk hâline gelmiştir. Her ne kadar karşıt görüşte olanlar varsa da, kadınlar lehinde ayırım yapılması, kadın-erkek eşitliğinin sağlanmasında mecburi bir uygulamadır.

Kadın kollarındaki duruma bakıldığında, “eşim istemese yapamam” cevabının çokluğu dikkat çekmektedir. Kadınlar tarafından bunun adına “destek” dense de aslında “izin”dir ve izin alan izin veren konumunda bulunan taraflar hiç bir zaman eşit değildirler.

Çocuklarının siyasetle ilgilenmelerini kol mensuplarının çoğu istese de “aktif olmamak şartıyla ilgilenebilir” cevapları da göze çarpmaktadır. İçinde olsalar da siyaset zor bir iştir ve çocuklarının yıpranmasını istememektedirler.

Kadının gelişiminde ailenin çok büyük etkisi vardır. Kız çocuklara yüklenen sorumluluklar, kendilerini gerçekleştirmelerinin önünde ciddi

engeller oluşturmaktadır. Unutulmamalıdır ki, ailenin verdiği eğitim ve yüreklendirme sayesinde yolun önemli kısmı aşılmaktadır.

Araştırmanın başında belirlenen hipotezler: “Toplumsal yapı ve bu yapıya bağlı olarak şekillenen toplumsal cinsiyet, kadını kamusal alanın, özellikle de siyasetin dışında bırakmaktadır. Eğitim, yaş, meslek ve medeni durum, kadınların kamusal alana yakınlıklarını ya da uzaklıklarını belirleyici bir güçtür” şeklindedir. Mamak ve Çankaya bölgelerinde yapılan araştırma hipotezin doğrulandığı görülmektedir. Toplumsal yapı, kadın ve erkek rollerinin belirlenmesinde önemli bir yere sahiptir. Kadınlar için belirlenen rollerin, çocuk yetiştirme anlayışıyla paralel olarak annelerden kızlarına aktarıldığı gözlemlenmektedir. Burada sosyalleşmenin birinci basamağı olan ailenin etkisi ortaya çıkmaktadır: Ailenin kız çocuklarına karşı tavrı, öncelikle kimliklerinin oluşumunda, sonrasında ise kendilerini kamusal alanda var edebilmelerinde kendini göstermektedir.

Araştırmada, eğitimin bireyin üzerindeki etkisi bir kez daha anlaşılmıştır. Aile içi ilişkilere; ailede alınan kararlara katılabilmeyen, çocuk yetiştirmeye, siyasal ve toplumsal konularla ilgiden, haber alma kaynaklarına, siyasi tercihlerin belirlenmesine kadar bir çok alanda eğitimin etkisi görülmektedir. Eğitim düzeyi yükseldikçe, eleştirel düşüncenin geliştiği ve bilinç düzeyinin yükseldiği anlaşılmaktadır.

Yaş, meslek ve medeni durum da kadınların siyasal katılımını etkileyen faktörlerdendir. Gençlerde siyasal konulara ilginin daha fazla olduğu, aile içi ilişkilere daha esnek baktıkları, bunun da çocuk yetiştirme biçimini ve kız çocuklarına kamusal alanda görünür kılmayı etkilediği görülmektedir. Bazı mesleklerdeki kişilerin, özellikle ekonomik getirisi fazla olan mesleklerdeki kişilerin, siyasal ilgi düzeylerinin fazla olduğu anlaşılmaktadır. Evli olanların bekârlara göre bağımlılıkları fazla olduğundan toplumsal konulara ilgilerinin az olduğu görülmekle birlikte bunun, genellemesi yapılacak kadar olmadığı görülmektedir. Belli konularda “eşim karar verir”, “eşim ilgilenir” gibi cevaplar

alınsa da, bunun doğrudan eğitimle ilgili olduğu gözlemlenmektedir. Etkisi yadsınamaz olan eğitimidir, diğer değişkenler, dolaylı etkilerde bulunmaktadır. Eğitimin de bazı bireylere olumlu etkilerde bulunmadığı (iyi bir kız çocuğun tanımlanmasında, aile içinde söz sahibi olunmasında, siyasal konulara ilgi düzeyinde) durumlar söz konusu olsa da, bunun bir kaç kişiyle sınırlı kaldığı ve toplumsal yapıdan, geleneksel aile yapısından kaynaklandığı düşünülmektedir. Bu anlamda bireyi şekillendiren temel etkenin toplumsal yapı ve eğitim olduğu anlaşılmaktadır.

Özetle, kadınların eğitimlerine önem verilmeli, sahip oldukları potansiyelin farkına vararak bunu değerlendirmeleri sağlanmalıdır. Toplumsal açmazların kadınları kuşattığı bir gerçektir ve bunu aşabilmeleri için dik durmayı öğrenmeye ihtiyaçları vardır.

KAYNAKÇA

ACUNER, Selma

2002 “90’lı Yıllar ve Resmi Düzeyde Kurumsallaşmanın Doğuş Aşamaları” A. BORA, A.GÜNAL (Der.), 90’larda Türkiye’de Feminizm. İstanbul: İletişim Yayınları. 125-159.

AKMAN, Canan

2004 “Demokratikleşmenin Açmazlarında Türkiye’de Toplumsal Cinsiyet Siyaseti ve Kadın”, A. Güçhan (Ed.), Kadın Çalışmalarında Disiplinlerarası Buluşma 1-4 Mart 2004 Sempozyum Bildiri Metinleri 3. Cilt. İstanbul: Yeditepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Yayınları. 329-388.

ALTINDAL, Aytunç

1985 Türkiye’de Kadın. İstanbul: Süreç Yayıncılık.

ARAT, Necla

1997 Susmayan Yazılar: Eğitim Laiklik Kadın ve Siyaset Üzerine İstanbul: Say Yayınları.

ARAT, Yeşim

1998 “Türkiye’de Kadın Milletvekillerinin Değişen Siyasal Rollerini 1934-1980”, A. Hacimirzaoğlu (Ed.), 75 Yılda Kadınlar ve Erkekler. İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları. 249-267.

ARAT, Zehra

1999 “Kemalizm ve Türk Kadını”, A. HACİMİRZAOĞLU (Ed.), 75 Yılda Kadınlar ve Erkekler. İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları. 51-58.

ARSLAN, Ali

2004 “Çağdaş Türk Toplumunun Siyasi Hayatında Kadının Yeri ve Türk Siyasi Elitleri Arasında Kadının Temsil Edilme Durumu”, A. GÜÇHAN (Ed.), Kadın Çalışmalarında Disiplinlerarası Buluşma 1-4 Mart 2004 Sempozyum Bildiri Metinleri 3. Cilt. İstanbul: Yeditepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Yayınları. 101-111.

ASLAN, Emel

2001 “Kadın ve Siyaset Aykırı Bir Örnek: İKD”, A. İLYASOĞLU-N. AKGÖKÇE. (Haz.) Yerli Bir Feminizme Doğru. İstanbul: Sel Yayıncılık. 455-485.

BALAY, Berrin

1996 Kadınların Siyasal Katılımcı Davranışı, Ankara: Gazi Üniversitesi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)

BAYKAL, Deniz

1970 Siyasal Katılma: Bir Davranış İncelemesi
Ankara: AÜ SBF Yayınları.

BEZİRGAN, Yurdağül

2004 Kadın ve Erkek Dergilerinde Siyasal Enformasyon Düzeyi: Karşılaştırmalı Bir Çalışma”, A. GÜÇHAN (Ed.), Kadın Çalışmalarında Disiplinlerarası Buluşma, 1-4 Mart 2004 Sempozyum Bildir Metinleri 3. Cilt. İstanbul: Yeditepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Yayınları. 143-153.

BİLGE, Ömer

2006 “Rum Meclisine Türk Aday”, Hürriyet Gazetesi, (05. 05 2006).

BORA, Aksu

2002 “Bir Yapabilirlik Olarak Ka-Der”, A. BORA, A.GÜNAL (Der.), 90'larda Türkiye'de Feminizm. İstanbul: İletişim Yayınları. 109-125.

DURAKBAŞA, Ayşe

2002 Halide Edip: Türk Modernleşmesi ve Feminizm.
İstanbul: İletişim Yayınları.

ECEVİT, Yıldız

2001 “Yerel Yönetimler ve Kadın Örgütlerine Eleştirel Bir Yaklaşım”, A. İLYASOĞLU, N. GÖKÇE (Haz.), Yerli Bir Feminizme Doğru. İstanbul: Sel Yayıncılık. 227-259.

GÖKÇE, Birsen

1999 Toplumsal Bilimlerde Araştırma.
Ankara: Savaş Yayınevi.

GÖLE, Nilüfer

2001 Modern Mahrem: Medeniyet ve Örtünme.
İstanbul: Metis Yayınları.

GÜLDİKEN, Nevzat

1996 Toplumbilim Boyutuyla Siyasal Katılım.
Sivas: Dilek Ofset.

GÜLMEZ, T. Asime

- 2004 Sivil Toplum Kurumlarının Siyasal Katılıma Katkısı: Kadın Dernekleri Örneği, Ankara: Gazi Üniversitesi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

KALAYCIOĞLU, Ersin

- 1984 Çağdaş Siyasal Bilim: Teori, Olgu ve Süreçler.
İstanbul: Beta yayınları.

KAPANİ, Münci

- 2004 Politika Bilimine Giriş
Ankara: Bilgi Yayınevi.

KILIÇ, Zülal

- 1998 “Cumhuriyet Türkiye’sinde Kadın Hareketine Genel bir Bakış”, A. HACİMİRZAOĞLU (Ed.), 75 Yılda Kadınlar ve Erkekler. İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları. 347-361.

KIRKPINAR, Leyla

- 1998 “Türkiye’de Toplumsal Değişim Sürecinde Kadın”, A. HACİMİRZAOĞLU (Ed.), 75 Yılda Kadınlar ve Erkekler. İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları. 13-29.

KIŞLALI, T. Ahmet

- 2002 Siyaset Bilimi
Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.

- 2003 Siyasal Sistemler: Siyasal Çatışma ve Uzlaşma
Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.

KOÇALI, Filiz

- 2002 “Kadınlara Mahsus Gazete Pazartesi”, A. BORA, A.GÜNAL (Der.), 90’larda Türkiye’de Feminizm. İstanbul: İletişim Yayınları. 109-125.

KORAY, Meryem

- 1997 “Türkiye’de Kadın Hareketi’nin Sonu ve Sorunları”, A. HACİMİRZAOĞLU (Ed.), 75 Yılda Kadınlar ve Erkekler. İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları. 361-375.

KÖKER, E. ve A. BORA

- 1994 “Siyaset Yeniden!”, Birikim, 59, Mart:49-55.

KSSGM

- 2001 Türkiye’de Kadın 2001.
Ankara: T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü Yayını.

KURNAZ, Şefika

- 1991 Cumhuriyet Öncesinde Türk Kadını (1839-1923).
Ankara: T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı
Yayını.

KÜMBETOĞLU, Belkıs

- 2001 "Kentsel Alan ve Yerel Yönetimlerde Toplumsal Cinsiyet", A.
İLYASOĞLU, N. AKGÖKÇE (Haz.), Yerli Bir Feminizme Doğru.
İstanbul: Sel Yayıncılık. 259-283.

MARTINUS, Nijhaff

- 1992 Women in Politics and decision making in the late twentieth
century. Canada: United Nations Office.

ORTAYLI, İlber

- 2004 İmparatorluğun En Uzun Yüzyılı.
İstanbul: İletişim Yayınları.

OVADIA, Stella

- 1994 "Çok İmzalı ve Çok Öznel Bir Kronoloji Denemesi", Birikim,
59, Mart: 55-58.

PALAZ, Serap

- 2005 "Avrupa Birliği ve Cinsiyet Temelli Ayrımcılığı Önleyici
Politikalar", Liberal Düşünce, 38-39, Bahar-Yaz: 271-283.

PHILLIPS, Anne

- 1995 Demokrasinin Cinsiyeti.
İstanbul: Metis Yayınları.

SÜTER, Şakir

- 2002 "Beyaz Elbiseli Kadın", Akşam Gazetesi (12.12.2002).

TEKELİ, Şirin

- 1982 Kadınlar ve Siyasal Toplumsal Hayat.
İstanbul: Birikim Yayınları.

TİMİSİ, N. ve Meltem A. GEVREK

- 2002 "1980'ler Türkiye'sinde Feminist Hareket: Ankara Çevresi",
A. BORA, A.GÜNAL (Der.), 90'larda Türkiye'de Feminizm.
İstanbul: İletişim Yayınları. 13-41.

TİMUR, Serim

- 1972 Türkiye'de Aile Yapısı.
Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayını.

- TOKGÖZ, Oya
1979 Siyasal Haberleşme ve Kadın.
Ankara: A.Ü. SBF Yayını.
- TOSKA, Zehra
1998 "Cumhuriyet'in Kadın İdeali: Eşiği Aşanlar ve Aşamayanlar", A. HACİMİRZAOĞLU (Ed.), 75 Yılda Kadınlar ve Erkekler.
İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları. 71-89.
- TURAN, İlter
1991 Siyasal Sistem ve Siyasal Davranış.
İstanbul: Der Yayınları.
- UNAT, A. Nermin
1998 "Söylemden Protestoya: Türkiye'de Kadın Hareketi'nin Dönüşümü", A. HACİMİRZAOĞLU (Ed.), 75 Yılda Kadınlar ve Erkekler. İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları. 323-337.
- UYŞAL, Birkan
1984 Siyasal Katılma ve Katılma Davranışına Ailenin Etkisi: İki Çimento Fabrikası Örneğinde Bir Deneme. Ankara: TODAİ Yayınları.
- ÜŞÜR, Serpil
1997 Siyasal Yaşam ve Kadınlara Destek Politikaları.
Ankara: T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü Yayınları.
- WEDEL, Heidi
2001 Siyaset ve Cinsiyet: İstanbul Gecekondularında Kadınların Siyasal Katılımı. İstanbul: Metis Yayınları.
- YARAMAN, Ayşegül
1999 Türkiye'de Kadınların Siyasal Temsili (1935-1999).
İstanbul: Bağlam Yayınları.

EKLER:**ANKET FORMU**

Bu çalışma Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim dalı Siyaset ve Sosyal Bilimler Yüksek Lisans Programında, Prof. Dr. Atilla YAYLA danışmanlığında yüksek lisans tezi olarak hazırlanmaktadır. Temel amaç, “Kadınların siyasete yakınlıklarını, katılım düzeylerini, katılımlarını etkileyen faktörleri ortaya çıkarmak, oy verme davranışından kalkarak meclisteki temsil oranına kadar, kadın-siyaset ve toplumsal yapı ilişkisini sorgulamaktır”. Araştırmada elde edilen bilgiler bilimsel amaçla kullanılacak, kişisel bilgiler saklı tutulacaktır. Araştırmanın doğru sonuçlar vermesi için gösterdiğiniz kolaylık ve araştırmaya katkılarınız için teşekkür ederim.

Saygılarımla
Duygu GÜCÜK

1. Yaşınız

- 1) 18-25
- 2) 26-35
- 3) 36-45
- 4) 46-55
- 5) 56+

2. Eğitim durumunuz

- 1) İlkokul ve altı
- 2) Ortaokul mezunu
- 3) Lise mezunu
- 4) Yüksekokul-üniversite mezunu
- 5) Yüksek lisans

3. Aylık geliriniz

- 1) 0-500 YTL
- 2) 501-750 YTL
- 3) 751-1000 YTL
- 4) 1001-1500 YTL
- 5) 1500 YTL ve üzeri

4. Mesleğiniz

- 1) Esnaf
- 2) Serbest meslek
- 3) Memur
- 4) İşçi
- 5) Öğrenci
- 6) Ev hanımı
- 7) İşsiz
- 8) Emekli
- 9) Müdür/Yönetici

5. Çalışmıyorsanız nedeni?

- 1) Kadın çalışmaz
- 2) Aile büyüklerim eşim izin vermiyor
- 3) Eğitimim yok
- 4) Ev işleri, çocukların bakımı aksar
- 5) Her iş yerine güvenilmiyor
- 6) Uygun işi bulamadım
- 7) Çalışmak istemiyorum
- 8) Diğer.....

6. Medeni Durumunuz

- 1) Bekar
- 2) Evli
- 3) Boşanmış

7. Çocuğunuz var mı?

- 1) Var
- 2) Yok

8. Varsa sayısı?

- 1) 1-2
- 2) 3-4
- 3) 5 ve üzeri

9. Çocukların eğitiminde dayak da dahil olmak üzere cezalandırmanın önemli bir yeri olduğu söylenir. Siz bu görüşe ne ölçüde katılırsınız?

- 1) Katılıyorum
- 2) Kararsızım
- 3) Karşıyım

10. Sizce iyi bir kız çocuğu nasıl olmalıdır? (seçeneklerden üçünü önem derecesine göre sıralayınız)

- 1) Söz dinler ve saygılı olmalı
- 2) İyi bir ev kadını olmaya hazırlanmalı
- 3) Namuslu olmalı
- 4) Hayata gereğince hazırlanmalı
- 5) Başkalarından üstün olacak biçimde yetişmeli
- 6) Diğer.....

11. Sizce iyi bir erkek çocuğu nasıl olmalıdır?

- 1) Söz dinler ve saygılı olmalı
- 2) Başkalarına muhtaç olmayacak biçimde yetişmeli
- 3) Başkalarından üstün olacak biçimde yetişmeli
- 4) Mazbut ve efendi olmalı
- 5) Ailesine bağlı olmalı
- 6) Diğer.....

12. Bazı aileler aile içi sorunlarda çocukların söz sahibi olmalarından yanadır. Siz bu görüşe ne ölçüde katılırsınız?

- 1) Katılıyorum
- 2) Kararsızım
- 3) Karşıyım

13. Katılmıyorsanız nedeni?

- 1) Büyüklerin karar vermesinin adet olması
- 2) Yaşlarının küçük olması
- 3) Görüşlerinin önemli olmaması
- 4) Bu konuları anlamamaları
- 5) Ana-baba otoritesinin sarsılması
- 6) Diğer.....

14. Sizce iyi bir anne-baba nasıl olmalıdır?

- 1) Çocuklarına doğru ve yanlış öğretilerinde serbest bırakmalı
- 2) Çocuklara karşı hoşgörülü olmalı
- 3) Çocukları her konuda denetlemekle birlikte bağışlayıcı olmalı
- 4) Çocukları denetlemeli ve yerine göre cezalandırmalı
- 5) Çocukların kusurlarını kesinlikle affetmemeli

15. Ailenizde önemli kararlar nasıl alınır?

- 1) Babam tek başına karar alır
- 2) Annem-babam beraber karar verir
- 3) Eşim karar verir
- 4) Bütün aile üyeleri beraber karar verir

16.3 Kasım 2002 genel seçimlerde oy kullandınız mı?

- 1) Evet
- 2) Hayır
- 3) Hatırlamıyorum

17. Cevabınız "hayır" ise nedeni?

- 1) Parti liderlerine güvenmiyorum
- 2) Verilen sözlerin tutulmadığını görüyorum
- 3) Bir oyun sonucu değiştirmeyeceğini düşünüyorum
- 4) Görüşlerimi yansıtan bir parti yok
- 5) Rahatsızlığım nedeniyle oy kullanmadım
- 6) Diğer.....

18.28 Mart 2004 yerel seçimlerde oy kullandınız mı?

- 1) Evet
- 2) Hayır
- 3) Hatırlamıyorum

19. Cevabınız "hayır" ise nedeni?

- 1) Aday gösterilen kişilerin hiç birini onaylamıyorum
- 2) Verilen sözlerin tutulmadığını görüyorum
- 3) Bir oyun sonucu değiştirmeyeceğini düşünüyorum
- 4) Hizmet verecek bir parti/lider olmadığını düşünüyorum
- 5) Rahatsızlığım nedeniyle oy kullanmadım
- 6) Diğer.....

20. Aile üyeleri sizinle aynı partiye mi oy veriyor?

- 1) Evet
- 2) Hayır
- 3) Bilmiyorum

21. Siyasal konularla ne kadar ilgilisiniz?

- 1) Hiç
- 2) Orta
- 3) Çok

22. Siyasal konuları en çok kimle konuşursunuz?

- 1) Aile büyükleriyle
- 2) Eşimle
- 3) Arkadaşlarımla
- 4) Komşularıyla
- 5) Kimseyle konuşmam

23. Çevrenizde karşılaşmış olduğunuz sorunların çözümü için ilgili makamlara (belediye, valilik vb.) müracaat eder misiniz?

- 1) Mutlaka ilgili makama bildiririm
- 2) Çok önemli problemleri bildiririm
- 3) Tek başına netice alamayacağımı bilirim
- 4) Grup halinde olursa katılırım
- 5) Şahsımı ilgilendiren problemleri bildiririm
- 6) Aile büyükleri ilgilenir
- 7) Eşim ilgilenir

24. Herhangi bir partiye üye misiniz?

- 1) Evet
- 2) Hayır

25. Cevabınız "evet" ise neden üye oldunuz?

- 1) İşim düştüğünde yardımcı olmaları için
- 2) O siyasal partinin liderini seviyorum
- 3) O siyasal partinin programı görüşlerimi yansıtıyor
- 4) Maddi çıkar sağlamak için
- 5) Ailem o partiye oy veriyor

26. Cevabınız "hayır" ise neden üye olmayı düşünmediniz?

- 1) Siyasetten hoşlanmıyorum
- 2) Olumsuz etkilerinden korktum
- 3) Hiçbir siyasal parti görüşlerimi yansıtmıyor
- 4) Geçim derdinden fırsat bulamıyorum
- 5) Öğrenciyim/memurum
- 6) Zamanım/fırsatım olmadı

27. Siyasal parti dışında üye olduğunuz dernek, sendika vb. var mı?

- 1) Evet
- 2) Hayır
- 3) Söylemek istemiyor

28. Cevabınız "evet" ise üye olduğunuz kuruluşun adı nedir? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir)

- 1) Memur derneği
- 2) İşçi sendikası
- 3) Sosyal yardımlaşma derneği
- 4) Spor kulübü
- 5) Mesleki dernek
- 6) Hemşehri dayanışma derneği
- 7) Kooperatif
- 8) Dini dayanışma derneği
- 9) Mahalle güzelleştirme derneği
- 10) Okul aile birliği
- 11) Diğer.....

29. Herhangi bir kuruluşa üye değilseniz nedeni?

- 1) Gereksiz buluyorum
- 2) İmkânım olmadı
- 3) Aidatı ödeyecek param yok
- 4) Sonuçlarından korktum
- 5) Ailem izin vermedi
- 6) Eşim izin vermedi
- 7) Yasal engellerim var (memurum)
- 8) Diğer.....

30. Tercih ettiğiniz siyasal partinin programını ne kadar biliyorsunuz?

- 1) Hiç bilmiyorum
- 2) Biraz biliyorum
- 3) Oldukça iyi biliyorum

31. Ülke yönetimi ve siyasetle ilgili sorunların karmaşık olduğu ve bunların herkes tarafından anlaşılamayacağı söylenmektedir. Sizce bu ne kadar doğrudur?

- 1) Doğru
- 2) Kararsızım
- 3) Yanlış

32. Ülke meseleleriyle ne kadar ilgilisiniz?

- 1) Hiç
- 2) Orta
- 3) Çok

33. Sizce ülkenin en önemli sorunu nedir?

- 1) İşsizlik
- 2) Sağlık
- 3) Düşünce ve inanç özgürlüğü
- 4) Rüşvet, mafya, çeteleşme
- 5) Enflasyon
- 6) Demokrasi, laiklik ve insan hakları
- 7) Terör
- 8) Eğitim

34. Son seçimlerde hangi faaliyetlerde bulundunuz?(birden fazla seçenek işaretlenebilir)

- 1) Bir siyasal partinin seçim çalışmalarında yer aldım
- 2) Siyasal partilerin meydan toplantılarına katıldım
- 3) Oy verdim
- 4) Televizyon ve radyodaki seçim konuşmalarını takip ettim
- 5) Seçimler konusunda yakınarımla sohbet ettim
- 6) Hiç bir şey yapmadım
- 7) Diğer.....

35. Siyasi haber ve faaliyetleri hangi kaynak/kaynaklardan takip ediyorsunuz? (Öncelik sırasına göre en fazla üç seçenek işaretleyebilirsiniz)
- 1) Arkadaşlarımdan
 - 2) Komşularımdan
 - 3) TV
 - 4) Radyo
 - 5) Gazete ve dergi
 - 6) Miting ve toplantı
 - 7) Parti merkezi
 - 8) Hepsi
36. Gazete ve dergilerde en çok hangi tür yazıları okursunuz?
- 1) Siyasi yorumlar
 - 2) Ekonomi haberleri
 - 3) Kültür-sanat sayfaları
 - 4) Spor haberleri
 - 5) Magazin haberleri
37. Parti liderlerinin katıldığı açık oturum, siyasi sohbet ve tartışma programlarını dinleme/izleme oranınız?
- 1) Hiç
 - 2) Zaman buldukça
 - 3) Sık sık
 - 4) Hiç kaçırmam
38. Oy verirken hangi faktörlerden etkilenirsiniz? (öncelik sırasına göre en fazla üç seçenek işaretleyebilirsiniz)
- 1) Parti propagandası
 - 2) Din
 - 3) İdeoloji
 - 4) Parti adayları
 - 5) Ekonomik ve sosyal ilerleme programı (parti programı)
 - 6) Aile büyükleri
 - 7) Eşim
39. Siz, aile içindeki kişi ya da kişilerin siyasi görüşlerini etkiliyor musunuz?
- 1) Hiç etkim olmaz
 - 2) Biraz etkilerim
 - 3) Ben belirlerim
 - 4) Diğer.....

40. Yerel seçimlerde yaşadığınız bölge ile ilgili bir karar alınırken sizin de görüşünüzün alınması gerektiğine ne ölçüde inanıyorsunuz?

- 1) İnanıyorum
- 2) Kararsızım
- 3) İnanmıyorum
- 4) Bilmiyorum

41. Herhangi bir seçimde aday olmayı düşünür müsünüz?

- 1) Evet
- 2) Hayır
- 3) Bilmiyorum

42. Büyükşehir Belediye başkanının adı ve partisi?

.....

43. Anket uygulanan bölgeye göre Mamak/Çankaya Belediye başkanının adı ve partisi?

.....

KADIN KOLLARI GÖRÜŞME FORMU

Bu çalışma Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim dalı Siyaset ve Sosyal Bilimler Yüksek Lisans Programında, Prof. Dr. Atilla YAYLA danışmanlığında yüksek lisans tezi olarak hazırlanmaktadır. Temel amaç, “Kadınların siyasete yakınlıklarını, katılım düzeylerini, katılımlarını etkileyen faktörleri ortaya çıkarmak, oy verme davranışından kalkarak meclisteki temsil oranına kadar, kadın-siyaset ve toplumsal yapı ilişkisini sorgulamaktır”. Araştırmada elde edilen bilgiler bilimsel amaçla kullanılacak, kişisel bilgiler saklı tutulacaktır. Araştırmanın doğru sonuçlar vermesi için gösterdiğiniz kolaylık ve araştırmaya katkılarınız için teşekkür ederim.

Saygılarımla
Duygu GÜCÜK

- 1) Yaşınız
- 2) Eğitim durumunuz
- 3) Mesleğiniz
- 4) Medeni durumunuz
- 5) Hangi gazeteyi okusunuz?
- 6) Hangi Köşe yazarlarını okursunuz?
- 7) Hangi kanalları ve televizyon programlarını izlersiniz?
- 8) Siyasete ilginiz ne zaman ve nasıl başladı?
- 9) Ailenizde aktif olarak siyasetin içinde olan var mı?

- 10) Kadın kollarına girerken ailenizden destek aldınız mı?
- 11) Kadın kollarına girerken amacınız, düşünceleriniz neydi, bunları ne ölçüde gerçekleştirdiniz?
- 12) Kadın kolları olarak çalışmalarınız ve etkinlikleriniz nelerdir?
- 13) Bağlı bulunduğunuz partide olma nedeniniz nedir?
- 14) Kadın kollarının partilerin tanıtımında vitrin olduğu gibi yaygın bir anlayış var. Bu konuda ne düşünüyorsunuz?
- 15) Meclisteki kadın milletvekili sayısı hakkında ne düşünüyorsunuz?
- 16) Siyaset ve iktidar kavramlarının eril olduğunu düşünüyor musunuz?
- 17) Sizce Türkiye'nin öncelikle çözülmesi gereken sorunu nedir?
- 18) Çocuğunuzun/çocuklarınızın siyasetle ilgilenmesini ister misiniz?

ÖZET

Bu çalışmanın temel amacı, Kadınların siyasete yakınlıklarını, katılım düzeylerini, katılımlarını etkileyen faktörleri ortaya çıkarmak, oy verme davranışından kalkarak meclisteki temsil oranına kadar, kadın-siyaset ve toplumsal yapı ilişkisini sorgulamaktır.

Çalışmada Türk modernleşmesinin kadın kimliğine etkisi incelenmiş, kadın derneklerinin yararlarına değinilmiş, siyaset-kadın ilişkisi içinde siyasi partiler ve hükümetlerde görev alan kadınlara, siyasi liderlere, siyasi yazılar yazan kadınlara yer verilmiştir. Dönem dönem gelişim aşamaları resmedilmiş, Tanzimat'tan günümüze ne kadar yol katedildiğinin sorgulamasının yapılması amacıyla seçimler sonucunda milletvekillerinin cinsiyete göre dağılımı, kadın bakanların ve yerel yönetimlerdeki kadınların oranları verilmiştir.

Mamak ve Çankaya Bölgeleri'nde elde edilen bulgular SPSS'te değerlendirilmiş, bu bulgularla kadın seçmen profili çıkarılmaya çalışılmış, kadınların siyasal katılımlarına yön veren etkenler irdelenmiştir. AKP ve CHP Kadın kollarıyla yapılan görüşmeler sonucunda siyasette ara basamak olan kadın kollarının işlevi belirlenmiş, kol mensuplarının demografik ve sosyo-kültürel özellikleri hakkında bilgi verilerek siyasal temelleri üzerinde durulmuştur.

ABSTRACT

Basic aim of this study was to reveal women's sympathy for politics, their participation levels and the factors affecting their participation and to investigate woman – politics and social structure relationship starting from voting behaviours to representation ratio of women in the Parliament.

In the study, the effect of Turkish modernization to woman identity was examined, the benefits of women were touched on, and within the politics woman relationship, women taking part in political parties or in governments, political leaders and women writing about politics were mentioned. Development stages according to the periods were depicted, distribution of the deputies per genders, ratio of the woman ministers and the woman in local authorities at the end of elections were given in order to examine the progress made since Tanzimat Period up to date.

The findings obtained from Mamak and Çankaya regions were assessed in SPSS and looking at these findings, the profile of woman voters were tried to be determined, and the factors affecting the political of women were examined. As a result of the interviews made with women's branches of AKP (Justice and Development Party) and CHP (Republican People's Party), functions of the women's branch, which was an intermediate step in politics, were determined, information about branch members demographical and socio-cultural characteristics was given and political foundations were emphasized.